T.C.
FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

TAHİR AĞA TEKKESİ RESTORASYON ÖNERİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEYZA KÖKREK

MİMARİ KORUMA-RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

İSTANBUL 2016

T.C.
FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

TAHİR AĞA TEKKESİ RESTORASYON ÖNERİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Beyza KÖKREK
140211004

MİMARİ KORUMA-RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. SUPHİ SAATÇİ

Düzeltilmiş tez

İSTANBUL 2016

TEZ ONAYI

FSMVÜ Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Koruma-Restorasyon yüksek lisans programı 140211004 numaralı öğrencisi **Beyza KÖKREK**'in ilgili yönetmeliklerin belirlediği tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı **"Tahir Ağa Tekkesi Restorasyon Önerisi"** başlıklı tezi aşağıda imzaları olan jüri tarafından 25.08.2016 tarihinde oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Mehmet Bülent ULUENGİN
Mühendislik ve Fen Bilimler Enstitisü
Müdür

Tez Danışmanı : **Prof. Dr. Suphi SAATÇİ**
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Jüri Üyeleri: **Yrd. Doç. Dr. Mine ESMER**
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Sibel HATTAP
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Beyza KÖKREK
25 Ağustos 2016

Düzeltme Açıklama Metni

1. Tezin önsöz ve özet bölümleri düzeltilmiştir.

2. Üçüncü bölüm eklenmiş, mevcuttaki üçüncü bölüm dördüncü bölüm olmuştur.

3. Dördüncü bölüme bazı alt başlıklar eklenmiştir.

4. Beşinci, altıncı ve sonuç bölümleri eklenmiştir.

5. Özgeçmiş eklenmiştir.

6. Eksik fotoğraflar tamamlanmıştır.

7. Ekler bölümüne ilaveler yapılmıştır.

8. Ekler bölümündeki fotoğraflar metin içine yerleştirilmiştir.

9. Tezin bütünündeki yazım ve dilbilgisi hataları düzeltilmiştir.

ÖZET

Bu çalışmada, Fatih'te bulunan Nakşibendi tekkesi olarak kurulup bir dönem Uşşakiliğin Salahi kolunun asitanesi olarak devam eden ve tekrardan Naşkibendi tekkesi olarak kullanılan Tahir Ağa Tekkesi'nin restorasyon önerisi hazırlanmıştır.

İlk olarak çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi ele alınmış, tarikat ve tekke kavramlarına değinilerek yapının yer aldığı Fatih ilçesi hakkında araştırmalar yapılmıştır. Daha sonra Tahir Ağa Tekkesi'yle ilgili bilgiler toplanarak yapı rölöve çalışmalarıyla mimari açıdan ele alınmıştır. Rölöve çalışmalarında yapıdaki değişimler, hasarlar, bozulmalar tespit edilmiştir. Konuyla ilgili tarihi araştırmalar yapılarak elde edilen verilerle restitüsyon projesi hazırlanarak yapının ilk hali belgelenmiştir. Son olarak yapının onarımına ilişkin müdahaleler ve yeni işlev önerisiyle restorasyon önerisi hazırlanmıştır.

ABSTRACT

In this study we prepared the restoration proposal of the Tahir Aga dervish lodges in Istanbul which was founded as a Naqshbandi dervish lodges at first, then became the central dervish lodges of the Salahi branch of the Ushshaqi order and returned to its function as a Naqshbandi dervish lodges.

At first the aim, content and method of the study are discussed and research is done on the Fatih district, where the building is based, with the help of concepts like tariqa and dervish lodges. Then, by collecting information on Tahir Aga dervish lodges, the building is analyzed architecturally based on the relievo work. Through this relievo work, changes, damages and deterioration on the building have been located. The first situation of the building is documented by doing historical studies and by preparing a restitution project. Finally the restoration proposal is prepared by explaning interventions on the restoration of the building and the proposal on the new function of the building.

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasının hazırlanmasında bana yol gösteren ve destek veren saygıdeğer hocam Prof. Dr. Suphi SAATÇİ'ye, restitüsyon çalışmalarındaki katkılarından dolayı Prof. Dr. M. Baha TANMAN'a, tekkenin tarihi hakkında çok kıymetli bilgileri paylaşan H. Necdet İŞLİ'ye, arşivinde bulunan tekkeye ait eski fotoğrafları kullanmama izin veren E. Nedret İŞLİ'ye ve özellikle çalışmalarıma verdiği destek ve katkıdan dolayı sayın Ö. Tuğrul İNANÇER'e teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca rölöve çalışmalarında büyük katkısı bulunan arkadaşlarım Sezai UZUN, Zeynep BAŞER ve Necdet ERGÜL'e, saha çalışmalarında her türlü kolaylığı sağlayan tekke sakini İlyas amca ve imam efendiye, çalışmalarım boyunca gösterdikleri sonsuz destek ve tahammülden dolayı iş arkadaşlarıma, bu zorlu süreçte hem maddi hem de manevi olarak en büyük destek ve fedakarlığı gösteren sevgili hayat arkadaşım sanat tarihçi Mehmet KÖKREK'e ve aileme teşekkürlerimi arz ederim.

Ağustos 2016

Beyza KÖKREK

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET ..... **iii**
ABSTRACT ..... **iv**
ÖNSÖZ ..... **v**
İÇİNDEKİLER ..... **vi**
ŞEKİL LİSTESİ ..... **ix**
1. GİRİŞ **1**
1.1 Amaç **1**
1.2 Kapsam ve Yöntem **1**
2. TARİKAT VE TEKKE **2**
2.1 Tarikat Tanımı **2**
2.1.1 Nakşibendiyye **3**
2.1.2 Halvetiye **5**
2.1.3 Uşşakiyye **7**
2.1.3.1 Salahiye **8**
2.2 Tekke Tanımı **8**
2.2.1 Tekkelerde Zikir ve Ayin **9**
2.3 İstanbul'da Tekkeler **10**
2.4 Tekkelerin Ana Mimari Öğeleri **12**
2.4.1 Tevhidhane **13**
2.4.2 Meşruthane **14**
2.4.2.1 Haremlik **14**
2.4.2.2 Selamlık **14**
2.4.2.3 Servis bölümleri **14**
2.4.3 Türbe **15**
2.4.4 Su Yapıları **15**
2.4.4.1 Çeşme **16**
2.4.4.2 Abdest muslukları **16**
2.4.4.3 Sebil **16**
2.4.4.4 Kuyu **16**
2.4.4.5 Akarca **17**
2.4.4.6 Sarnıç **17**
2.4.5 Tekkelerin diğer bölümleri **17**
2.4.5.1 Halvethane **17**
2.4.5.2 Derviş hücreleri, konuk hücreleri, odaları **17**
2.4.5.3 Muvakkithane **18**
2.5 İşlev **18**
3. YAPININ YER ALDIĞI FATİH İLÇESİ **19**
3.1 Tarihsel Gelişimi **19**
3.2 Osmanlı Sosyal Yaşamındaki Yeri **20**
4. TAHİR AĞA TEKKESİ **21**
4.1 Konumu ve Tanımı **21**
4.2 Tarihçesi **27**

4.2.1 Yapının banisi Tahir Ağa 27
4.2.2 Tekkenin silsilesi 28
4.2.3 Tekkenin haziresi 29
4.3 Yapının Mimari Açıdan Değerlendirilmesi 34
4.3.1 Plan özellikleri 34
4.3.1.1 Z01 mekanı 34
4.3.1.2 Z02 mekanı 36
4.3.1.3 Z03 mekanı 39
4.3.1.4 Z04 mekanı 42
4.3.1.5 Z05 mekanı 45
4.3.1.6 Z06 mekanı 47
4.3.1.7 Z07 mekanı 50
4.3.1.8 Z08 mekanı 53
4.3.1.9 Z09 mekanı 56
4.3.1.10 Z10 mekanı 58
4.3.1.11 Z11 mekanı 61
4.3.1.12 Z12 mekanı 63
4.3.1.13 Z13 mekanı 64
4.3.1.14 Z14 mekanı 64
4.3.1.15 Z15 mekanı 64
4.3.1.16 Z16 mekanı 64
4.3.1.17 Z17 mekanı 65
4.3.1.18 Z18 mekanı 65
4.3.1.19 Z19 mekanı 65
4.3.1.20 Z20 mekanı 66
4.3.1.21 Z21 mekanı 66
4.3.1.22 101 mekanı 69
4.3.1.23 102 mekanı 71
4.3.1.24 103 mekanı 73
4.3.1.25 104 mekanı 73
4.3.1.26 Bahçe 74
4.3.2 Cephe özellikleri 78
4.3.2.1 Kuzey cephesi 78
4.3.2.2 Doğu cephesi 81
4.3.2.3 Güney cephesi 84
4.3.2.4 Batı cephesi 87
4.3.3 Yapım tekniği ve taşıyıcı sistem özellikleri 89
4.3.3.1 Temeller 89
4.3.3.2 Duvarlar 89
4.3.3.3 Döşemeler 89
4.3.3.4 Örtü 90
4.3.4 Dekoratif unsurlar 90
4.3.4.1 Kapılar 90
4.3.4.2 Pencereler 91
4.3.4.3 Diğer dekoratif unsurlar 92
4.3.5 Yapıdaki bozulmalar 93
4.3.5.1 Mekansal bozulmalar 93
4.3.5.2 Malzeme bozulmaları 93
4.3.5.3 Strüktürel bozulmalar 94

5. RESTİTÜSYON 95
5.1 Plan düzeni 95
5.2 Cephe düzeni 97
5.3 Restitüsyon önerisi 98
6. RESTORASYON 115
6.1 Yeni İşlev Önerisi 116
6.2 Onarıma İlişkin Müdahaleler 117
6.2.1 Temizleme 117
6.2.2 Sağlamlaştırma 118
6.2.3 Bütünleme 118
6.2.4 Yenileme ve yeniden yapım 119
7. SONUÇ 120
KAYNAKLAR 121
EKLER 126
ÖZGEÇMİŞ 188

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil A.1 : Tarihi yarımada içindeki konumu 23
Şekil A.2 : Hava fotoğrafı 23
Şekil A.3 : Esrar Dede Sokağı'ndan görünüşü 24
Şekil A.4 : Çıkmaz sokakdan görünüşü 24
Şekil A.5 : Asude Hatun Türbesi 25
Şekil A.6 : Asude Hatun Türbesi'nin sokakdan görünüşü 25
Şekil A.7 : Çilehane girişi 26
Şekil A.8 : Abdullah Salahaddin-i Uşşaki Hazretlerinin Türbesi 26
Şekil A.9 : Tekkenin Son Şeyhi Ali Behçet Efendi (Nedret İŞLİ Arşivi). 28
Şekil A.10 : Hazirenin genel görünümü 30
Şekil A.11 : Tahir Ağa'nın mezar taşı 31
Şekil A.12 : Tahir Ağa'nın eşinin mezar taşı 31
Şekil A.13 : Muhammed Emin Baba'nın mezar taşı 32
Şekil A.14 : Abdullah Salahaddin-i Uşşaki Hazretlerinin türbe kitabesi 32
Şekil A.15 : Mesnevihan Esad Dede'nin türbe kitabesi 33
Şekil A.16 : Muhammed Ataullah Efendi'nin mezar taşı 33
Şekil A.17 : Z01 mekanı giriş duvarı 34
Şekil A.18 : Z01 mekanı doğu duvarı 35
Şekil A.19 : Z01 mekanı kuzeybatı köşesi 35
Şekil A.20 : Z01 mekanı tavan detayı 36
Şekil A.21 : Z02 mekanı giriş kapısı 37
Şekil A.22 : Z02 mekanı güney duvarı 37
Şekil A.23 : Z02 mekanı batı duvarı 38
Şekil A.24 : Z02 mekanı doğu duvarı mescid kapısı 38
Şekil A.25 : Z03 mekanı giriş kapısı 40
Şekil A.26 : Z03 mekanı doğu duvarı 40
Şekil A.27 : Z03 mekanı kuzey duvarı 41
Şekil A.28 : Z03 mekanı batı duvarı 41
Şekil A.29 : Z04 mekanı giriş kapısı ve sağda 1.kata çıkan merdivenin kapısı 42
Şekil A.30 : Z04 mekanından 1.kata çıkan merdivenler 43
Şekil A.31 : Z04 mekanı batı duvarı 43
Şekil A.32 : Z04 mekanının güney duvarındaki pencere 44
Şekil A.33 : Z04 mekanı doğu duvarı 44
Şekil A.34 : Z04 mekanı tavan detayı 45
Şekil A.35 : Z05 mekanı avlu duvarı 46
Şekil A.36 : Z05 mekanı doğu duvarı 46
Şekil A.37 : Z05 mekanı kuzey duvarı 47
Şekil A.38 : Z06 mekanı giriş kapısı 48
Şekil A.39 : Z06 mekanı güney ve doğu pencerelerinden 48
Şekil A.40 : Z06 mekanı doğu duvarına bakış 49

Şekil A.41 : Z06 mekanı doğu penceresi 49
Şekil A.42 : Z07 mekanı giriş kapısı 50
Şekil A.43 : Z07 mekanı 51
Şekil A.44 : Z07 mekanı 51
Şekil A.45 : Z07 mekanı güney penceresi 52
Şekil A.46 : Z07 mekanı tuvalet taşı 52
Şekil A.47 : Z08 mekanı kuzey duvarı 54
Şekil A.48 : Z08 mekanı güney duvarı 54
Şekil A.49 : Kahve Ocağı 55
Şekil A.50 : Z09 mekanı kuzey duvarı giriş kapısı 56
Şekil A.51 : Z09 mekanı doğu duvarı 57
Şekil A.52 : Z09 mekanı batı duvarı 57
Şekil A.53 : Z10 mekanı giriş kapısı 58
Şekil A.54 : Z10 mekanı güney duvarı 59
Şekil A.55 : Z10 mekanı kuzeybatı köşesi 59
Şekil A.56 : Z10 mekanı pencere 60
Şekil A.57 : Z10 mekanı doğu duvarındaki niş 60
Şekil A.58 : Z11 mekanı genel görünüm 61
Şekil A.59 : Z11 mekanı giriş kapısı 62
Şekil A.60 : Z11 mekanı ocak 62
Şekil A.61 : Z11 mekanı batı penceresi 63
Şekil A.62 : Z19 mekanı giriş kapısı 66
Şekil A.63 : Z21 mekanı giriş bölümü 67
Şekil A.64 : Z21 mekanı tavanı 67
Şekil A.65 : Z21 mekanı wc bölümü ve abdest muslukları 68
Şekil A.66 : Z21 mekanı kuzey duvarı 68
Şekil A.67 : 101 mekanı güney duvarı ahşap doğrama 69
Şekil A.68 : 101 mekanı batı duvarı 70
Şekil A.69 : 101 mekanı kuzey duvarı 70
Şekil A.70 : 102 mekanı güney duvarı 71
Şekil A.71 : 102 mekanı doğu duvarında bulunan kapı 72
Şekil A.72 : 102 mekanı batı duvarında bulunan giyotin pencere 72
Şekil A.73 : 104 mekanı 73
Şekil A.74 : Bahçeye çıkmaz sokaktan giriş kapısı 75
Şekil A.75 : Ön bahçe 76
Şekil A.76 : Ön bahçe 76
Şekil A.77 : Arka bahçe 77
Şekil A.78 : Arka bahçe 77
Şekil A.79 : Kuzey Cephesi 79
Şekil A.80 : Kuzey Cephesi 79
Şekil A.81 : Kuzey Cephesi 80
Şekil A.82 : Minare 80
Şekil A.83 : Doğu Cephesi 81
Şekil A.84 : Doğu Cephesi 82
Şekil A.85 : Doğu Cephesi 82
Şekil A.86 : Doğu Cephesi 83
Şekil A.87 : Güneydoğu Görünüşü 83
Şekil A.88 : Güney Cephesi 85
Şekil A.89 : Güney Cephesi 85
Şekil A.90 : Güney Cephesi 86

Şekil A.91 : Güney Cephesi 86
Şekil A.92 : Güney Cephesi 87
Şekil A.93 : Batı Cephesi 88
Şekil A.94 : Batı Cephesi 88
Şekil A.95 : Z 11 mekanının kapısı 90
Şekil A.96 : Z 10 mekanının penceresi 91
Şekil A.97 : 1 02 ve 1 03 mekanlarının pencereleri 92
Şekil A.98 : Alman Mavileri Haritası (K9) 100
Şekil A.99 : Alman Mavileri Haritası (K9/4-2) 101
Şekil A.100 : Necib Bey Haritası 102
Şekil A.101 : Ekrem Hakkı Ayverdi Haritası 102
Şekil A.102 : Tahir Ağa Tekkesi Genel Görünüm (Encümen Arşivi-1940) 103
Şekil A.103 : Kuzey Cephesi Avlu Giriş Kapısı ve Minare (İBB Alan Arşivi). 103
Şekil A.104 : Asude Hatun Türbesi Sokaktan Görünümü (İBB Alan Arşivi). 104
Şekil A.105 : Güneydoğu Köşesinden Genel Görünüş (M. Baha TANMAN Arşivi-1940) 104
Şekil A.106 : Güneybatı Köşesinden (M. Baha TANMAN Arşivi-1983) 105
Şekil A.107 : Kuzey Cephesi (M. Baha TANMAN Arşivi-1983) 105
Şekil A.108 : Kuzey Cephesi (M. Baha TANMAN Arşivi-1983) 106
Şekil A.109 : Bahçenin Batı Girişi ve Niyaz Pencereleri (M. Baha TANMAN Arşivi-1940) 106
Şekil A.110 : Avlu (M. Baha TANMAN Arşivi-1983) 107
Şekil A.111 : Avlu Batı Cephesi (M. Baha TANMAN Arşivi-1983) 107
Şekil A.112 : Avlu Doğu Cephesi (M.Baha TANMAN Arşivi-1983) 108
Şekil A.113 : Mescid Mihrap Duvarı (M. Baha TANMAN Arşivi-1940) 108
Şekil A.114 : Şeyh Salahaddin Uşşaki Hz. Türbesi (M. Baha TANMAN Arşivi-1983) 109
Şekil A.115 : Kuzey Cephesi Giriş Kapısı ve Minare Görünümü (Esin D. İŞLİ) 110
Şekil A.116 : Kuzey Cephesi ve Minare Görünümü (Nedret İŞLİ Arşivi) 111
Şekil A.117 : Kuzey Cephesi ve Minare Görünümü (Nedret İŞLİ Arşivi) 111
Şekil A.118 : Zemin Kat Planı (M. Baha TANMAN Arşivi-1981) 112
Şekil A.119 : Zemin Kat Planı (MSGSÜ, Mimarlık Fakültesi, Restorasyon Anabilim Dalı Arşivi-1983) 113
Şekil A.120 : 1. Kat Planı (MSGSÜ, Mimarlık Fakültesi, Restorasyon Anabilim Dalı Arşivi-1983) 113
Şekil A.121 : Kuzey Cephesi, Kesitler (MSGSÜ, Mimarlık Fakültesi, Restorasyon Anabilim Dalı Arşivi-1983) 114
Şekil B.1: Vaziyet planı - rölöve 126
Şekil B.2: Zemin kat planı – rölöve 127
Şekil B.3: 1. Kat planı – rölöve 128
Şekil B.4: Kısmi 1. kat planı – rölöve 129
Şekil B.5: Çatı planı – rölöve 130
Şekil B.6: Zemin kat tavan planı – rölöve 131
Şekil B.7: 1. Kat tavan planı – rölöve 132
Şekil B.8: A-A kesiti – rölöve 133
Şekil B.9: B-B kesiti – rölöve 134
Şekil B.10: C-C kesiti – rölöve 135
Şekil B.11: D-D kesiti – rölöve 136
Şekil B.12: Kuzey cephesi – rölöve 137
Şekil B.13: Güney cephesi – rölöve 138

Şekil B.14: Doğu cephesi – rölöve 139
Şekil B.15: Batı cephesi – rölöve 140
Şekil B.16: Sistem detayı – rölöve 141
Şekil B.17: Pencere detayları – rölöve 142
Şekil B.18: Kapı detayı, nokta detayı – rölöve 143
Şekil B.19: Kahve ocağı detayı – rölöve 144
Şekil B.20: Vaziyet planı – restitüsyon 145
Şekil B.21: Zemin kat planı – restitüsyon 146
Şekil B.22: 1. kat planı – restitüsyon 147
Şekil B.23: Çatı planı – restitüsyon 148
Şekil B.24: Zemin kat tavan planı – restitüsyon 149
Şekil B.25: 1. kat tavan planı – restitüsyon 150
Şekil B.26: A-A kesiti – restitüsyon 151
Şekil B.27: B-B kesiti – restitüsyon 152
Şekil B.28: C-C kesiti – restitüsyon 153
Şekil B.29: D-D kesiti – restitüsyon 154
Şekil B.30: Kuzey cephesi – restitüsyon 155
Şekil B.31: Güney cephesi – restitüsyon 156
Şekil B.32: Doğu cephesi – restitüsyon 157
Şekil B.33: Batı cephesi – restitüsyon 158
Şekil B.34: Sistem detayı – restitüsyon 159
Şekil B.35: Pencere detayları – restitüsyon 160
Şekil B.36: Kapı detayı – restitüsyon 161
Şekil B.37: Kapı detayı, nokta detayı – restitüsyon 162
Şekil B.38: Kahve ocağı detayı – restitüsyon 163
Şekil B.39: Vaziyet planı – restorasyon 164
Şekil B.40: Zemin kat planı – restorasyon 165
Şekil B.41: 1. kat planı – restorasyon 166
Şekil B.42: Çatı planı – restorasyon 167
Şekil B.43: Zemin kat tavan planı – restorasyon 168
Şekil B.44: 1. kat tavan planı – restorasyon 169
Şekil B.45: A-A kesiti – restorasyon 170
Şekil B.46: B-B kesiti – restorasyon 171
Şekil B.47: C-C kesiti – restorasyon 172
Şekil B.48: D-D kesiti – restorasyon 173
Şekil B.49: Kuzey cephesi – restorasyon 174
Şekil B.50: Güney cephesi – restorasyon 175
Şekil B.51: Doğu cephesi – restorasyon 176
Şekil B.52: Batı cephesi – restorasyon 177
Şekil B.53: Sistem detayı – restorasyon 178
Şekil B.54: Pencere detayları – restorasyon 179
Şekil B.55: Kapı detayı – restorasyon 180
Şekil B.56: Kapı detayı, nokta detayı – restorasyon 181
Şekil B.57: Kahve ocağı detayı – restorasyon 182
Şekil B.58: Zemin kat planı (öneri II) – restorasyon 183
Şekil B.59: 1. kat planı (öneri II) – restorasyon 184
Şekil B.60: Çatı planı (öneri II) – restorasyon 185
Şekil B.61: A-A kesiti (öneri II) – restorasyon 186
Şekil B.62: C-C Kesiti (öneri II) - restorasyon 187

1. GİRİŞ

1.1 Amaç

Bu çalışma kapsamında, Fatih Haydar Mahallesi'nde yer alan Tahir Ağa Tekkesi ele alınmıştır. Geçirdiği bir çok özensiz tadilatlar dışında ilk yapıldığı dönemin mimarisini büyük ölçüde koruyarak günümüze kadar gelmiştir. 1925 tarihine kadar tarikat faaliyetleri devam eden tekke bu tarihten sonra cami ve konut olarak kullanılmıştır. Yapı İstanbul'da avlulu medrese tipindeki tekke yapılarının son dönem örneklerindendir. İstanbul'da ayakta kalan ender örneklerden olması konunun cazibesini arttırmıştır. 'Tahir Ağa Tekkesi Restorasyon Önerisi' başlıklı çalışmada bahsi geçen tekkenin restorasyon önerisinin hazırlanarak yeniden işlevlendirilmesi amaçlanmıştır.

1.2 Kapsam ve Yöntem

Çalışmada ilk önce literatür çalışmalarına başlanmış; tarikatlar, tekkeler, Fatih ilçesi, Tahir Ağa Tekkesi üzerine araştırma yapılmış, çeşitli kaynaklar taranmıştır. Konuyla ilgili olarak bir çok kütüphane ve arşivde araştırmalar yapılmıştır.

Yapının mevcut durumunun tespiti için rölöve çalışmalarına başlanmış, detaylı ölçümler yapılmıştır. Elde edilen verilerin çizime dönüştürülmesiyle yapının rölövesi hazırlanmıştır. Bu çalışmalara paralel olarak yapının fotoğraflarla da belgelenmesi için detaylı çalışmalar yapılmış, fotoğraf albümü oluşturulmuştur.

Yapılan arşiv taramaları sonucu ulaşılabilen yazılı ve görsel kaynaklar, rölöve çalışmalarında yapı üzerinde tespit edilen izler ve konuyla ilgili kişilerin anlatımları sonucu elde edilen bilgilerle restitüsyon projesinin hazırlanmıştır.

Son olarak onarıma ilişkin müdahaleleri ve yapının kullanılarak yaşaması amacıyla yeniden işlevlendirme önerisini içeren bir restorasyon projesi hazırlanmıştır.

2. TARİKAT VE TEKKE

2.1 Tarikat Tanımı

Sözlükte "gidilecek yol, izlenecek usul, hal ve gidiş" anlamındaki tarîkat (çoğulu tarâik) terim olarak "Allah'a ulaşmak isteyenlere mahsus âdet, hal ve davranış" demektir [1]. Geniş bir ifade ile genelde aynı dinin içinde, tasavvufa dayanan ve bazı ilkelerle birbirinden ayrılan, Tanrı'ya ulaşma arzusuyla tutulan yollardan her biri olarak tanımlanabilir [2]. Başka bir şekilde ifade edilecek olunursa tarikatlar tasavvuf hayatının pratiğe dönüşmüş hâlidir de denilebilir [3]. Sosyal bilimlerde kullanılan geniş anlamıyla ise, sivil toplumun oluşmadığı geleneksel düzenlerde sekonder (ikincil) yapılar meydana getiren sosyokültürel kurumlar şeklinde tanımlanır [4]. Her tarikatin bir kurucusu vardır ki bu kuruculara Farsça'da ihtiyar anlamına gelen Pîr adı verilir. Pir, daha çok tarikatı motive eden değerler bütününü kişiliğinde sembolleştiren ruhanî otorite olarak dikkati çeker [5]. İlk kuruldukları devri takip eden zaman dilimi içerisinde ilk devre nazaran daha sağlam bir organizasyon tablosuna erişen ve böylelikle örgütlü bir yapıya kavuşan tarikatların sayılarında önemli derecede bir artış yaşanmıştır. Bu süre zarfında bazı tarikatler diğerlerine nazaran daha büyük kitlelere ulaşmıştır. Bu tür tarikatlar arasında İslâm aleminde geniş bir faaliyet alanına sahip olan ve kendilerinden sonra gelen tarikatları etkilemiş olan tarikatların ve kurucularının isimleri şöyledir [6]:

1-Kadiriyye Tarikatı: Abdülkadir Geylani
2-Yeseviyye Tarikatı: Ahmet Yesevi
3-Rıfaiyye Tarikatı: Seyyid Ahmet El-Rıfai
4-Kübreviyye Tarikatı:Necmüddin El-Kübra
5- Medyeniyye Tarikatı: Ebu'l Medyan B. El-Hüseyin
6- Desukiyye Tarikatı: İbrahim El-Desuki
7- Bedeviyye Tarikatı: Ahmed El-Bedevi

8- Şazeliyye Tarikatı:Ebu Hasen Takuyiddin Ali B.Abdullah Eş-Şazeli

9- Ekberiyye Tarikatı: Muhyiddin İbnü'l-Arabi

10- Mevleviyye Tarikatı: Mevlana Celaleddin Rumi

11- Sa'diyye Tarikatı: Sa'deddin Muhammed El-Cibavi

12- Nakşibendiyye Tarikatı: Muhammed Bahaeddin Nakşibend

2.1.1 Nakşibendiyye

İslâm dünyâsında en yaygın tarîkatlardan biri olan Nakşibendîlik, XIV. Yüzyılda Hâce Muhammed Bahâeddîn Nakşibend tarafından Buhârâ'da kurulmuştur [7]. Nakşibendiyye, Herat'a Nizâmeddin Hâmûş'un halifesi Sa'deddîn-i Kâşgarî tarafından götürülmüş ve tarikat böylece ilk defa anayurdu Orta Asya'nın sınırları dışına çıkmıştır [8]. Ya'kûb Çerhî(ö.852/1448)'nin halîfesi Ubeydullâh Ahrâr (ö.896/1490), Nakşibendîliği müesseseleştirmiş ve söz konusu tarîkat, onun adına izâfeten Ahrârîlik olarak alt kola ayrılmıştır. Ahrâriyye, Müceddidîyye, Kâsâniyye ve Hâlidiyye gibi muhtelif kollara ayrılan Orta Asya merkezli olarak kurulan Nakşibendîliğin ilk olarak Anadolu'ya girişi Fâtih Sultan Mehmed döneminde (1451-1481) tarîkatın etkin isimlerinden Şeyh Ubeydullâh Ahrâr'ın halîfesi olan Kütahya-Simav'dan Abdullâh İlâhî (ö.896/1490) vâsıtasıyla olmuştur. Böylece Anadolu, Orta Asya'dan sonra Nakşibendîliğin ikinci büyük merkezi olmuştur.

Nakşîbendiliğin İstanbul'da yayılması sürecindeki gelişmeler ise şöyle olmuştur: İstanbul'da kurumsal manada ilk Nakşî faâliyetlerini başlatan Abdullâh İlâhî ilk tahsilini Fâtih'teki Zeyrek Medresesi'nde görmüş ve ileriki zamanlarda devrin cazibe merkezlerinden biri olan Horasan'a gitmiştir [9]. Horasan'dan sonraki durağı Semerkant olan Abdullah İlâhî burada devrin meşhur mutasavvıflarından Ubeydullah Ahrâr'a intisap etti [10]. İcâzetini aldıktan sonra, şeyhinin izni ile Emîr Ahmed Buhârî'yi de yanına alarak, Anadolu'da Kütahya-Simav'a gitti ve uzunca bir süre burada ikamet etti. İlâhî, hicrî 882 (m.1477) yılında ilk tahsilini gördüğü İstanbul'a dönmüş ve Zeyrek Medresesi'nde tarîkat faâliyetlerine devam etmiştir. Zeyrek'te başlayan bu tarîkat faaliyetleri Nakşiliğin İstanbul'da etkin bir hâle gelmesini sağladı. Abdullâh İlâhî, İstanbul'daki faaliyetleri sayesinde kısa bir zaman dilimi içerisinde kazandığı şöhreti bu kentin dışına yayıldı ve halkın daveti üzerine günümüzde Yunanistan sınırları dahilinde kalan, Vardar Yenicesi'ne gitti ve bu sırada da Emîr Buhârî'yi İstanbul'a vekâleten gönderdi. Abdullâh İlâhî, hayâtının geri kalan kısmını orada ilim ve irşâd faâliyetleri ile geçirdi ve Vardar Yenicesi'nde

vefât etti. Şeyhinin Vardar Yenicesi'ne gitmesi üzerine İstanbul'a vekâleten tayin edilin Emîr Buhârî, Fatih'te kendisine tesis edilen evinde tarîkat hizmetlerine başladı ve gün geçtikçe şöhreti artmaya başlayarak muhibleri ve dervişleri bu eve sığmaz oldu. Buharî'yi bu müşkülden kurtarmak için II. Bayezid bir mescid ve bu mescidin etrafına dervişler için hücreler yaptırarak burasını Nakşibendî tekkesine dönüştürdü [11]. Bu ilk Nakşibendî tekkesinin kurulmasından kısa bir süre sonra Ayvansarây ve Edirnekapı'da da Emir Buharî adına birer adet tekke kurulmuş ve bu suretle Nakşibendîlik tarikatı İstanbul'da etkisini arttırmıştır.

Nakşibendîlik tarikatı "Kelimât-ı Nakşibendiye" veya "Kelimât-ı Kudsiye" şeklinde isimlendirilen onbir esas üzerine bina edilmiştir [12]. Tarîkatın özünü teşkîl eden on bir temel prensip şunlardır [13]:

1- Vukûf-i zamânî
2- Vukûf-i adedî
3- Vukûf-i kalbî
4- Hûş derdem
5- Nazar ber-kadem
6- Sefer der-vatan
7- Halvet der-encümen
8- Yâd-kerd
9- Bâzgeşt
10- Nigâh-daşt
11- Yâd-daşt

XIX. yüzyıl ve sonrasında yazılan bazı eserlerde bu ilkelerin Bahâeddin Nakşibend tarafından konulduğu öne sürülmüş ve bu bilgi diğer eserlere de intikal etmiştir [14]. Nakşibendi tarikatı tarafından benimsenin temel prensiblere göre derviş, Allah'ın emirlerine kesin bir şekilde tabi olmalı ve gönlünde Hz. Peygamber'e karşı riyâsız bir muhabbet bulunmalıdır. Ayrıca bu tarikata intisap etmiş bir derviş, biat ettiği şeyhin sözlerinin tamamına muti' olmalı ve şeyhine gönülden bağlanmalıdır. Nakşibendilik prensiplerine göre bir Nakşi dervişi şeyhine karşı "yıkayıcının elindeki ölü" misali bir teslimiyet beslemelidir. Tarikatın en önem verdiği hususlardan birisi "Rabıta"dır. Râbıtanın gayesi kalbi dünyevî düşüncelerden temizlemek, mürşidin ruhaniyetinden feyiz almak ve gıyabında onunla mânevî beraberlik tesis etmek şeklinde açıklanmaktadır [15]. Bütün bunların yanı sıra derviş evvelce işlemiş olduğu

günâhlar için pişmânlık beslemeli ve bol bol tevbe etmelidir. Nakşilik prensibinde rabıta ve tevbe merhalelerinde başarıya ulaşan bir derviş için sıradaki merhaleler ise dünyayı kalbinden çıkarmak ve Allah'a kurbiyet / yakınlık kazanmasına yarayacak zikir, namaz, oruç gibi nâfile ibâdetlere devam etmektir. Nakşibendi şeyhleri tarafından nâfile ibadetelerin icrası hakkında farklı usuller geliştirilmiştir.

Nakşibendîlik Tarikatı zikir usulü olarak "zikr-i hafî" denilen sessiz zikri ve "zikr-i cehrî" denilen açık ve sesli zikri benimsemesi ile her iki zikir tarzının yer aldığı bir tarikattır. Nakşibendîlik, bazı kollarının sessiz zikri benimsemelerinden kaynaklanan düşüncelerle, yanlış olarak, musikiye yer vermediği zannedilen bir tarikat olarak tanınmıştır. Halbuki, Nalşibendîlikte kol sahibi bir pir-i sanî olan Molla Camî Nureddin (1414-1492) bizzat musiki ilmi ile uğraşmış ve musiki nazariyatı hakkında *Risale fi'l-Musiki* isimli bir eser yazmıştır. Dolayısıyla, Nakşibendîlikte musikinin yasak olduğu hakkındaki düşünceler yanlış ve dayanaksızdır. Nitekim, İstanbul'da Nakşibendîler arasında çok kıymetli musikişinaslar yetişmiştir [16].

2.1.2 Halvetiye

Şeyh Ebû Abdullâh Sirâcüddîn Ömer b. Ekmelüddîn Lahicî el-Halvetî (ö.800/1397)'ye nisbet edilen Halvetîlik, İslâm dünyâsında en yaygın ve en etkili tarîkatlarından biri olarak tasavvuf târihindeki yerini almıştır [17]. Tarîkatın pîrî tarafından önemsenen ve sevilen halvet uygulamasına, Halvetîlik tarikatının ortaya çıktığı ilk günden itibaren ehemmiyet verilmiş ve bu hususa binaen bu tarikata "Halvetîyye" adı verilmiştir.

İlk defa Güney İran ve Kuzey Azarbeycan bölgelerinde faaliyet gösteren tarikat, Pîr Şeyh Ömer Halvetî'nin halifeleri vasıtasıyla İstanbul, Anadolu, Balkanlar, Suriye, Mısır, Kuzey Afrika, Sudan, Habeşistan, Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Güney Asya'da kısa bir sürede yayılmıştır. Halvetiyye tarîkatının Anadolu'ya gelmesi, Sadreddîn Hiyâvî hulefasından Amasyalı Pîr İlyas Amasyevî vasıtasıyla olmuştur [18]. Halvetîlik Anadolu'ya, tarikatın "pîr-i sânî" olarak kabul edilen ve "Halvetîlerin Efendisi" (Seyyidü'l-Tâife-i Halvetiyye) olarak anılan Seyyid Yahyâ Şirvânî hulefasından Muhammed Bahâeddîn Erzincânî, Aydınlı Dede Ömer Rûşenî ve Habib Karamânî vesilesiyle getirilmiştir [19].

Halvetîliğin Anadolu dışında, İstanbul ve çevresine yayılması ve tanınması ise Amasya'dan İstanbul'a gelip şehirde irşat faaliyetlerinde bulunan, Halvetiyye tarîkatının Cemâlîyye kolunun pîri Muhammed Cemâleddîn Halvetî vasıtasıyla

olmuştur. Pir Cemâleddîn'in damadı ve halifelerinden aynı zamanda da Halvetîliğin Sümbülî kolunun pîri Şeyh Yusuf Sümbül Sinan'ın İstanbul, Kocamustafapaşa'daki tekkesi İstanbul'un en kıdemli tekkesi olarak kabul edilir [20]. İstanbul'daki ve sair Osmanlı coğrafyasındaki diğer tarikatlara nisbetle Halvetîlik, şehir merkezlerinden mahallelere kadar geniş bir kitle üzerinde etki gücü olan bir tarikattır. İlke ve esâslarıyla her sınıftan insana hitâp etmesi, farklı kültür toplumlarının rûhî ve mânevî ihtiyâçlarına cevap vermesi hasebiyle Halvetîlik, yüzyıllar boyunca Anadolu ve İstanbul'daki etkinliğini, tekkelerin kapatıldığı son döneme kadar devâm ettirmiştir [21].

Seyyid Yahyâ Şirvânî'den sonra Halvetîlik, yayılma ortamının artmasına bağlı olarak, dört ana şûbeye ayrılmıştır: Dede Ömer Rûşenî (ö.893/1487)'ye nisbet edilen Rûşenîlik; Cemâl Halvetî (ö.899/1494)'ye nisbet edilen Cemâlîlik; Yiğitbaşı Ahmed Şemseddîn b. İsâ Marmarâvî (ö.910/1504)'ye nisbet edilen Ahmedîlik; Şemseddîn Ahmed Sivâsî (ö.1006/1597)'ye nisbet edilen Şemsîlik. Bunlar da zamanla muhtelif alt kollara ayrılmıştır.

Bütün tarikatlarda olduğu gibi Halvetîlikte de nefsin kötülüklerden arındırılarak terbiye edilme esası bulunmakta ve bu uğurda dervişin her gün ferdî olarak okumak zorunda olduğu vird ve duâlar bulunmaktadır. Halvetîliğin zikir usulünde benimsenen prensiplerin dışında tasavvufun eğitim metodları arasında yer alan riyâzat, mücâhede ve şeyhe gönülden bağlılık bu tarikatta da esastır. Halvetî müntesibinin okumak zorunda bulunduğu vird ve dualar haftanın günlerine göre değişiklik göstermekte ve özellikle Yahyâ-yı Şirvânî'nin Virdü's-Settâr'ının okunmasına önem verilirdi [22]. Ayrıca haftanın belli günlerinde Halvetî tekkelerinde sesli bir şekilde ve cemaatle icra edilen zikir merasimlerine "darb-ı esmâ, devran, hadrâ" gibi isimler verilirdi.

Tekke şeyhinin idaresinde oturarak veya ayakta sabit durularak başlayan Halvetî ayinlerinde zikrin etkisini arttırmak gayesiyle ilâhiler okunur ve zikrin coşkunluğunun muhafazası ve temini için diğer bir çok tarikat ayininde de kullanılan ney, kudüm ve def gibi çeşitli mûsikî âletleri kullanılırdı.

Halvetî devranı toplu hâlde ve sola doğru yan yana yürüyerek yapılır ve devranın hitama ermesinden sonra kıbleye karşı oturulur, kalpten mâsivayı ihraç ettikten sonra huzûr-i ilâhîde bulunma edebine riayet edilerek, yüz defa "Tövbe İstiğfar" edilir, ardından yüz defa "Salavât-ı Şerife" getirildikten sonra şeyhin veya şeyh tarafından seçilmiş bir kişinin çektiği gülbang ile zikir sona erdirilir. En genel hatlarıyla tarif edilen Halvetî zikrinin bir çok farklı usulü bulunmaktadır.

2.1.3 Uşşakiyye

Yiğitbaşı Ahmed Şemseddin'in tesis ettiği Halvetiyye'nin orta kolu Ahmediyye tarikatının dört ana şubesinden biridir (diğerleri Sinâniyye, Ramazâniyye, Mısriyye) [23]. Tarikatın Pîri yani kurucusu Hüsâmeddîn Uşşâkî, Buharalı olup ilk dinî tahsilini tüccar olan babasından aldı. Daha sonra gördüğü bir rüya üzerine kendisine kalan mirası kardeşine bağışlayıp tasavvufa yöneldi ve Anadolu'ya gidip Uşak'ta Halvetî şeyhlerinden Emîr Ahmed-i Semerkandî'ye intisap etti [24]. Uşşâkîlik silsilesi Hüsâmeddin Uşşâkî'nin şeyhi Emîr Ahmed Semerkandî vasıtasıyla Yiğitbaşı Ahmed Şemseddin'e ulaşmaktadır. Bazı kaynaklarda Hüsâmeddin Uşşâkî'nin gençlik döneminde Kübreviyye'nin Nurbahşiyye koluna intisap ettiği kaydedilmektedir. Bu intisap, muhtemelen ya memleketi olan Buhara'da veya daha sonra uğradığı Herat ve Meşhed dolaylarında ya da Anadolu'da gerçekleşmiştir [25]. Bursa, Balıkesir ve Uşak civarında Kübreviyye tarikatının az da olsa müntesibi bulunduğuna dair bilgilerin bazı tarihî kayıtlarda yer alması, Uşşâkî tarikatının Nurbahşiyye ile Halvetiyye'nin karışımından ortaya çıktığı hususunda teorilerin ortaya atılmasına neden olmuştur.

İstanbul'daki merkez Uşşâkî tekkesi, Kasımpaşa'da bulunan Hüsâmeddin Uşşâkî Tekkesi'dir ve Pîr Hüsâmeddin Uşşâkî'nin türbesinin de burada bulunmasından dolayı bu tekke pîr evi veya âsitane olarak da zikredilmektedir. XVI. yüzyılın son çeyreğinde Pîr Hüsâmeddin Uşşâkî tarafından kurulan âsitanenin Sultan III.Mustafa tarafından tesis edildiği rivâyet edilmektedir [26]. Âsitane dışında İstanbul'da Uşşâkîlerin faaliyet gösterdikleri tekkeler şunlardır: Cemâleddîn Uşşâkî Tekkesi, Mahmud Bedreddîn Tekkesi, Balçık Tekkesi, Hocazâde Tekkesi, Halid Efendi Tekkesi, Mehmed Emin Efendi Tekkesi, Deniz Abdal Tekkesi, Mustafa Efendi Tekkesi [27]. Uşşâkîler her ne kadar ilk dönemlerinde sadece kuûdî zikir yapmış olsalar da daha sonra tarikatın zikir ve âyin usulleri Halvetiyye'nin diğer kollarına uyarak devranî olmuştur [28].

Uşşâkîliğin zikir ve ayin usulü diğer Halvetî kolları gibi devrânîdir ve Uşşâkî tekkelerinde kullanan musikî, İstanbul tavrı Türk tekke musikisidir [29].

2.1.3.1 Salahiye

Halvetî-Uşşâkiyye tarikatı şeyhlerinden, Tahir Ağa Tekkesinin şeyhlerinden, "câmiu't-turuk" ve "câmiu'l-kelimât" ünvanlarının sahibi Abdullah Salâhî Efendi'ye nispet edilen koldur [30]. Bu tarikatın âsitanesi Fatih, Balat'ta bulunan Tâhir Ağa Tekkesi'dir.

2.2 Tekke Tanımı

Arapça "v-k-e" (وكأ) kökünden türeyen tekye kelimesi, sırtı bir şeye dayamak ve müttekâ (dayanacak yer) manasına gelir [31]. Zaman içerisinde sözlük anlamı dışında bir de terimsel anlam kazanan tekke kelimesi bir şeyhin irade ve denetiminde dervişlerin zikir, mukabele ve çile ile uğraştıkları ve onlara mahsus olan yapılardır [32]. Tekkeler fizikî özellikleri, bulundukları yerler ve işlev gibi hususları baz alınarak asitane, dergah, zâviye ve hankâh olarak da isimlendirilmişlerdir.

Asitane kavramı bir tarikatın veya tarikat kolunun merkezi olan tam teşekküllü tekkeler için kullanılan ve XVI. yüzyıldan sonra kullanımı yaygınlık kazanan bir tabirdir [33]. Tasavvuf terminolojisinde tekke ile neredeyse aynı anlama gelen dergah kavramı ise tarikatların kurucu şeyhlerinin veya tarikatın büyük şeyhlerinin ikamet edip irşad faaliyetlerini sürdürdükleri veya kabirlerinin bulunduğu merkezî tekke anlamında kullanılan tasavvufî bir terimdir [34]. Zaviye ise her hangi bir tarikata ait olup içinde dervişlerin yaşadığı ve gelip geçen yolcuların maddi bir karşılık beklenmeksizin misafir edildiği yapılardır [35]. Bu terim daha sonraki dönemlerde bir başka anlam daha kazanarak şehir, kasaba ve köydeki küçük tekkeler için de kullanılmaya başlanmıştır. Tekke manasına gelen Farsça "hângâh"tan Arapçaya "hânkâh" şeklinde geçen ve Türkçede "hânikâh" şeklinde kullanılan kelime ise ıstılah olarak tarikat müesseselerinin merkezi [36] ve dervişlerin sohbet ve zikir için toplandıkları, bir süre ikamet ettikleri, bazan inzivaya çekildikleri mekânlar için kullanılan bir terimdir [37].

İstanbul tekkelerinde teşhis edilen mimari programın temelinde söz konu tesislerde karşılanan fonksiyonlar yatmaktadır. Bunlar ibadet, eğitim, barınma, beslenme, temizlenme ve ulaşım olarak sıralanabilir [38].

2.2.1 Tekkelerde Zikir ve Ayin

Tasavvuf ve tarikat merkezleri olan tekkeler organizasyon şemalarının gelişmesi ile birlikte faaliyet alanlarını genişletmişlerdir. Tarikatların faaliyet alanlarındaki genişlemenin tabii bir neticesi olarak bir birinden farklı kültürlerle karşılaşılmış ve bu durum tarikat kültürünün zenginleşmesini sağlamıştır. Tarikat kültüründeki zenginleşmeden her tarikatın sahip olduğu zikir merasimleri veya daha genel bir tanımlama ile tekke ayinleri de nasibini almış ve pek çoğunu sadece tarihî kaynaklardan öğrenebildiğimiz pek çok farklı ayin / zikir tarzı ortaya çıkmıştır.

Zikir kelimesi tasavvuf terminolojisinde Allah adının tekrarlanması olup dört farklı türü vardır ki bunlar hâfî (gizli), cehrî (alenî), kalbî (kalple), lisânî (dille) 'dir [39].

Arap dilinde hadra (الحضرة), hafle (الحفلة) (ihtifâl), bazan da mevlid (المولد) ve urs gibi adlarla karşılanan ayin kelimesi ilk defa İranlı mutasavvıflar tarafından kullanılmış ve ilerleyen zamanda Türkler de bu kelimeyi benimsemişlerdir [40]. Bir dinî mûsiki terimi olarak âyin, söz ve saz mûsikisinin birlikte ve nöbetleşe yer aldığı, üslûp ve inşa bakımından tekke mûsikisinin yüksek değerde ve seçkin eserlerine denilmektedir [41]. İlk zamanlarda semâ meclisi adı verilen tasavvufî toplantılara sonradan genel olarak âyin denilmiş, ancak her tarikat kendi âyinine özel bir isim vermekten de geri kalmamıştır. Meselâ Şâzelîler âyinlerine "hadra", Mevlevîler "semâ", "âyin" veya "mukabele", Nakşibendîler "hatm-i hâcegân", Rifâîler "zikr-i kıyâm", Halvetîler "darb-ı esmâ", Celvetîler "nısf-ı kıyâm", Ayderûsîler "râtıb" demişlerdir [42]. Tarikat ayinleri, kuudi (oturarak), kıyami (ayakta) ve devrani (dairesel yürüyüş) olarak üç ana şekilde gerçekleşir ve tarikatlar zikretme usullerine göre kuudî, kıyamî ve devranî olarak da isimlendirilirler [43]. Mevlevî semaı ile Bektaşî semahı bu üç ana grubun dışında kalır. Her çeşit âyini bid'at ve dalâlet sayan kelâm, fıkıh ve hadis âlimleri, diğer bir ifadeyle şeriat âlimleri âyin kelimesinin kullanılmasını bile câiz görmemişlerdir. Âyinler en geniş biçimde İbn Teymiyye ve talebesi İbn Kayyim tarafından tenkit ve reddedilmiştir [44]. En genel isimleri ile tarikat ayinleri şöyledir:

1- Semâ': Semâ', Mevlevî âyinlerinde tarîkat mensuplarının cezbe hâlinde dönerek icra ettikleri ve kendine has usûl ve erkânı olan bir çeşit rakstır [45]. Bu ayinde tarikat sembolizmi yoğun bir şekilde görülür. Dervişler Allah'ın isimlerini sessiz bir şekilde zikrederler.

2- Devrân : Halvetî tarikatının bütün kollarında ve Kadirîliğin Eşrefi ve Rumi

kolları tarafından benimsenin bir âyin tarzıdır. Devranda dervişler, şeyhlerinin huzurunda ayak durarak Allah'ın bazı isimlerini, belli sayılarda ve sesli olarak zikrederek dönerler. Dervişler Kadirî devranında sağ tarafa; Halvetî devranında ise sol tarafa doğru döner.

3- Darb-ı Esmâ: Halvetî tarikatının Şabaniye ve Şabaniye koluna mahsus bir zikir tarzı olan darb-ı esmâda zikir halkası veya düz saf halinde oturulmakta iken dizler üzerinde yükselip öne doğru eğilinerek kollar sanki kürek çekiyormuş gibi kaldırılır, sonra tekrar oturularak harekete devam edilir [46].

4- Hatm-i Hâcegân: Nakşibendiyye ve Hâlidiyye tarikatlarında dervişlerin bir araya gelerek, şeyhlerinin izin ve denetimi altında yaptıkları toplu zikirdir [47]. Dervişler dair şeklinde dizilerek oturur ve Allah'ın bazı isimlerini, belli sayılarda ve sessiz bir şekilde zikrederler.

5- Zikr-i Kıyam: Yoğunlukla Arab menşeyli Rıfâi, Bedevi, Şazeli, Kadiri ve Sa'dî gibi tarikatlar tarafından benimsenen bir ayinidir. Dervişler şeyh huzurunda ayakta, saf saf dizilirve sadece vücud ve/veya kafalarını hareket ettirerek Allah'ın bazı isimlerini, belli sayılarda ve sesli bir şekilde zikrederler. Kadirî, Rıfaî, Sa'dî v.b. kıyami tarikatların aksine Şazelî tarikatında kıyam zikrinde dervişler iç içe çemberler halinde zikir halkaları oluşturularak ayakta dururlar [48]. Rıfâi tarikatinde ayin esnasında şeyh makamının hemen önünde kemerband (beline kılıç kayışı bağlamış) iki derviş bulunur.

2.3 İstanbul'da Tekkeler

İstanbul ile yakın çevresindeki yerleşimler, fetihten yüz küsur yıl önce Anadolu yakasının Osmanlı topraklarına katılması ile başlayan yoğun bir tarikat faaliyetine sahne olmuştur. Bunda İstanbul'un büyüklüğü ile kent yapısı ve Osmanlı Devleti'nin uzun ömrü yanında Osmanlının devlet yapısı ve sosyokültürel oluşumunun da payı vardır. İstanbul ile yakın çevresinde, gerek 1330'lardan 1925'e kadar tesis edilmiş olan tekkelerin, gerekse de belirli bir zaman kesitinde faal olan tekkelerin sayılarını kesin olarak tespit etmek hemen hemen imkânsızdır. Ancak fethi izleyen yüzyıl zarfında (1453-1546) suriçinde 75 civarında tekkenin var olduğu, XVIII. yüzyılın sonlarından tekkelerin kapatılmasına kadar uzanan dönemde (1784-1925) ise bu sayının 250-300 arasında oynadığı, öte yandan İstanbul ve civarında tarih boyunca 500 dolaylarında tekkenin tesis edilmiş olduğu tahmin ediliyor. Tekkelerin tarikatlara

göre dağılımı da zaman içinde değişiklikler göstermiştir. Onaltıncı yüzyıl ortalarında Nakşibendîlik ve Halvetîlik sayısal üstünlüğe sahipken örneğin; XIX. yüzyıl sonlarında bunların arasında Kadirîlik görülmektedir. 1882 yılında yapılan bir sayıma göre İstanbul'da 260 tekke içinde 51 nakşî, 40 kadirî, 32 halvetî, 21 sünbülî, 15 sa'dî, 14 şabanî, 8 bedevî (ahmedî), 7 cerrahî, 5 mevlevî, 4'er adet gülşenî, bayramî, sinanî, uşşakî, 3 halidî, 2 şazelî tekkesi olduğu bilinmektedir. Tekkeler, İstanbul'un nüfus ve yerleşim özellikleri, tarikatların sahip oldukları karakter, devletin kültür politikaları başta olmak üzere çeşitli etkilerle şehirde dağılım göstermişler, bu dağılımda doğal olarak en büyük payı Müslüman mahalleleri almıştır. Tarihi yarımadanın Topkapı Sarayı'nın surla çevrilmiş tüm bölgesi, ticaret yoğunluklu bölgeler (Kapalıçarşı-Haliç hattı), gayrimüslim mahalleleri, ulemanın yoğunlukta olduğu Süleymaniye semti haricinde şehrin hemen hemen tüm kesimleri bu yayılmaya sahne olmuştur. Yedikule'den Ayvansaray'a kadar uzanan kara surlarının her iki yakasındaki göreli seyrek ikamet edilen hat, Beyazıt-Edirnekapı eksenindeki semtler, bu eksenden Haliç'e ve Bayrampaşa Deresi'ne (bugünkü Vatan Caddesi) inen yamaçlar, Aksaray-Kocamustafapaşa eksenindeki semtler ile fetihten sonra oluşmaya ya da gelişmeye başlamış Eyüp, Kasımpaşa, Beşiktaş, Beyoğlu, Üsküdar, Kadıköy gibi yerler tekkelerin ev sahipliğini yapmışlardır. Ayrıca kuruluş amaçları doğrudan tarikat faaliyeti olmasa da bakımları ve ziyaretçilerinin ağırlanması tarikat ehline verilmiş bazı tekkelere de rastlanmaktadır, bunlar da Boğaziçi köylerinde (Rumelihisarı, Emirgan, Yeniköy, Sarıyer, Beykoz, Anadoluhisarı, Beylerbeyi, Çengelköy) ve Kadıköy çevresindeki mesirelerde (Yoğurtçu Çayırı, Merdivenköy) bulunan tekkelerdirler. İstanbul tekke yapıları da alışıldığı adlarıyla "âsitane, dergâh, hankah, zaviye" gibi çeşitli terimlerle anılmışlar, bunun yanı sıra belirli bir tarikatın yapılarını adlandırmak için "Gülşenîhane, Kalenderhane, Kadirîhane, Mevlevihane" terimleri de kullanılmıştır. Bunlardan âsitane ile zaviye nitelemelerinin mimari anlamda olmasa bile tekkeler arasındaki statü farklarını ortaya koyması bakımından ayırt edici şekilde kullanıldıkları görülebilir.

2.4 Tekkelerin Ana Mimari Öğeleri

Fizikî yapıları itibariyle resmî, gayr-ı resmî ve diğer dinî yapılar kadar şatafatlı ve sanatlı bir görünüme sahip olmayan tekke binalarının büyük bir çoğunluğu sade ve tek katlıdır. Tekke binalarının kısımları ve iç mimarisinin tipolojik kategorizasyonu genellikle yapının ebatları baz alınarak yapılmıştır. Sadece tevhidhane, kiler, kahvehane gibi son derece sade bir organizasyon şemasına sahip olan tekke yapıları olduğu gibi özellikle mevlevîhânelerde görülen ve neredeyse bir külliyeyi andıracak şekilde organize edilmiş tekkeler de bulunmaktadır.

İstanbul tekkelerinde teşhis edilen mimari programın temelinde söz konusu tesislerde karşılanan fonksiyonlar yatmaktadır ki bunlar ibadet, eğitim, barınma, beslenme, temizlenme ve ulaşım olarak sıralanabilir. İlk üçünün kendi aralarında girift bir bütün teşkil ettiği bu fonksiyonların doğurmuş olduğu bölümler ise tarikat ayinlerinin icra edildiği, vakit namazlarının eda edildiği, icabında, mevlevihanelerdeki mesnevi şerhleri gibi ders türünden faaliyetlerin yürütüldüğü, mevlit ve hatim cemiyetleri gibi birtakım dini toplantıların yapıldığı, Bektaşilerce meydan, Mevlevilerce semahane, diğer tarikatların mensuplarınca tevhidhane olarak adlandırılan ibadetayin birimleridir. Halvetilik başta olmak üzere 'halvet' uygulamasının görüldüğü tarikatların tekkelerinde rastlanan halvethane; tarikat pirlerinin, tekke postnişinlerinin, bunların aile efradının gömülü oldukları türbe ile tekke mensupları ve muhiplerinin kabirlerini barındıran haziredir." [49]

Şeyhlerin aileleri ile ikamet ettikleri, ayrıca, tarikata mensup olsun veya olmasın tekkeye gelen hanımların ağırlandığı harem, erkek misafirlerin ağırlandığı, sohbet ve meşk toplantılarının gerçekleştirildiği şeyh odası, ayinlerde musikiyi idare eden zakirbaşını odası, dervişlerin kendi aralarında oturup sohbet ettikleri meydan odası; selamlıkta sunulan kahvelerin 'kahve nakibi' denetiminde hazırlandığı kahve ocağı; selamlıkla haremlik arasındaki bağlantıyı mahremiyetin gereğine uygun biçimde sağlayan mabeyin odası gibi bölümlerden oluşan; birçok fonksiyonu bünyesinde toplayan selamlıktır.

Tekkede ikamet eden dervişlerin barındığı derviş hücreleri; Bektaşi tekkelerinde mihman evi, diğerlerinde mihmanhane veya misafirhane denilen, seyyah dervişler başta olmak üzere misafirlerin ağırlandığı birimlerden oluşmaktadır. Tekkede ikamet edenlerin yanı sıra çeşitli vesilelerle tekkede yemek yiyenlere, misafirlere ve çevredeki yoksullara hitap eden, sıradan günlerde herhangi bir mutfağı gibi faaliyet

gösteren, ancak icabında bir imaret mutfağı gibi çalışabilecek şekilde tasarlanan, Mevlevihanelerde buna ilaveten sema meşklerinin yapıldığı ve matbah-ı şerif olarak adlandırılan Bektaşi tekkelerinde aşevi denilen, daima selamlık tarafında bulunan ve aşçı dede ile maiyetindeki dervişlerin görev yaptığı mutfak, harem halkının ihtiyacına cevap verecek ölçekte tutulan harem mutfağıdır. Erzağın saklandığı, Bektaşi tekkelerinde ayrıca çeşitli tekke eşyasının konulduğu ve kiler evi denilen kiler, fırın; topluca yemek yenilen, Mevlevihanelerde somathane adını alan taamhane; daha ziyade geniş kapsamlı tesislerde, özellikle Mevlevi asitanelerinde bulunan, şerbetlerin hazırlandığı şerbethane mutfağın tamamlayıcı unsurları olan mekanlardır.

Ahır; kümes; selamlık ve harem bölümlerinde temizlenme ihtiyacının giderildiği hamam ve gusülhane; basit bir musluk dizisinden abdest alma mahalleri; helaları; bazı geniş kapsamlı tekkelerde görülen çamaşırhane; su ihtiyacını karşılayan su haznesi, sarnıç ve kuyu tekkelerde yer alan diğer mekanlardır.

Tarikat faaliyetlerinin yanı sıra toplumun çeşitli ihtiyaçlarına da cevap veren "tarikat külliyesi" ölçeğindeki kimi tekkelerde, doğrudan tekke hayatı ve mimarisi ile ilişkisi olmayan, mimarlık tarihimizde bağımsız gelişme çizelgeleri izlenebilen muvakkithane, kütüphane, sıbyan mektebi, darülkurra, çeşme, sebil türünden birtakım tali bölümlerdir.

2.4.1 Tevhidhane

Osmanlı dönemi tekkelerinde, Bektaşî tekkeleri ve bağımsız mescidleri olan mevlevîhâneler dışında vakit namazlarının kılındığı, tarikat merasiminin (âyin, mukabele) icra edildiği, mevlevîhânelerdeki gibi ders türünden faaliyetlerin yürütüldüğü, çeşitli toplantıların düzenlendiği, ibadeti ve eğitimi kaynaştıran âyin birimleri bektaşîlerce meydan/meydan evi, mevlevîlerce semâhâne, diğer tarikatların mensuplarınca tevhidhâne olarak adlandırılmıştır [50]. Bektaşî tekkelerinde bulunan tevhidhaneler hariç hemen hemen bütün tevhidhaneler cami veya mescit vasfını taşıdığı için bu alanlarda mihrap bulunur [51]. Genellikle yarım daire formuna sahip bir niş görüntüsü arz eden mihrapların dışında tevhidhanelerin ekserisinde kadınlara ve misafirlere mahsus mahfeller bulunur. Mevlevî tekkelerinde misafirler için ayrılan bölüme züvvâr adı verilir [52]. Tevhidhanelerin bir diğer önemli unsuru ise tarikat ayinleri icra edilirken ilahi okuyan ve çeşitli musikî aletleri çalan kişilere mahsus alandır ki buraya maksure adı verilir. Bu yere Mevlevîler tarafından "mıtrıb

maksuresi" adı verilmiştir [53]. Tevhidhanelerin plan şemaları zaman zaman farklılık göstermektedir. Genellikle bir mahalle mescidininin harim bölgesini andırır tarzda dikdörtgene yakın kare planlı olan tevhidhanelerin kare pahlı, dikdörtgen, sekizgen, onikigen ve daisel plana sahip olanları da bulunmaktadır.

2.4.2 Meşruthane

Tekke şeyhlerine ve şeyh ailelerine mahsus ikametgah olan meşrutahâneler tekke mimarisinin önemli unsurlardan birisidir. İstanbul tekkelerinin meşrutaları tevhidhâneden bağımsız, tevhidhâneye bitişik ve tevhidhâneyle aynı çatı altında olmak üzere üç farklı tipe sahiptirler [54]. Haremlik ve selamlık olmak üzere iki bölümden oluşur.

2.4.2.1 Haremlik

Tekke şeyhinin ve ailesinin ikamet ettiği bölümdür.

2.4.2.2 Selamlık

Tekke şeyhinin özel yaşamı dışında kullandığı bölümdür. Bu bölümde şeyhin özel olarak kullandığı, tekkeye gelen erkek konuklarla görüştüğü bölümler, tekkede devamlı kalan görevli dervişler ve sadece zikirler için gelen zakirbaşı, zakir ve diğer dervişlerin kullanacağı mekanlar, nevbe, şeyh ve dervişlerin kullandığı özel giysilerin saklandığı dolapları bulunduran odalar, konuk olarak gelen erkekler için ayrı bölümler ve bunlara hizmet eden helaları bulunur.

2.4.2.3 Servis bölümleri

Mutfak, yemekhane ve hamam meşruthanenin başlıca servis bölümleridir. Mutfak her meşrutada bulunur. Mutfak genellikle selamlıkta bulunur. Harem bölümünün içinde harem ihtiyacını karşılayacak büyüklükte ayrıca harem mutfağı bulunur. Haremin ihtiyacına cevap veren harem mutfağı genellikle büyük mutfakla yan yana tasarlanır. Küçük kapsamlı zaviyelerde harem kısmında mutfak bulunmayabilir, bu gibi durumlarda harem halkı yemeğini tekke mutfağından almaktadır. Yemekhane (taamhane) her meşrutada bulunmaz. Yemeğin geleneksel olarak yerde yenilmesi, meşruta içinde ayrı bir mekana gereksinimi ortadan kaldırmıştır. Tekkede bulunan hamam veya gusülhaneleri selamlık hamamı ve harem hamamı olarak ikiye ayrılmaktadır. Selamlık hamamı; tekkede yaşayan dervişlerin ve konaklayan erkek misafirlerin ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Selamlığın ya da derviş hücrelerinin

bünyesinde bulunan bu mekan bazı tekkelerde tek halvetli, ev hamamı boyutunda küçük bir hamam iken, bazı tekkelerde ocakta ısıtılan suyun dökünüldüğü bir gusülhane olarak karşımıza çıkmaktadır. Harem hamamı; şeyhin ailesinin ihtiyacına cevap vermek üzere tekkelerin harem dairelerinde tek halvetli küçük bir hamam ya da en azından bir gusülhane bulunmaktadır.

2.4.3 Türbe

Çoğu tekkede bulunan türbeler, tekke mimarisinin ana öğelerinden biridir. Tekke mimarisinde türbenin önemli bir yeri olmasında tasavvufdaki ölüm ve ölüm sonrası hayat ile ilgili anlayış etkili olmuştur. Tekkenin genel yerleşim düzenine bağlı olarak, türbeler açık veya kapalı olarak karşımıza çıkmaktadır. Türbenin açık veya kapalı olmasının özel bir nedeni yoktur. Açık türbeler, bazı durumlarda ayrı bağımsız bir bölüm olarak bulunsalar da konuma göre, önlerinde bir veya birkaç pencerede bulunabilir. Gelip geçen insanların hazireye veya avluya girmeden kısa ziyaret ve dualarını yapabilmeleri için açılan bu pencerelere "hacet penceresi" ve ya "niyaz penceresi" denilmektedir. Türbelerin üzerine veya mezar taşlarına tarikat remizleri, sikkeler, taclar vs de konulmuştur. Kapalı türbelerde de bu pencereler vardır. Kapalı türbeler tevhidhaneye bitişik yapıldıkları zaman tevhidhaneye açılan pencereleri bulunur. Bu pencereler bazen genişleyerek tevhidhane mekanı ile geçişi sağlayacak şekle gelir. Türbeler, tevhidhane binası içinde bulundukları zaman, tevhidhaneden pencereli bir duvar, şebeke veya korkulukla ayrılırlar. Türbe içinde bir veya birden çok kabir bulunabilir. Kabirlerin üzerinde genellikle, üzeri puşide örtülü ahşap sandukalar yer alır. Türbe içinde aydınlatma aracı kandiller, cam fanuslar, duvarlarda tasavvufi içerikli levha ve tasvirler, sandukaların üzerinde orijinal malzemesinden yapılmış tarikat tacları, tesbihler, Kuran-ı Kerimler, evradlar, şeyhin hayatta iken kullandığı bazı kutsal eşyalar bulunabilir.

2.4.4 Su Yapıları

Su yapıları birçok yerde bağımsız olarak yapılmış olmalarının yanı sıra, tekkelerde su ihtiyacını karşılamak üzere su yapılarından bir veya bir kaçının mutlaka yapılmış olduğu görülür.

2.4.4.1 Çeşme

Şahsî temizlik, abdest ve temiz su ihtiyacının karşılanması için çeşitli hayır sahipleri tarafından inşa ettirilen çeşmeler, şehir estetiği ve mimarisi açısından son derece önemlidir. Bu ihtiyaçların yanı sıra bir de evlerde ve bahçelerde sırf akan suyun şırıltı sesini dinletmek için yapılmış çeşmeler vardır [55]. İstanbul'da özellikle kent içi su tesislerinin yapımının hızlandığı 16. yy'dan sonra çok sayıda çeşme inşa edilmiştir [56]. Çeşmeler kitabeli oldukları gibi kitabesiz de olabilirler. Bir çok tekkenin içinde ya da dışında su içmek, abdest almak vb. için mutlaka bir çeşme yapılmıştır.

2.4.4.2 Abdest muslukları

Suyu sızdırmayacak çeşitli malzemelerden mamul kapaklı su depolarına eklenen musluklar tekkeye gelen veya orada ikamet edenlerin başta abdest almak üzere çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak için inşa edilirler. Tekkelerin avlu ve bahçelerinde yekpare mermerden yapılmış, kapaklı abdest tekneleri sıkça görülmektedir.

2.4.4.3 Sebil

Osmanlılar başlangıçta dağıtılan suya sebil ve dağıtıldığı yere sebîl-hâne demişlerse de zamanla "hâne" terkedilerek bugünkü şeklini almıştır ve günümüzde kalabalık insanların girip çıktığı binaların çeşitli yerlerine konulan, plastik bardaklarla soğutulmuş damacana suyu içilen elektrikli aletlere de sebil denilmektedir [57]. Sebil mimarisi XVI. yüzyılın son yarısında ortaya çıkmış ve XVII. yüzyılın sonunda ve Lâle Devri'nde parlak bir gelişme göstermiştir [58]. Genellikle medrese, cami vb büyük yapıların bünyesinde bulunan sebiller nadiren de olsa tekke binalarında da görülmektedir [59].

2.4.4.4 Kuyu

Yer altı sularından faydalanmak için toprağın derinlemesine kazılmasıyla oluşturulan kuyular, suyun insanlar ve diğer canlılar için taşıdığı hayatî önemin bir parçası olarak insanlık tarihi boyunca ayrı bir öneme sahip olagelmiştir [60]. Tekke yapılarında kuyular iç ve dış mekanlarda bulunabilirler. Kuyuların ağzında mermerden mamul yekpare bir bilezik ve zaman zaman da basit bir çıkrık bulunmaktadır.

2.4.4.5 Akarca

Suyu kesintisiz olarak akan musluksuz çeşmelerdir [61]. Genellikle ayazma veya yer altı su kaynağı üzerinde veya civarında bulunan tekkelerde karşılaşılan akarcaların hemen önünde bulunan havuzlarda sular toplanır.

2.4.4.6 Sarnıç

Yağmur suyu biriktirmeye yarayan kâgir yer altı depolarına verilen addır [62]. Sarnıçların duvarları su geçirmez, ince tuğla kırıklı olan pembe renkte kalın horasan harcı ile sıvalıdır ve içeride köşelerinin sızıntıları önlemek için yarım yuvarlak yapılmaları ve ya takviye edilmeleri de usüldendir [63]. Sarnıçların pek çoğunun üst örtüsü olarak kubbe veya çapraz tonozlar kullanılmıştır.

2.4.5 Tekkelerin diğer bölümleri

2.4.5.1 Halvethane

Arapça bir kelime olan halvet kelimesinden türeyen Halvethane kelimesi, yalnız başına oturup, ibadetle vakit geçirilen yer anlamına gelmektedir [64]. Halvet, günahtan korunmak ve daha iyi ibadet etmek için ıssız yerlerde yaşamayı tercih etmek anlamına gelen tasavvufî bir terimdir [65]. Yine tasavvuf terminolojisinde dervişlerin şeyhlerinin emriyle tek başlarına ibadet ve murakabe ile meşgul olmalarını tanımlayan bir terim olarak kullanılır [66]. Günümüzde dahi kullanılan "erbain çıkarmak" deyimi de halvete giren dervişlerin veya şeyhlerin genellikle 40 gün kalmalarından dolayı ortaya çıkmış tasavufî bir terimdir. İstanbul'da ve diğer Osmanlı topraklarında Halvetî tekkeleri başta olmak üzere bulunan tarikat yapılarının pek çoğunda halvethane bölümü bulunmaktaydı. Halvethanelerin Kastamonu'daki Şabanî Asitanesi'nde olduğu gibi bazı örnekleri günümüze değin muhafaza edilebilmiş olsa dahi pek çoğu tekkelerin kapatılmasından sonra işlevsiz kaldığından dolayı ortadan kaldırılmışlardır.

2.4.5.2 Derviş hücreleri, konuk hücreleri, odaları

Osmanlı devrinde neredeyse her tekkenin mukîm / yatılı dervişleri bulunmaktaydı. Tekke binasında kendileri için yapılmış son derece sade oda veya hücreler ve bunların dışında tekkeye yatılı gelen misafirler için oluşturulmuş oda veya hücreler tekke yapılarının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Erkek konukların

selamlıktaki odalarda veya derviş hücrelerinde, kadın konukların ise haremlik kısmında odalarda kalabilmelerini sağlayacak düzenlemeler getirilmiştir [67]. Dervişlere ve konuklara mahsus hücre ve odalar ahşap malzemeden inşa edildikleri gibi kargir hatta medrese planı tipinde düzenlenmiş, revaklı gelişmiş tipleri de vardır [68].

2.4.5.3 Muvakkithane

Cami, türbe gibi dinsel amaçlı yapı topluluklarında güneşin konumunun izlendiği, saatlerin ayarlandığı, namaz vakitlerinin belirlendiği kendilerine özgü mimarisi olan mekanlardır [69]. Vakit tesbitiyle ilgili mesleğin daha önceki İslâm devletlerinde bulunmasına rağmen hususi bir mekân olarak muvakkithâne tabiri muhtemelen ilk defa Osmanlılar tarafından kullanılmıştır [70]. Muvakkithaneler bazen avlu içinde bazen küçük bir oda olarak camileri çevreleyen avlu duvarlarının bir kenarına yerleştirilmişlerdir. Bunlar geniş pencereler ile dışa açılmış, buralara konulan irili ufaklı saatlerden gelip geçen insanlar zamanı, namaz vakitlerini öğrenmişlerdir [71].

2.5 İşlev

Tekke binalarının organizasyon şemasında en belirleyici faktör hiç şüphesiz işlevdir. Tekke binaları bütün hâlde ele alındığı vakit, tarikat ayinlerinin icra edildiği ve gerek cemaat halinde gerekse ferden namaz kılınan tevhidhane ve semahane; şeyh ve ailesinin ikamet ettiği ve haremlik-selâmlık adlı iki bölümden müteşekkil meşruthane; tarikat büyüklerinin defnedildiği türbe veya hazîre alanı; dinî ibadetin edâ edildiği ve dervişlerin çeşitli eğitim, barınma, yeme-içme v.b. ihtiyaçları için inşa edilen hücre veya hâneler; tekke civarında bulunan veya seyyahların doyurulduğu yemekhâneler; içme suyu veya abdest almak için oluşturulmuş sebil, akarca, çeşme v.b. bölümleri bünyesinde barındıran ve bütün bunların arasında son derece sağlam bir ilişki ağı bulunduran yapı veya yapılar bütünü olarak kabul edilirler. Tekkelerin bu görevlerinden başka, kervansaray, medrese, imaret gibi müesseselerde ek bir kuruluş olarak görülmektedir.

3. YAPININ YER ALDIĞI FATİH İLÇESİ

3.1 Tarihsel Gelişimi

İstanbul'un en eski ilçelerinden biri olan Fatih, şehrin batı yarısından Haliç'in batı kıyısına kadar uzanır. İlçe kuzeyde Eyüp, kuzeydoğuda Beyoğlu, batıda Zeytinburnu ilçelerine güneyde ise Marmara Denizi'ne komşudur.

Bizans İmparatorluğu'nun başkenti Constantinople, 29 Mayıs 1453 tarihinde II.Mehmed tarafından fethedilmesine müteakip suriçinde kendi adıyla anılan bir külliye inşa ettirdi. Fatih Külliyesi adıyla anılan bu kompleksin yerinde evvelce Ortodoks Patrikhanesi bulunmaktaydı. II. Mehmed fethin onuncu yılında yıktırdığı Havariyun Kilisesi'nin yerine kendi adıyla anılan büyük bir külliye yaptırmıştır. Fatih Külliyesi'nin çevresinde zamanla bir Müslüman mahallesi ortaya çıkmıştır. Külliyenin adıyla anılmaya başlayan bu mahalle günümüzdeki Fatih semtinin ve ilçesinin çekirdeğidir. 29 Mart 2009 tarihinde yürürlüğe giren 5757 sayılı kanunla birlikte Suriçi'nde yer alan Eminönü ve Fatih ilçeleri birleştirilmiş ve bu suretle de İstanbul'u fetheden kumandan Fatih Sultan Mehmet'in adıyla anılan tek bir ilçeye dönüştürüldü.

İlçe kuzey ve batıda tarihi kara surları ile çevrilidir. Ayvansaray'dan Yedikule'ye uzanan ve bir bölümü yeniden inşa edilen bu surlar Fatih İlçesi'ni, Eyüp ve Zeytinburnu ilçelerinden ayırır. Haliç ve Marmara kıyısındaki deniz surları büyük ölçüde tahrip olduğundan önemli bir bölümü günümüze ulaşamamıştır. Atatürk Köprüsü'nün güneybatısından başlayan Atatürk Bulvarı ve daha güneydeki Mustafa Kemal Caddesi, Fatih ve Eminönü ilçeleri arasında sınır oluşturmaktadır. İstanbul kent içi bağlantı yollarından bazıları Fatih İlçesi'nden geçmektedir.

Bunlardan başlıcaları Saraçhane'den Edirnekapı'ya uzanan Macar Kardeşler ve Fevzi Paşa Caddeleri, Aksaray'ı Topkapı-Edirnekapı Caddesi'ne bağlayan Vatan Caddesi ile yine Aksaray'ı Topkapı'ya bağlayan Millet Caddesi'dir. Haliç kıyısı boyunca Ayvansaray, Demirhisar, Balat Vapur İskelesi ve Abdülezel Paşa caddeleri uzanır. İlçenin Marmara Denizi kıyısında Sirkeci'yi Bakırköy'ebağlayan Kennedy

Caddesi geçmektedir. Kentin en eski yerleşim alanlarından bazılarının bulunduğu Fatih İlçesi, tarihsel yapılar açısından oldukça zengindir. Bunlardan başlıcaları; Bozdoğan kemeri, Yedikule Zindanları, Blahernai Sarayı, Fethiye Camii, Kariye Camii ve Fatih Külliyesi'dir

3.2 Osmanlı Sosyal Yaşamındaki Yeri

İstanbul'un fethine müteakip, II.Mehmet tarafından kurulan Fatih ilçesinde pek çok medrese, kütüphane, tekke, sıbyan mektebi v.b. ilim ve kültür merkezleri bulunmaktadır. Bu merkezler sayesinde Fatih ilçesi, ulema, meşayih, sanatkar ve devlet ricalinin en başta gelen ikamet yeri olmuş ve bu suretlede sözkonusu ilçe Osmanlı sosyal hayatının en önemli merkezi hâline gelmiştir. Tarihte adları büyük harflerle zikrediken Akşemseddin, İbn-i Kemal, Molla Güranî, Molla Hüsrev, Alî Emirî, Cevdet Paşa, Vakanüvis Lütfü Paşa, Mehmet Akif Ersoy, İbnülemin Mahmut Kemal, Ahmed Süheyl Ünver, Seyfeddin Özege gibi pek çok kişi Fatih'te ikamet etmiştir. İlk büyük darbeyi I. Cihan Harbi ve sonrasındaki mütareke döneminde alan Fatih, Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte başkentin Ankara'ya taşınması ve maddî şartlardan ötürü terkedilmiş bir hâle bürünmüştür. 1950-1960 arasında İstanbul modernleştirilmeye çalışılmış ve bu çalışmalardan şehrin en eski semti olan Fatih de nasibini almıştır. Fakat ilçede bulunan tarihî yapıların çoğu eski işlevinde kullanılamadığı için özellikle ilim meclisleri yavaş yavaş başka semtlere göç etmeye başlamış ve devlet ricalinin Ankara'ya taşınması ile de Fatih eski günlerini mumla arar hâle gelmiştir. Binlerce yıllık tarihi içinde pek çok uygarlığa ev sahipliği yapan Fatih, bugün İstanbul'un en önemli tarihi, turistik ve ticari merkezidir.

4. TAHİR AĞA TEKKESİ

4.1 Konumu ve Tanımı

Fatih Haydar Mahallesi 2192 Ada 33 Parsel'de yer alan Tahir Ağa Tekkesi, kuzeyde Esrar Dede Sokağı, batıda çıkmaz sokak, doğuda ve güneyde komşu parsellerle sınırlıdır (Şekil A.1, A.2). Tekke bahçesinin iki kapısı bulunmaktadır. Kapılardan biri Esrar Dede Sokağı'na diğeri çıkmaz sokağa açılmaktadır. Tekke bölümleri arsa üzerinde şu şekilde dağılmıştır. Arsanın hemen hemen ortasında avlulu tekke binası, kuzeyinde Asude Hatun Türbesi, kuzey ve batı bölümlerine dağılmış şekilde hazire bölümü, kuzeybatı bölümünde günümüzde sadece temel izleri bulunan harem binası ve kuzeydoğu bölümünde çilehane yer almaktadır (Şekil A.3, A.4, A.5, A.6, A.7, A.8).

M.Baha Tanman tekke gruplandırmasında Tahir Ağa Tekkesi'ni birinci grup olan açık avlulu/revaklı Osmanlı medreseleri yerleşim düzeninde ele almıştır. Tahir Ağa Tekkesi'ni Osmanlı medrese düzeninden farklı yapan, medrese şemasının katı simetrisinden uzak olması ve tarikat yapılarına has asimetrik/organik tasarıma yönelinmesi olduğunu söylemektedir. Mekanların revaklı iç avlu etrafına dizilmesi ile medrese şeması geleneği bir ölçüde sürdürülmüş ancak, medreselere göre fonksiyon şeması çok daha karmaşık / çeşitli olan tekkenin muhtelif bölümleri farklı ebatları ve yükseklikleri ile gerek plana, gerekse de kütleye hareketlilik kazandırılmıştır. Tekkenin kuzey cephesi olan avluya giriş cephesinde bulunan minaresi ve kahve ocağı kayda değer mimari ayrıntılardandır.

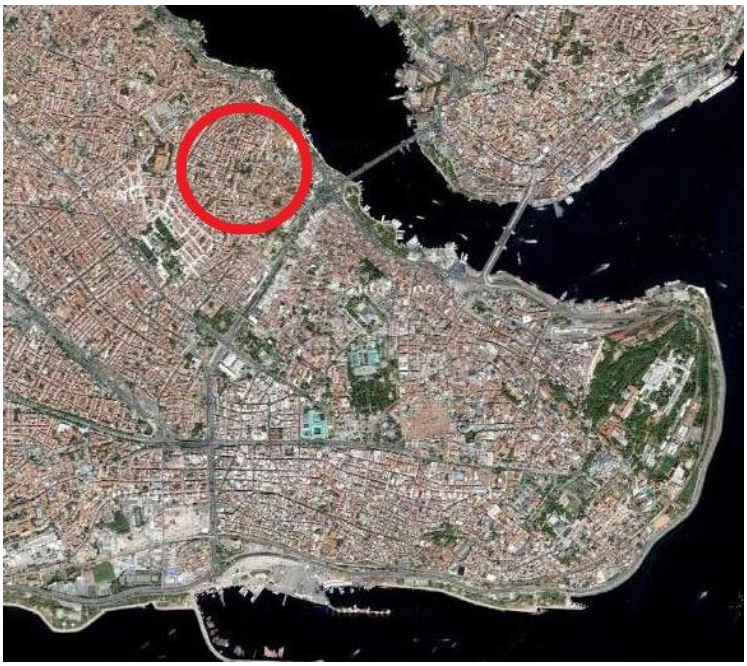
Yaklaşık 28.00x23.00 m. boyutlarında olan tekke binası tek katlı ve avlulu düzene sahiptir. Yalnızca tevhidhane ve meydan bölümleri fevkanidir. Avluya yapının kuzey duvarında bulunan basık kemerli kapıdan girilmektedir. Avlu yaklaşık 14.00x6.00 m. boyutlarındadır ve güney yönünde giriş kotuna göre 72 cm. yükseltilmiştir. İki kot arasındaki istinad duvarı üzerindeki üç basamaklı merdiven ile ulaşım sağlanmaktadır. Bu istinad duvarı üzerinde çeşme yer almaktadır. Çeşmenin alt kısmı

zemine gömülü olarak durmakta ve süslemelerinden (vazolardan çıkan simetrik çiçek demetleri, kademeli kaş kemerler, vs.) Lale Devri'ne ya da hemen sonrasına ait olduğu anlaşılmaktadır. Muhakkak ki tekkenin inşasından eskidir. Söz konusu çeşmenin solunda günümüzde mevcut olmayan fakat eski fotoğraflardan görüldüğü üzere bir çeşme daha vardır. Bu çeşme ise C, S kıvrımları ve akantusvari yaprak motifleri ile süslü olup Sultan III. Selim Devri özelliklerini taşımaktadır. Bunun önünde yine 18. yüzyılın 1. yarısı özellikleri arz eden bir hamam kurnası bulunuyor. Her iki çeşme taşının ve bu kurnanın tekkenin avlusuna sonradan menkul oldukları ve yapı ile organik bir bağları olmadığı kesindir [72].

Avlunun doğu, batı ve güney cepheleri boyunca devam eden ahşap dikmeli revak yer almaktadır. Günümüzde bu revakın doğu ve güney bölümleri ahşap doğramalarla kapatılmış, batı bölümü ise imam evini büyütmek için tuğla duvarla genişletilmiştir. Tekkenin tevhidhane, meydan, mutfak, ocak, kiler ve derviş hücreleri birimleri revağın arka bölümünde u şeklinde sıralanmaktadır. Yapı tuğla hatıllı moloz taş sistemde inşaa edilmiş olup avluya bakan iç duvarları ahşap strüktüre sahiptir. Çatı örtüsü yer yer alaturka kiremit yer yer marsilya kiremit örtülü ahşap konstrüksiyonlu kırma çatıdır.

Yapı bazı değişiklikler dışında önemli ölçüde özgün tasarımını korumaktadır. Bunlardan, 19.yüzyıl içinde yenilendiğini tahmin ettiğimiz ahşap harem binası yüzyılımızın başlarında, komşu evlerden birinde çıkan yangının sirayet etmesiyle yanarak ortadan kalkmıştır. ayrıca 31 Mayıs 1918'de çıkan Cibali-Fatih yangını tekkenin çevresini yakarak, ahşap minare ve alçı pencereler zarar görmüş; fakat yangından hemen sonra Rüsumet Emini Hüseyin Vassaf Bey tarafından tamir edilmiştir [73].

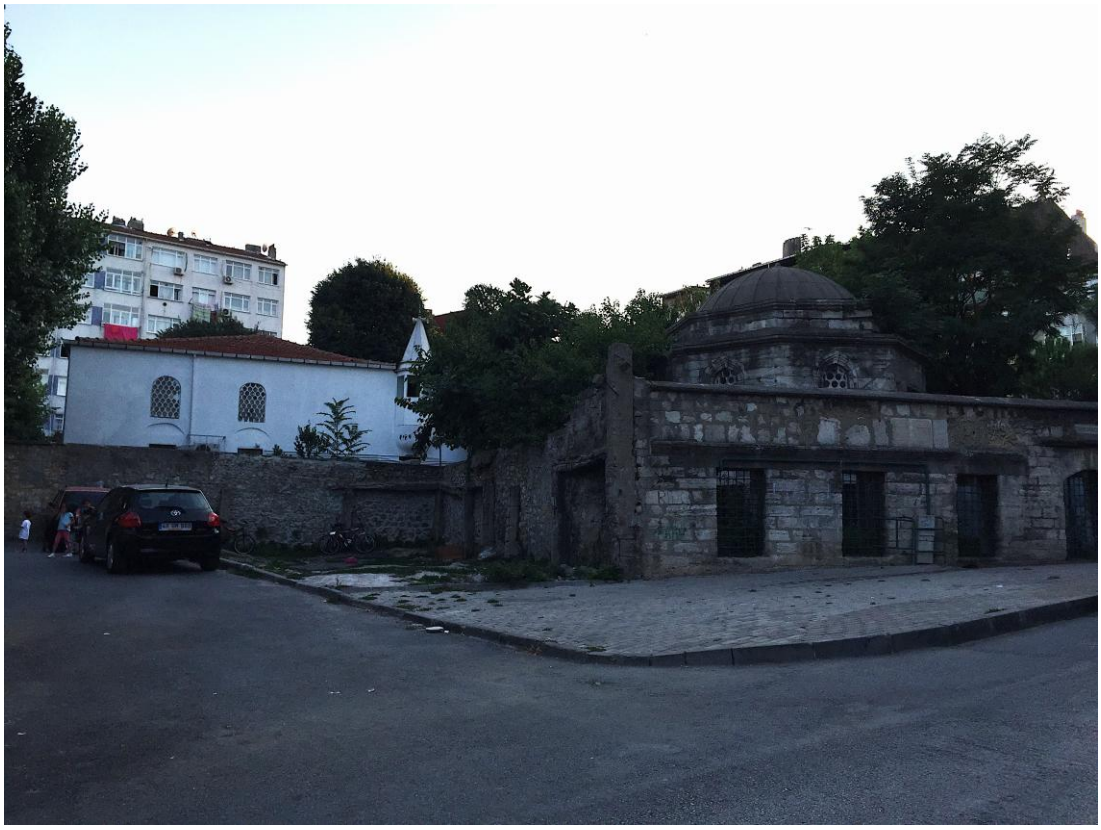
Yapı günümüzde farklı işlevlerle kullanılmaktadır. Tekkenin tevhidhanesi mescid ve mescide girişte soldaki oda imam odası olarak kullanılmaktadır. Meydan, şeyh odası, kiler ve revakın tuğla duvarla bölünmüş bir kısmı özel kişiler tarafından konut olarak kullanılmaktadır. Kahve ocağı, güney cephesindeki derviş hücresi, mutfak ve bu birimlerin önündeki revak kısmı kullanıcısız kalmış ve büyük ölçüde tahribata uğramıştır. Avlunun batı yönünde yer alan derviş hücreleri ve revak imam evi olarak işlevlendirilmiştir. Bu yeni işlevinden dolayı revak özgün halini tamamen kaybederek genişletilmiş, derviş hücrelerinde wc ve banyo bölümleri oluşturulmak için bölücü duvarlar örülmüştür. Tekkenin kuzeybatı köşesinde yer alan abdesthane günümüzde de küçük değişikliklerle özgün işlevini devam ettirmektedir.

Şekil A.1 : Tarihi yarımada içindeki konumu

Şekil A.2 : Hava fotoğrafı

Şekil A.3 : Esrar Dede Sokağı'ndan görünüşü

Şekil A.4 : Çıkmaz sokakdan görünüşü

Şekil A.5 : Asude Hatun Türbesi

Şekil A.6 : Asude Hatun Türbesi'nin sokakdan görünüşü

Şekil A.7 : Çilehane girişi

Şekil A.8 : Abdullah Salahaddin-i Uşşaki Hazretlerinin Türbesi

4.2 Tarihçesi

Tahir Ağa Tekkesi, 1174'te (m.1760-61) Kapıcıbaşı Seyyid Mehmed Tâhir Ağa tarafından ilk cami olarak inşa ettirilmiş ve daha sonra tekkeye çevrilmiştir [74]. III.Mustafa vakfına bağlıdır [75]. 2 Ramazan 1196'da (21 Ağustos 1782) çıkan Tüfekhâne yangınında yanan tekke binası [76] bir sene sonra yeniden inşa edilmiştir [77]. Evkâf Nezâret-i Celîlesi tarafından alınan 1315 (1898) seneli karar ile tekkenin, restorasyon bedelinin bir kısmının tekke vakfı gelirlerinden ve diğer kısmı nezaretçe karşılanmak üzere, alınan karar doğrultusunda senesinde 1316 (m.1899) hicrîsinde bir keşif yaptırılmış olup, keşif sonucunda tekke binasının mecidî 19 kuruşa hesabıyla 6.000 kuruşa tamir edilebileceği anlaşılmış ve tekke binası, 20 Şaban 1317 (m.21 Şubat 1900) tarihinde Evkâf Nezâret-i Celîlesi tarafından tamir ettirilmiştir [78]. 31 Mayıs 1918 tarihinde vuku bulan Fatih-Cibâli yangınında büyük ölçüde hasar gören tekke binasının ahşap minaresi ve alçı pencereler zarar görmüş olsa dahi kısa bir süre sonra Kasımpaşa uşşâkî âsitanesi şeyhi ve devrin rüsumat emini Hüseyin Vassaf Efendi tarafından restore ettirilmiştir [79]. Tekkede barınan fukara ve dervişler için Kiler-i Âmire'ye Filibe'den arazi kirası karşılığı gelen pirinçten 400 kile pirinç tekke şeyhlerinden Mehmed Ziyauddin Efendi'nin uhdesine kayıt olunmaktaydı [80]. 1885 tarihli bir kayda göre o dönemde Nakşîbendî tekkesi olarak zikredilen Tahir Ağa tekkesinde 1 erkek ve 2 kadın ikamet etmekteydi [81]. Muharrem ayında tekkedede muharremiyye okultulması için 30 kuruş para yardımı yapılmaktaydı [82].

1925 senesinde yürürlüğe giren 677 sayılı "Tekke ve zâviyelerle türbelerin seddine ve türbedarlık ile bir takım ünvânların men ve ilgâsına dair kanun" ile birlikte tarikat faaliyetlerinin son bulduğu Tahir Ağa Tekkesi'nin selâmlık bölümü tekkenin son şeyhi Ali Behçet Efendi ve ailesi tarafından kullanılmış olup, günümüzde dahi şeyh soyundan gelenler tarafından kullanılmaktadır.

4.2.1 Yapının banisi Tahir Ağa

Edirne'de dünyaya gelen Tâhir Ağa, kapalı çarşı esnafı iken kuyumcubaşı ve kapucu başı olup ma'den emâneti sonra duhân-ı gümrük emâneti ve tekrardan ma'den emânetinde hizmet almıştır [83]. 1193 senesinde surre emini oldu ve Medine'de yaşamaya başladı. 1196 (1782) tarihinde Şam'da idam edildi ve cesedi İstanbul'a getirilerek bânîsi bulunduğu Tâhir Ağa Tekkesi'nin hazîresine gömüldü [84]. Tahir

Ağa'nın şâhide kitabesinde şunlar yazmaktadır: "Allah Bâkî / Sâhibü'l-hayrât ve'l-müberrât merhûm serâyin-i bu dergâh-ı âli el-Hâc Seyyid Mehmed Tâhir Ağa ruhiçün el-Fâtiha sene 1196 (17882)" [85].

4.2.2 Tekkenin silsilesi

Tâhir Ağa Tekkesi'nde şeyhlik hizmetinde bulunan ilk kişi 1178 (1764) senesinde vefat eden Nakşibendi meşayihinden Mehmed Sâbir Efendi'dir ki 4 sene boyunca bu tekke de irşad vazifesini ifa etmiştir [86]. Mehmed Sâbir Efendi'den sonra tekkenin şeyhliği Uşşâkî meşâyihinden Abdullah Salâhaddîn Efendi'ye tevcih edilmiş ve aslen Nakşibendi olan Tahir Ağa Tekkesi, Salâhaddîn Uşşâkî'nin posta geçmesinden sonra Uşşâkîyye'ye intikal etmiş ve Salâhî Efendi'nin vefâtından sonra da Salâhî âsitanesi hüviyetine bürünmüş ve zaman zaman bu isimle de anılmıştır. Tekkede şeyhlik vazifesini ifa eden diğer şeyhler kronolojik sıra ile şöyledir: Şeyh Mehmed Ziyauddîn Efendi (1234 / 1818), Şeyh Seyyid Mehmed Tevfik Efendi (1259 / 1843), Şeyh İbrahim Hayrânî Efendi (ö.1260/1844), Şeyh Mehmed Feyzullah Efendi (ö.1286/1869), Şeyh el-Hâc Ali Behçet Efendi(ö.1925) [87] (Şekil A.9).

Şekil A.9 : Tekkenin Son Şeyhi Ali Behçet Efendi (Nedret İŞLİ Arşivi).

4.2.3 Tekkenin haziresi

Tekkenin hazîresinde toplam 18 adet şâhide / baş taşı, 2 adette türbe kitâbesi bulunmaktadır (Şekil A.10). Şâhidelerden 8'i , tekkenin bânîsi olan Tahir Ağa'nın akrabalarına ait olup geri kalanı tekkenin dervişânına aittir. Tekkenin bânîsi Tâhir Ağa'nın, beyzî tepelik ile nihayetlenen pahleli şâhidesi üzerinde şunlar yazılıdır:

"Allah Bâkî / Sâhibu'l-hayrât / ve'l-müberrât merhum / ser-bevvâbîn-i dergâh-ı âlî / el-hâc es-seyyid Muhammed / Tâhir Ağa ruhiçün / fâtiha / sene 1196" (Şekil A.11).

Tekke hazîresine Tâhir Ağa'dan evvel defnolunan eşinin üçgen alınlıklı şâhidesi üzerinde ise şunlar yazılıdır:

"Huve'l-Hayyu'l-Bâkî / Lâ ilâhe illallah Muhammed resulullah / Sahibu'l-hayrât ve'l-hasenât / es-seyyid Muhammed Tâhir Ağa'nın / Halîlesi merhume ve mağfuru'n-lehâ / Mahbube Hatun ruhiçün / el-fâtiha / sene 1183" (Şekil A.12).

Tekkenin meşhur dervişlerinden Muhammed Emin Baba'nın nezkeb adlı serpuşla nihayetlenen şâhidesi üzerinde şunlar yazmaktadır:

"Yâ Hû / Ziyâretden murâd bir duadır / Bugün bana ise yarın sanadır / Meczub-ı ilâhî / ve nutasarrıf-ı bâb-ı âlî / merhum ve mağfur / Muhammed Emîn Baba / Ruhiçün el-fâtiha / sene 1248 fî 11 NUN [Ramazan]" (Şekil A.13).

Hazîrede yeralan türbe kitâbelerinden birisi, Salahaddîn-i Uşşâkî Hazretleri'ne diğeri ise mesnevîhân Es'ad Dede'ye aittir. Abdullah Salahaddîn-i Uşşâkî'nin açık türbesinin etrafını çevreleyen demir şebeke üzerinde duran kitâbede şunlar yazmaktadır:

"Cenâb-ı Şeyh Abdullâh Efendi kim / Metâf olmuşdı sahn-ı hânkâhı ehl-i irfâna / Veliyy-i mürşîd-i hikmet-şinâs u lâ-mekân seyrân / Delîl ü reh-nümâ halvet-serây-ı vasl-ı cânâna / Sivâ-ı mâ-sivâyı seyr idüb çeşm-i basîretle / Teveccüh eyledi mir'ât-ı hüsn-i vech-i Yezdân'a / Vedâ' idüb cihândan âlem-i kudse revân oldu / Mülâkât itdi sad-şevkiyle ervâh-ı azîzâna / Olur ceyb-i dili ehl-i niyâz âzicizin pür-feyz / Teveccüh eylese bu merkadd-i pâke hulûsâne / Bi-hakkın hürmet-i Kur'ân idüb Hakk sırrını takdîs / Füyuz u himmeti cârî ola sadr-ı mürîdâna / Girüb kasr-ı cinânâ didiler kerrûbiyân târîh / Salâhî şevk-i envâr-ı cemâle oldu pervâne / Ruhiçün fâtiha sene 1197" (Şekil A.14).

Abdullah Salahaddîn-i Uşşâkî'nin türbesinin hemen arkasında bulunan Mesnevîhân Esad Dede'nin açık türbesinin etrafını kuşatan demir şebeke üzerinde duran kitâbede ise şunlar yazılıdır:

"Huve'l-Hayyu'l-Bâkî / Mesnevîhân kenz-i esrâr û hikem Es'ad Dede / Âlem-i devrânda derviş-hümâ-yı pervâz idi / Feyz-i nutfun ahz idenler didiler tarihini / Gitdi sveiyy-i lâ-mekâna nâsıh-ı mümtâz idi / Mesnevîhân-ı şehîr Muhammed Esâd Dede Efendi hazretlerinin ruh-ı pür-fütuhlarıçün fâtiha / sene 1329 12 Şa'bân / Yevmu'l-İsneyn / sene 1327 25 Temmuz" (Şekil A.15).

Hazîrede bulunan diğer bir önemli şâhide ise Tâhir Ağa'nın torunu Şâkir Ağa'nın oğlu Muhammed Ataullah Efendi'ye ait olup, örfî serpuş ile nihayetlenen şâhidesi üzerinde şunlar yazılıdır:

"el-Bâkî Hû Allah / Merhum ve mağfur leh Şâkir Ağazâde / Müderrisîn-i kirâmdan es-seyyid Muhammed / Atâullâh Efendi ruhiçün / Rızâenlillâh el-fâtiha / sene 1218 fî 8 Lâm [Şevvâl]" (Şekil A.16).

Şekil A.10 : Hazirenin genel görünümü

Şekil A.11 : Tahir Ağa'nın mezar taşı

Şekil A.12 : Tahir Ağa'nın eşinin mezar taşı

Şekil A.13 : Muhammed Emin Baba'nın mezar taşı

Şekil A.14 : Abdullah Salahaddin-i Uşşaki Hazretlerinin türbe kitabesi

Şekil A.15 : Mesnevihan Esad Dede'nin türbe kitabesi

Şekil A.16 : Muhammed Ataullah Efendi'nin mezar taşı

4.3 Yapının Mimari Açıdan Değerlendirilmesi

4.3.1 Plan özellikleri

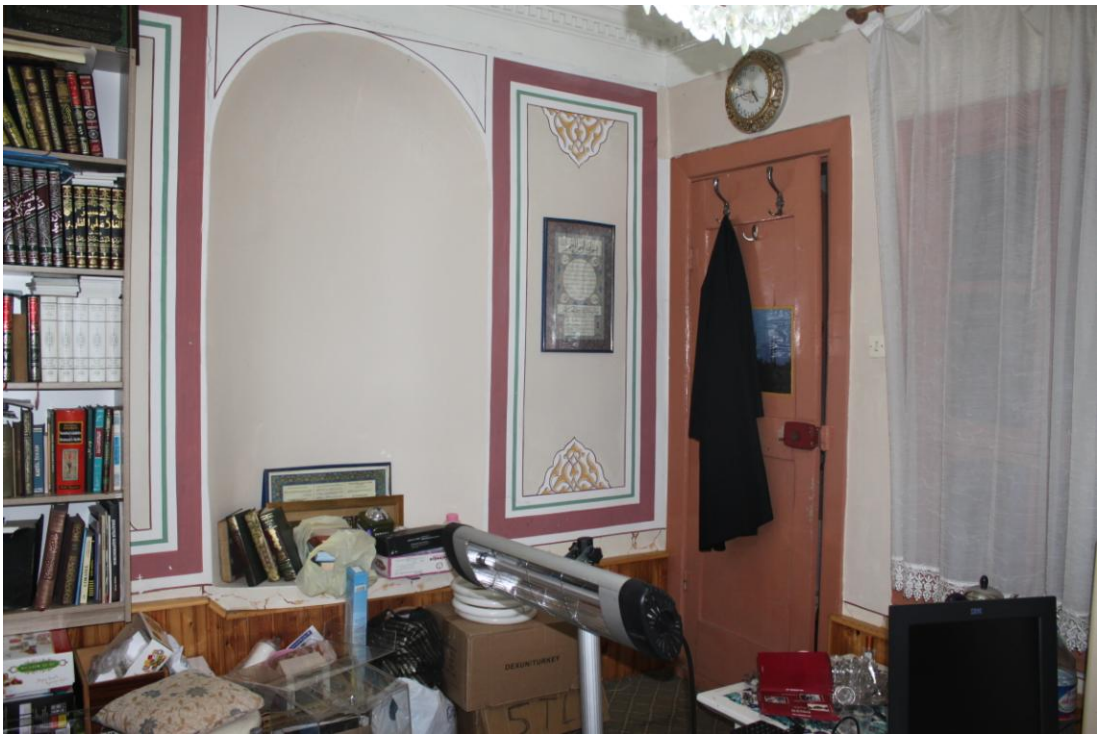
4.3.1.1 Z01 mekanı

İmam odasına, Z02 mekanının (hol) kuzey duvarında bulunan ahşap kapı ile ulaşılır (Şekil A.17). 3.36x2.80 m. ölçülerindeki bu mekanın +0.20 kotuna sahip döşemesi ahşap kaplamadır. Duvarlarında dikdörtgen çerçeveli kalem işi motifler mevcuttur (Şekil A.18). Tüm duvarlarda pencere altı hizasından döşemeye kadar ahşap lambri kaplama bulunmaktadır (Şekil A.19). Tavan kaplaması ahşap pasalıdır fakat tekkenin diğer bölümlerinde görülenden daha süslü bir forma sahiptir. Yine tavan köşe pervazları da bu odaya has bir özelliktedir (Şekil A.20).

Odanın güney duvarında, giriş kapısı ve iki adet ahşap pencere bulunmaktadır. Bu duvar ahşap bağdadi sıvalı ve üzeri plastik boyalıdır. Batı duvarında avluya bakan iki adet ahşap pencere bulunmaktadır. Kuzey duvarı üzerinde içeri doğru genişleyen bir pencere bulunmaktadır. Bu taş duvarda lokma parmaklıklı ahşap doğrama bulunmaktadır. Bu pencere tekkenin ön bahçesine açılmaktadır. Doğu duvarında ise yarım daire formlu bir niş bulunmaktadır.

Şekil A.17 : Z01 mekanı giriş duvarı

Şekil A.18 : Z01 mekanı doğu duvarı

Şekil A.19 : Z01 mekanı kuzeybatı köşesi

Şekil A.20 : Z01 mekanı tavan detayı

4.3.1.2 Z02 mekanı

Avlunun doğu yönünde yer alan üç basamaklı merdivenle Z02 mekanına (hol) ulaşılır (Şekil A.21). Ahşap doğramalarla kapatılmış bu revak günümüzde kullanım farklılıklarından (cami ve konut) dolayı tuğla duvarla bölünmüştür (Şekil A.22). Z02 mekanı (hol) 6.30x3.35 m. ölçülerindedir ve 0.00 kotuna sahip döşemesi pvc ve halı kaplamadır. Duvarları sıvalı ve boyalı olan mekanın tavanı ahşap pasalı tavandır. Holün orta aksında bulunan iki adet ahşap dikme ve üzerine oturan ahşap kiriş hanımlar mahfili döşemesindeki sehimden dolayı sağlamlaştırma amacıyla sonradan yapılmıştır. Tavandaki ahşap pasalı düzeni kesintiye uğratmaktadır.

Z02 mekanının (hol) batı duvarı, avluya bakan ahşap dikmeler, dikmelerin aralarını dolduran dört adet ahşap doğrama ve ahşap giriş kapısından oluşmaktadır (Şekil A.23). Doğu yönünde bulunan taş duvarda mescide ulaşımı sağlayan kemerli ahşap kapı ve yine mescide açılan günümüzde dolap olarak kullanılmak için kapatılan pencere bulunmaktadır (Şekil A.24). Kuzey duvarı Z01 mekanına (imam odası) açılan ahşap kapı ve iki adet ahşap doğramanın bulunduğu bağdadi sıvalı ve üzeri boyalı duvardır (Şekil A.17). Tavan düzenine bakıldığı zaman bu duvarın özgün olduğu anlaşılmaktadır. Holün güney duvarı ise sonradan yapılan tuğla duvardır. Bu muhdes duvar tavandaki ahşap pasaları kesintiye uğratmaktadır. Duvarda Z05 mekanına geçişi sağlayan kapı bulunmaktadır (Şekil A.22).

Şekil A.21 : Z02 mekanı giriş kapısı

Şekil A.22 : Z02 mekanı güney duvarı

Şekil A.23 : Z02 mekanı batı duvarı

Şekil A.24 : Z02 mekanı doğu duvarı mescid kapısı

4.3.1.3 Z03 mekanı

Günümüzde mescid olarak kullanılan bu bölüm yapının doğu yönünde yer almaktadır ve 7.43x7.39 m. boyutlarında, kareye yakın dikdörtgen planlıdır. Mekanın döşemesi ahşap kaplamadır ve 0.00 kotuna sahiptir. Tüm duvarlar tuğla hatıllı taş duvardır ve üzeri sıvalı ve boyalıdır. Duvarlar yaklaşık 1.00 m.'ye kadar ahşap lambri kaplıdır. Mescidin eski fotoğraflarında görülen kalemişi süslemeler günümüze ulaşamamıştır. Bu kalemişi motifleri 19. yüzyılın 2. yarısındaki eklektik üslubun özelliklerini yansıtır. Pencerelerin tepeleri ve dip köşeleri kabaca işlenmiş kıvrık dallar ile tezyin edilmiştir. Ayrıca biri alçı pencerelerin alt hizasında, diğeri de duvarların üst hizasından yatay olarak geçen ve bütün iç mekanı dolaşan geçmeli süsleme kuşakları görülür [88]. Tavan kaplaması ahşap pasalıdır.

Mescide, Z02 mekanının (hol) doğu duvarında bulunan kemerli ahşap kapıdan ulaşılmaktadır (Şekil A.25). Bu duvar üzerinde günümüzde dolap olarak kullanılmak için kapatılan Z02 mekanına (hol) açılan bir pencere bulunmaktadır. Mescidin doğu duvarının ortasında yarım daire planlı mihrap nişi yer almakta ve sağında ve solunda alt sırada dıştan dikdörtgen içten basık kemerli birer ahşap pencere görülmektedir. Tekkenin tüm pencerelerinde olduğu gibi, pencereler içeriye doğru genişlemektedir. Pencerelerin üstünde birer tane alçı revzen pencereler bulunmaktadır. M.Baha Tanman bu revzen pencerelerin süsleme üslubundan dolayı (bileşik barok kemerleri, C ve S kıvrımlarından, sütun motiflerinden oluşan iç taksimatları ile Sultan III. Mustafa devri Osmanlı baroğunun bütün özellikleri) tekkenin ilk inşasından kalmış olacağını söylemektedir. Mihrabın sağında ahşap mimber, solunda ahşap vaaz kürsüsü bulunmaktadır (Şekil A.26). Mescidin kuzey duvarında da aynı düzende ve aynı sayıda pencere ve revzen yerleşimi bulunmaktadır (Şekil A.27). Güney duvarı ise sağırdır.

Mescidin giriş kapısının sağ ve sol taraflarında döşemeden 0.33 m. yükseklikte, 1.48 m. genişliğinde mahfil yer almaktadır. Mahfilin ön tarafında hanımlar mahfilini taşıyan iki ahşap sütun yer almaktadır. Ahşap sütunların arası ahşap korkuluklarla kapatılmıştır. Hanımlar mahfiline çıkılan ahşap merdiven mekanın kuzeybatı köşesine yerleştirilmiştir (Şekil A.28).

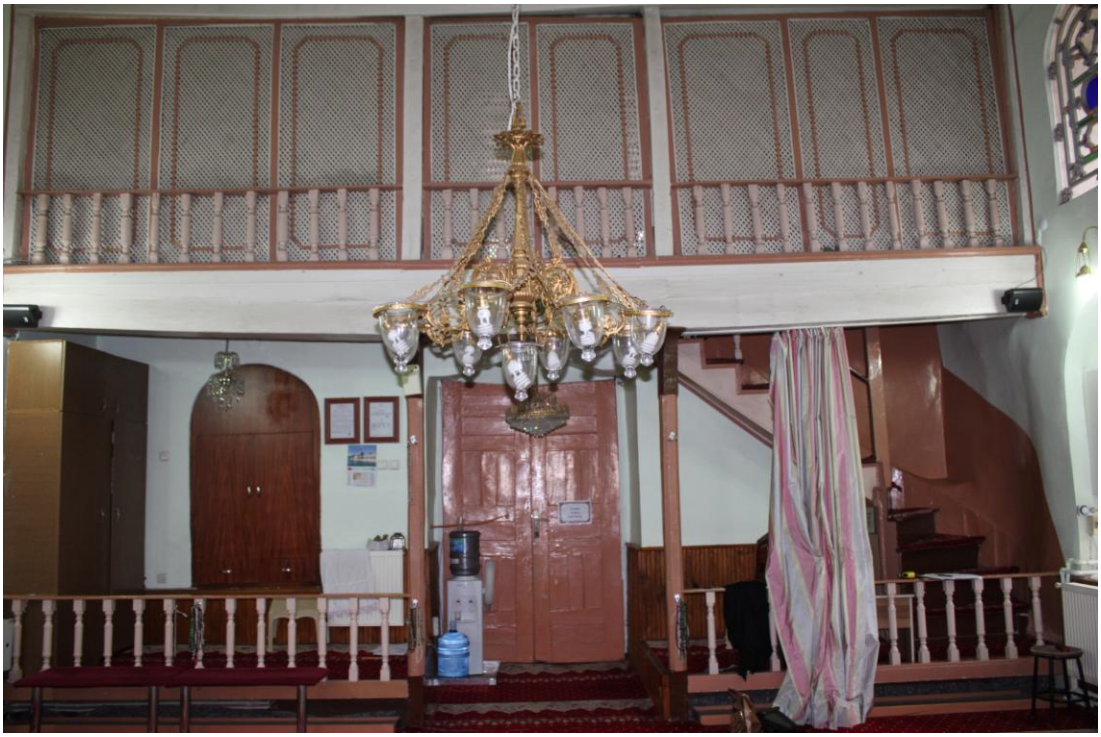
Şekil A.25 : Z03 mekanı giriş kapısı

Şekil A.26 : Z03 mekanı doğu duvarı

Şekil A.27 : Z03 mekanı kuzey duvarı

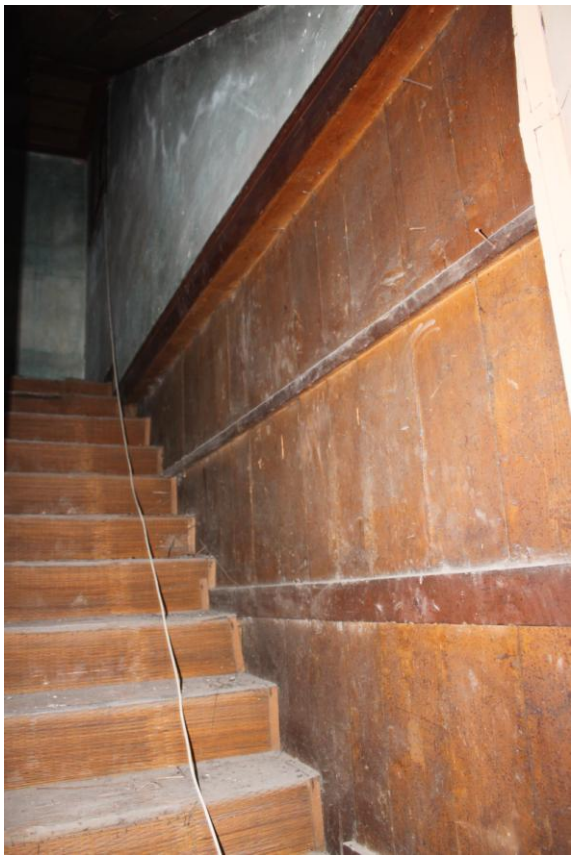
Şekil A.28 : Z03 mekanı batı duvarı

4.3.1.4 Z04 mekanı

Mescid bölümünün yanında yer alan bu mekan 7.46x5.69 m. boyutlarında, dikdörtgen planlıdır. Bu mekana, Z05 mekanının (hol) doğu duvarında bulunan ahşap bir kapıdan girilmekte ve kapının hemen solunda 102 mekanına (oda) ulaşımı sağlayan ahşap merdiven bulunmaktadır ve merdivene ahşap bir kapıyla ulaşılmaktadır (Şekil A.29, A.30). Merdivenin altı tüm duvar boyunca yüklük olarak kullanılmaktadır (Şekil A.31). Odanın zemini giriş kotundan bir basamak ile +0.28 kotuna yükseltilmiştir ve zemine beton dökülmüştür. Odanın özgün döşemesinin giriş kotundan iki basamak yukarda ve ahşap kaplama olduğunu bilmekteyiz. Güney duvarında yarım daire planlı ocak nişi, dikdörtgen planlı bir niş ve ahşap doğramalı bir pencere bulunmaktadır (Şekil A.32). Doğu duvarında da iki adet ahşap doğramalı pencere bulunmaktadır (Şekil A.33). Kuzey duvarı sağırdır. Odanın duvarları sıvalı ve boyalı taş duvar olup tavanı ahşap pasalı tavandır. Tavan tasarımı olarak en gösterişli oda burasıdır (Şekil A.34). Özgün işlevinde meydan odası olan bu mekanın duvarları boyunca sedirlerin olduğunu M.Baha Tanman'dan öğrenmekteyiz.

Şekil A.29 : Z04 mekanı giriş kapısı ve sağda 1.kata çıkan merdivenin kapısı

Şekil A.30 : Z04 mekanından 1.kata çıkan merdivenler

Şekil A.31 : Z04 mekanı batı duvarı

Şekil A.32 : Z04 mekanının güney duvarındaki pencere

Şekil A.33 : Z04 mekanı doğu duvarı

Şekil A.34 : Z04 mekanı tavan detayı

4.3.1.5 Z05 mekanı

Z02 mekanının (hol) güney duvarında yer alan kapıdan ulaşılan mekan 6.55x3.35 m. ölçülerindedir. -0.03 kotunda olan döşemesi 30x30 cm. boyutlarında karo mozaik kaplamadır. Duvarları sıvalı ve boyalı olan mekanın ahşap pasalı tavanının bir bölümüne 15cm. genişliğinde ahşaplar çakılarak üzeri kapatılmıştır.

Z05 mekanının (hol) avluya bakan batı duvarında ahşap revak sütunları yer almakta ve sütunların aralarında ahşap doğramalar bulunmaktadır (Şekil A.35). Dört adet pencerenin bulunduğu bu duvardaki son sütundan sonrası, Z09 mekanından (hol) ayrılmak için, duvarla kapatılmıştır. Bu duvar parçasının üzerinde ahşap kapı bulunmaktadır. Mekanın güney duvarında Z07 mekanına (wc) açılan ahşap bir kapı bulunmaktadır. Doğu duvarında Z04 ve Z06 mekanlarına açılan ahşap kapılar bulunmaktadır. Bu duvarda üzeri fayans kaplı muhdes bir mutfak tezgahı bulunmaktadır (Şekil A.36). Kuzey duvarında ise Z02 mekanına (hol) geçişi sağlayan kapı yer almaktadır (Şekil A.37).

Şekil A.35 : Z05 mekanı avlu duvarı

Şekil A.36 : Z05 mekanı doğu duvarı

Şekil A.37 : Z05 mekanı kuzey duvarı

4.3.1.6 Z06 mekanı

Özgün işlevinde şeyh odası (köşe oda) olan günümüzde oda olarak kullanılan 5.05x4.56 m. boyutlarındaki bu oda tekke binasının güneydoğu köşesinde yer almaktadır. Odanın döşemesi giriş kotundan bir basamakla +0.10 kotuna yükseltilmiştir ve ahşap kaplamadır. Duvarları sıvalı ve boyalı olan mekanın tavanı özgün kaplamasını kaybetmiş, kontrplak kaplama ile kaplanmıştır.

Odaya giriş hem Z05 mekanının (hol) batu duvarından hem de Z04 mekanının (oda) kuzey duvarından sağlanmaktadır. Odanın batı duvarında ahşap kapı ve davlumbazı yok edilmiş ocağın yarım daire planlı nişi görülmektedir (Şekil A.38). Güney ve batı duvarında ikişer pencere bulunmaktadır. Pencerelerin bazıları pvc bazıları ahşap doğramadır ve hiç biri özgün değildir (Şekil A.39, A.40, A.41). Doğu duvarındaki özgün nişin bozularak kapı haline çevrildiği görülmektedir.

Şekil A.38 : Z06 mekanı giriş kapısı

Şekil A.39 : Z06 mekanı güney ve doğu pencerelerinden

Şekil A.40 : Z06 mekanı doğu duvarına bakış

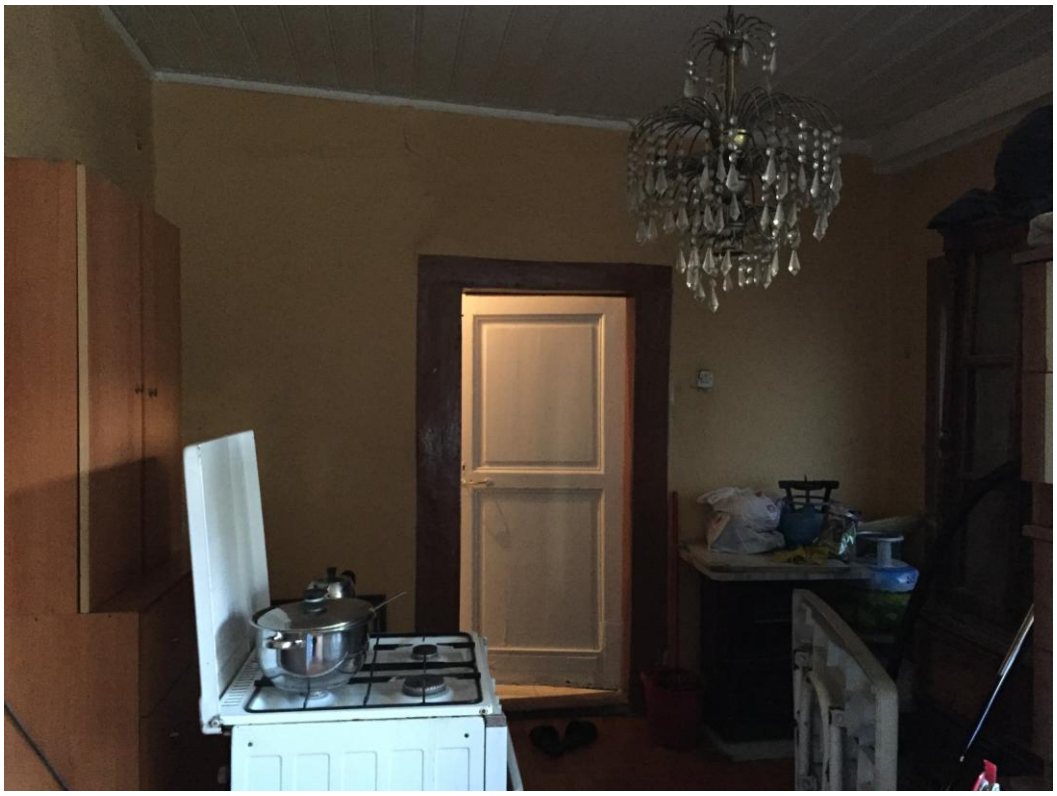

Şekil A.41 : Z06 mekanı doğu penceresi

4.3.1.7 Z07 mekanı

Bu mekan tekkenin özgün halinde kiler olarak kullanılmaktadır. Günümüzde içinde tuğla duvarlarla bölmeler yapılarak iki adet wc oluşturulmuş ve giriş kısmına da lavabo konulmuştur. Aynı zamanda banyo olarak da kullanılmaktadır. Döşemesi 20x20 cm. boyutlarında seramik ile kaplı olan mekanın duvarları da belli bir kota kadar 20x20 cm. boyutlarında seramik kaplamadır. Tavanı 15 cm. genişliğinde ahşap kaplamadır (Şekil A.42).

Z07 mekanının (wc) giriş kapısı kuzey duvarında yer almaktadır. Doğu ve batı duvarlı sağır olan mekanın güney duvarında lokma parmaklıklı, ahşap doğramalı pencere yer almaktadır (Şekil A.43, A.44, A.45, A.46).

Şekil A.42 : Z07 mekanı giriş kapısı

Şekil A.43 : Z07 mekanı

Şekil A.44 : Z07 mekanı

Şekil A.45 : Z07 mekanı güney penceresi

Şekil A.46 : Z07 mekanı tuvalet taşı

4.3.1.8 Z08 mekanı

Özgün işlevinde kahve ocağı olarak kullanıldığını bildiğimiz, günümüzde depo olarak kullanılan mekan büyük ölçüde tahribata uğramıştır. Bu mekan tekkenin güney yönünde yer almaktadır. Odanın özgün malta taşı döşemesi günümüze kadar ulaşamamış, mevcut durumda +0.03 kotunda bulunan zemin toprak dolgu ile kapanmıştır. Tüm duvarları taş olan mekanın doğu duvarın sıvası yok olmuş, taş duvar örgüsü açığa çıkmıştır, diğer üç duvar sıvalıdır. Tavan kaplaması tamamen yok olmuş olan odanın ahşap çatı konstrüksiyonu görülmektedir. Özgün tavan kaplaması ahşap kaplamadır.

Mekanın giriş kapısı Z09 mekanının (hol) güney duvarında yer alır. Aynı duvarda doğraması günümüze kadar ulaşamamış pencere boşluğu bulunmaktadır (Şekil A.47). 4.56x4.20 m. boyutlarındaki odanın batı duvarında bir, doğu duvarında iki adet niş bulunmaktadır. Güney duvarında ise arka bahçeye açılan iki pencere bulunmaktadır. Pencerelerin doğramaları mevcut değildir. Bir tanesi saç levhalarla kapatılmış, diğer pencere boşluğu zemine doğru genişletilerek arka bahçeye çıkış kapısı olarak kullanılmaktadır (Şekil A.48). Bu mekanın en ilgi çekici özelliği, odanın kuzeydoğu köşesinde yer alan kahve ocağıdır (Şekil A.49). M.Baha Tanman bu ocağın tekkenin ilk inşasından kalma olduğunu söylemektedir. Tuğladan yapılan üçgen planlı ocak köşeye oturtulmuş, üzeri alçı sıva ile sıvanmıştır. Mermer zeminli ateşliği iki yandan pilastr sütunçeler kuşatmaktadır. Sütunçeler arasında bileşik barok kemerli yaşmak görülmekte, bununda üstünde ocak cephesini boydan boya yatay olarak kesen profilli bir raf bulunmaktadır. Odanın güney duvarında yer alan nişlerden birisi bu ocağa bitişik olup kahve pişirme ve sunma ile ilgili çeşitli aksamın yer aldığı bir dolapçık niteliğinde olduğu kesindir. Doğu duvarında bulunan ve revak-hole açılan pencere de ocağa bitişiktir. Bu da bir nevi servis penceresi olsa gerek [89].

Şekil A.47 : Z08 mekanı kuzey duvarı

Şekil A.48 : Z08 mekanı güney duvarı

Şekil A.49 : Kahve Ocağı

4.3.1.9 Z09 mekanı

Avlunun güney yönünde bulunan revak ahşap doğramalarla kapatılarak günümüzde, Z08, Z10 ve Z11 mekanlarının bağlantısını sağlayan hol olarak kullanılmaktadır. 8.59x1.97 m. ölçülerinde olan bu mekanın döşemesi 15x15 cm. boyutlarında karo mozaik kaplamadır. Duvarları sıvalı ve tavanı ahşap pasalı tavandır. Tavan kaplamasında yer yer yok olmalar görülmektedir. Mekanın batı yönünde bir bölümünü ayıran ahşap doğramanın bir kısmı mevcuttur.

Z09 mekanına (hol) giriş kuzey ve batı duvarlarında bulunan ahşap kapılarla sağlanmaktadır. Kuzey duvarı üzerinde revak dikmelerinin aralarını dolduran üç adet ahşap doğrama ve ahşap kapı bulunmaktadır (Şekil A.50). Özgün halinde kapının sağında ve solunda ikişer tane bulunan pencerelerden bir tanesi, avlunun batı yönünde bulunan revakların imam evi fonksiyonundan dolayı genişletilmesi sırasında yok edilmiştir. Mekanın güney duvarında Z08 mekanına (depo) açılan bir kapı, bir pencere boşluğu ve Z10 mekanına (depo) açılan bir kapı bulunmaktadır. Doğu duvarında Z05 mekanına (hol) açılan bir kapı ve batı duvarında da Z11 mekanına (hol) açılan bir kapı bulunmaktadır (Şekil A.51, A.52).

Şekil A.50 : Z09 mekanı kuzey duvarı giriş kapısı

Şekil A.51 : Z09 mekanı doğu duvarı

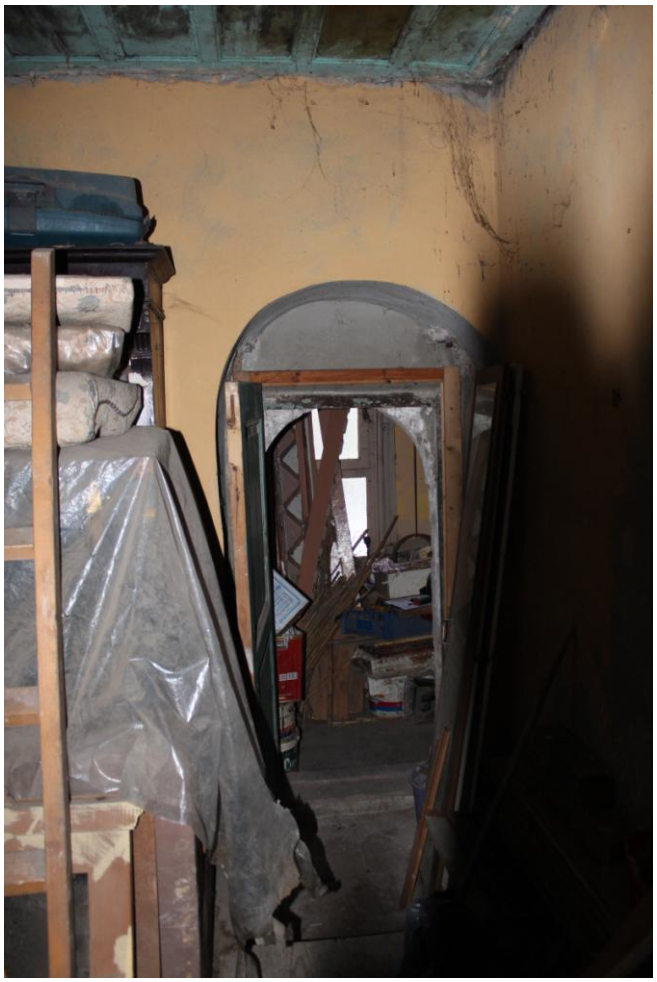

Şekil A.52 : Z09 mekanı batı duvarı

4.3.1.10 Z10 mekanı

Günümüzde depo olarak kullanılan bu mekan özgün işlevinde derviş hücresidir. Tekkenin güney yönünde yer alan bu oda 4.55x4.15 m. boyutlarındadır. Mekanın zemini girişten bir basamak ile +0.35 kotuna yükseltilmiştir ve ahşap kaplamadır. Duvarları taş ve sıvalıdır. Ahşap pasalı tavanında yok olmalar ve tahribat görülmektedir.

Z10 mekanının (depo) girişi kuzey duvarında bulunan ahşap kapı ile sağlanmaktadır (Şekil A.53). Aynı duvarda davlumbazı yok edilmiş yarım daire planlı ocak nişi bulunmaktadır. Batı duvarında yine yarım daire planlı bir niş ve doğu duvarında dikdörtgen planlı bir niş bulunmaktadır. Güney duvarında ise arka bahçeye açılan iki pencere bulunmaktadır. Pencereler ahşap doğramalı ve lokma parmaklıklıdır (Şekil A.54, A.55, A.56, A.57).

Şekil A.53 : Z10 mekanı giriş kapısı

Şekil A.54 : Z10 mekanı güney duvarı

Şekil A.55 : Z10 mekanı kuzeybatı köşesi

Şekil A.56 : Z10 mekanı pencere

Şekil A.57 : Z10 mekanı doğu duvarındaki niş

4.3.1.11 Z11 mekanı

Z11 mekanı (depo) tekkenin güneybatı köşesinde yer almaktadır. Özgün işlevi mutfak olan mekan günümüzde depo olarak atıl bir şekilde kalmış ve büyük tahribata uğramıştır. -0.03 kotunda bulunan döşemesinin kaplaması yok olmuş, zemin toprak ile dolmuştur. Özgün döşemesinin malta taşı olduğu bilinmektedir. Duvarları taş örgüdür ve yer yer sıva parçaları kalmış yer yer taş duvar örgüsü açığa çıkmıştır. Tavan kaplaması mevcut olmayan mekanın çatısı da büyük ölçüde yıkılmıştır (Şekil A.58).

5.33x4.74 m. ölçülerindeki mekana giriş doğu duvarında bulunan ahşap kapıdan sağlanmaktadır (Şekil A.59). Aynı duvar üzerinde bulunan yarım daire planlı nişin ocak olduğu bilinmektedir. Güney duvarında yaklaşık 1.8 m. eninde kemerli ocak bulunmaktadır (Şekil A.60). Batı duvarında bahçeye açılan iki pencere boşluğu bulunmaktadır (Şekil A.61). Doğramaları mevcut olmayan bu pencerelerin demir parmaklıkları yerinde durmaktadır. Kuzey duvarında ise dikdörtgen planlı küçük bir niş yer almaktadır.

Şekil A.58 : Z11 mekanı genel görünüm

Şekil A.59 : Z11 mekanı giriş kapısı

Şekil A.60 : Z11 mekanı ocak

Şekil A.61 : Z11 mekanı batı penceresi

4.3.1.12 Z12 mekanı

Tekkenin batı cephesinde yer alan bu oda günümüzde imam evine ait bir oda olarak işlevlendirilmiştir. Özgün halinde ise derviş hücresidir. Mekan giriş kotundan iki basamak ile +0.48 kotuna yükseltilmiştir. 5.22x4.15 m. ölçülerinde olan mekanın döşemesi ahşap kaplamadır. Tüm duvarları taşdır ve sıvalı ve boyalıdır. Özgün tavan kaplaması yok olmuş olan odanın mevcut durumdaki kaplaması ahşap lambridir.

Z12 mekanına (oda) giriş doğu duvarında bulunan, Z13 mekanına (mutfak) açılan ve kuzey duvarında bulunan Z15 mekanına (hol) açılan iki adet ahşap kapı ile sağlanmaktadır. Güney duvarı sağır olan mekanın batı duvarında ise bahçeye açılan iki adet pvc doğramalı pencere yer almaktadır. Özgün lokma parmaklıkların yerinde yakın zamanda değiştirilmiş demir parmaklıklar vardır.

4.3.1.13 Z13 mekanı

Avlunun batı yönünde bulunan revaklar günümüzde imam evini genişletme çalışmaları esnasında ortadan kaldırılmıştır ve Z13 (mutfak), Z14 (salon), Z20 (giriş holü) ve Z21 (wc) mekanları oluşturulmuştur. 3.00x3.36 m. ölçülerindeki Z13 mekanının (mutfak) döşemesi +0.18 kotunda ve laminant parke kaplamadır. Duvarları sıvalı ve boyalı olan mekanın tavan kaplaması ahşap lambridir.

Mekanın doğu duvarında avluya çıkışı sağlayan pvc kapı ve pencere bulunmaktadır. Kuzey duvarında Z14 mekanına (salon) geçişi sağlayan ahşap bir kapı, batı duvarında Z12 mekanına (oda) geçişi sağlayan ahşap bir kapı yer almaktadır. Sağır olan güney duvarında mutfak tezgahı bulunmaktadır.

4.3.1.14 Z14 mekanı

Z14 mekanı (salon) 6.24x3.18 m. ölçülerindedir ve döşemesi +0.31 kotundadır. Döşeme kaplaması laminant parke olan mekanın tavanı sıvalıdır. Tavanı çevreleyen kartonpiyer köşe pervazı vardır.

Mekanın kuzey duvarında Z20 mekanına (giriş holü) geçişi sağlayan ahşap kapı, batı duvarında Z15 mekanına (hol) geçişi sağlayan ahşap kapı, güney duvarında Z13 mekanına (mutfak) geçişi sağlayan ahşap kapı yer almaktadır. Doğu duvarında ise avluya açılan iki tane pvc pencere yer almaktadır. Pencerelerin önünde demir parmaklıklar vardır.

4.3.1.15 Z15 mekanı

+0.21 kotundaki, 1.49x1.10 m. ölçülerindeki bu mekan Z12 (oda), Z14 (salon), Z16 (wc) ve Z18 (oda) mekanlarının açıldığı küçük bir holdür. Döşemesi laminant parke olan mekanın duvarları ve tavanı sıvalıdır.

4.3.1.16 Z16 mekanı

1.57x1.93 m. ölçülerindeki mekana güney duvarında bulunan kapı boşluğundan ulaşılmaktadır. +0.19 kotundaki döşemesi 30x30 cm. boyutlarında seramik kaplamadır. Duvarları seramik kaplı olan mekanın tavanı sıvalıdır. Doğu duvarında dikdörtgen planlı küçük bir niş bulunmaktadır. Batı duvarı sağır olan mekanın kuzey duvarında Z17 mekanına (banyo) geçişi sağlayan kapı yer almaktadır.

4.3.1.17 Z17 mekanı

Z17 mekanına (banyo) ulaşım güney duvarında bulunan kapıdan sağlanmaktadır. Mekanın diğer üç duvarı sağırdır. Doğu duvarında, duvar boyunca küvet yer almaktadır. 3.55x1.26 m. ölçülerindeki mekanın döşemesi ve duvarları 15x15 cm. boyutlarında seramik kaplamadır. Tavanı sıvalıdır.

4.3.1.18 Z18 mekanı

Z15 (hol), Z16 (wc), Z17 (banyo) ve Z18 (oda) mekanlarının yer aldığı bölüm özgün durumunda derviş hücresidir. Günümüzde imam evi işlevinden dolayı özgünlüğü bozularak bölümlere ayrılmıştır. Derviş hücresinin doğu, batı ve kuzey duvarlarında bulunan nişler kapatılmıştır. +0.50 kotunda bulunan döşemesi laminant parke kaplamadır. Duvarları ve tavanı sıvalı olan mekanın tavanında kartonpiyer köşe pervazı bulunmaktadır.

Z18 mekanı (oda) 3.55x4.20 m. boyutlarındadır ve mekana giriş doğu cephesinde bulunan kapıdan sağlanmaktadır. Kuzey ve güney duvarları sağır olan odanın batı duvarında bahçeye bakan iki pencere yer almaktadır. Pvc doğramalı pencerelerin önünde demir parmaklıklar yer almaktadır.

4.3.1.19 Z19 mekanı

Avlunun batı yönünde yer alan kapıdan ulaşılan mekan 2.32x1.94 m. ölçülerindedir (Şekil A.62). Giriş kapısında iki basamaklı merdiven bulunmaktadır. Mekanın -0.17 kotundaki döşemesi bir bölümde 10x20 boyutlarında seramik kaplama, diğer bölümde laminant parke kaplamadır. Duvarları ve tavanı sıvalıdır.

Kuzey duvarında Z20 mekanına (wc) açılan ahşap kapı ve güney duvarında Z14 mekanına (salon) açılan ahşap kapı yer almaktadır. Batı duvarında üst kata ulaşımı sağlayan ahşap merdiven bulunmaktadır.

Şekil A.62 : Z19 mekanı giriş kapısı

4.3.1.20 Z20 mekanı

1.16x1.75 m. ölçülerindeki bu mekanın döşemesi -0.40 kotunda yer almaktadır. Döşeme kaplaması 30x30 cm. boyutlarında seramik kaplama, duvarların altı seramik kaplama üstü sıvalıdır. Tavanı sıvalı olan mekana giriş güney duvarında bulunan ahşap kapıdan sağlanmaktadır.

4.3.1.21 Z21 mekanı

Tekkenin kuzeybatı köşesinde yer alan abdesthane bölümüne avlunun kuzey duvarı ile batı duvarının birleştiği noktada yer alan demir kapıdan girilmektedir (Şekil A.63). Yaklaşık 2.00 m.'lik bir koridordan geçilerek abdesthanenin ana mekanına ulaşılmaktadır. Bu mekan özgün işlevini devam ettirmektedir. 3.82x3.25 m. ölçülerindeki mekanın -0.43 kotundaki döşemesi mozaik kaplamadır. Duvarları fayans kaplama olan mekanın tavan kaplaması yok olmuştur, ahşap çatı karkası açığa çıkmıştır (Şekil A.64).

Mekanın güney duvarı sağırdır, duvardan yaklaşık 1.18 m. genişliğinde, zeminden iki basamak yükseltilmiş -0.07 kotunda üç bölümlü wcler bulunmaktadır. Bu bölümün döşemesi 30x30 cm. boyutlarında seramik kaplamadır, ahşap kapıları vardır. Abdesthanenin batı duvarında abdest muslukları yer almaktadır (Şekil A.65). Kuzey duvarında ise üst kotta iki adet ahşap doğramalı pencere mevcuttur (Şekil A.66).

Şekil A.63 : Z21 mekanı giriş bölümü

Şekil A.64 : Z21 mekanı tavanı

Şekil A.65 : Z21 mekanı wc bölümü ve abdest muslukları

Şekil A.66 : Z21 mekanı kuzey duvarı

4.3.1.22 101 mekanı

Hanımlar mahfiline ulaşım Z03 mekanının (mescid) kuzeybatı köşesinde bulunan ahşap merdivenle sağlanmaktadır. Mescidin mahfil bölümünün önünde bulunan iki ahşap sütun üzerine oturan hanımlar mahfili avlunun doğu cephesine kadar genişlemektedir. 7.42x5.61 m. ölçülerindeki mekanın döşemesi ahşap kaplamadır ve +3.15 kotundadır. Duvarları sıvalı ve boyalı olan mekanın tavanı ahşap pasalı tavandır. Mekanın tavan ve döşemesinde ciddi ölçüde sehim görülmektedir.

Hanımlar mahfilinin doğu duvarı iki adet ahşap dikme ve aralarını dolduran ahşap kafesten oluşmaktadır. Ahşap kafesin önünde ahşap korkuluklar yer almaktadır. Mekanın güney duvarında 3.38 m. uzunluğunda ahşap bölücü doğrama ve kapı vardır. Bu doğrama hanımlar mahfilini 102 mekanından (oda) ayırmaktadır (Şekil A.67). Batı duvarında avluya açılan iki adet ahşap pencere bulunmaktadır (Şekil A.68). Bu duvarda eski fotoğraflarda görüldüğü üzere üç adet pencere bulunmaktadır. Kapatılan üçücü pencerenin izi duvarda okunabilmektedir. Söz konusu duvarda avlu yönüne doğru ciddi eğim olduğu görülmektedir. Kuzey duvarında ise tekkenin önemli mimari öğelerinden olan minareye çıkış kapısı bulunmaktadır (Şekil A.69). Minarenin özgün hali günümüze ulaşamamıştır. Günümüzde beton kaideye oturan demir malzemeden yapılmıştır. Özgün halinde ise ahşap çokgen planlı şerefesi, şerefeyi sınırlayan ahşap korkulukları, soğan biçimli kubbesi ve şerefenin altında yer alan dilimli dolgusu ile tekkenin el ilgi çekici unsurlarından biridir.

Şekil A.67 : 101 mekanı güney duvarı ahşap doğrama

Şekil A.68 : 101 mekanı batı duvarı

Şekil A.69 : 101 mekanı kuzey duvarı

4.3.1.23 102 mekanı

Hanımlar mahfilinin güney duvarında bulunan ahşap kapıdan ulaşılan 102 mekanı (oda) 3.39x3.71 m. ölçülerindedir. Döşemesi ahşap kaplama olan mekanın duvarları sıvalıdır. Tavanı ahşap pasalı tavandır ve odanın güney yönünde bulunan, duvarın boylu boyunca devam eden ahşap doğrama tavan tasarımını kesintiye uğratmaktadır (Şekil A.70). Buradan da anlaşılacağı gibi özgün halinde 102 ve 103 mekanları tek bir odadır.

Mekanın kuzey duvarında 101 mekanına (hanımlar mahfili) geçişi sağlayan ahşap doğrama yer almaktadır. Doğu duvarında ahşap bir kapı bulunmaktadır. Bu kapı Z04 mekanına (oda) inişi sağlayan ahşap merdivenin bulunduğu mekana geçişi sağlar (Şekil A.71). Batı duvarında avluya açılan iki adet ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. 80 cm. genişliğindeki bu pencereler tekkenin özgün halinden kalan tek örneklerdir (Şekil A.72). Mekanın güney duvarında ise 103 mekanına (oda) geçişi sağlayan ahşap doğrama yer almaktadır.

Şekil A.70 : 102 mekanı güney duvarı

Şekil A.71 : 102 mekanı doğu duvarında bulunan kapı

Şekil A.72 : 102 mekanı batı duvarında bulunan giyotin pencere

4.3.1.24 103 mekanı

3.40x3.37 m. ölçülerindeki bu mekana giriş kuzey duvarında bulunan ahşap kapıdan sağlanmaktadır. Mekanın döşemesi ahşap kaplama, duvarları sıvalı ve tavanı ahşap pasalı tavandır. Doğu ve güney duvarları sağır olan mekanın batı duvarında avluya açılan özgün ahşap giyotin pencere bulunmaktadır.

4.3.1.25 104 mekanı

Bu mekan tekkenin kuzeybatı köşesinde, Z20 (wc), Z19 (giriş holü) mekanlarının ve Z21 mekanının (abdesthane) girişinde bulunan küçük koridorun üzerini kaplamaktadır. Odaya ulaşım Z19 mekanının (giriş holü) batı duvarında bulunan ahşap merdivenle sağlanmaktadır. Muhdes olan bu oda yaklaşık 4.24x2.29 m. ölçülerindedir. +1.58 kotunda bulunan döşemesi ahşap kaplamadır. Duvarları ve tavanı ahşap lambri kaplamadır.

Odanın kuzey duvarında ön bahçeye açılan pencere yer almaktadır. Bu pencerenin tekkenin özgün tasarımında olmadığı, sonradan açıldığı eski fotoğraflardan anlaşılmaktadır. Doğu duvarında avluya açılan iki adet ahşap doğrama bulunmaktadır. Doğramaların önünde demir parmaklık mevcuttur. Batı suvarı sağır olan mekanın güney duvarında giriş kapısı yer almaktadır (Şekil A.73).

Şekil A.73 : 104 mekanı

4.3.1.26 Bahçe

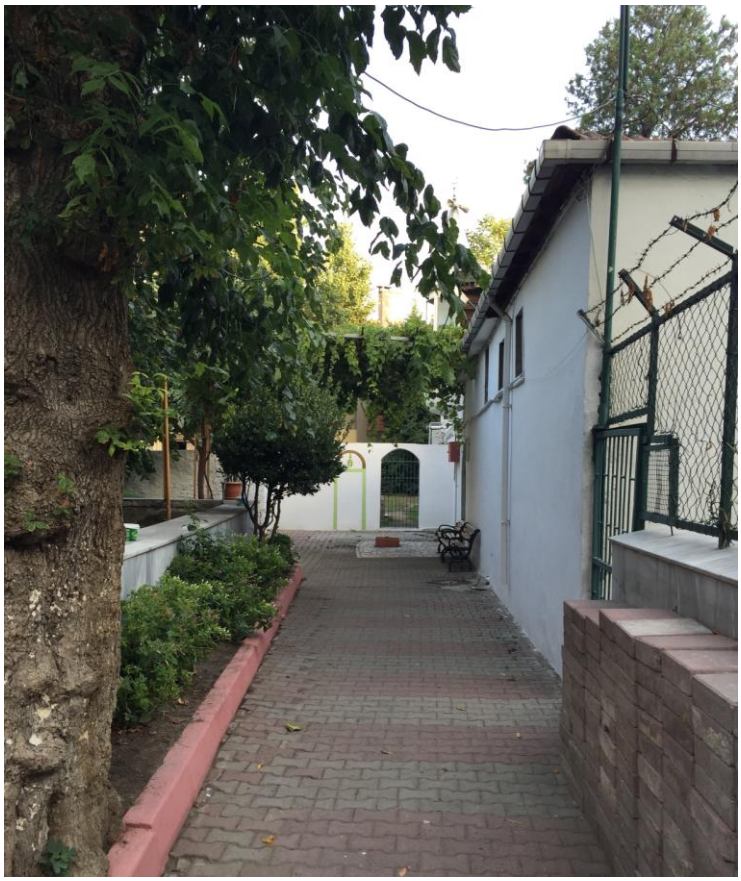
Yaklaşık 1600 m2'lik bir alana sahip bahçede tekke binası, Asude Hatun Türbesi, çilehane ve hazire alanları yer almaktadır. Bahçeye Esrar Dede Sokak ve Çıkmaz Sokak üzerindeki iki kapıdan ulaşılmaktadır ve bahçede çeşitli kot farklılıkları vardır. Tekke binasının kuzey duvarında bulunan ana giriş kapısının sağ tarafında bulunan duvar ve yine kuzey duvarının batı köşesinde bulunan istinad duvarı ve tel örgü kapı ile ayrılan bölüm arka bahçe olarak adlandırılmıştır. Arka bahçeye kuzey duvarın sağ tarafında bulunan duvardaki demir parmaklıklı kapı ile düz giriş sağlanmakta, kuzey duvarın batı tarafında bulunan istinad duvarındaki 5 basamaklı merdivenle ulaşılmaktadır. Bu kısımda kot farkı 0.71 m.'dir. Merdivenle çıkılan bu bölümde hazire alanı yer almaktadır. Tekke binasının kuzeyinde kalan kısım ön bahçedir. Bahçeye Çıkmaz Sokak'tan girişte sol kısımda kalan alan, yani bahçenin kuzeybatı köşesi, ön bahçeden 0.82 m. yükseltilmiştir. Bu alan mermer kaplama istinad duvarıyla çevrilidir. Mermer kaplaması yakın zamanda yapılmıştır. Bu yükseltilmiş alanda bir zamanlar tekkenin harem dairesi yer almaktaydı. 1918 Cibali-Fatih Yangını'nda ortadan kalkan ve mimari özellikleri tam olarak bilinmeyen bu yapı hakkındaki elimizdeki tek veri, günümüze ulaşabilen temel izlerinin bir kısmı ve Alman Mavileri Haritası'nda bulunan çizimi ve ölçüleridir. Ekrem Hakkı Ayverdi Haritası'nda da yapının formu görülmektedir. Bu yükseltilmiş alanın güney tarafında içinde Şeyh Abdullah Salahaddin Uşşaki Hazretleri'nin de kabrinin bulunduğu hazire alanı yer almaktadır. Bahçenin kuzey bölümünde, Asude Hatun Türbesi'nin kuzey ve doğu yönlerinde dağınık şekilde hazire alanı bulunmaktadır. Çilehane bahçenin kuzeydoğusunda yer almaktadır. Toprak kotunun altında bulunan tonozlu bir mekandan oluşmaktadır ve buraya merdivenle inilmektedir. Bu mekanın Bizans Devri'ne ait bir alt yapının kalıntıları olduğu ve tekkenin inşasından sonra muhtemelen Şeyh Abdullah Salahaddin Uşşaki Hazretleri'nin postnişinliği sırasında bizzat kendisi tarafından çilehane olarak kullanıldığı bilinmektedir. Benzer bir durum İstanbul'da Halvetiyye - Sünbüliyye'den Merkez Efendi Tekkesi'nde de görülmektedir.

Bahçe zemini genel olarak toprak zemindir. Yalnızca ön bahçede kaldırım taşı kaplaması görülmektedir. Tekke binasının doğu ve güney cepheleri boyunca devam eden, binadan yaklaşık 50 cm. genişlikte beton yürüme bandı vardır.

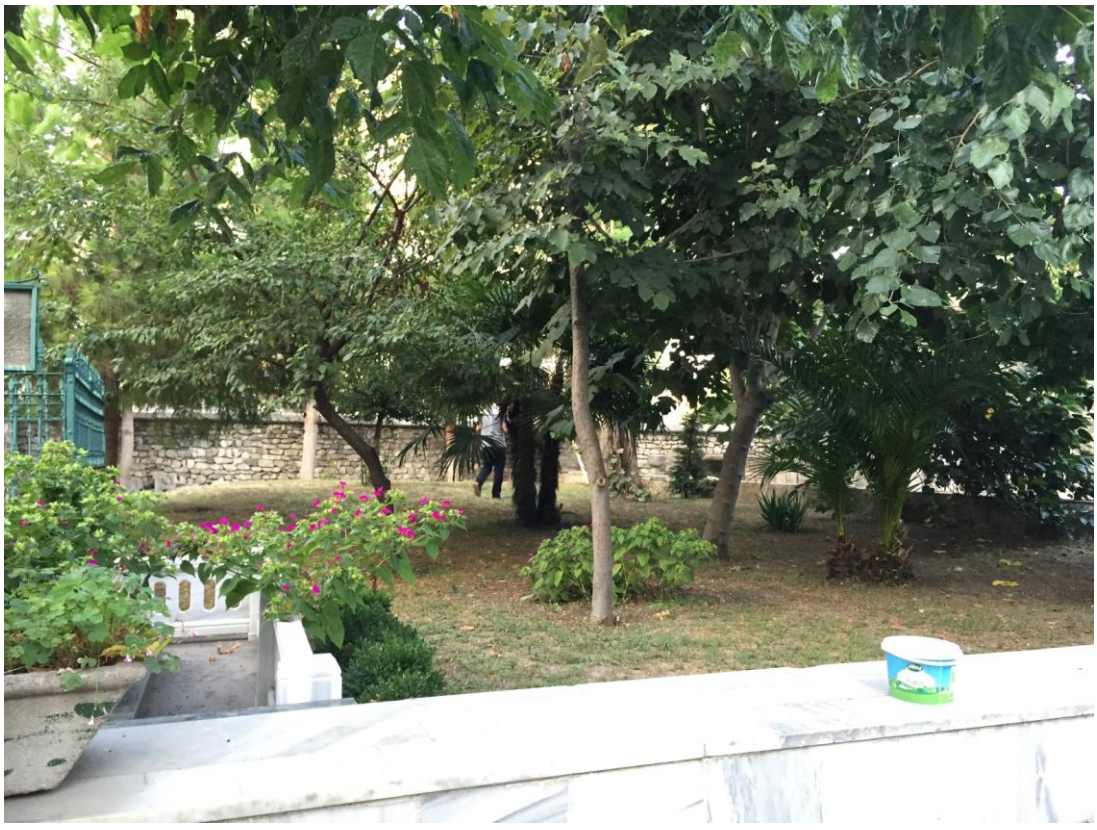
Bahçenin bütün istinad duvarı moloz taş duvardır. Kuzey duvarı üzerinde kemerli demir parmaklıklı giriş kapısı, kapının sağında üç solunda bir tane demir parmaklıklı pencere yer almaktadır. Asude Hanım Türbesi'nin kitabesi bu duvardadır. Bahçenin batı duvarında demir parmaklıklı giriş kapısı yer almaktadır. Giriş kapısının solun iki tane demir parmaklıklı, sağ tarafında da iki tane kemerli demir parmaklıklı niyaz penceresi yer almaktadır. Günümüzde kemerli pencerelerin önü komşu parsel duvar tarafından kapatılmıştır. Bahçenin diğer duvarları sağırdır. Duvarların üzerindeki taş harpuşta yer yer korunmuş, yer yer yok olmuştur (Şekil A.74, A.75, A.76, A.77, A.78).

Şekil A.74 : Bahçeye çıkmaz sokaktan giriş kapısı

Şekil A.75 : Ön bahçe

Şekil A.76 : Ön bahçe

Şekil A.77 : Arka bahçe

Şekil A.78 : Arka bahçe

4.3.2 Cephe özellikleri

4.3.2.1 Kuzey cephesi

Kuzey cephesinin ortasında tekke binasının kemerli avlu giriş kapısı, sağında Z21 mekanının (abdesthane) tepe pencereleri ve 104 mekanının (oda) penceresi, solunda Z03 mekanının (mescid) çift sıra pencereleri ve Z01 mekanının (imam odası) penceresi bulunmaktadır (Şekil A.79, A.80, A.81). Bu cephede ilgi çekici unsur daha önce özelliklerine değindiğimiz minaredir. Söz konusu minare avlu giriş kapısının solunda bulunan imam odası penceresinin üstünde yer almaktadır (Şekil A.82).

Kuzey cephesinin favkanî mescid kısmı 5.95 m. yüksekliğinde, diğer kısımlar yaklaşık 3.70 m. yüksekliğindedir. Cephenin tamamı sıvalıdır. Özgün halinde cephelerin taş örgüsünün ve pencere üstlerindeki tuğla kemerlerin görünür halde olduğunu eski fotoğraflardan tespit etmekteyiz. Mescid cephesindeki pencere açıklıkları özgün olmakla beraber doğramaları değiştirilmiştir. Pencerelerin lokma parmaklıkları özgündür. Pencere üstlerindeki kemer izleri üzerinde sıva da olsa görülebilmektedir. Alçı dışlık pencereler özgün haliyle günümüze kadar ulaşmıştır. Bu fevkani bölümün özgün alaturka çatısı marsilya kiremit ile değiştirilmiştir. Yağmur olukları pvc malzemeden kullanılmıştır. İmam odasının bu cepheye bakan penceresinin pencere boşluğu özgün halini korurken ahşap doğraması değiştirilmiştir. pencerenin hemen üstünde bulunan minare özgünlüğünü tamamen kaybetmiştir. Beton kaide üzerine demir malzemeyle yapılmış olan minarenin orjinali ahşaptır. Demir avlu giriş kapısının bulunduğu duvarin üzerinde taş harpuşta bulunmaktadır. Cephenin sol tarafında bulunan 104 mekanına (oda) ait pencerenin sonradan açıldığını eski fotoğraflardan tespit etmekteyiz. Abdesthanenin tepe pencere boşlukları özgündür. Cephenin bu sol kısmının orjinal alaturka kiremit çatısı da değiştirilerek marsilya kiremite dönüştürülmüştür. Yine burada da pvc malzemeden yağmur oluğu kullanılmıştır. M. Baha Tanman abdesthane pencerelerinin altında çeşme nişi olduğunu belirtmiştir. Eski bir fotoğrafta da görülen bu nişin günümüzde izi bile okunamamaktadır. Cephenin sol tarafında ön bahçe ile arka bahçeyi birbirinden ayıran duvar ve geçişi sağlayan merdiven bulunmaktadır. Duvarın üstünde tel örgü bulunmaktadır. Cephede pvc yağmur iniş boruları, klima dış paneli, tabela, tesisat kutusu, kablolar ve pencerelerdeki sineklik gibi elemanlar sonradan eklenmiştir.

Şekil A.79 : Kuzey Cephesi

Şekil A.80 : Kuzey Cephesi

Şekil A.81 : Kuzey Cephesi

Şekil A.82 : Minare

4.3.2.2 Doğu cephesi

Doğu cephesinde Z03 mekanının (mescid) ikişer penceresi, Z04 mekanının (oda) iki adet penceresi, Z06 mekanının (oda) iki adet penceresi ve Z08 mekanının (depo) sağır duvarı yer almaktadır (Şekil A.83, A.84, A.85, A.86, A.87).

Cephenin Z03 (mescid) ve Z04 (oda) mekanlarının bulunduğu kısmı fevkanidir ve yüksekliği 5.95 m.'dir. Diğer kısımlar ise yaklaşık 2.69 m. yüksekliğindedir. Z08 mekanının (depo) sağır duvarı sıvasızdır, taş örgü açığa çıkmıştır. Diğer tüm duvarlar sıvalıdır. Özgün halinde cephelerin taş örgüsünün ve pencere üstlerindeki tuğla kemerlerin görünür halde olduğunu eski fotoğraflardan tespit etmekteyiz. Mevcut durumda kemerlerin üzeri sıvalıda olsa izleri okunabilmektedir. Cephedeki tüm pencere açıklıkları özgün olmakla beraber ahşap doğramaların hepsi değiştirilmiştir. Çatıların orjinal alaturka kiremitleri yerine marsilya kiremit kullanılmıştır. Yağmur olukları pvc malzemeden yapılmıştır. Z03 (mescid), Z04 (oda) mekanlarının pencerelerindeki lokma parmaklıklar özgündür. Z06 mekanının (oda) pencerelerindeki demir parmaklıkların sonradan değiştirildiği anlaşılmaktadır. Cephedeki pvc yağmur iniş borusu ve sineklik gibi elemanlar sonradan eklenmiştir.

Şekil A.83 : Doğu Cephesi

Şekil A.84 : Doğu Cephesi

Şekil A.85 : Doğu Cephesi

Şekil A.86 : Doğu Cephesi

Şekil A.87 : Güneydoğu Görünüşü

4.3.2.3 Güney cephesi

Güney cephesinde Z06 mekanının (oda) iki penceresi, Z07 mekanının (wc) bir penceresi, Z08 mekanının (depo) iki penceresi, Z10 mekanının (depo) iki penceresi ve Z11 mekanının (depo) sağır duvarı yer almaktadır (Şekil A.88, A.89, A.90, A.91, A.92).

Cephenin yüksekliği yaklaşık 2.80 m.'dir. Z11 mekanının (depo) sağır duvarı sıvalıdır diğer duvarlar sıvasızdır ve taş duvar örgüsü açığa çıkmıştır. Z06 mekanının (oda) pencereleri özgün açıklıktadır fakat doğramaları değiştirilmiştir. Demir parmaklıkları da özgün halini yansıtmamaktadır. Pencere söveleri özensiz bir şekilde sıvanmıştır. Z07 mekanının (wc) pencere boşluğu özgündür ve taş sövesi özgün şekliyle yerin durmaktadır. Demir parmaklıkları özgün değildir. Z08 mekanının (depo) pencere boşlukları tahribata uğramıştır. Sağ taraftaki pencerenin alt tarafı kırılarak kapı olarak kullanılmaktadır. Taş söveleri yerinde duran pencerenin tuğla kemerinde yoğun olarak malzeme kaybı görülmektedir. soldaki pencerenin sövelerinde kırılmalar vardır ve pencere doğraması yerinde bulunmamaktadır. Tuğla kemerinde malzeme kaybı görülmektedir. Z10 mekanının (depo) pencereleri özgün açıklığını korumaktadır. Taş söveleri yerinde duran pencerelerinde ahşap doğramaları özgündür. Tuğla kemerlerinde malzeme kaybı görülmektedir. Z04 mekanının (oda) bir penceresi de bu cephede geride yer almaktadır. Ahşap doğramasının bir kısmı yok olmuştur. Cephenin sağ tarafında bir bölümünün çatısı marsilya kiremit ile değiştirilmiş diğer bölümü özgün alaturka kiremit ile örtülüdür. Z11 mekanının (depo) çatısının büyük bir kısmı yıkılmış, cephede bitkilenmeler görülmektedir. Cephede pvc yağmur iniş borusu, sineklikler, doğraması yok olmuş pencereyi kapatmak için kullanılan plastik oluklu malzeme ve ahşap rampa ekleri görülmektedir.

Şekil A.88 : Güney Cephesi

Şekil A.89 : Güney Cephesi

Şekil A.90 : Güney Cephesi

Şekil A.91 : Güney Cephesi

Şekil A.92 : Güney Cephesi

4.3.2.4 Batı cephesi

Batı cephesinde Z11 mekanının (depo) iki penceresi, Z12 mekanının (oda) iki penceresi, Z18 mekanının (oda) iki penceresi ve Z10 mekanının (depo) sağır duvarı yer almaktadır (Şekil A.93, A.94).

Cephenin yüksekliği yaklaşık 2.91 m.'dir. Z10 mekanının (depo) duvarı sıvasızdır ve taş duvar örgüsü açığa çıkmıştır. Cephenin geri kalan kısmı sıvalıdır. Z11 mekanının (depo) pencere açılığı özgündür fakat kırılmalar oluşmuştur. Doğramaları mevcut olmayan pencerenin demir parmaklıkları özgün değildir. Z12 (oda) ve Z18 (oda) mekanlarının pencere açıklıkları özgün değildir. Eski fotoğraflardan dikdörtgen forma sahip pencereler mevcut durumda kemerli pencere şeklindedir. Özgün ahşap doğramalarının yerini pvc doğramalar almıştır. Demir parmaklıkları da yenilenmiştir. Çatısı marsilya kiremit olarak yenilenen cephede pvc yağmur olukları kullanılmıştır. Z11 mekanının (depo) çatısı büyük ölçüde yıkılmış ve bitkilenmeler oluşmuştur.

Şekil A.93 : Batı Cephesi

Şekil A.94 : Batı Cephesi

4.3.3 Yapım tekniği ve taşıyıcı sistem özellikleri

4.3.3.1 Temeller

Çalışma kapsamında gerek yapının zemininde gerekse bahçede kazı ve sondaj çalışmaları yapılmadığı için temellere dair kesin bir bilgi edinilmemiştir. Ancak temellerin yapının ana duvarlarını oluşturan taş duvarların altında, taş temel şeklinde olduğu düşünülmektedir.

4.3.3.2 Duvarlar

Yapıda üç çeşit duvar kullanılmıştır. Bunlardan birincisi düzensiz bir biçimde örülmüş tuğla hatıllı moloz taş duvarlardır. Tekke binasının ana duvarlarını oluşturan bu taş duvarların kalınlığı 75 cm. ile 89 cm. arasında değişiklik göstermektedir. İkinci duvar tipi, ahşap kaplama veya bağdadi çıtalı üzeri sıvalı ahşap karkas duvarlardır ve kalınlıkları 14 cm. ile 20 cm. arasında değişmektedir. Bu ikinci duvar tipi, Z01 mekanının (imam odası) güney ve batı duvarlarında iki tarafı da sıvalı şekilde kullanılmıştır. 101 (hanımlar mahfili), 102 (oda) mekanlarının batı duvarlarında ve 103 mekanının (oda) batı ve güney duvarlarında iç tarafı sıvalı dış cephesi ahşap kaplamalı şekilde kullanılmıştır. Üçüncü duvar tipi ise, tuğla örgü duvarlar olup kalınlıkları 14 cm. ile 19 cm. arasında değişmektedir. Bu tip duvarlar, Z02 (hol) ve Z05 (hol) mekanlarının arasında, Z19 mekanının (giriş holü) güney duvarında, Z14 (salon) ve Z13 (mutfak) mekanlarının kuzey, doğu ve güney duvarlarında, Z15 mekanının (hol) kuzey ve batı duvarlarında, Z16 mekanının (wc) kuzey, batı ve güney duvarlarında, Z17 mekanının (banyo) batı ve güney duvarlarında ve Z18 mekanının (oda) doğu duvarında kullanılmıştır.

4.3.3.3 Döşemeler

Üst katlarda döşemeler; ahşap kirişlerin ahşap kaplama ile kapatılmasıyla meydana gelmektedir. Zemindeki döşemelerin nasıl olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Ancak zeminde ahşap kaplama olan döşemelerin yine temel duvarlarına oturan ahşap ara kirişlerden oluştuğunu tahmin edebiliriz.

4.3.3.4 Örtü

Yapının örtü sistemi ahşap kırma çatıdır. Fevkani bölümünün çatısı tamamen değiştirilerek marsilya kiremit uygulanmıştır. Diğer mekanlarda ise yine marsilya kiremit kullanılmıştır ancak bazı bölümlerde özgün alaturka kiremitler korunmuştur. Z11 mekanının (depo) çatısı büyük ölçüde yıkılmıştır. Yapının bazı bölümlerinde merteklerin dış duvarlar üzerine taşırılmasıyla derin olmayan saçaklar oluşturulmuştur.

4.3.4 Dekoratif unsurlar

4.3.4.1 Kapılar

Yapıda bulunan kapılardan avlu giriş kapısı, avlunun doğu bölümünde bulunan revaklara giriş kapısı ve mescid giriş kapısı çift kanatlı diğer kapıların tamamı tek kanatlıdır. Kapılardan özgün olarak günümüze ulaşabilmiş tek örnek Z 11 Depo mekanının tek kanatlı kapısıdır (Şekil A.95). Bu kapının 1/10 detayı çizilmiştir. Taş söveli ve kemerli olan bu ahşap kapı; 85 cm. genişliğinde, 182 cm. yüksekliğindedir ve dört tablalıdır. Üstte ve altta iki sıra aynı boyutlarda tablalardır. Kapının altında 15 cm. yüksekliğinde taş eşik bulunmaktadır.

Şekil A.95 : Z 11 mekanının kapısı

4.3.4.2 Pencereler

Yapıda bulunan pencerelerden kuzey, güney, doğu ve batı cephelerindekiler çift kanatlı ahşap pencerelerdir. Bunlardan sadece Z 10 mekanının pencereleri özgün haliyle günümüze kadar ulaşabilmiştir (Şekil A.96). Taş söveli, tuğla kemerli, çift kanatlı ve kanatların ortasında birer çıta bulunan bu ahşap pencere; 83 cm. genişliğinde ve 118 cm. yüksekliğindedir.

Avlu içindeki bakan cephelerdeki pencerelerden sadece 1 02 ve 103 mekanlarının pencereleri özgün ahşap giyotin penceredir, diğer pencereler sonradan değiştirilmiştir (Şekil A.97). Ahşap pervazlı ve ahşap denizlikli bu giyotin pencereler 80 cm. genişliğinde, 140 cm. yüksekliğindedir. Tüm özgün pencerelerin 1/10 detayları çizilmiştir.

Şekil A.96 : Z 10 mekanının penceresi

Şekil A.97 : 1 02 ve 1 03 mekanlarının pencereleri

4.3.4.3 Diğer dekoratif unsurlar

Yapıda kullanılan diğer dekoratif unsurlar; ahşap tavan çıtaları, ahşap merdiven korkulukları, hanımlar mahfilinde bulunan ahşap kafesdir. Ayrıca avludaki istinad duvarında bir çeşme bulunmaktadır. Bu çeşmenin süslemelerinden Lale Devri'ne veya hemen sonrasına ait olduğu bilinmektedir. Z 08 mekanında bulunan kahve ocağı tekkenin önemli unsurlarından biridir. Ocağın gövdesini iki yandan pilastr sütunçeler kuşatmaktadır. Sütunçeler arasında bileşik barok kemerli yaşmak görülmekte, bununda üstünde ocak cephesini boydan boya yatay olarak kesen profilli bir raf bulunmaktadır. Yapının kuzey duvarında küçük ölçekli bir minare bulunmaktadır. Bu minarenin özgün hali günümüze ulaşamamıştır.

4.3.5 Yapıdaki bozulmalar

4.3.5.1 Mekansal bozulmalar

Yapıdaki mekansal bozulmalar işlev değişikliği sonucu ortaya çıkan bozulmalardır. 1925 yılında tekke ve zaviyelerin kapatılması tekke yapılarının artık özgün işlevini yerine getirememesine yol açmıştır. Tahir Ağa Tekkesi de 1925 yılından sonra özgün işlevini yitirmiş ve daha sonrasında bir bölümü mescid, bir bölümü imam evi, bir bölümü özel şahıslar tarafından konut olarak ve geri kalan kısmı ise kullanıcısız kalmıştır. Bu işlev değişikliği ile birlikte bir takım ihtiyaçlar ortaya çıkmıştır.

Yapının mahalleri yeni işleve göre düzenlenmiş, ihtiyacı karşılamadığı yerlerde ekler yapılmıştır. Mekanları bölmek için duvar örülerek, kapı boşluğu açılarak veya duvar yıkılarak yapılan müdahaleler ile yapısal düzeni bozulmuştur. Örneğin, yapının bütünlüğünü sağlayan, avluyu üç yönde çevreleyen ahşap dikmeli açık revakın doğu ve güney cephelerinde ahşap sütunların araları ahşap doğramalarla kapatılmış, doğu yönündeki revakın ortasına örülen bir duvarla ikiye ayrılmıştır. Batı cephesinde ise imam evinin salon ve mutfak kısımları oluşturulması için revaklar tamamen yok edilip yerine daha genişletilerek tuğla duvarlar örülmüştür. Avlunun kuzeybatı yönündeki revak kısmı yine imam evinin giriş holü için kapatılmış ve bu kısımda asma kat oluşturulmuştur. Yapının batı bölümünde son derviş hücresi, yeni işleviyle imam evi, içerisine bölücü duvarlar eklenerek oda,wc, banyo ve hol bölümleri oluşturulmuştur. Tekkenin meydan ve şeyh odası mahallerinin, günümüzde konut olarak kullanılan mahallerin, ortak duvarında bulunan niş açılarak iki mekan arasında geçişi sağlayan kapı konulmuştur. Özgün kullanımında kiler olan Z07 mekanı günümüzde wc olarak kullanılmaktadır ve mekanın içinde yeni bölümlemeler yapılmıştır. Üst katta ise hanımlar mahfilinden geçilen oda ahşap doğrama ile ikiye bölünmüştür.

4.3.5.2 Malzeme bozulmaları

Yapıdaki malzeme bozulmaları; ahşap malzeme ve kagir duvarları meydana getiren taş ve tuğla malzemedeki bozulmalardır. Kagir duvarların büyük bir kısmı sıvanmıştır. Sıvalı olmayan bölümlerde bağlayıcı harçta ayrışarak dağılmalar ve malzeme kaybı görülmektedir. Özellikle pencere kenarlarında çimento esaslı malzemeyle müdahaleler bulunmaktadır. Siyah kabuk oluşumları, zemine yakın

yerlerde yosunlaşmalar ve pencere sövelerinde kırılmalar ve kopmalar görülmektedir.

Yapının üst örtüsünde oluşan yırtılmadan dolayı, ahşap çatı karkasında ve taş malzemede bozulmalar oluşmuştur. Z11 mekanının çatısının yıkılmasıyla mekan hava koşullarına açık hale gelmiştir ve ahşap çatı malzemesinde çürümeler ve kopmalar meydana gelmiştir. Yapıdaki ahşap tavan kaplamalarının çoğunda kopmalar meydana geldiği görülmüştür.

Yapıdaki malzeme bozulmaları en fazla kagir duvarlarda ve kullanıcısız bırakılmış olan mekanlarda görülmektedir.

4.3.5.3 Strüktürel bozulmalar

Strüktürel bozulmalar yapının duvarlarında, döşemelerinde ve üst örtüsünde gözlemlenmiştir. Yapının ana duvarlarını oluşturan taş duvarlarda meydana gelen malzeme kayıpları ve harçların ayrışmasından dolayı meydana gelen boşluklar strüktürel açıdan sorunlara yol açmaktadır.

Yapının ahşap duvar ve döşeme sistemindeki strüktürel bozulmalar ciddi boyutlara ulaşmıştır. 101 mekanı olan hanımlar mahfilinin döşemesinde ciddi oranda sehim görülmektedir. Yine aynı mekanın ve 102 ve 103 mekanlarının batı duvarında yani avlunun doğu duvarında, avluya doğru bir açılma görülmektedir.

Strüktürel bozulmaların çoğu yapının bakımsız kalması, kötü kullanılması ve bazı bölümlerinin kullanıcısız kalmasından kaynaklanmaktadır.

5. RESTİTÜSYON

Tez çalışmasında ele alınan yapının rölöve çalışmaları esnasında elde edilen veriler ve kaynaklardan elde edilen bilgiler doğrultusunda dönem analizi yapılmıştır. Yapının en eski teknik çizimleri 1981 yılında İ.Ü. Sanat Tarihi Kürsüsü'nden Prof. Dr. M. Baha Tanman tarafından yapılmıştır. Restitüsyon çalışmalarında MSGSÜ Mimarlık Fakültesi, Restorasyon Anabilim Dalı Arşivi'ndeki 1983 yılına ait rölöve çalışmaları, eski fotoğraflar (Encümen Arşivi (1940), İBB Alan Arşivi, Prof. Dr. M. Baha Tanman Arşivi, Nedret İşli Arşivi), eski haritalar ve konuyla ilgili kişilerin anlatımlarından yararlanılmıştır. Ayrıca Prof. Dr. M. Baha Tanman'ın İstanbul Tekkelerinin Mimari ve Süsleme Özellikleri Tipoloji Denemeleri (1990) başlıklı doktora tezi ve Dr. Esin Demirel İşli'nin İstanbul Mimarisi'nde Tekkeler Eklentileri ve Restorasyonu (1996) başlıklı doktora tezinden de yararlanılmıştır (Şekil A.98, A.99, A.100, A.101, A.102, A.103, A.104, A.105, A.106, A.107, A.108, A.109, A.110, A.111, A.112, A.113, A.114, A.115, A.116, A.117, A.118, A.119, A.120, A.121).

Yapıda kullanılan malzeme ve yapım tekniği ile kullanıcı ihtiyaçlarına göre değiştirilen bölümler ve zaman içerisinde yapılan ekler yapının geçirdiği değişimler hakkında bilgi vermektedir. Yapı bir çok yangın ve onarımlar geçirmiş fakat özgün mimarisini büyük ölçüde günümüze kadar korumuştur.

Yapının özgün işlev programında; tevhidhane, meydan odası, şeyh odası, kahve ocağı, mutfak, üç tane derviş hücresi, kiler, abdesthane, su deposu ve üst katta hanımlar mahfili ve bir oda bulunmaktadır.

5.1 Plan düzeni

Tekke yapısının avlu girişi kuzey duvarı üzerinde bulunan basık kemerli ahşap kapı ile sağlanmaktadır. Avlu iki kottan oluşmaktadır. Avlu etrafında ahşap sütunlu revak yer almakta ve mekanlar bu revağın etrafında yeralmaktadır. Revak bölümüne ulaşım avlunun doğu yönünde dört basamakla ve batı bölümünde iki basamakla

sağlanmaktadır. Yapının en büyük mekanı olan Z 02 mekanı revağın kuzeydoğu köşesinde yer almaktadır. Bu mekan tevhidhane olarak kullanılan, tarikat merasimlerinin yapıldığı ve cemaatle namazların kılındığı bölümdür. Mekana söveli çift kanatlı ahşap kapı ile ulaşılmaktadır. Kapının sağ ve sol taraflarında yerden yüksek mahfil bölümleri yer almaktadır ve 1 01 Hanımlar Mahfili mekanına burada bulunan ahşap merdivenle ulaşılmaktadır. Z 02 Tevhidhane mekanının duvarları kalemişi motiflerle bezelidir. Mekanın kuzey ve doğu yönlerinde ikişer penceresi yer almaktadır. Ahşap pasalı tavanı ve ahşap döşemesi vardır.

Z 02 Tevhidhane mekanının yanında Z 03 mekanı yer almaktadır. Bu mekan tarikat merasiminden önce veya sonra dervişlerin topluca oturup dinlendiği, sohbet ettiği meydan odasıdır. Mekana kemerli ahşap tek kanat bir kapıdan girilmektedir. Girişte küçük bi holcük oluşmaktadır, solunda 1 02 mekanına ulaşımı sağlayan merdivenin kapısı ve meydan odasına ulaşımı sağlayan ahşap kapı yer almaktadır. Mekanın döşemesi giriş kapısından 0.90m. ilerde iki basamakla yükseltilmiştir. Ahşap pasalı tavanı yapının en süslü tavanına sahiptir. Mekanın doğu duvarında iki, güney duvarında bir pencere yer almaktadır.

Z 03 Meydan Odası mekanının yanında Z04 mekanı yer almaktadır. Yapının güneydoğusunda yer alan bu köşe oda, şeyh efendinin misafirlerini kabul ettiği ve gerek dervişlerin gerek misafirlerin katıldığı sohbet toplantılarının yapıldığı şeyh odasıdır. Mekana söveli ahşap tek kanatlı kapı ile girilmektedir ve döşemesi bir basamak yükseltilmiştir. Doğu ve güney duvarlarında ikişer penceresi olan odanın tavan kaplaması ahşap pasalı döşemesi ahşap döşemedir.

Z 04 Şeyh Odası mekanının yanında Z 05 mekanı yer almaktadır. Bu küçük mekan tekkenin mutfak erzakının muhafaza edildiği kilerdir. Döşemesi malta taşı kaplamadır.

Z 05 Kiler mekanının yanında, tekkenin güney cephesinde Z 06 mekanı yer almaktadır. Bu mekan misafir kabulü, sohbet, meşk vs. esnasında sunulan kahvenin ve çayın pişirildiği kahve ocağıdır. Mekanın güney duvarında iki penceresi yer almaktadır. Ahşap pasalı tavan kaplaması ve malta taşı kaplama döşemesi vardır. Mekanın kuzeydoğu köşesinde kahve ocağı yer almaktadır.

Z 06 Kahve Ocağının yanında Z07 meknı yer almaktadır. Bu mekan tekkede yaşayan dervişlerin yaşama mekanı olan derviş hücresidir. Z 09 ve Z 10 mekanları da aynı şekilde derviş hücreleridir ve bu üç mekanın özellikleri birbirleriyle aynıdır. İkişer

penceresi bulunan bu hücrelerin döşemeleri girişten bir basamakla yükzeltilmiştir. Giriş kapısının bulunduğu duvarlarında ocak nişleri yer almaktadır.

Tekkenin güneybatı köşesinde Z 08 mekanı yer almaktadır. Bu mekan gerek günlük yemeğin gerekse kalabalık toplantılarda yemeğin pişirildiği merkez olan mutfaktır. Batı duvarında iki pencere güney duvarında büyükçe bir ocak yer almaktadır. Döşemesi malta taşı kaplama olan mekanın tavanı ahşap pasalıdır.

Yapının kuzeybatı köşesinde su deposu ve Z 11 abdesthane mekanları yer almaktadır. Bu mahalde abdest muslukları ve tuvaletler yer almaktadır.

Yapının üst katında bulunan ve Z 02 Tevhidhane mekanında bulunan merdivenlerle ulaşılan 1 01 mekanı hanımların tarikat merasimlerini izlediği ve namazlarda cemaat oluşturduğu hanımlar mahfili olarak kullanılmaktaydı. Bu mekanın kuzeybatı köşesinde minareye açılan ahşap bir kapı yer almaktadır. Tekke yapılarınının çoğunda minare bulunmamaktadır. Fakat cami-tekke niteliğindeki yapılarda ibadet/ayin bölümlerinde (cami/tevhidhane) ezan okunması için tasarlanmış minareler bulunmaktadır. Yanlızca tekke niteliği arz eden yapıların bazılarında da, sırf tekke sakinlerinin namaza davet edildiği mükebbire ölçeğinde minyatür minarelerin olduğunu bilmekteyiz. Bu minvalde değerlendirilip minarenin özgün hali eski fotoğraflardan tespit edilerek projelendirilmiştir.

1 01 mekanının güney duvarında bulunan ahşap doğramalı bölücüyle 1 02 mekanına geçilmektedir. Mekanın batı duvarında Z 03 Meydan Odasına ulaşımı sağlayan ahşap merdiven bulunmaktadır.

5.2 Cephe düzeni

Tekkenin girişi kuzey cephesi üzerinde yer almaktadır. Kuzey duvarında yer alan giriş kapısı ahşap çift kanatlı kapıdır basık kemerli kapıdır. Cephenin sağ bölümünde Z 11 Abdesthane mekanına açılan iki adet taş söveli, lokma parmaklıklı ahşap doğrama yer almaktadır. Cephenin sol tarafında ise Z 02 Tevhidhane mekanına açılan iki adet çift sıra pencere bulunmaktadır. Taş söveli, tuğla kemerli, lokma parmaklıklı, ahşap çift kanatlı pencereler üzerinde alçı dışlık pencereler yer almaktadır. Giriş kapısının sol tarafında ise revağa açılan aynı özellikte bir pencere yer almaktadır. Bu pencerenin üzerinde ahşap minare yer almaktadır.

Güney cephesinde Z 04, Z 06 ve Z 07 mekanlarına ait taş söveli, tuğla kemerli, lokma parmaklıklı, çift kanatlı ahşap doğramalı altı adet aynı özellikte pencere

bulunmaktadır. Sadece Z 05 Kiler mekanının penceresi diğerlerine göre daha küçük açıklıklı (0.75m. x 0.75 m.) ve yüksek bir konumda yer almaktadır.
Batı cephesinde Z 08, Z 09 ve Z 10 mekanlarına ait güney cephesiyle aynı nitelikte altı pencere yer almaktadır.
Doğu cephesinde ise Z 02 Tevhidhane mekanının iki adet çift sıra penceresi yer almaktadır. Taş söveli, tuğla kemerli, lokma parmaklıklı, ahşap çift kanatlı pencereler üzerinde alçı dışlık pencereler yer almaktadır. Cephenin geri kalan bölümünde Z 03 ve Z 04 mekanlarının dört adet penceresi yer almaktadır.
Avluya bakan doğu cephesinde ahşap dikmeli revak üzerine kadar uzanan, 1 01 ve 1 02 mekanlarının ahşap kaplama duvarı yer almaktadır. Altı adet ahşap giyotin pencere yer almaktadır.
Eski fotoğraflardan anlaşıldığı üzere, cephelerde sıva kullanılmamış, taş duvar örgüsü açık bırakılmıştır. Çatı örtüsü alaturka kiremittir ve taş bacalar yer almaktadır. Tekkenin çoğu bölümünde bulunan ocaklar kullanılmadığı için bacaları kapatılmış ve günümüze ulaşamamıştır. Benzer dönem örneklerinden faydalanarak restitüsyon projesinde uygulanmıştır.

5.3 Restitüsyon önerisi

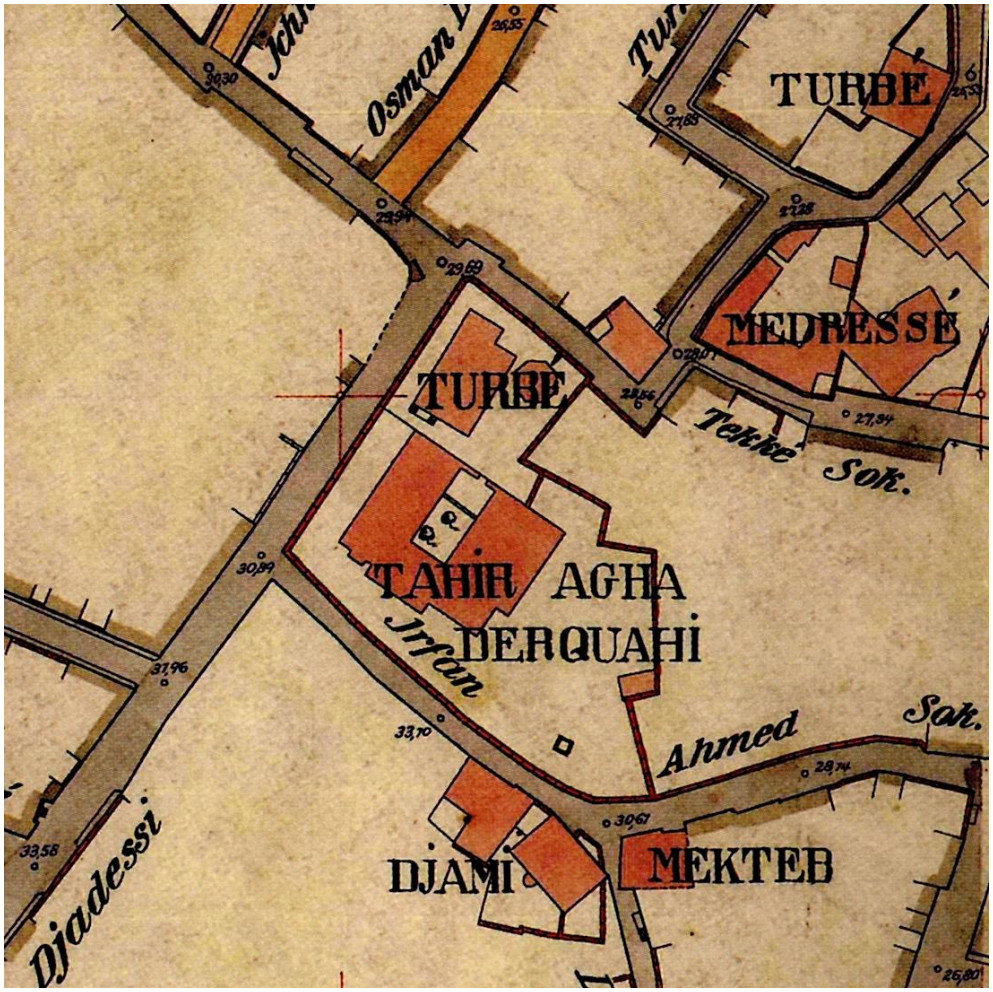
Tahir Ağa Tekkesi'nin restitüsyon çalışmalarında yapının ilk yapıldığı dönemdeki haline ilişkin veriler değerlendirilmiştir ve projesi hazırlanmıştır. 1925 tarihinde tekkelerin kapatılmasından sonra yapı özgün işlevini kaybederek yeni işlevler almıştır. Bir bölümü cami ve cami imanının ikameti için ayrılmış, bir bölümü özel şahıslar tarafından konut olarak kullanılmış ve geri kalan kısmı işlevsiz kalmıştır. Günümüzde de bu işlevler devam etmektedir. Yapıdaki en büyük değişim; yeni işlevden kaynaklı değişimler ve açık avlulu plan düzenine sahip olan tekkenin ahşap revak sütunlarının aralarının 19. yüzyılın ikinci yarısında ahşap doğramalarla kapatılarak koridora dönüştürülmesidir. Yeni işlev neticesinde yapılan, yapının özgün tasarımına ve yapının bütünlüğüne uygun olmayan müdahaleler ve niteliksiz ekler temizlenmiştir.
Günümüzde revak bölümünün doğu ve güney cepheleri ahşap doğramalarla kapatılmış, batı cephesi ise imam evini genişletme ihtiyacından dolayı özgün hali tamamen yok edilerek tuğla duvarlarla örülmüştür. Restitüsyon projesinde doğu ve güney bölümlerindeki ahşap doğramalar kaldırılarak ahşap sütunlar açığa çıkartılmış,

batı bölümünde ise tuğla malzeme tamamen kaldırılarak sütun dizisi devam ettirilmiştir. Revağın kuzeydoğu bölümünde bulunan, günümüzde imam odası olarak kullanılan odanın cephe düzeninden ve tavan planından dolayı muhdes olduğu düşünülerek kaldırılmıştır. İşlev farklılıklarından dolayı eklenen, revak bölümünün devamlılığını bozan duvarlar temizlenmiştir. Revak bölümüne ulaşım avlunun doğu yönünde dört basamakla ve batı bölümünde iki basamakla sağlanmaktadır. Doğu bölümündeki basamaklar günümüzde mevcut olup batı bölümündeki basamaklar Alman Mavileri Haritası K9/4-2 paflasında yer alan planlandan elde edilen bilgilerle projelendirilmiştir. Revak bölümünün döşemesi malta taşı kaplama, tavanı ise ahşap pasalı tavandır. Revağa açılan bütün kapılar taş söveli, taş kemerlidir ve ahşap kapılıdır.

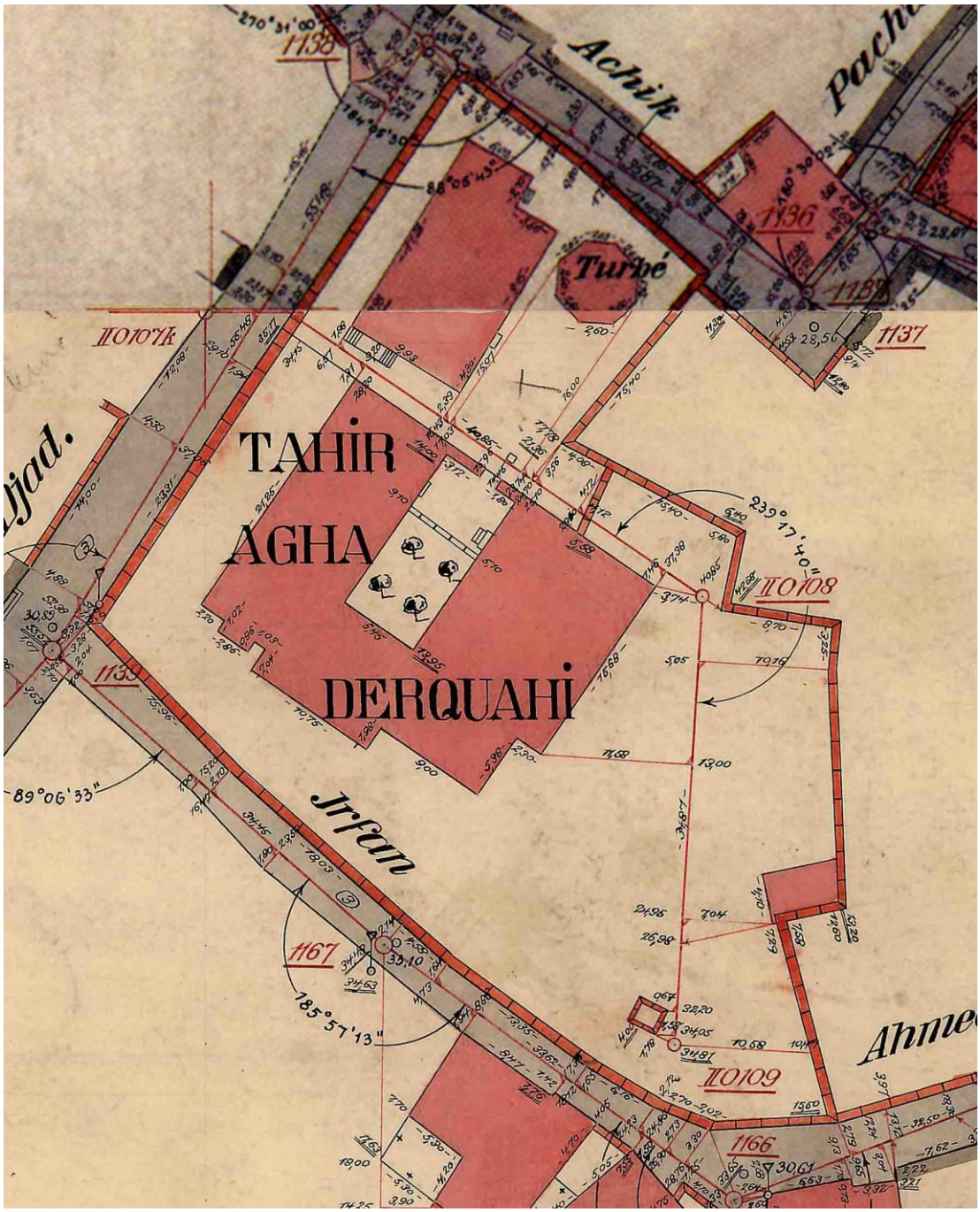
Z 02 Tevhidhane mekanının duvarları günümüzde sıvalıdır fakat Encümen Arşivi'nden elde edilen 1940 tarihli bir fotoğrafta kalemişi bezeli olduğu görülmektedir. Bu motifler restitüsyon projesinde uygulanmıştır. Z 03 mekanın döşemesi günümüzde beton dolgu ile kapatılmıştır. Eski çizimlerde, giriş kapısından 0.90m. ilerde iki basamakla yükseltilmiş döşeme olduğu tespit edilmiştir. Mekanın güney duvarında bulunan, günümüzde kapı haline getirilen niş kapatılarak özgün haline getirilmiştir. Z 04 Şeyh Odasının özgün tavan kaplaması günümüze ulaşamamıştır. Eski çizimlerinden elde edilen verilerle ahşap pasalı olarak projelendirilmiştir. Z 06 Kahve Ocağı mekanının döşeme ve tavan kaplamaları günümüze ulaşamamıştır. Araştırmalardan elde edilen veriler doğrultusunda ahşap pasalı tavan kaplaması ve malta taşı kaplama döşemesi uygulanmıştır. Z 08 Mutfak mekanın tavan ve döşeme kaplamaları kaynaklardan elde dilen bilgiler doğrultusunda ahşap pasalı tavan ve malta taşı kaplama döşeme olarak projelendirilmiştir. Bu mekandaki ocağın bir kısmı yok olmuştur. Alman Mavileri Haritası K9/4-2 paftasından elde edilen ölçülerle özgün haline getirilmiştir. Z 10 mekanında yeni işlevden kaynaklı yapılan bölünmeler temizlenmiştir. Günümüzde imam evi olarak kullanılan bölümün içinde muhdes bir asma kat yapılmıştır, bu asma kat kaldırılmıştır. 1 01 mekanının batı duvarında yer alan bir pencerenin sonradan kapatıldığı hem mevcut durumda bulunan izlerden hem de eski fotoğraflardan tespit edilmiştir. Restitüsyon projesinde pencere yeniden açılmıştır. 1 02 mekanı ahşap doğramayla iki oda haline getirilmiş fakat tavan pasalarının bu doğramayla kesintiye uğradığı görülerek bölünmenin sonradan yapıldığı tespit edilmiş ve ahşap doğrama kaldırılmıştır.

Yapının kuzey, doğu ve batı cephelerinde bulunan sıva kaldırılmıştır, taş örgü açığa çıkarılmıştır. Güney cephesinde yer alan taş söveli, tuğla kemerli, lokma parmaklıklı, ahşap çift kanatlı doğrama Z 05 ve Z 11 mekanlarının pencereleri hariç tüm pencerelerde uygulanmıştır. Z05 ve Z 11 mekanlarının pencereleri daha küçük boyutlarda ve diğerlerine göre daha yüksek kotta kemersiz olarak uygulanmıştır. Avlu giriş kapısı taş söveli, taş kemerli ahşap çift kanatlı kapıdır. Kuzey cephesinde avlu giriş kapısının sağında yer alan pencerenin sonradan açıldığı eski fotoğraflardan tespit edilerek kapatılmıştır. Yine kuzey cephesinde avlu giriş kapısının sol tarafında revağa açılan pencerenin üstünde ahşap minare yer almaktadır. Günümüzde beton kaideli, metal kaide ve külahlı olan minare kaldırılarak özgün ahşap minare kaynaklardan yararlanılarak projelendirilmiştir.

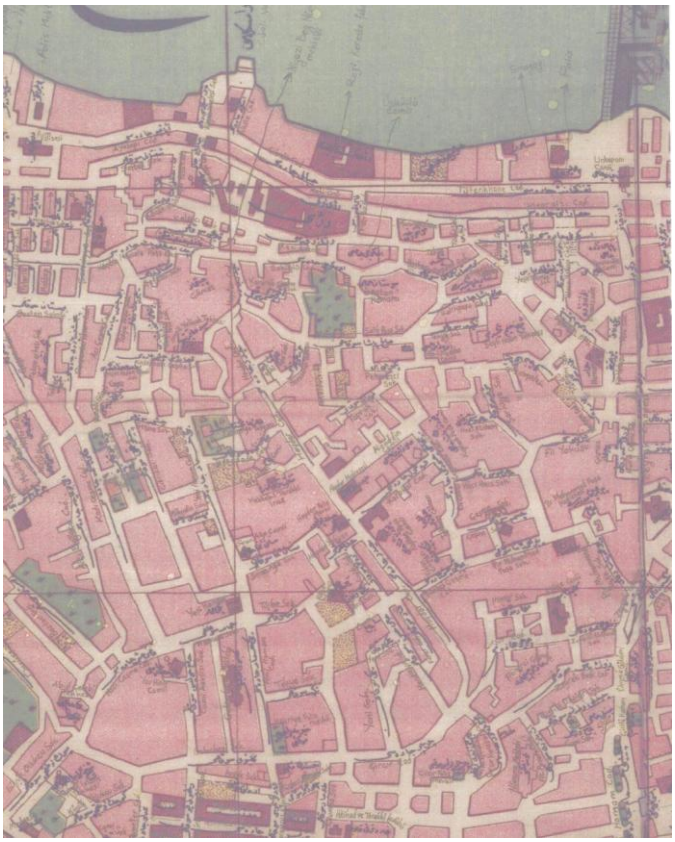
Çatı alaturka kiremit örtülüdür. Günümüzde hücrelerde bulunan ocaklar işlevini kaybettiği için bacaları da yıkılmıştırdır. Planda bacaların yerleri tespit edilerek, benzer dönem örneklerinden faydalanılarak bacalar yerleştirilmiştir.

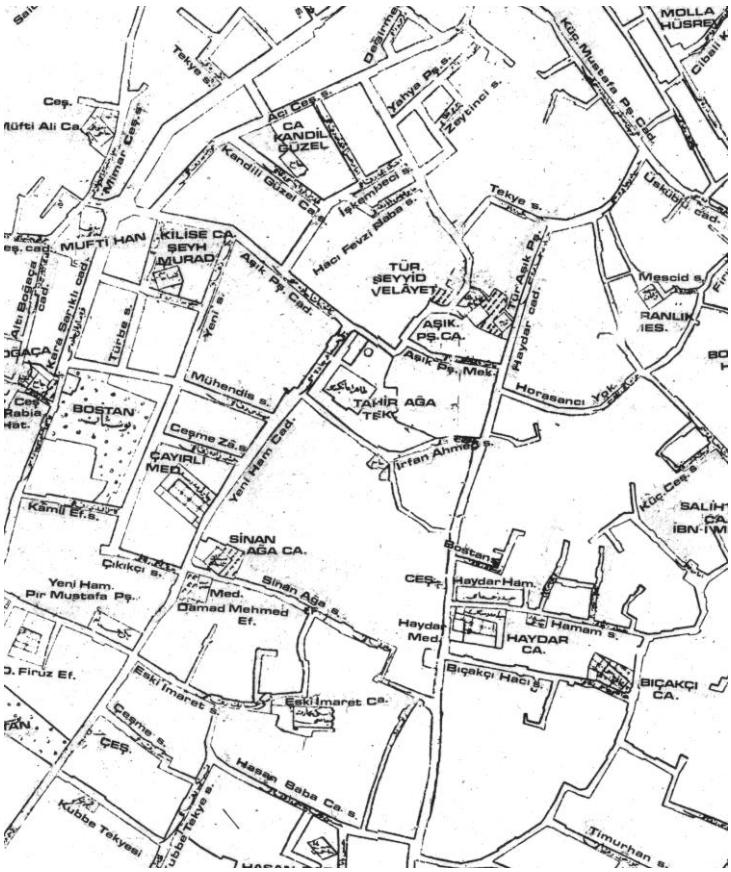
Şekil A.98 : Alman Mavileri Haritası (K9)

Şekil A.99 : Alman Mavileri Haritası (K9/4-2)

Şekil A.100 : Necib Bey Haritası

Şekil A.101 : Ekrem Hakkı Ayverdi Haritası

Şekil A.102 : Tahir Ağa Tekkesi Genel Görünüm (Encümen Arşivi-1940)

Şekil A.103 : Kuzey Cephesi Avlu Giriş Kapısı ve Minare (İBB Alan Arşivi).

Şekil A.104 : Asude Hatun Türbesi Sokaktan Görünümü (İBB Alan Arşivi).

Şekil A.105 : Güneydoğu Köşesinden Genel Görünüş (M. Baha TANMAN Arşivi-1940)

Şekil A.106 : Güneybatı Köşesinden (M. Baha TANMAN Arşivi-1983)

Şekil A.107 : Kuzey Cephesi (M. Baha TANMAN Arşivi-1983)

Şekil A.108 : Kuzey Cephesi (M. Baha TANMAN Arşivi-1983)

Şekil A.109 : Bahçenin Batı Girişi ve Niyaz Pencereleri (M. Baha TANMAN Arşivi-1940)

Şekil A.110 : Avlu (M. Baha TANMAN Arşivi-1983)

Şekil A.111 : Avlu Batı Cephesi (M. Baha TANMAN Arşivi-1983)

Şekil A.112 : Avlu Doğu Cephesi (M.Baha TANMAN Arşivi-1983)

Şekil A.113 : Mescid Mihrap Duvarı (M. Baha TANMAN Arşivi-1940)

Şekil A.114 : Şeyh Salahaddin Uşşaki Hz. Türbesi (M. Baha TANMAN Arşivi-1983)

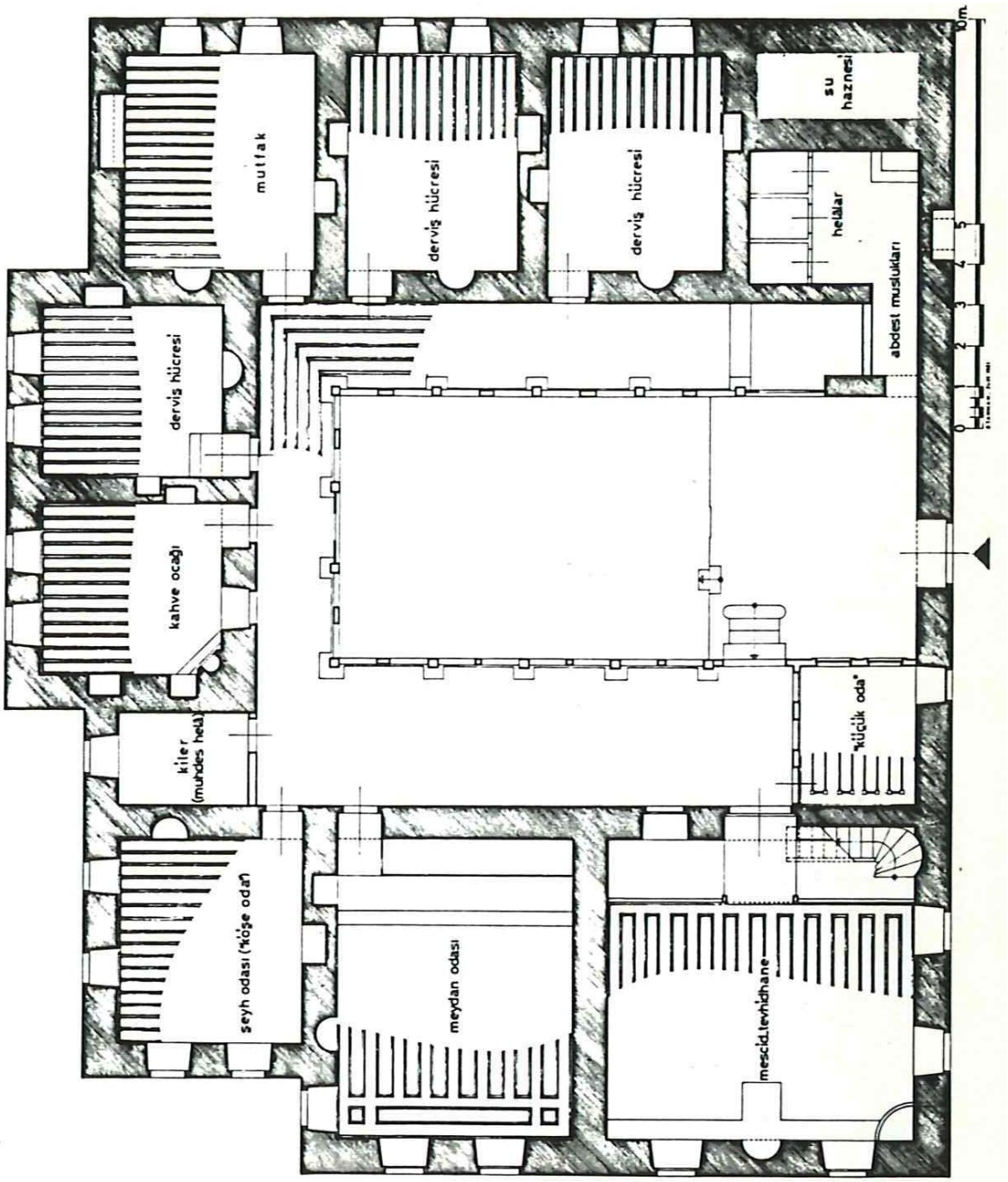
Şekil A.115 : Kuzey Cephesi Giriş Kapısı ve Minare Görünümü (Esin D. İŞLİ)

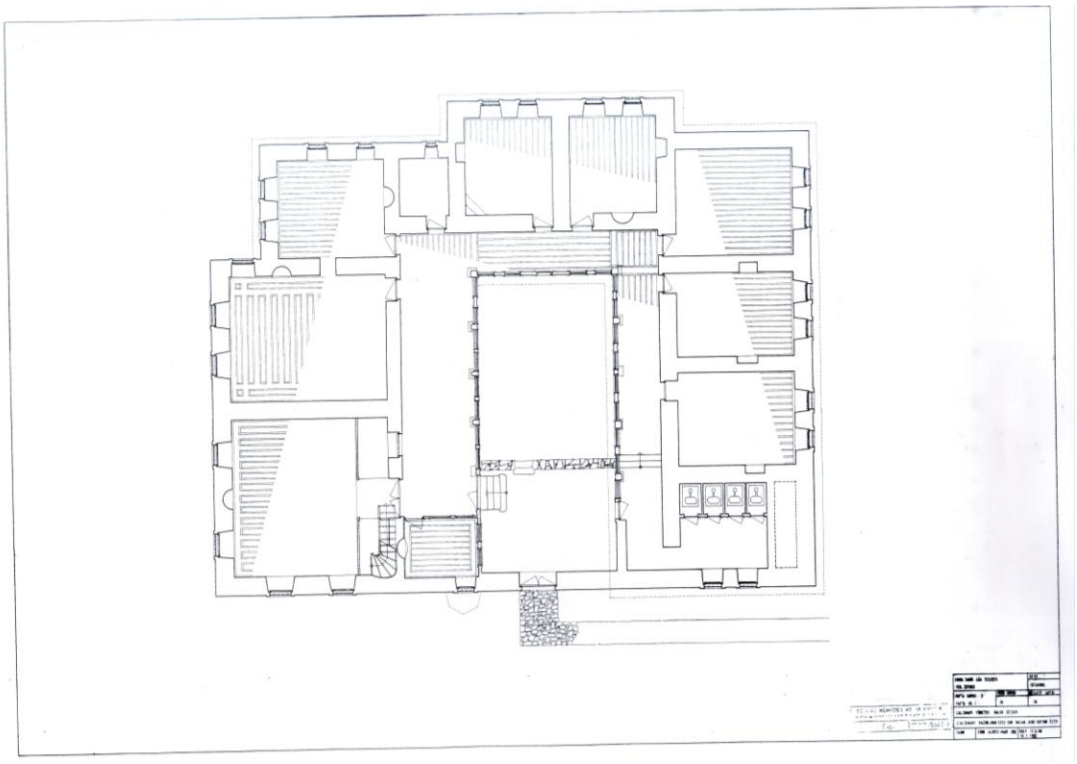
Şekil A.116 : Kuzey Cephesi ve Minare Görünümü (Nedret İŞLİ Arşivi)

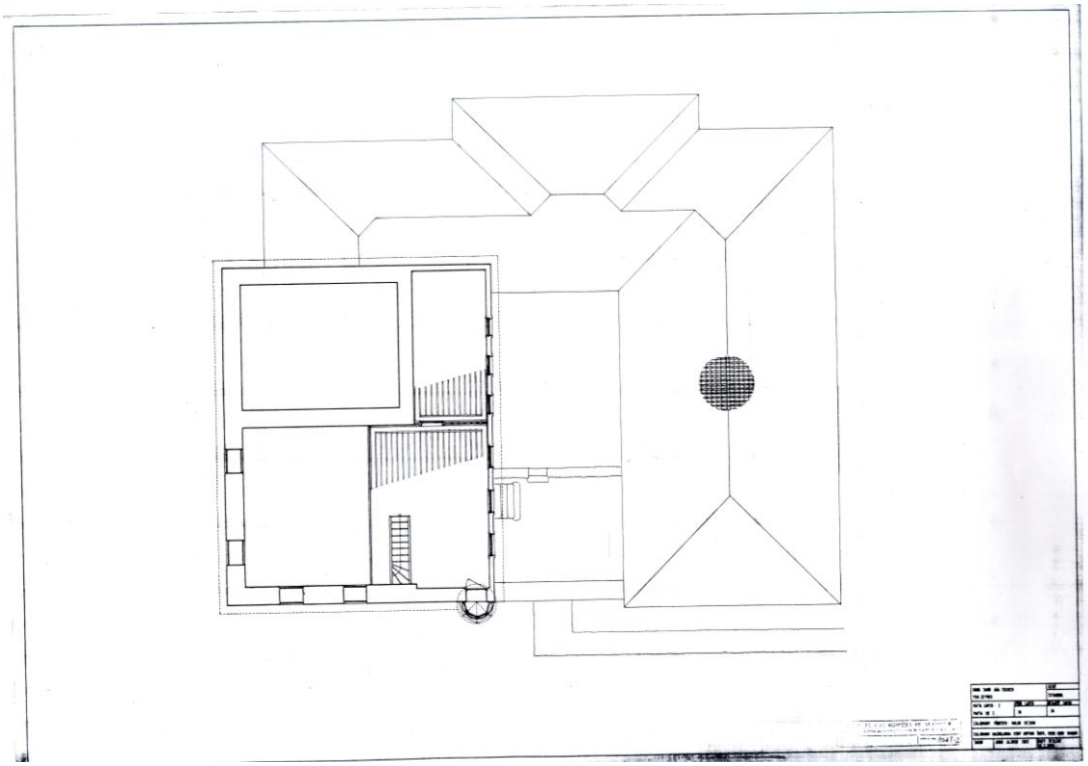
Şekil A.117 : Kuzey Cephesi ve Minare Görünümü (Nedret İŞLİ Arşivi)

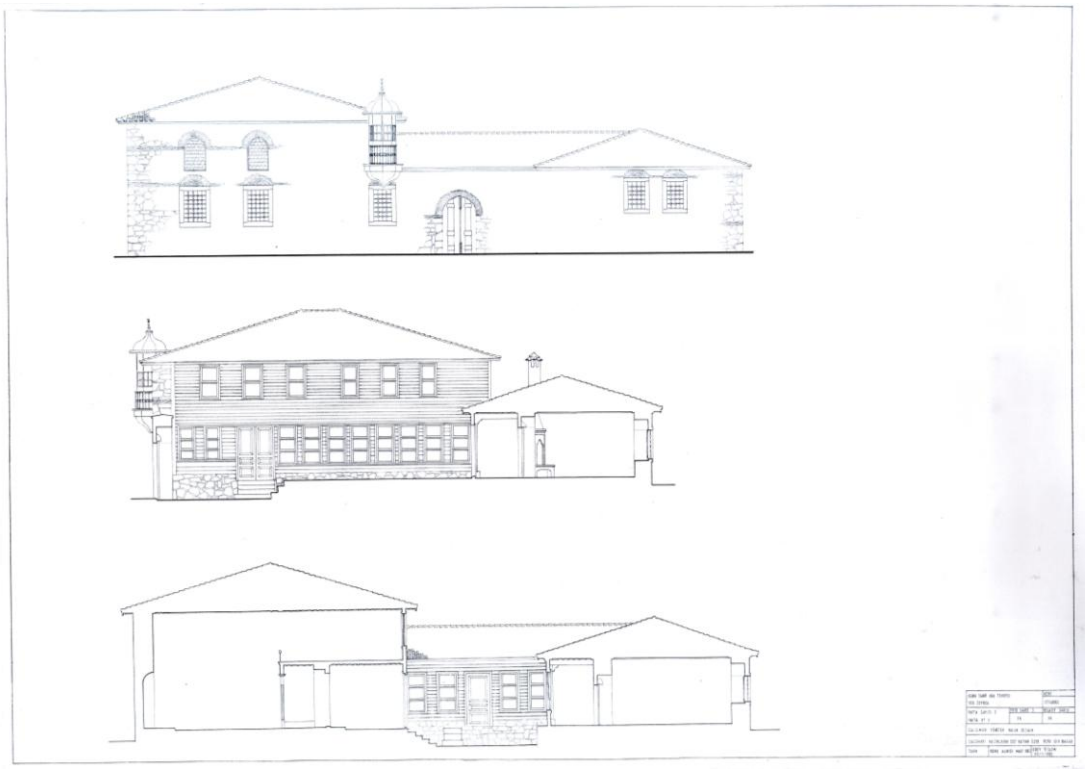
Şekil A.118 : Zemin Kat Planı (M. Baha TANMAN Arşivi-1981)

Şekil A.119 : Zemin Kat Planı (MSGSÜ, Mimarlık Fakültesi, Restorasyon Anabilim Dalı Arşivi-1983)

Şekil A.120 : 1. Kat Planı (MSGSÜ, Mimarlık Fakültesi, Restorasyon Anabilim Dalı Arşivi-1983)

Şekil A.121 : Kuzey Cephesi, Kesitler (MSGSÜ, Mimarlık Fakültesi, Restorasyon Anabilim Dalı Arşivi-1983)

6. RESTORASYON

Tahir Ağa Tekkesi 18. yüzyıl açık avlulu tekke mimarisinin günümüze ulaşmış nadir örneklerinden biridir. 30 Kasım 1925 tarihinde 677 sayılı "Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Seddine ve Türbedarlıklar ile Bir Takım Ünvanların Men ve İlgasına Dair Kanun" un yürürlüğe girmesiyle tarikat faaliyetleri sona erdirilmiş ve özgün işlevini kaybetmiştir. Bu tarihten itibaren tekkenin tevhidhanesi mescid olarak, diğer bölümleri ise son şeyh ve ailesi tarafından konut olarak kullanılmıştır. Günümüzde de cami kullanımı devam etmektedir. Diğer bölümleri imam ve son şeyhin manevi evladı tarafından konut olarak kullanılmaktadır. Bazı bölümleri ise işlevsiz olarak bırakıldığı için harap haldedir. Bu yeni kullanım süreci içerisinde yapılan ihtiyaçtan kaynaklı ekler, bakımsızlık ve yanlış kullanımdan dolayı yapı günümüze kadar ulaşmasına rağmen tahribat süreci yaşamıştır. Bu süreçte; yapının özgün konturu avlu içinde genişletilmiş ve yapı içerisinde bazı ek bölümler oluşturulmuş. Revak sütunlarının açıklıkları ahşap doğramalarla kapatılmış, revak devamlılığı yapılan duvarlarla bölünmüştür. Yapının bazı tavan ve döşeme kaplamaları günümüze ulaşamamış, bazı kapı ve pencere doğramaları değiştirilmiştir ve bakımsızlıktan dolayı malzeme kayıpları ve bozulmaları meydana gelmiştir.

Restorasyon projesi, rölöve çalışmaları ve restitüsyon projesi doğrultusunda hazırlanmıştır. Rölöve çalışmaları sırasında bakımsızlıktan ve yeni işlevden dolayı ortaya çıkan değişimler tespit edilmiştir. Restitüsyon projesinde de yapılan araştırmalar sonucu elde edilen belgeler ve bilgiler ışığında öneri geliştirilmiştir. Buna göre yapının restorasyon önerisinde; yapının niteliksiz eklerden arındırılması, kagir duvarların dayanımlarını arttırıcı müdahaleler, gerekli görülen yerlerde duvarların, tavan ve döşemelerin sökülerek özgün malzeme ve yapım tekniği kullanılarak yeniden inşa edilmesi, ortadan kalkan döşeme, kapı ve pencere doğramalarının restitüsyon çalışmasında önerilen şekle uygun olarak özgün malzeme ile yeniden yapılması öngörülmüştür.

Yapının özgün döşemeleri mevcut olmadığı için ısıtma sistemi olarak yerden ısıtmanın uygulanması öngörülmüştür. Bahsedilen bu çalışmalar sonucu yapının korunması ve kullanılarak yaşatılması için bir işlev önerisi geliştirilmiştir.

6.1 Yeni İşlev Önerisi

Korunması gerekli kültür varlıklarının (arkeolojik kalıntılar dışında), ancak kullanılarak yaşamaya devam edebileceği ilkesinden yola çıkılarak, yeni bir işlev önerisi hazırlanmıştır. 30 Kasım 1925 tarihinde 677 sayılı "Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Seddine ve Türbedarlıklar ile Bir Takım Ünvanların Men ve İlgasına Dair Kanun" un yürürlüğe girmesiyle tarikat faaliyetlerine son verildiği için Tahir Ağa Tekkesi'nin özgün işlevinin devam etmesi mümkün değildir. Önerilen yeni işlev, yapının mimari özellikleriyle mümkün olduğu kadar uyumlu olmalı ve özgün işlevine referans vermelidir.

Tahir Ağa Tekkesi son günlerine kadar canlı bir tasavvufî kültür hayatına sahne olmuştur. Tekkenin önemli müdavimleri arasında dönemin önemli türk müziği ustaları yer almaktaydı. Tekkenin bu ortamı ve genel olarak tekkelerin sivil birer eğitim merkezi olmaları dolayısıyla Tahir Ağa Tekkesi'nin "Geleneksel Sanatlar Atölyesi" işleviyle yine eğitim amacıyla kamu yararına sunulması düşünülmüştür. 1925'den günümüze kadar tekkenin tevhidhanesi cami olarak kullanılmaktadır ve restorasyon önerisinde bu kullanımın devam etmesi düşünülmüştür.

Bu doğrultuda, yeniden işlevlendirme kapsamında, birinci öneri olarak revakların daha işlevsel hale getirilebilmesi ve iklimlendirmesinin sağlanabilmesi için ahşap sütun aralıklarının çağdaş malzemeyle kapatılması düşünülmüştür. Cami ve abdesthane bölümlerini tekkenin diğer bölümlerinden ayırmak için, revakların görsel olarak bütünlüğünü bozmayacak şekilde, çağdaş bölücülerle ayrılması öngörülmüştür. Revakların bu bölümlenmesi sonucunda cami girişi mevcut yerinden, abdesthane girişi avlunun batı yönünde yer alan kapıdan sağlanmaktadır. Geleneksel Sanatlar Atölyesi'nin girişi ise avlunun doğu yönünde ve üst kotundaki sütunların arasından sağlanması düşünülmüştür. İkinci öneri olarak ise avlunun üstünün cam örtü ile örtülerek yapının tamamının iklimlendirmesinin sağlanması ve avlunun her türlü hava şartında kullanılabilir hale getirilmesi öngörülnüştür.

Tekkenin Z 03 Meydan Odası mekanı seminer salonu olarak işlevlendirilmiştir ve bu mekanın önünde bulunan revakta giriş kapısı ve karşılama mekanı yer almaktadır.

Z 04 Şeyh Odası atölyenin idaresinin sağlanacağı yönetim odası için ayrılmıştır. Z 05 Kiler mekanı atölyenin tuvaletlerini barındıracak şekilde düzenlenmiştir. Z 06 Kahve Ocağı, kuzeydoğu duvarındaki kahve ocağı korunacak şekilde, kantin olarak düzenlenmiştir. Kantinde kullanıcılara içecek ve basit yiyecek sunumu sağlanacaktır. Z 07, Z 09 ve Z 10 mekanları olan derviş hücreleri ve Z 08 Mutfak mekanı geleneksel sanatlarla ilgili derslerin düzenleneceği atölyeler olarak öngörülmüştür. Üst katta bulunan 1 01 Hanımlar Mahfili aynı işlevini korurken 1 02 mekanı kütüphane olarak işlevlendirilmiştir. 1 01 ve 1 02 mekanlarının arasında bulunan ahşap doğrama kullanım dışı bırakılarak 1 02 mekanına ulaşım seminer salonunun içinde bulunan merdivenlerle sağlanacaktır. Kütüphanede geleneksel sanatlarla ilgili yayınlara yer verilmesi ve bu konuda araştırma imkanı sağlanması öngörülmüştür.

6.2 Onarıma İlişkin Müdahaleler

6.2.1 Temizleme

Yapının tüm cephelerinde görülen çimentolu harç tabakaları kaldırılmalı, özellikle çatının çökmesiyle oluşan yerlerdeki ve çatıda yer yer görülen bitkilenmeler temizlenmelidir. Cephelerdeki yosun oluşumu ve siyah kabuklar yapıdan uzaklaştırılmalıdır. Cephelerde bulunan tesisat donatıları ve ekler kaldırılmalıdır. Bir dönem çatı örtüsünde yapılan değişiklik sonucu marsilya kiremite çevrilen yerlerin alaturka kiremit uygulaması için temizlenmesi gerekmektedir.

Tekkenin kuzey cephesinde bulunan ve özgün haliyle ahşap olması gereken fakat günümüzde betonarme kaideli ve demir doğramalı olarak yenilenen minaresi yapıdan uzaklaştırılmalıdır. Revak sütunları arasında bulunan ahşap doğramalar kaldırılmalıdır.

Yapının birçok yerinde görülen yağlı boya uygulaması görülen yüzeylerde boya temizliği yapılarak özgün boya rengi bulunduktan sonra boyanmalıdır.

Demir parmaklıklar üzerindeki boyalar ve korozyonlar mekanik ve kimyasal yöntemlerle temizlenmeli ve temizliği tamamlanan parmaklıklar antipas uygulaması yapıldıktan sonra uygun renkte boyanmalıdır.

Yapının bazı mekanlarında tavanlarda bulunan kontrplak ve niteliksiz ahşap kaplamalar, özgün olmayan döşeme kaplamaları ve dolguları kaldırılmalıdır. İç mekanda duvarlarda ve tavanlarda görülen kablolar, klima vb. ekler temizlenmelidir. Özgün olmayan kapı ve pencere doğramaları sökülmelidir. Yapının yeni işlevi sonucu oluşturulan yeni bölmeler ve eklentiler yapıdan uzaklaştırılmalıdır.

6.2.2 Sağlamlaştırma

Kagir duvarlarda görülen harç boşalmaları için harç enjeksiyonu yapılmalı ve işlevini kaybetmiş taşların aynı nitelikli taşlarla değiştirilmesi yöntemleriyle sağlamlaştırılmalıdır. Z 02 Tevhidhane, 1 01 Hanımlar Mahfili ve 1 02 mekanlarının tavanlarında sehin görülmektedir. Çatı konstrüksiyonundaki sorunlar giderildikten sonra tavan ahşapları gözden geçirilmelidir.

Avlunun doğu duvarında, avluya doğru açılma görülmektedir. Söz konusu cepheyle ilgili alınacak raporlara göre, mevcut malzeme sökülerek, ahşap elemanların durumu incelenerek iyi durumda olanlar mantar ve böceklenmeye karşı ilaçlanarak korunmalı, kötü durumda olanlar yerine yeni malzemeyle cephenin sağlamlaştırılması yapılmalıdır.

Yapının ahşap karkas olan ve sağlam durumda olan mekanlarında ahşap elemanların durumları incelenerek iyi durumda olanlar mantar ve böceklenmeye karşı ilaçlanarak korunacaktır. Özgün kapı ve pencere doğramaları, tavan profilleri ve ahşap korkuluklar sağlamlaştırılarak korunacaktır.

6.2.3 Bütünleme

Avlunun batı bölümünde bulunan revak sütunları günümüze ulaşamamıştır. Revakın bu kısmında olması gereken ahşap sütunlar özgün malzemesiyle devam ettirilmelidir.

Yapının güney duvarında Z 06 mekanının kapı olarak kullanılmak üzere genişletilmiş olan pencere boşluğu, restitüsyon ölçülerine uygun olacak şekilde, uygun malzemeyle tamamlanmalıdır.

Çatı örtüsünde eksik olan kısımların ahşap konstrüksiyon ve alaturka kiremitle tamamlanması gerekmektedir. Restorasyon projesinde çatı taşıyıcı sistemi bilinmediği için çizilmemiştir.

Restorasyon uygulamaları sırasında yapılacak detaylı incelemeler sonucu çatının yeniden yapılmasına karar verilmesi durumunda taşıyıcı sistemi projeye işlenecektir.
Kuzey cephede yer alan, eski fotoğraflarda ve çizimlerde bulunmayan pencerenin özgün malzeme ve teknikle kapatılmalıdır.

6.2.4 Yenileme ve yeniden yapım

Yapının özgün olmayan kapı ve pencere doğramaları özgün malzeme ve detaylar dikkate alınarak üretilecek doğramalarla yenilenmelidir. Yerinden kalkmış tavan kaplamaları ve özgün olmayan tavan kaplamaları temizlenerek yerine yeniden ahşap pasalı kaplamalar yapılmalıdır. Döşemelerde de özgün olmayan kaplamaların yerine özgünleri yapılmalıdır. 1 01 mekanının avluya bakan cephesinde sonradan kapatıldığı tespit edilen ahşap giyotin pencere yeniden yapılarak özgün yerine monte edilmelidir.
Tekkenin bacaları günümüze kadar ulaşamamıştır. Restitüsyon projesindeki ölçü ve malzemesine uygun olarak restorasyon projesinde yeniden yapılması düşünülmüştür.
Yapının kuzey cephesinde bulunan özgün olmayan minarenin yapıdan uzaklaştırılarak restitüsyon projesine uygun, özgün ahşap minarenin yeniden yapılması öngörülmüştür.

7. SONUÇ

Tez konusu olarak seçilen Tahir Ağa Tekkesi, yapıldığı dönemin geleneksel mimari öğeleri ve toplumsal kültürünü yansıtan önemli bir belgedir. 30 Kasım 1925 tarihin 677 sayılı "Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Seddine ve Türbedarlıklar ile Bir Takım Ünvanların Men ve İlgasına Dair Kanun" un yürürlüğe girmesiyle tarikat faaliyetlerine son verilen tekkeler, yeni işlevleri veya işlevsiz kalmaları nedeniyle tahribata uğramıştır. Tahir Ağa Tekkesi de yeni işlev ihtiyaçlarından dolayı yapılan müdahaleler sonucu tahribata uğrasa da günümüze kadar mimari özelliklerini büyük ölçüde koruyarak gelmiştir.

Bu çalışma kapsamında öncelikle tekkenin mevcut durumu belgelenmiştir. Rölöve çalışmalarında geleneksel yöntemler kullanılmıştır. Yapının detaylı fotoğrafları çekilerek fotoğraf albümü oluşturulmuştur. Araştırmalar sonucunda elde edilen belgeler, yapıyla ilgili kişilerle yapılan röportajlar ve rölöve çalışmaları sonucu elde edilen izler ışığında restitüsyon projesi hazırlanmıştır. Korunması gerekli kültür varlıklarının (arkeolojik kalıntılar dışında), ancak kullanılarak yaşamaya devam edebileceği ilkesinden yola çıkılarak, yeni bir işlev önerisi hazırlanmıştır. Önerilen yeni işlev, yapının mimari özellikleriyle mümkün olduğu kadar uyumlu olmalı ve özgün işlevine referans vermelidir düşüncesiyle, tekkelerin sivil birer eğitim merkezi olmaları dolayısıyla, Tahir Ağa Tekkesi'nin "Geleneksel Sanatlar Atölyesi" işleviyle yine eğitim amacıyla kamu yararına sunulması düşünülmüştür. Bu doğrultuda rölöve çalışmaları ve restitüsyon projesi göz önünde bulundurularak restorasyon projesi hazırlanmıştır.

Bu çalışmanın Tahir Ağa Tekkesi'nin korunması ve geleceğe aktarılması yolunda bir adım olması temenni edilmektedir.

KAYNAKLAR

[1] **ÖNGÖREN, R.** (2011), "Tarikat" maddesi, T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, Cilt 40, s.95

[2] **PARLATIR, İ.** Ve diğ., (1994), "Tarikat" maddesi, Türk Dil Kurumu Okul Sözlüğü, s.728

[3] **MUTLU, İ.** (2000), Tarikatlar Nasıl Ortaya Çıktı, s.335

[4] **IŞIN,E.** (1994), "Tarikatlar" maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 7, s.213

[5] Aynı eser

[6] **EYÜPGİLLER, K.K.,** (1988), Şeyh Hüseyin Tekkesi Restorasyon Projesi, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, s.4-5

[7] **IŞIN,E.** (1994), "Nakşibendîlik" maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 6, s.31

[8] **ALGAR, H.** (2006), "Nakşibendiyye" maddesi, T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, Cilt 32, s.336

[9] **KARA, M.** (2010), Türk Tasavvuf Tarihi Araştırmaları, s.169

[10] **KARA, M. & ALGAR, H.** (1988), "Abdullah-ı İlâhî" Maddesi, , T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, Cilt 1, s.110

[11] **KARA, M.** (1995), "Emîr Buhârî" Maddesi, T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, Cilt 11, s.126

[12] **ŞİMŞEK, İ.H.,** (2004), Osmanlı'da Müceddîdilik (XVII-XVIII. Yüzyıl), s.315

[13] **ERAYDIN, S.** (1994), Tasavvuf ve Tarikatlar, s.436-444

[14] **TOSUN, N.** (2006), "Nakşibendiyye – Âdab ve Erkân" Maddesi, T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, Cilt 32, s.342

[15] a.g.e., s.343

[16] **İNANÇER, Ö.T.** (1994), "Nakşibendîlik – Zikir Usulü ve Musiki" maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 6, s.39

[17] **ÇETİN, N.** (2012), Eyüp Tekkeleri, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sostal Bilimler Enstitüsü, s.52

[18] **ULUDAĞ, S.** (1997), "Halvetiyye" maddesi, T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, Cilt 15, s.394

[19] **RIHTIM, M.** (2004), Seyyid Yahya Bakuvi ve Halvetilik, Bakü, s.162-163

[20] **KÖSE, F.** (2012), İstanbul Halvetî Tekkeleri, İstanbul, s.33

[21] **ÇETİN, N.** (2012), a.g.e., s.53

[22] **ULUDAĞ, S.** (1997), a,g.e., s.394

[23] **KILIÇ, M.E.** (2012), "Uşşâkıyye" Maddesi, T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, Cilt 42, s.232

[24] **AKKUŞ, M.** (1998), "Hüsâmeddin Uşşâkî" Maddesi, T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, Cilt 18, s.515

[25] **KILIÇ, M.E.** (2012), a.g.e. s.232

[26] **KÖSE, F.** (2012), a.g.e., s.167

[27] **TANMAN, M.B.** (1994), "Uşşakîlik" Maddesi, Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 7, s.330-331

[28] **KILIÇ, M.E.** (2012), a.g.e., s.233

[29] **İNANÇER, T.** (1994), "Uşşakîlik- Zikir Usulü ve Musiki" Maddesi, Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 7, s. 331

[30] **CEYLAN, S.** (2009), "Salâhî Efendi" maddesi, T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, Cilt 36, s.18

[31] **KEYANÎ, M.** (2013), Hankahlar Tarihi, (Çev. Ali Ertuğrul), s.121

[32] **SAMİ, Ş.** (1317), "Tekye" maddesi, Kamus-ı Türkî, s.432

[33] **TANMAN, B.** (1991), "Asitane" maddesi, T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, Cilt 3, s.486

[34] **KOMİSYON** (1994), "Dergah" maddesi, T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, Cilt 9, s.172

[35] **OCAK, A.Y.** (1978), "Zâviyeler", Vakıflar Dergisi, S.XII, s.250

[36] **TURAN, L.,** (2011), "İstanbul Dergahları Hakkında Bilinmeyen Bir Eser: Lütfî'nin Hânkah-nâmesi", Türkbilig Dergisi, S.21, s.238

[37] **ULUDAĞ, S.** (1997), "Hankah" maddesi, T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, Cilt 16, s.42

[38] **TANMAN, B.** (1994), "Tekkeler" maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 7, s.237

[39] **PAKALIN, M.Z.** (1983), "Zikir" maddesi, Osmanlı Tarih Deyimleri Ve Terimleri Sözlüğü, Cilt 3, s.659

[40] **ULUDAĞ, S.** (1991), "Ayin (Tasavvuf)" maddesi, T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, Cilt 4, s.250

[41] **TANRIKORUR, Ç.** (1991), "Ayin (Musikî)" maddesi, T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, Cilt 4, s.251

[42] **ULUDAĞ, S.** (1991), a.g.e., s.250

[43] **ÖNGÖREN, R.** (2013), "Zikir" maddesi, T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, Cilt 44, s.441

[44] **ULUDAĞ, S.** (1991), a.g.e., s.251

[45] **SEFERCİOĞLU, M.N.** (2011), "Kaytaz-zâde Nâzım'ın "Rûh-ı Mecrûh"unda Mevlânâ ve Mevlevîlik", Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, Sayı 6, s. 186

[46] **İNANÇER, Ö.T.** (1994), "Şabanîlik – Zikir Usulü ve Musiki" maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 7, s.123

[47] **GÜNDÜZ, İ.** (1984), Gümüşhânevî Ahmed Ziyâüddîn (KS) Hayatı-Eserleri-Tarikat Anlayışı ve Hâlidiyye Tarîkatı, İstanbul, s.274

[48] **İNANÇER, Ö.T.** (1994), "Şazelîlik – Zikir Usulü ve Musiki" maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 7, s.140

[49] **TANMAN, B.** (1994), "Tekkeler" maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 7, s.237

[50] **TANMAN, M.B. & PARLAK, S.** (2011), "Tekkeler" maddesi, T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, Cilt 40, s.374

[51] **TANMAN, B.** (1994), a.g.e., s.237

[52] **GÖLPINARLI, A.** (2004), Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri, s.269

[53] **TANMAN, B.** (1994), a.g.e., s.239

[54] **AHUNBAY, A.Z.** (2004), "Meşruta" Maddesi, T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, Cilt 29, s.388

[55] **ARSEVEN, C.E.** (1984), Türk Sanatı, s.100

[56] **ÖDEKAN, A.** (1994), "Çeşmeler" Maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 2, S.488

[57] **URFALIOĞLU, N.** (2009), "Sebil" Maddesi, T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, Cilt 36, s.249

[58] **ASLANAPA, O.** (2007), Türk Sanatı, s.304

[59] **İŞLİ, E.D.,** (1998), İstanbul Tekkeleri Mimari Eklentileri ve Restorasyonu, Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniverstesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, s.13

[60] **KAYAPINAR, H.** (2002), "Kuyular" Maddesi, T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, Cilt 26, s.510

[61] **HASOL, D.** (2008), "Akarca" Maddesi, Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, s.27

[62] **HASOL, D.** (2008), "Sarnıç" Maddesi, Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, s.409

[63] **EYİCE. S.** (1994), "Sarnıçlar" Maddesi, Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 6, s.470

[64] **PAKALIN, M.Z.** (1983), a.g.e., Cilt 1, s.714

[65] **ULUDAĞ, S.** (1997), "Halvet" maddesi, T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, Cilt 15, s.386

[66] **ÜNAL, M.A.** (2011), "Halvet" maddesi, Paradigma Osmanlı Tarih Sözlüğü, s.288

[67] **İŞLİ, E.D.,** (1998), a.g.e., s.17

[68] Aynı eser

[69] **YÜCEL, E.,** (1994). "Muvakkithaneler" Maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 6, s.10

[70] **AYDÜZ, S**. (2006), "Muvakkithâne" Maddesi, T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, Cilt 31, s.413

[71] **YÜCEL, E.**, (1994). A.g.e, Cilt 6, s.10

[72] **TANMAN, M.B.** (1990), İstanbul Tekkelerinin Mimari ve Süsleme Özellikleri Tipoloji Denemeleri, İstanbul, s.101

[73] A.g.e., s.98

[74] **VASSAF, O.H.** (2006), Sefîne-i Evliyâ, Cilt 4, s.446

[75] **AYVANSARÂYÎ, H.** (2001), Hadîkatü'l-Cevâmi', (Yay.Hz.Ahmed Nezih Galitekin), İstanbul, s.199

[76] **TANMAN, M.B.,** (2010), "Tâhir Ağa Tekkesi" Maddesi, T.D.V. İslâm Ansiklopedisi, Cilt 39, s.394

[77] **KÖSE, F.** (2012), a.g.e., s.371

[78] **B.O.A.,** Bâb-ı Âli Evrâk Odası, 1426/106923.

[79] **TANMAN, M.B.** (1990), İstanbul Tekkelerinin Mimari ve Süsleme Özellikleri Tipoloji Denemeleri, İstanbul, s.98

[80] **B.O.A.,** Cevdet Evkâf, No: 12779

[81] **ANONİM** (1301), Dersaâdet ve Bilâd-ı Selâsede Mevcûd Nüfusun İstatistik Cedvelidir, s.51

[82] **B.O.A.,** Evkâf Defteri, 12612; 13834

[83] **AYVANSARAYİ, H.** (1985), Mecmuâ-i Tevârih, (Haz. Fahri Ç.Derin; Vâhid Çabuk), İstanbul, s.265

[84] **SÜREYYA, M.** (1996), Sicill-i Osmani (Yay.Haz. Nuri Akbayar),s.1610

[85] **VASSAF, O.H.** (2006), Aynı yer.

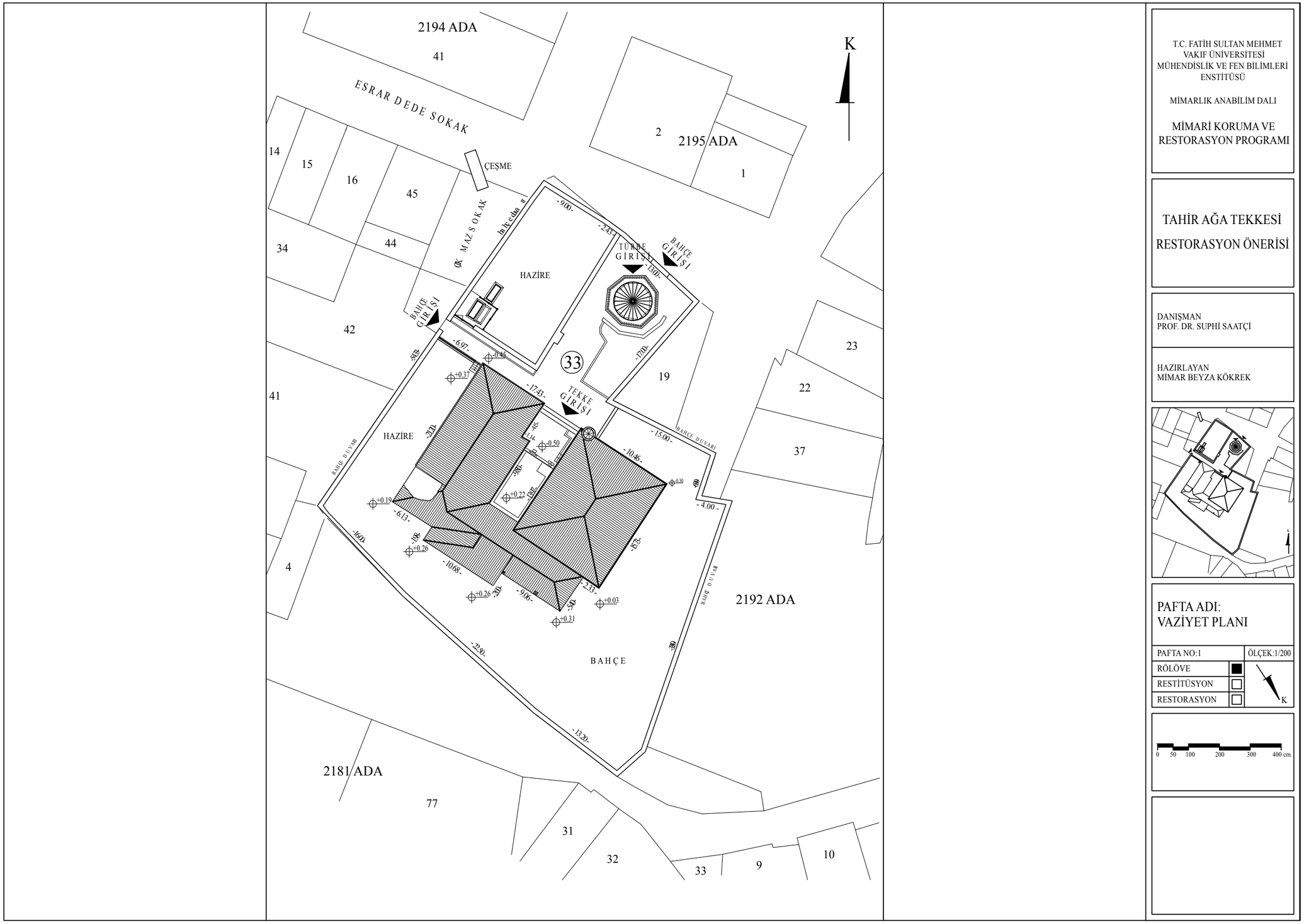
[86] **VASSAF, O.H.** (2006), Aynı yer.

[87] **TABİBZÂDE, M.Ş.,** Derûn-ı İstânbul'da Hankâhlar Beyânındadır, İ.B.B. Atatürk Kitaplığı, Belediye Yazmaları, No: K75, vr. 8a

[88] **TANMAN, M.B.** (1990), İstanbul Tekkelerinin Mimari ve Süsleme Özellikleri Tipoloji Denemeleri, İstanbul, s.102

[89] **A.g.e.,** s.100

EKLER

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

PAFTA ADI:
VAZİYET PLANI

PAFTA NO:1	ÖLÇEK:1/200
RÖLÖVE ■	K
RESTİTÜSYON □	
RESTORASYON □	

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.1: Vaziyet planı - rölöve

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

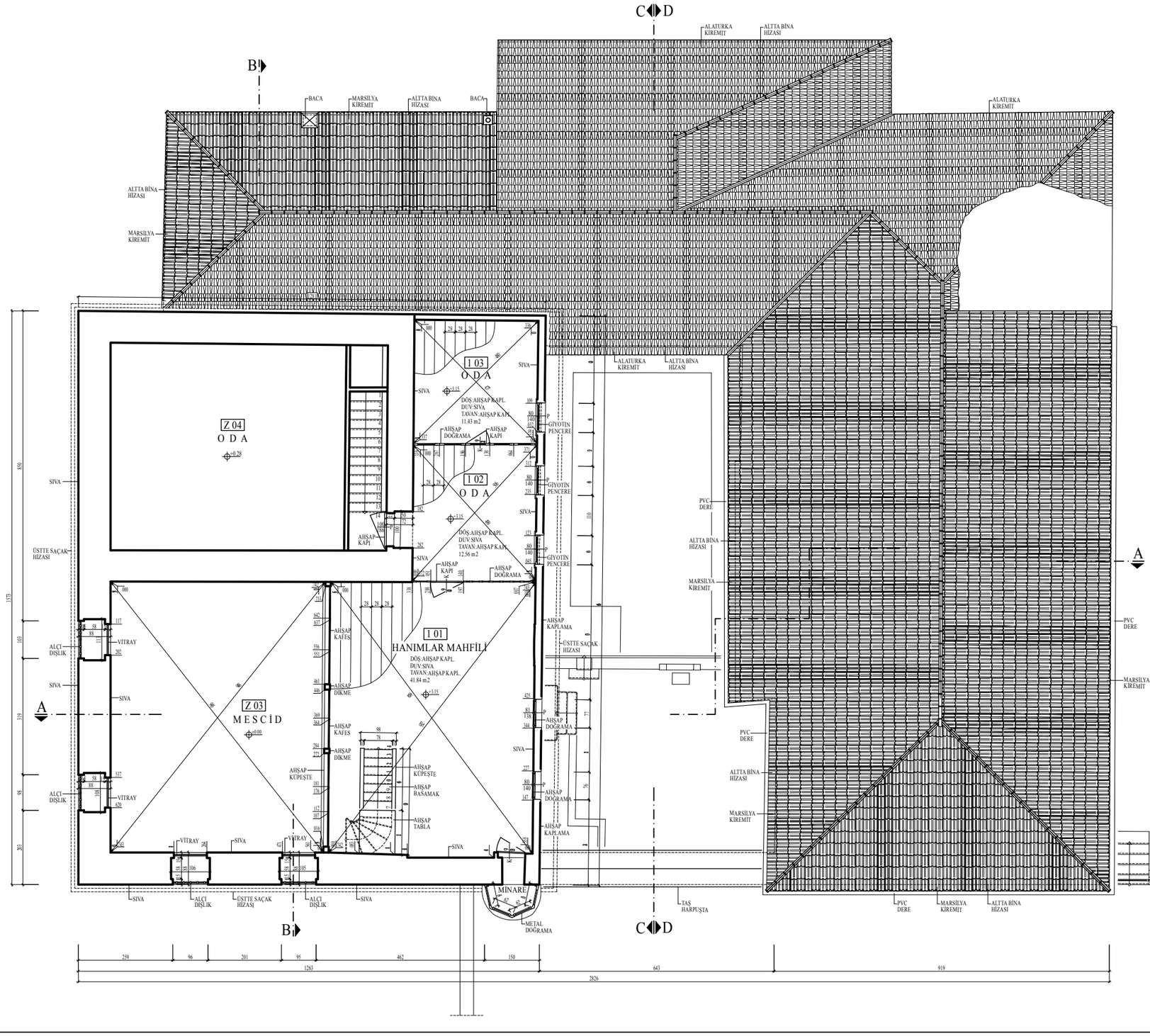
HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

PAFTA ADI:
ZEMİN KAT PLANI

PAFTA NO:2	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	■
RESTİTÜSYON	□
RESTORASYON	□

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.2: Zemin kat planı – rölöve

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

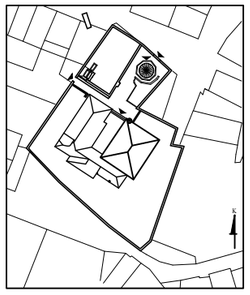
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

PAFTA ADI:
1. KAT PLANI

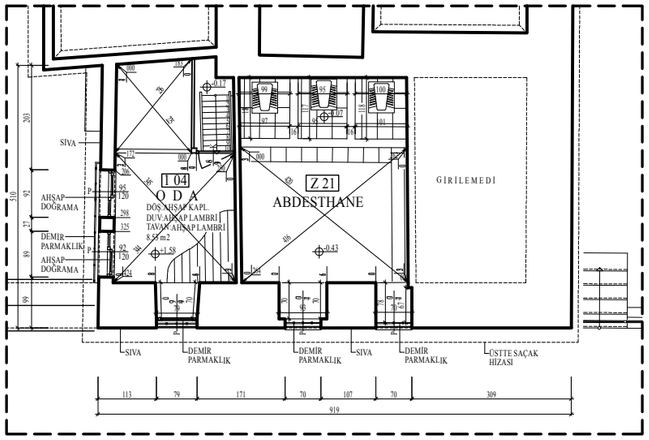
PAFTA NO:3	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	■
RESTİTÜSYON	□
RESTORASYON	□

K

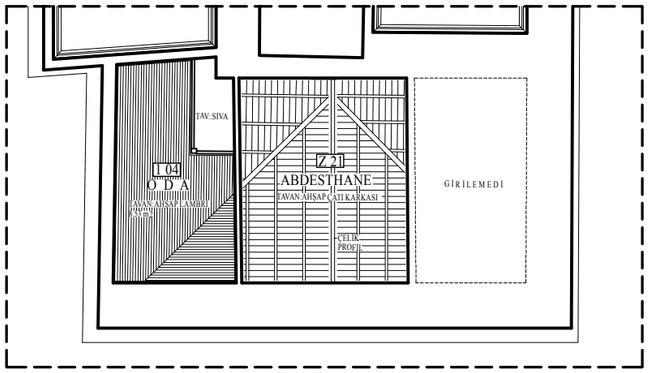
0 50 100 200 300 400 cm.

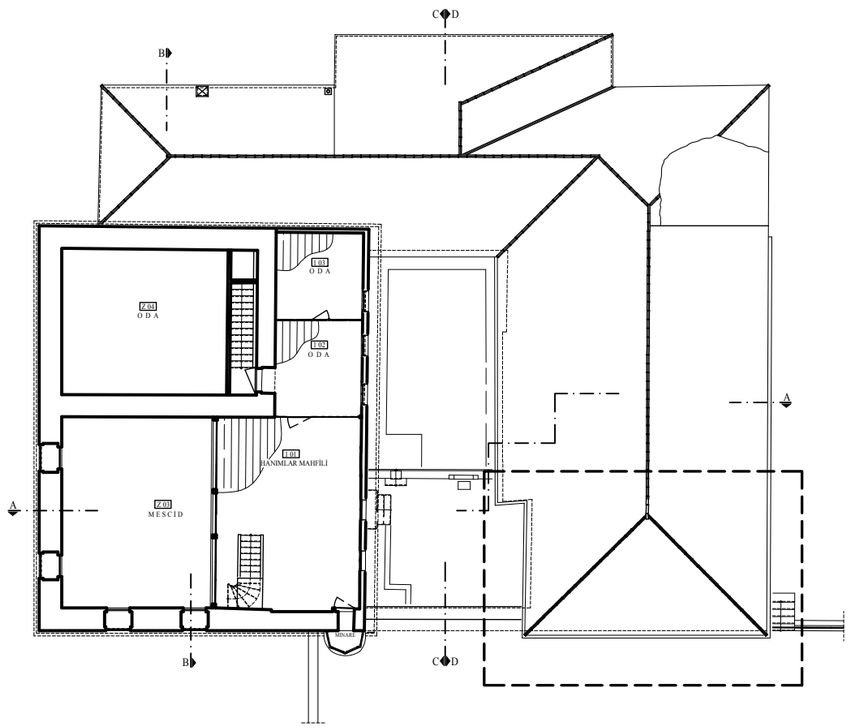
Şekil B.3: 1. Kat planı – rölöve

KISMİ 1. KAT PLANI

KISMİ 1. KAT TAVAN PLANI

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

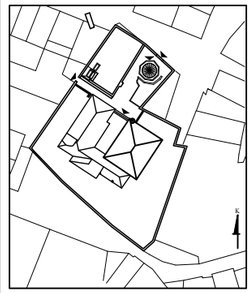
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

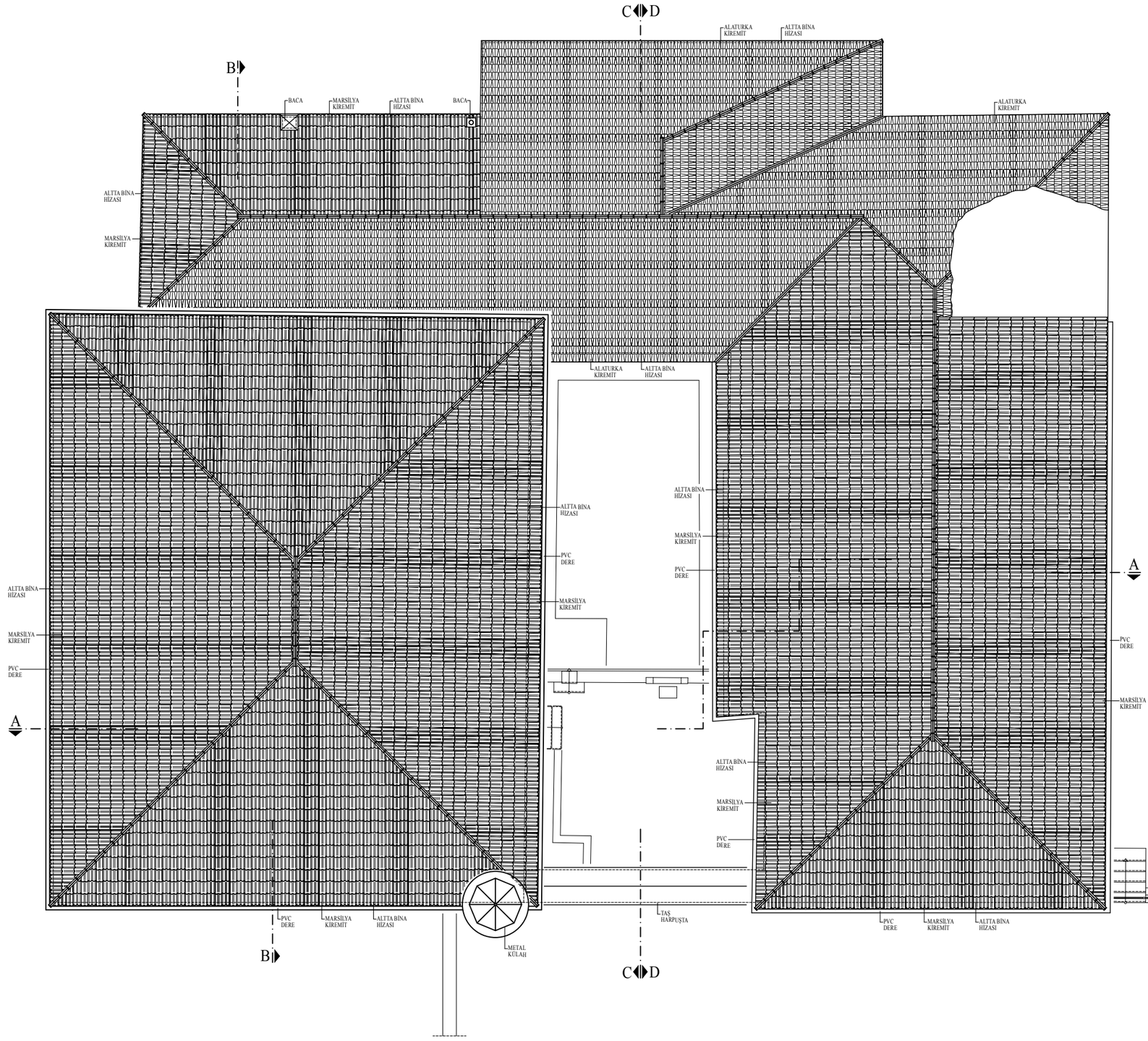
PAFTA ADI:
KISMİ 1. KAT PLANI

PAFTA NO:4	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	
RESTİTÜSYON	
RESTORASYON	

K

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.4: Kısmi 1. kat planı – rölöve

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

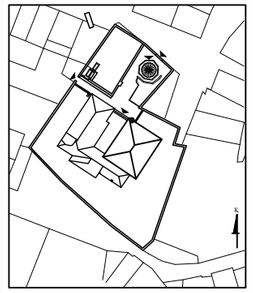
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

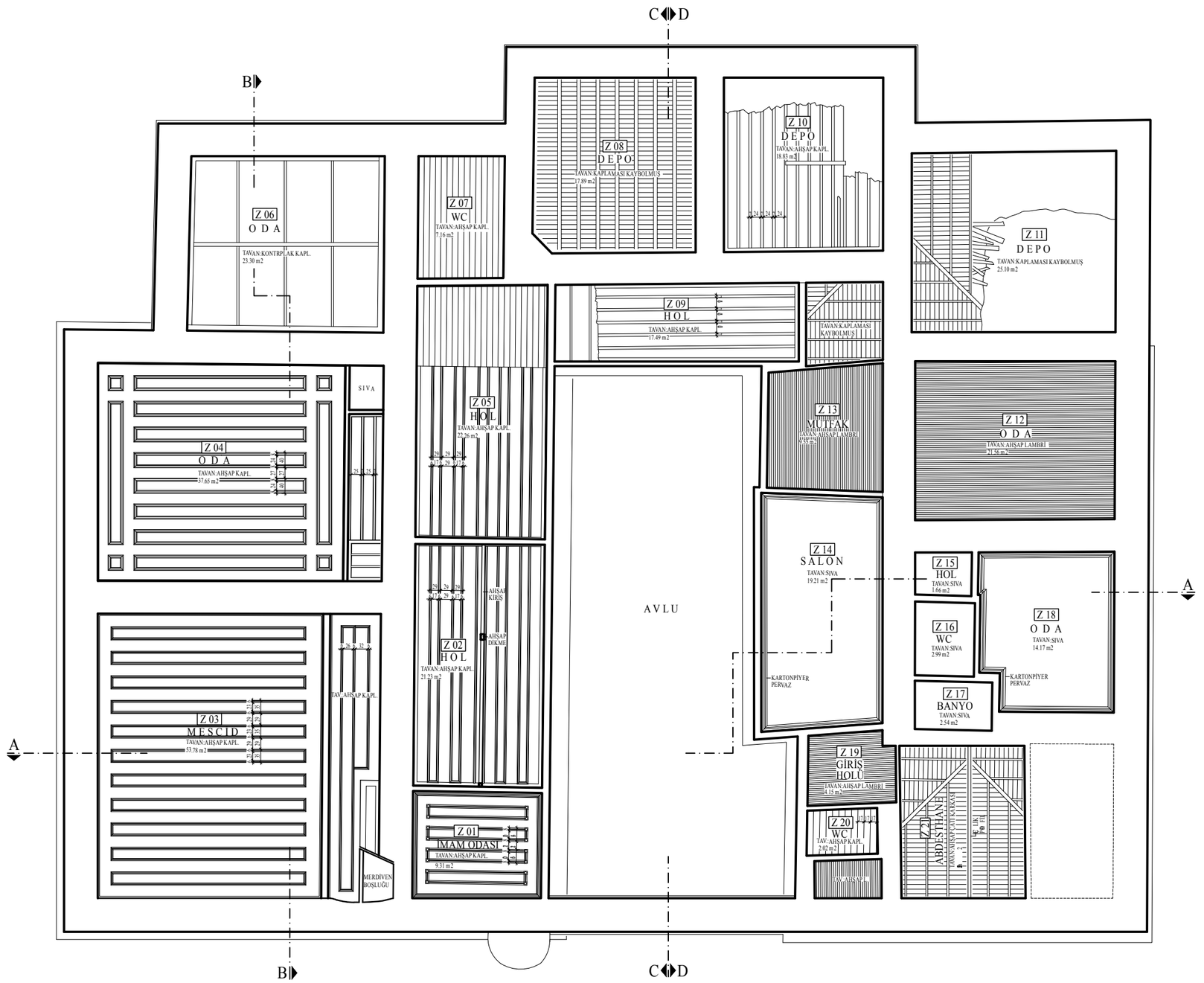

PAFTA ADI:
ÇATI PLANI

PAFTA NO:5		ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	■	K
RESTİTÜSYON	□	
RESTORASYON	□	

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.5: Çatı planı – rölöve

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

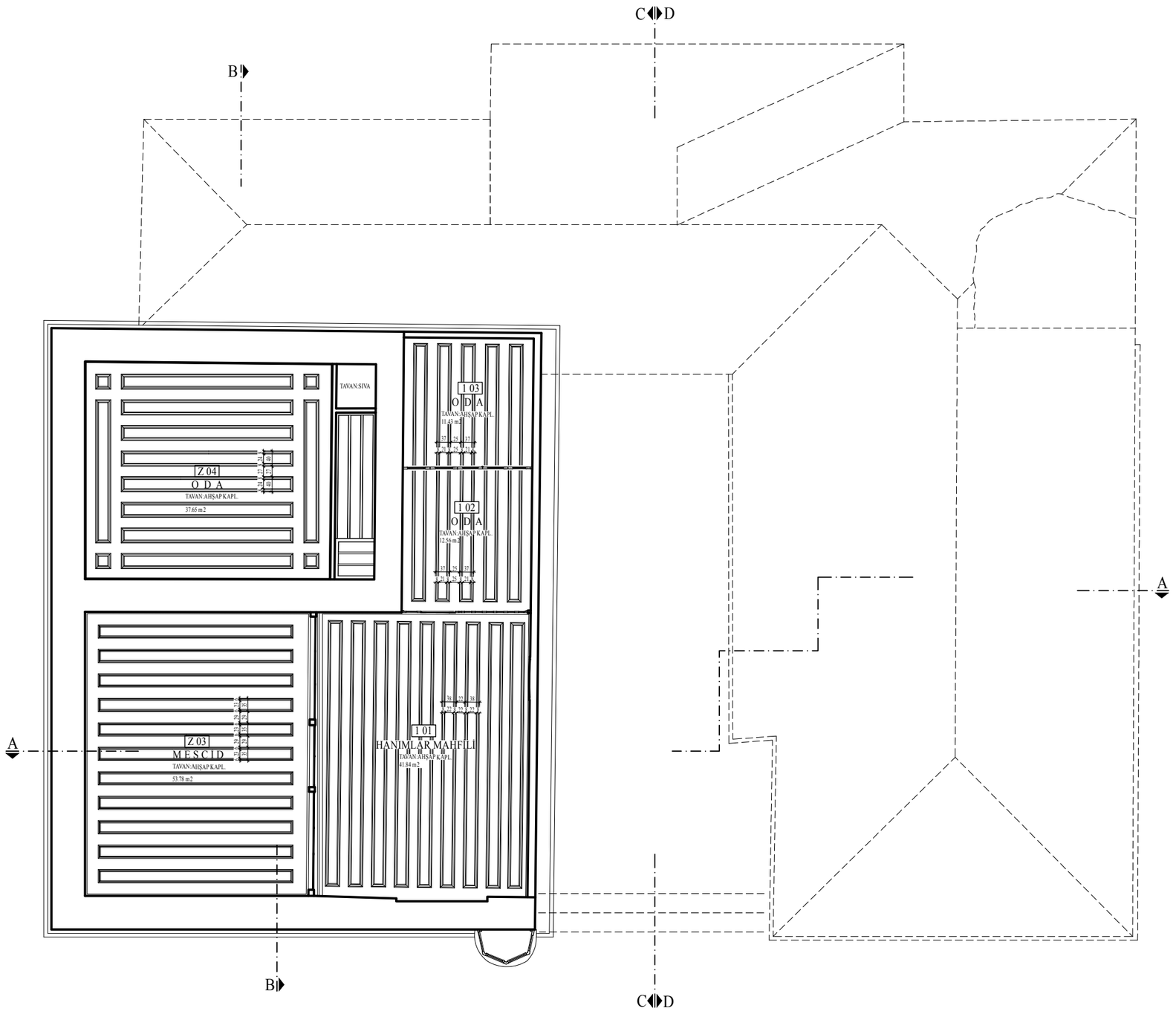
HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

PAFTA ADI:
ZEMİN KAT TAVAN PLANI

PAFTA NO:6	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	■
RESTİTÜSYON	□
RESTORASYON	□

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.6: Zemin kat tavan planı – rölöve

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

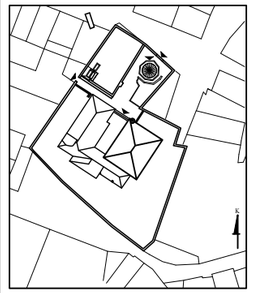
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

PAFTA ADI:
1. KAT TAVAN PLANI

PAFTA NO:7	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE ■	
RESTİTÜSYON □	
RESTORASYON □	

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.7: 1. Kat tavan planı – rölöve

T.C. FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ
ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

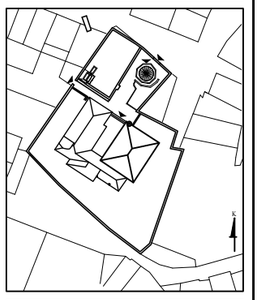
MİMARİ KORUMA VE
RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

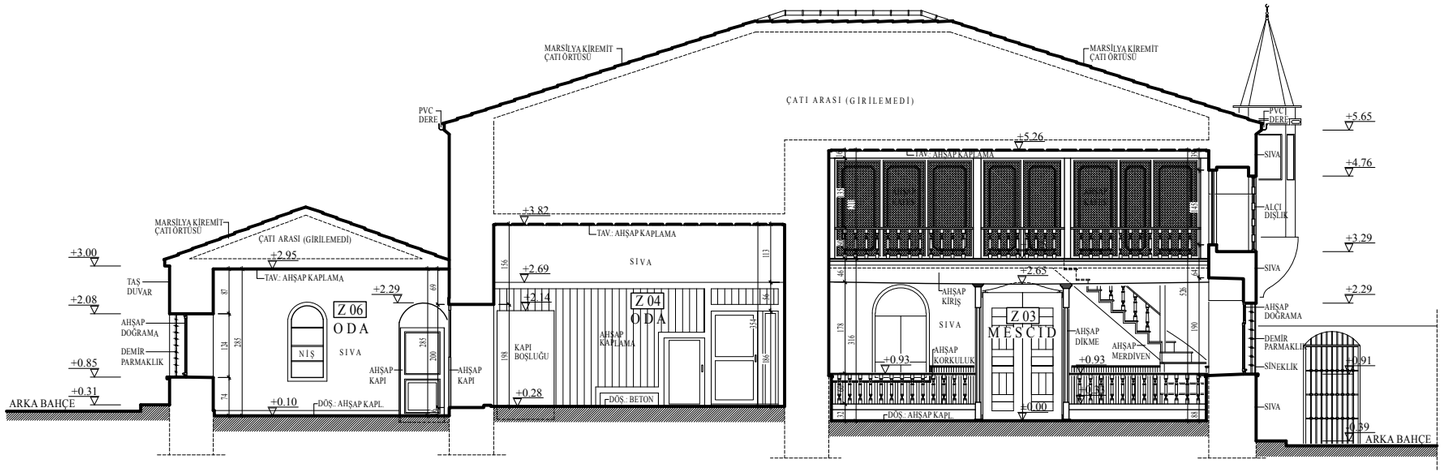

PAFTA ADI:
A-A KESİTİ

PAFTA NO:8	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	■
RESTİTÜSYON	□
RESTORASYON	□

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.8: A-A kesiti – rölöve

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

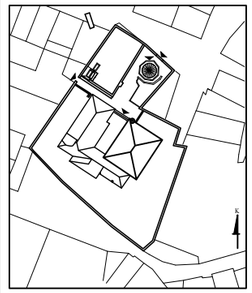
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

PAFTA ADI:
B-B KESİTİ

PAFTA NO:9	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE ■	
RESTİTÜSYON □	
RESTORASYON □	

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.9: B-B kesiti – rölöve

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

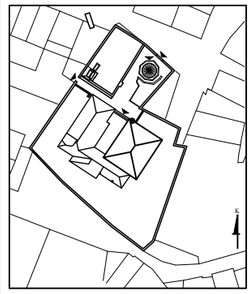
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

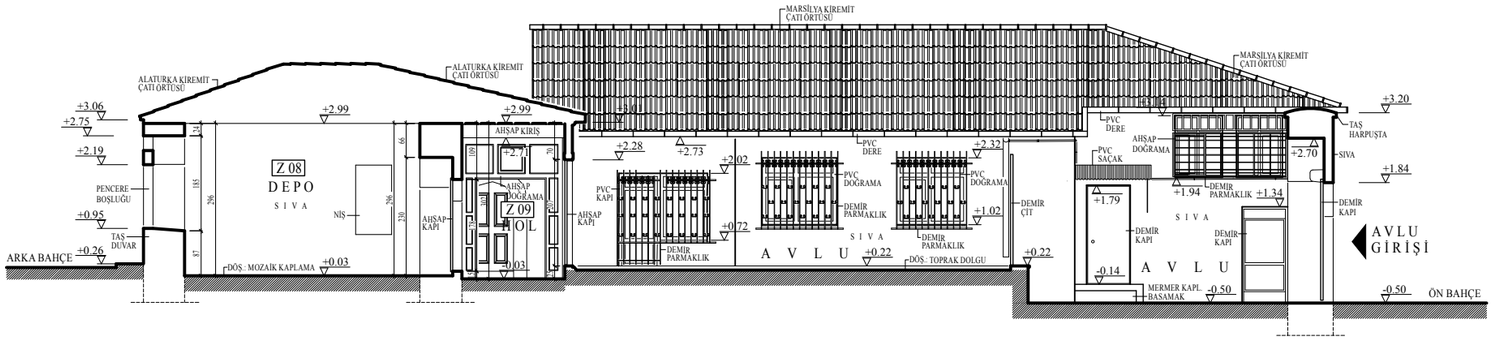

PAFTA ADI:
C-C KESİTİ

PAFTA NO:10	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	■
RESTİTÜSYON	□
RESTORASYON	□

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.10: C-C kesiti – rölöve

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

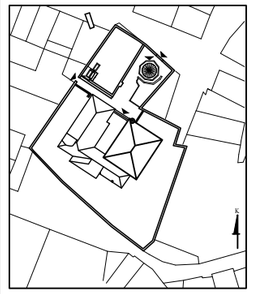
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

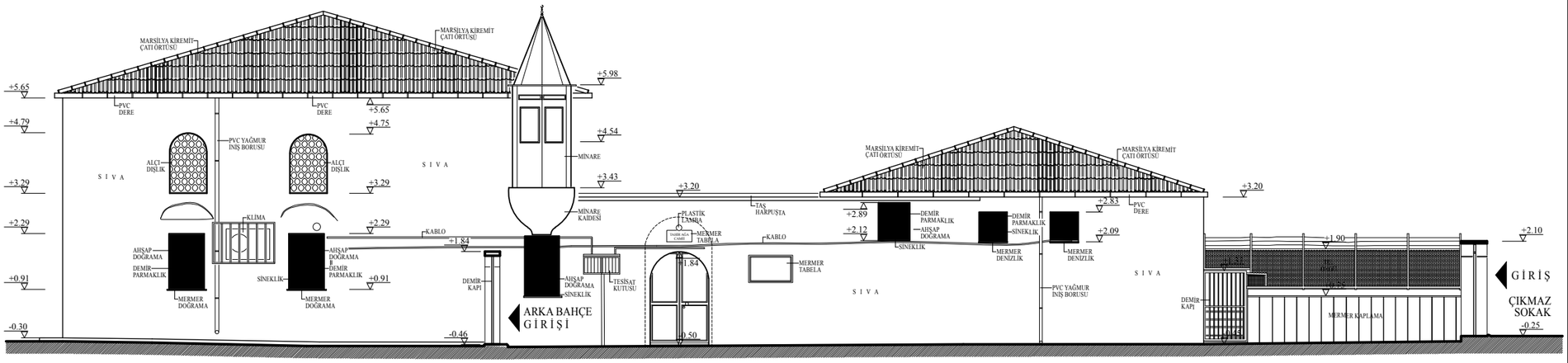

PAFTA ADI:
D-D KESİTİ

PAFTA NO:11	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	■
RESTİTÜSYON	□
RESTORASYON	□

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.11: D-D kesiti – rölöve

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

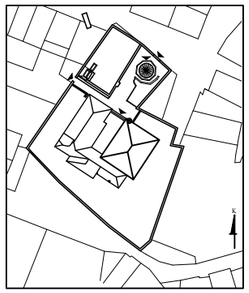
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

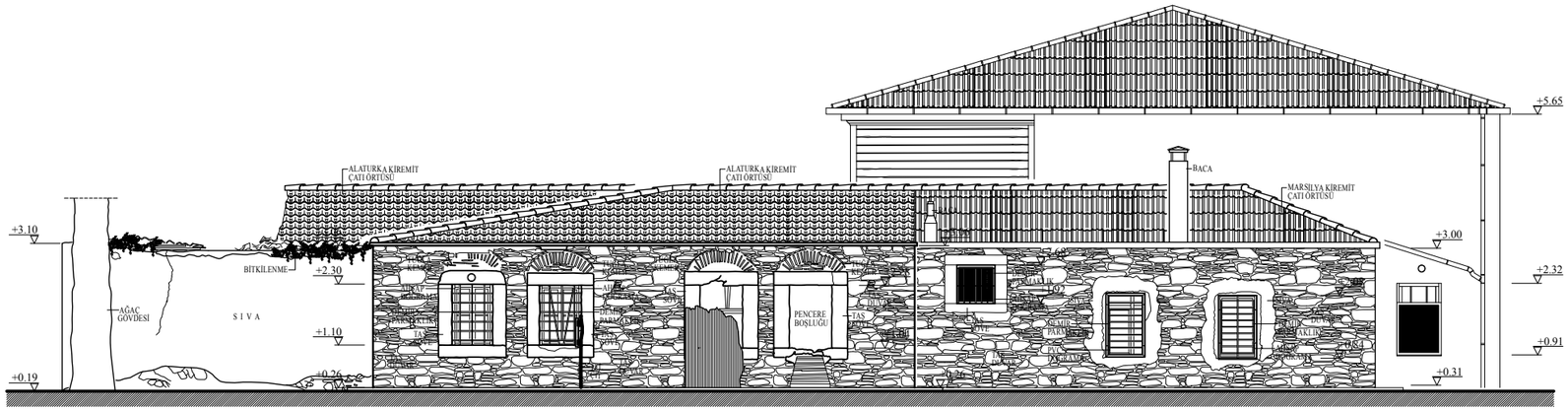

PAFTA ADI:
KUZEY CEPHESİ

PAFTA NO:12	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	■
RESTİTÜSYON	□
RESTORASYON	□

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.12: Kuzey cephesi – rölöve

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

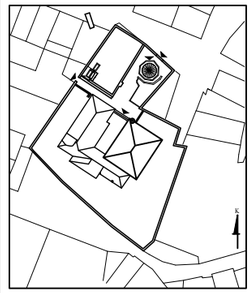
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

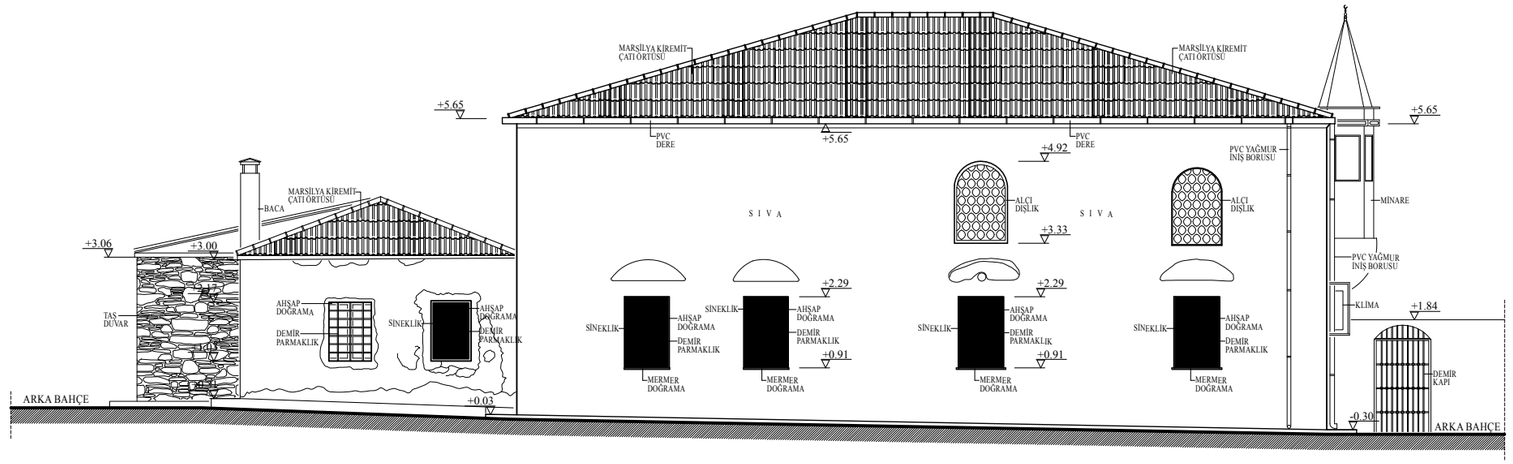

PAFTA ADI:
GÜNEY CEPHESİ

PAFTA NO:13	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	■
RESTİTÜSYON	□
RESTORASYON	□

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.13: Güney cephesi – rölöve

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

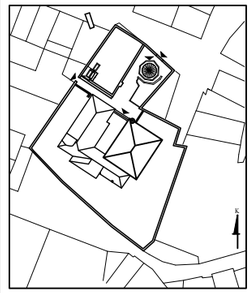
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

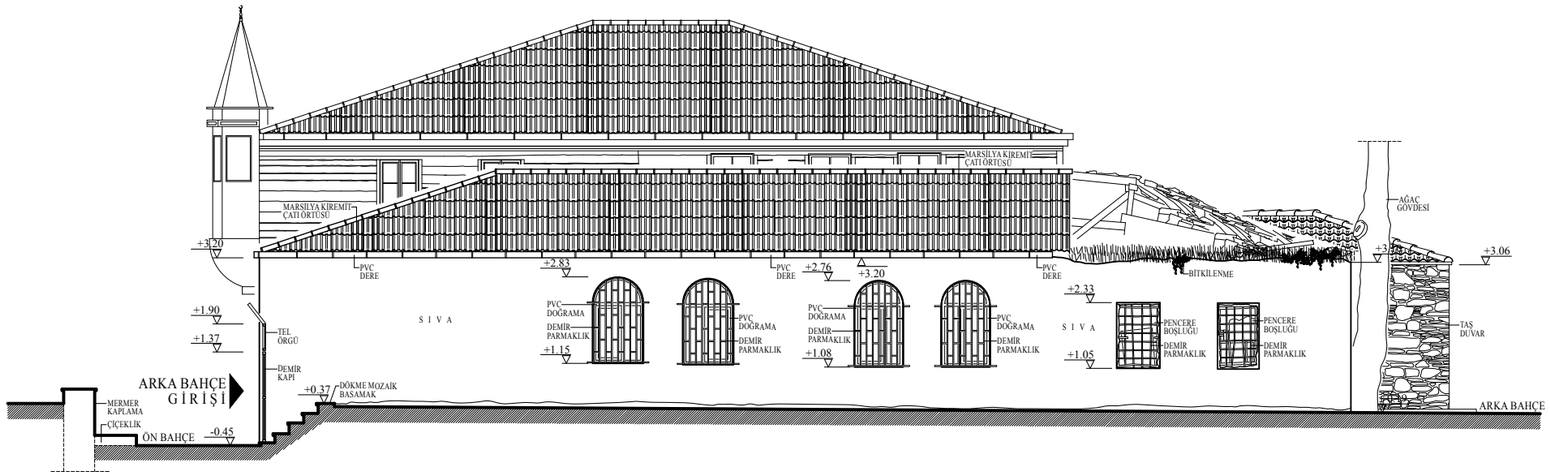

PAFTA ADI:
DOĞU CEPHESİ

PAFTA NO:14	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	■
RESTİTÜSYON	□
RESTORASYON	□

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.14: Doğu cephesi – rölöve

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

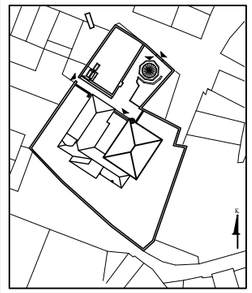
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

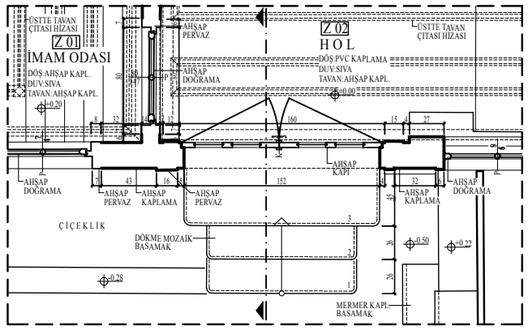

PAFTA ADI:
BATI CEPHESİ

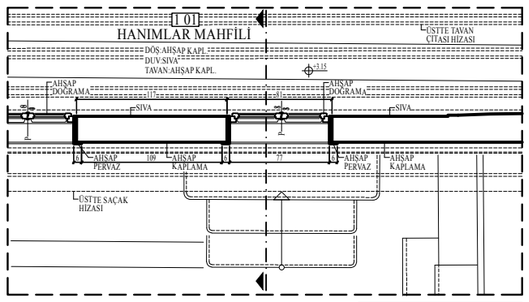
PAFTA NO:15	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	■
RESTİTÜSYON	□
RESTORASYON	□

0 50 100 200 300 400 cm.

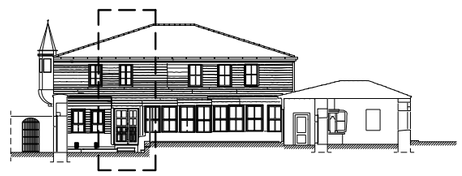
Şekil B.15: Batı cephesi – rölöve

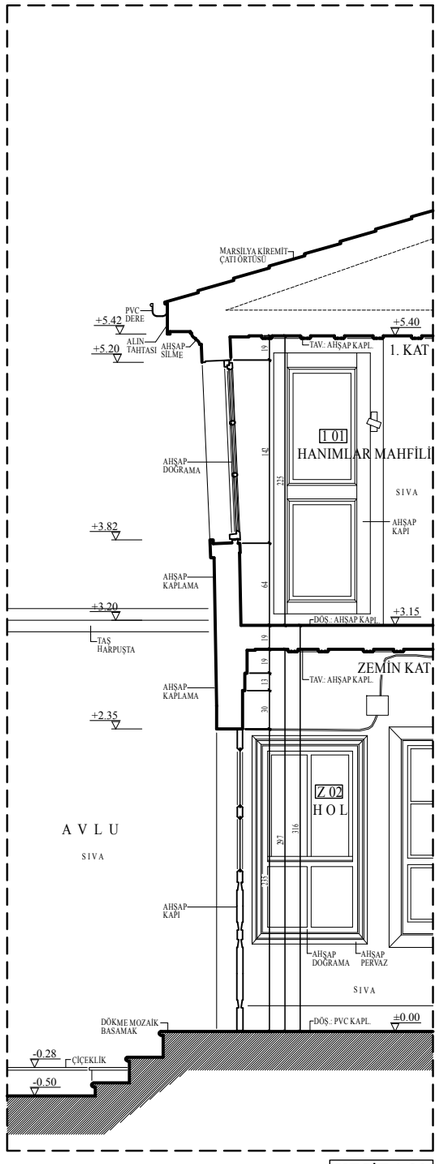

ZEMİN KAT PLANI 1/20

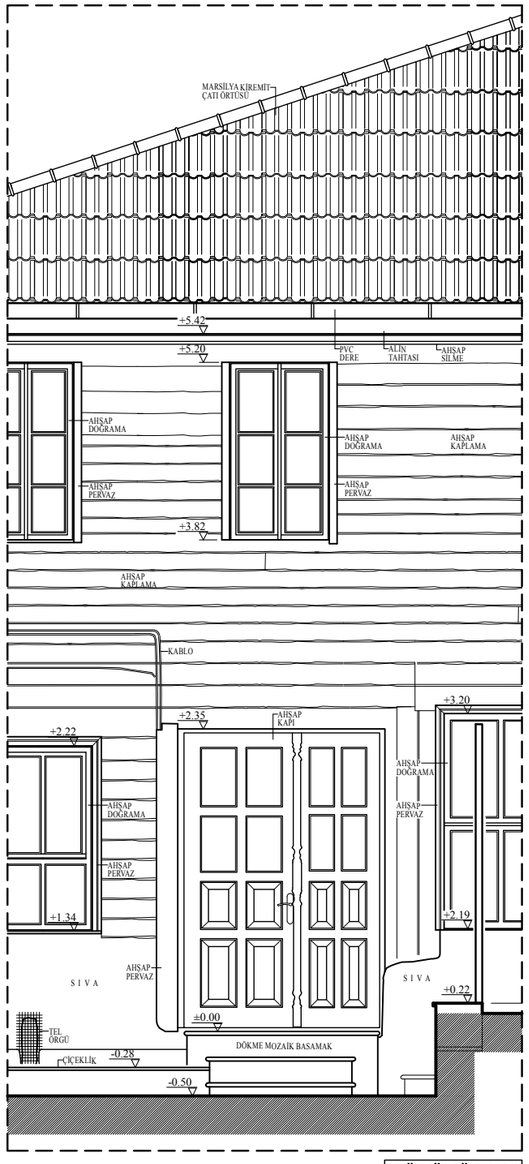

1. KAT PLANI 1/20

KESİT 1/20

GÖRÜNÜŞ 1/20

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

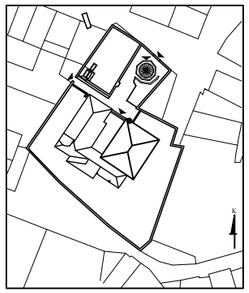
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

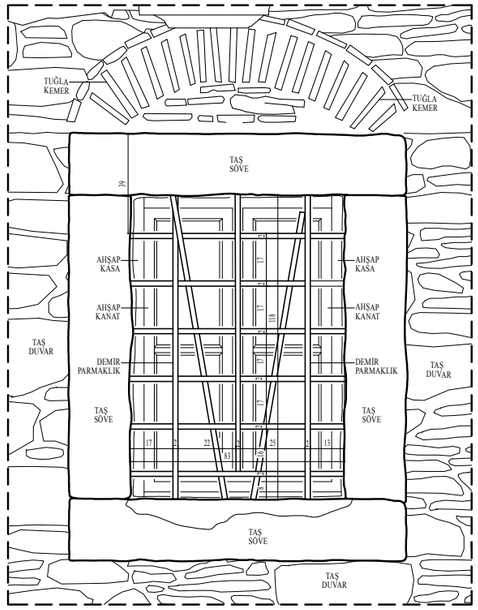
PAFTA ADI:
SİSTEM DETAYI

PAFTA NO:16	ÖLÇEK:1/20
RÖLÖVE	■
RESTİTÜSYON	□
RESTORASYON	□

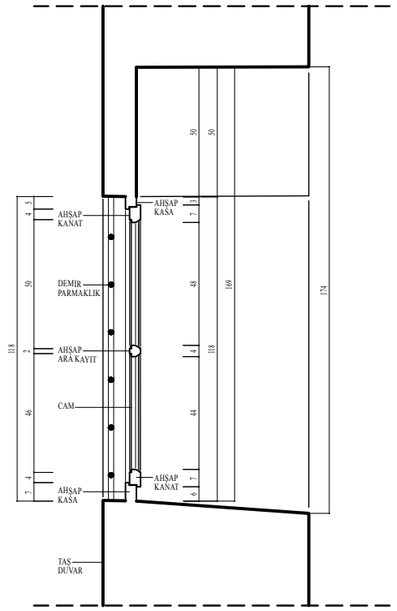
0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.16: Sistem detayı – rölöve

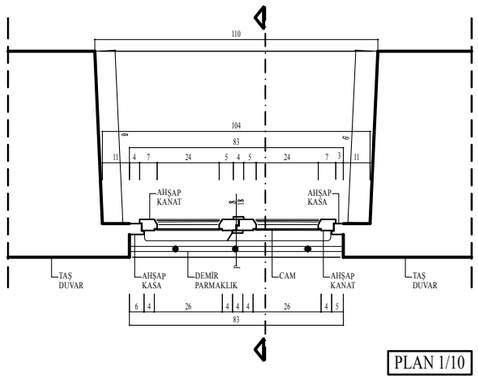
Ⓐ AHŞAP DOĞRAMA DETAYI - ÖLÇEK 1/10

GÖRÜNÜŞ 1/10

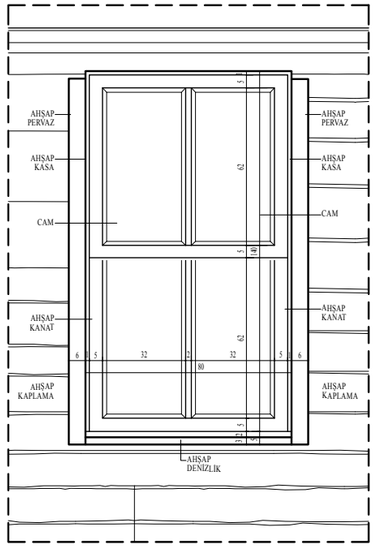

KESİT 1/10

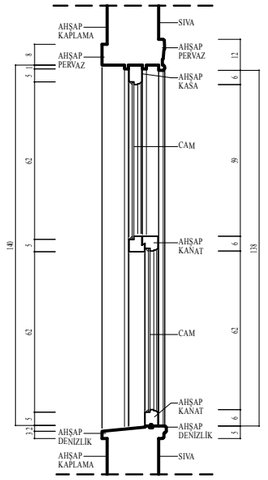

PLAN 1/10

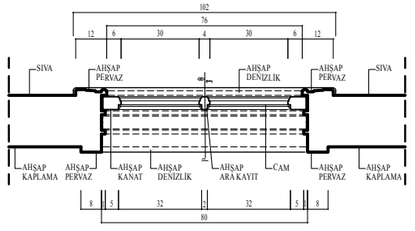
Ⓑ AHŞAP GİYOTİN DOĞRAMA DETAYI - ÖLÇEK 1/10

GÖRÜNÜŞ 1/10

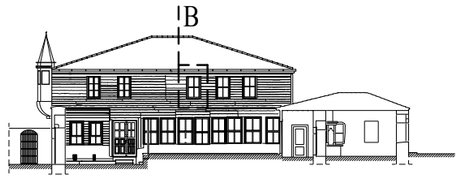

KESİT 1/10

PLAN 1/10

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

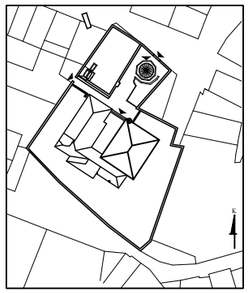
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

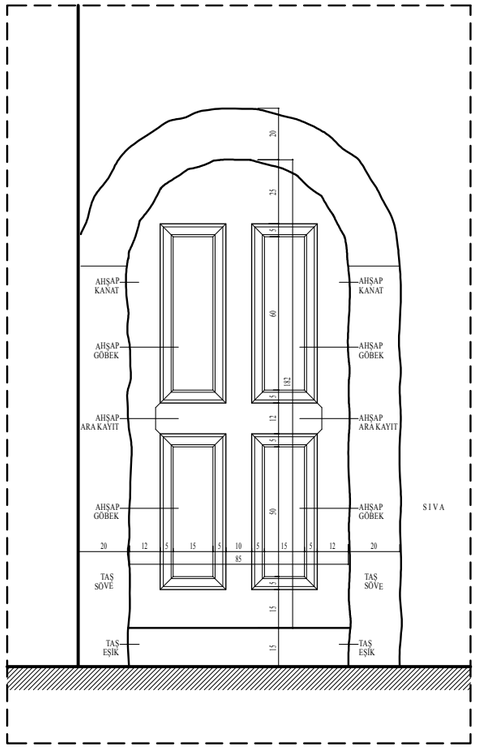
PAFTA ADI:
PENCERE DETAYLARI

PAFTA NO:17	ÖLÇEK:1/10
RÖLÖVE	■
RESTİTÜSYON	□
RESTORASYON	□

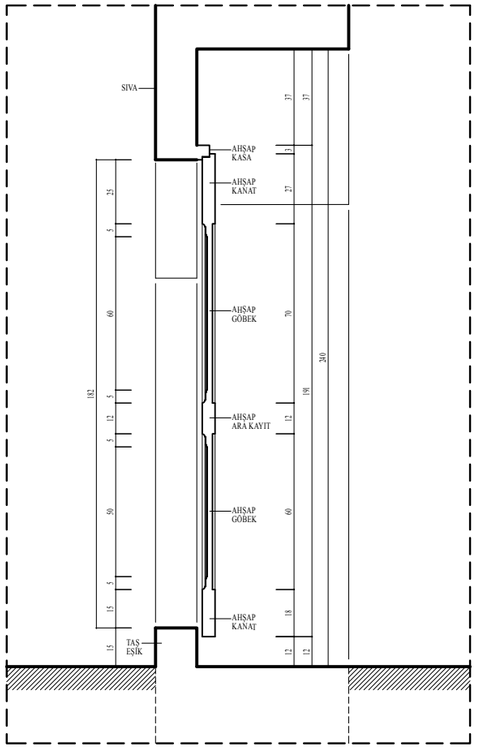
0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.17: Pencere detayları – rölöve

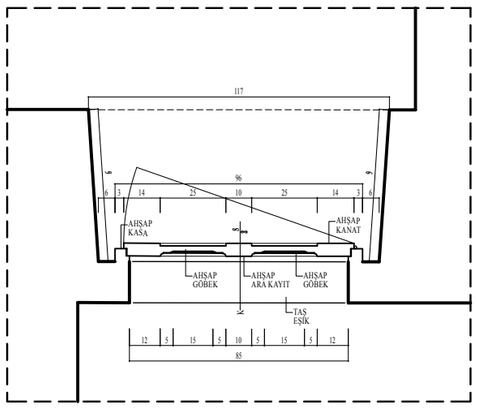
Ⓒ AHŞAP KAPI DETAYI - ÖLÇEK 1/10

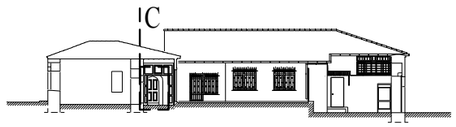
GÖRÜNÜŞ 1/10

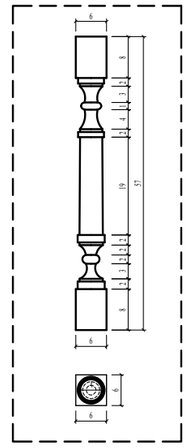
KESİT 1/10

PLAN 1/10

Ⓓ AHŞAP KORKULUK DETAYI - ÖLÇEK 1/5

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

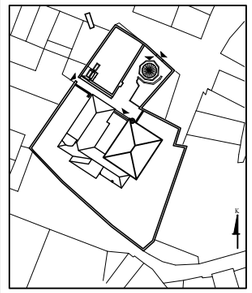
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

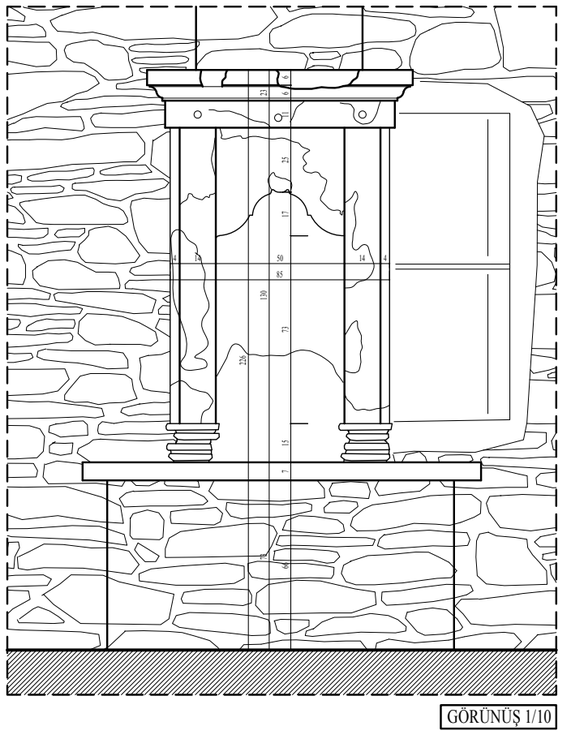
PAFTA ADI:
KAPI DETAYI
NOKTA DETAYI

PAFTA NO:18	ÖLÇEK:1/10-5
RÖLÖVE	■
RESTİTÜSYON	□
RESTORASYON	□

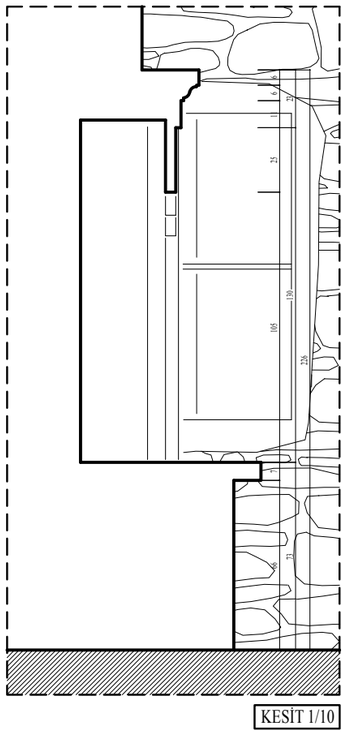
0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.18: Kapı detayı, nokta detayı – rölöve

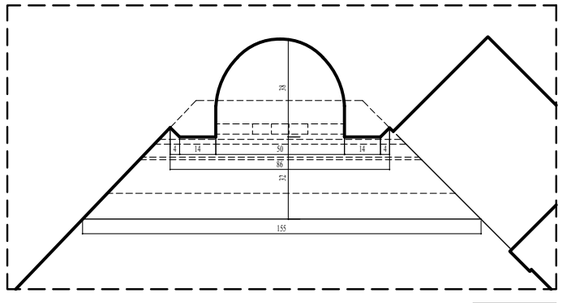
Ⓔ KAHVE OCAĞI DETAYI - ÖLÇEK 1/10

GÖRÜNÜŞ 1/10

KESİT 1/10

PLAN 1/10

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

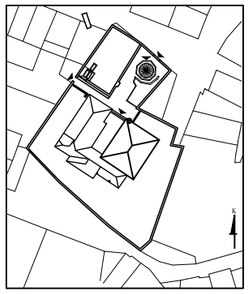
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

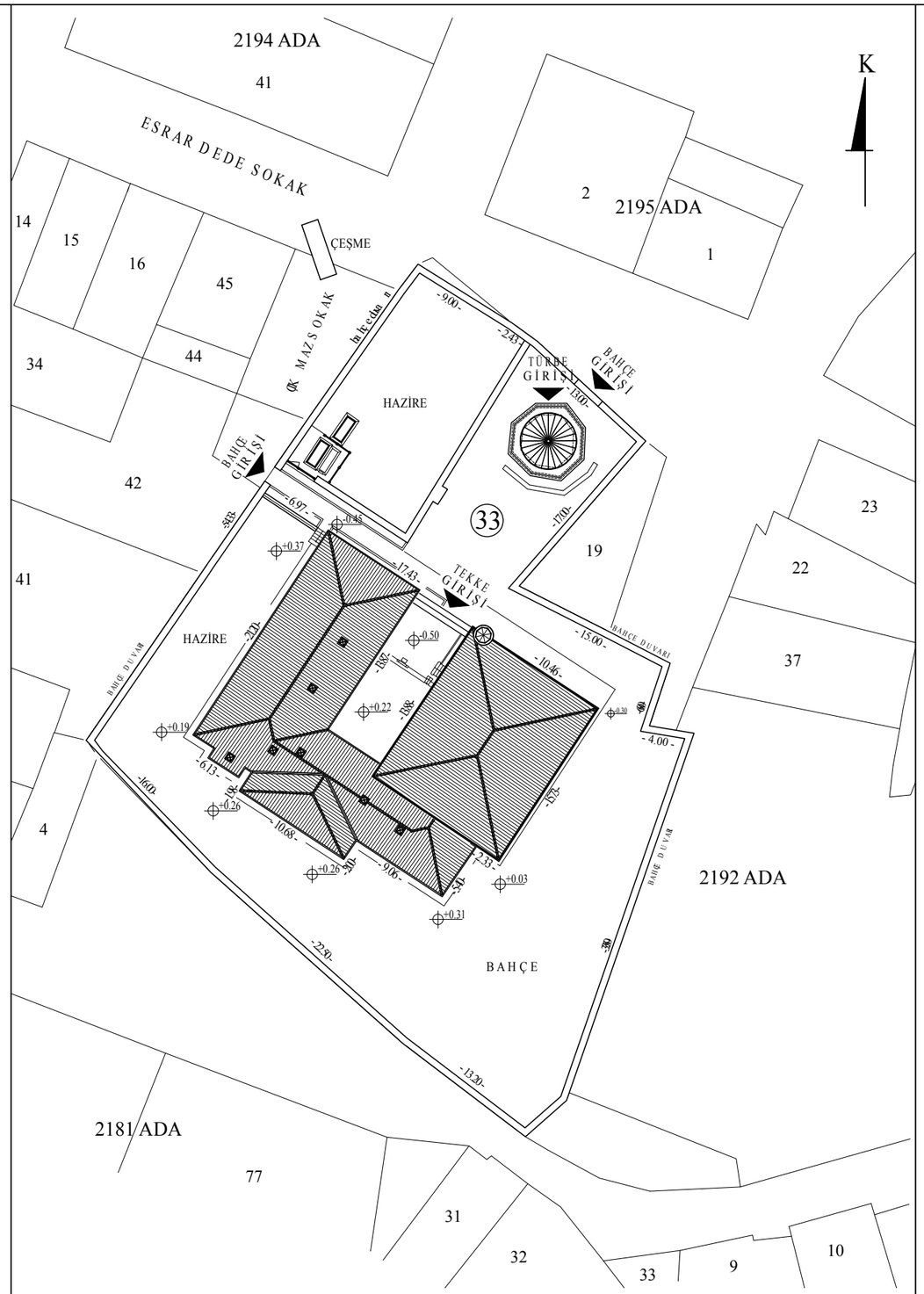

PAFTA ADI:
KAHVE OCAĞI
DETAYI

PAFTA NO:19	ÖLÇEK:1/10
RÖLÖVE	■
RESTİTÜSYON	□
RESTORASYON	□

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.19: Kahve ocağı detayı – rölöve

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

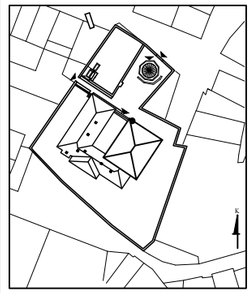
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

PAFTA ADI:
VAZİYET PLANI

PAFTA NO:1	ÖLÇEK:1/200
RÖLÖVE	
RESTİTÜSYON	
RESTORASYON	

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.20: Vaziyet planı – restitüsyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

PAFTA ADI:
ZEMİN KAT PLANI

PAFTA NO:2	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	
RESTİTÜSYON	
RESTORASYON	

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.21: Zemin kat planı – restitüsyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

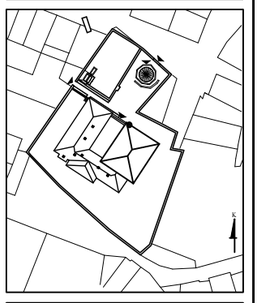
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

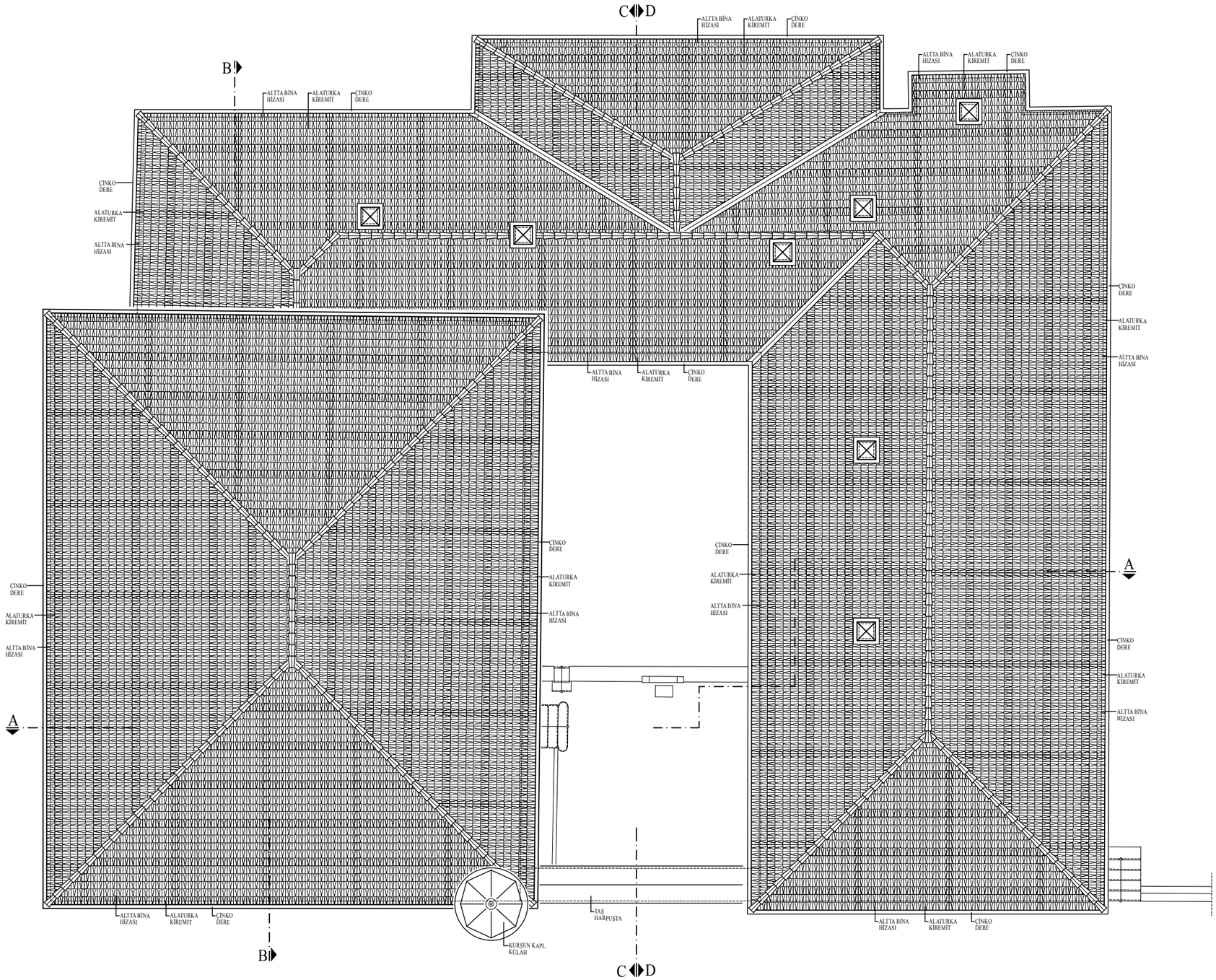

PAFTA ADI:
1. KAT PLANI

PAFTA NO:3	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	
RESTİTÜSYON	
RESTORASYON	

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.22: 1. kat planı – restitüsyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

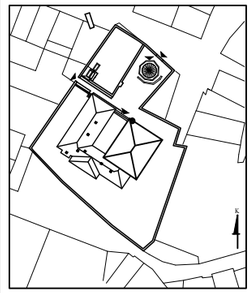
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

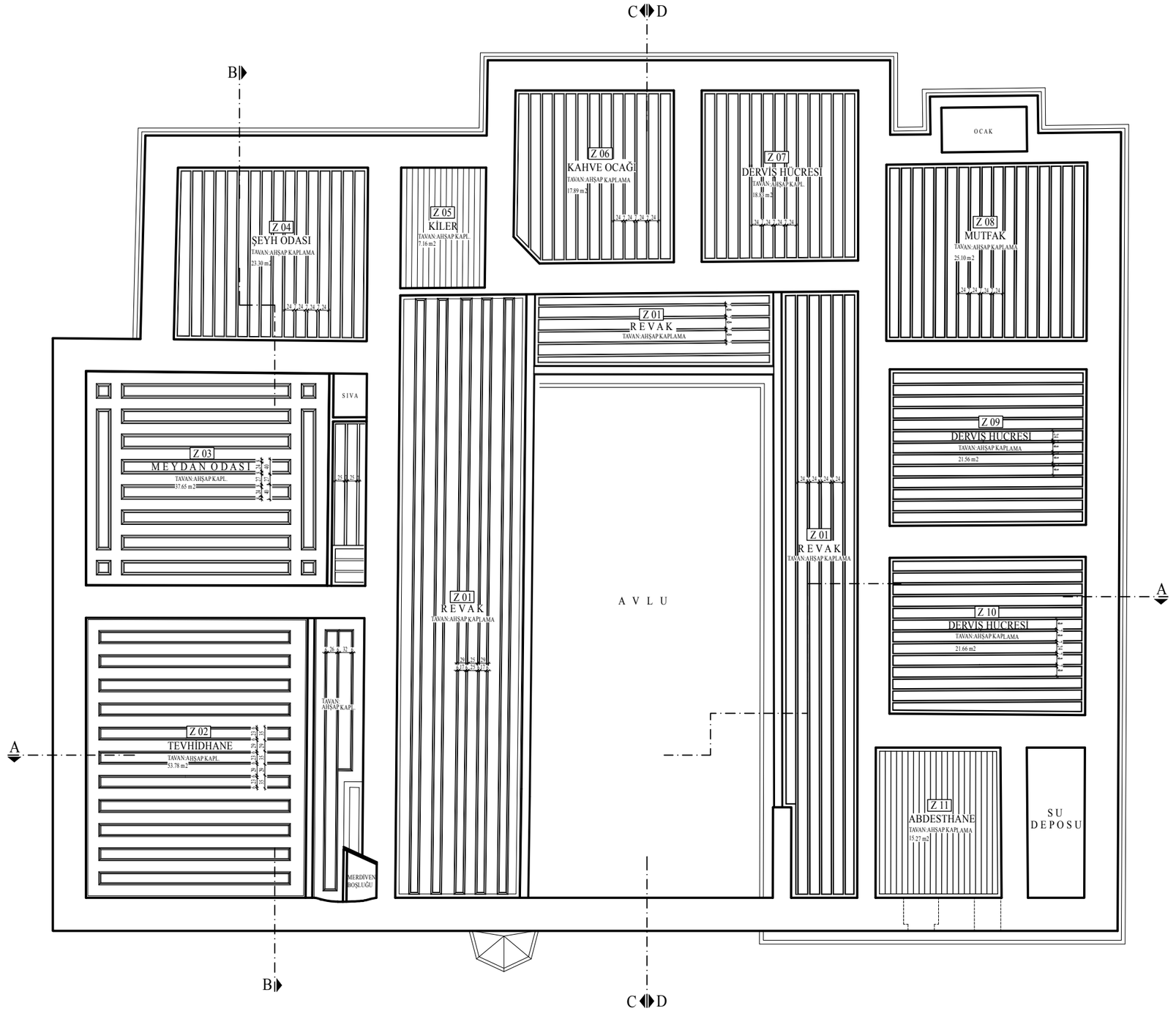
PAFTA ADI:
ÇATI PLANI

PAFTA NO:4	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	☐
RESTİTÜSYON	■
RESTORASYON	☐

K

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.23: Çatı planı – restitüsyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

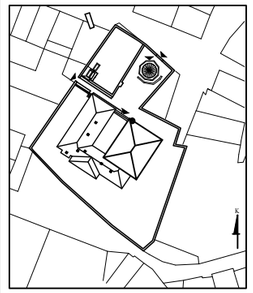
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

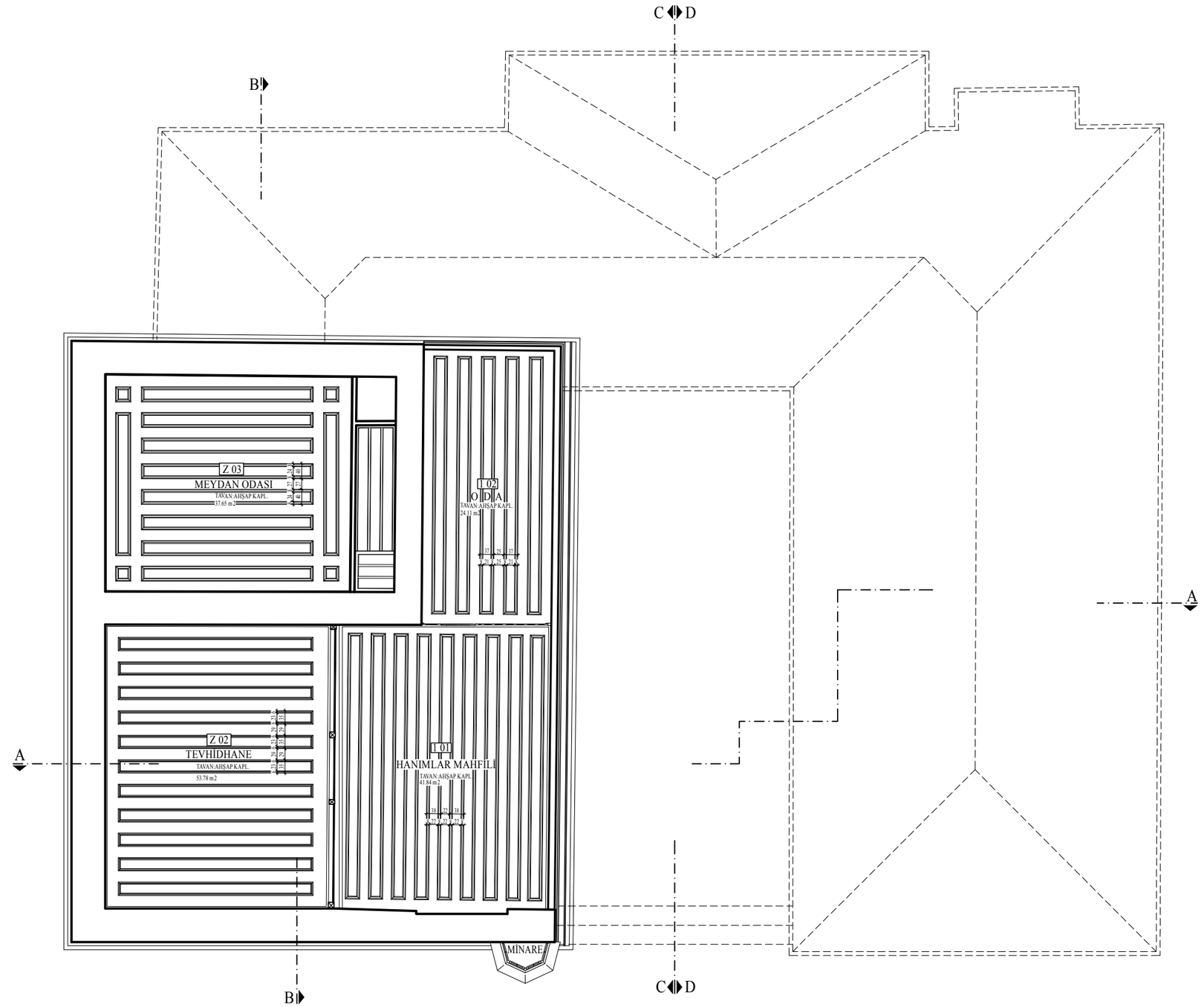

PAFTA ADI:
ZEMİN KAT TAVAN PLANI

PAFTA NO:5	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	
RESTİTÜSYON	
RESTORASYON	

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.24: Zemin kat tavan planı – restitüsyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

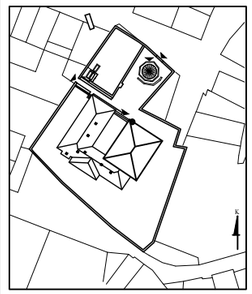
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

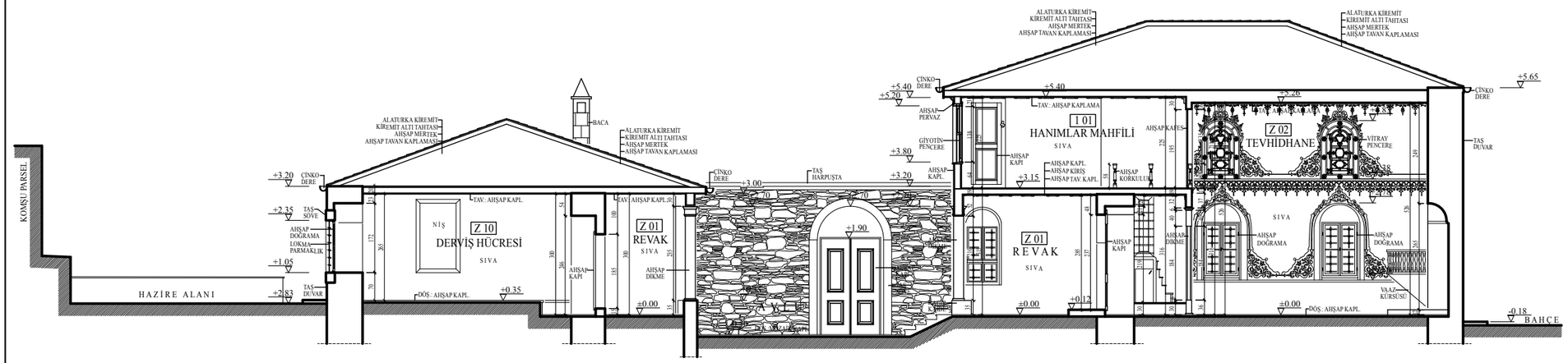
PAFTA ADI:
1. KAT TAVAN PLANI

PAFTA NO:6	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	
RESTİTÜSYON	
RESTORASYON	

K

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.25: 1. kat tavan planı – restitüsyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

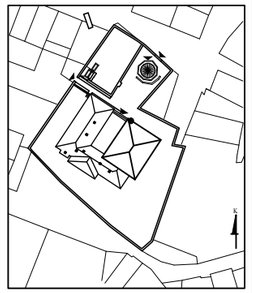
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

PAFTA ADI:
A-A KESİTİ

PAFTA NO:7		ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	☐	
RESTİTÜSYON	■	
RESTORASYON	☐	

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.26: A-A kesiti – restitüsyon

Şekil B.27: B-B kesiti – restitüsyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

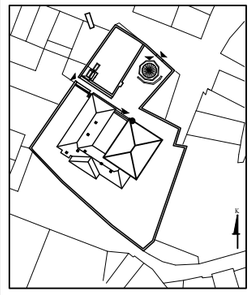
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

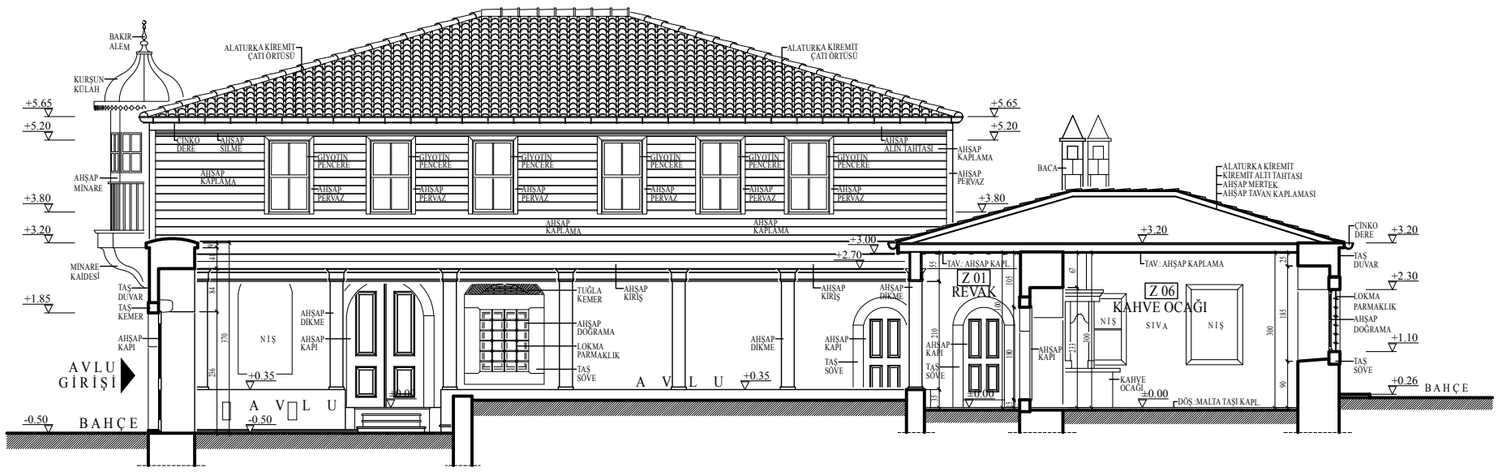
HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

PAFTA ADI:
B-B KESİTİ

PAFTA NO:8	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	☐
RESTİTÜSYON	■
RESTORASYON	☐

0 50 100 200 300 400 cm.

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

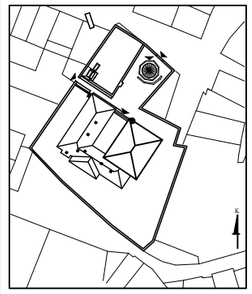
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

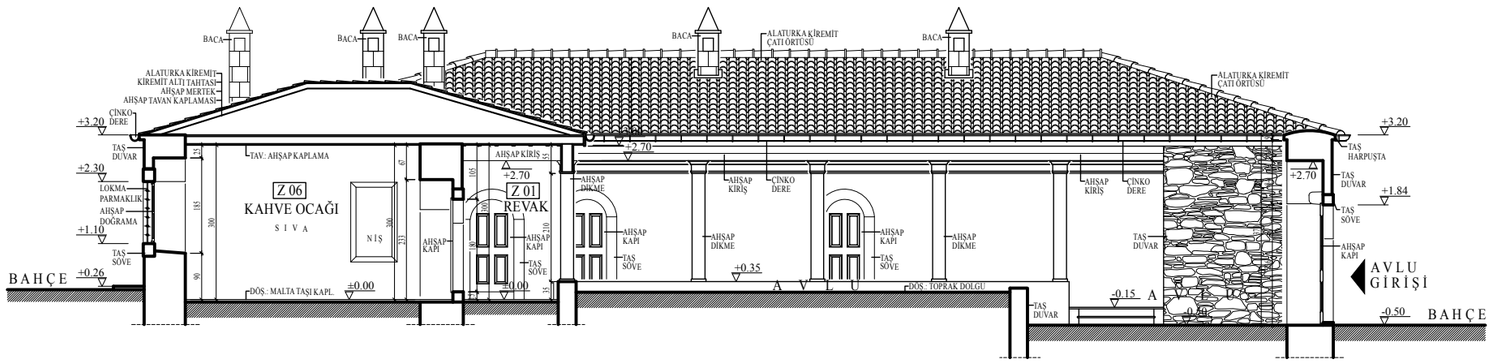

PAFTA ADI:
C-C KESİTİ

PAFTA NO:9		ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	☐	
RESTİTÜSYON	■	
RESTORASYON	☐	

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.28: C-C kesiti – restitüsyon

Şekil B.29: D-D kesiti – restitüsyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

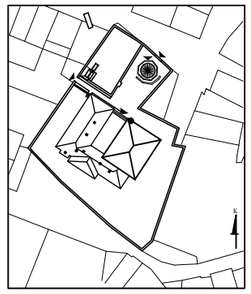
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

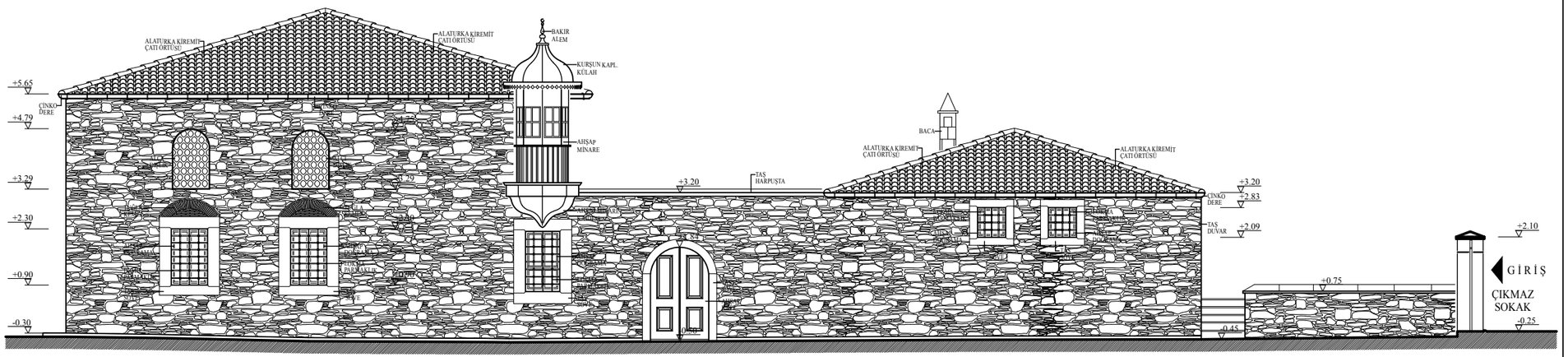
HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

PAFTA ADI:
D-D KESİTİ

PAFTA NO:10		ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	☐	
RESTİTÜSYON	■	
RESTORASYON	☐	

0 50 100 200 300 400 cm.

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

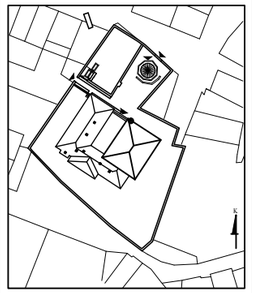
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

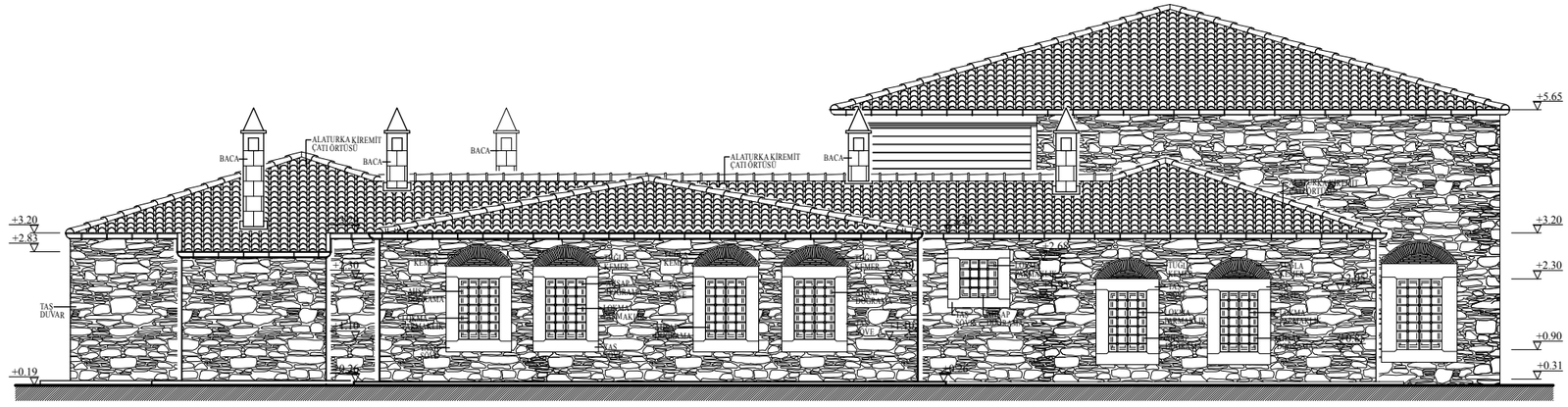

PAFTA ADI:
KUZEY CEPHESİ

PAFTA NO:11		ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	☐	
RESTİTÜSYON	■	
RESTORASYON	☐	

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.30: Kuzey cephesi – restitüsyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

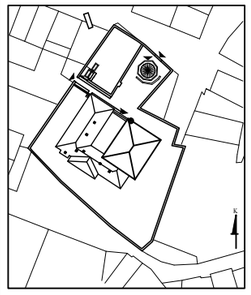
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

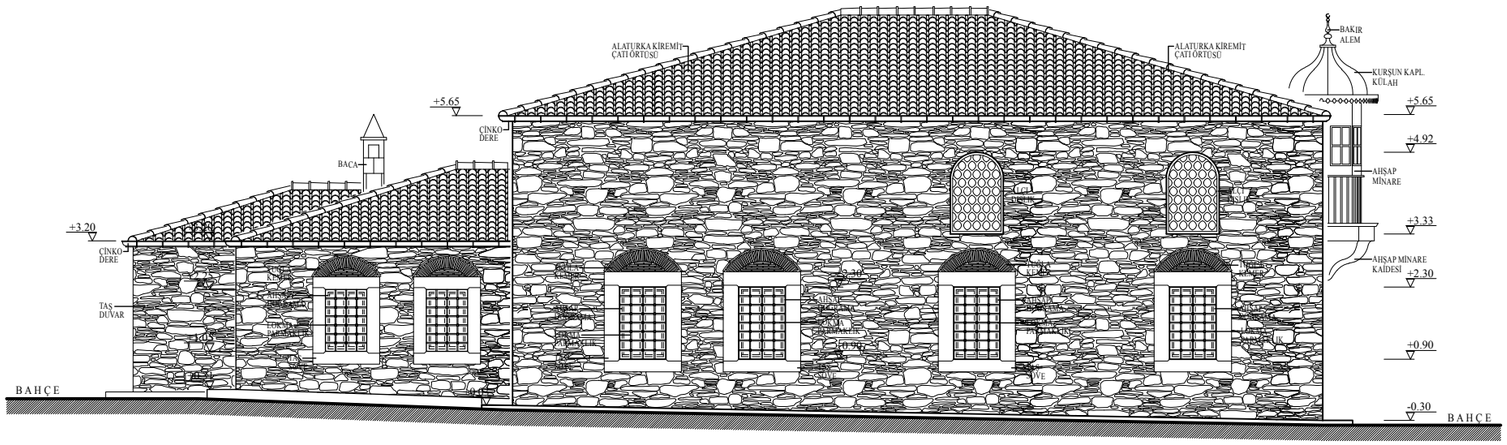

PAFTA ADI:
GÜNEY CEPHESİ

PAFTA NO:12	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	☐
RESTİTÜSYON	■
RESTORASYON	☐

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.31: Güney cephesi – restitüsyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

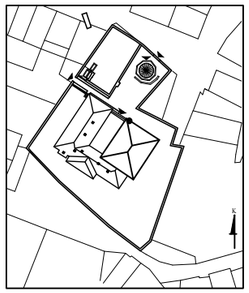
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

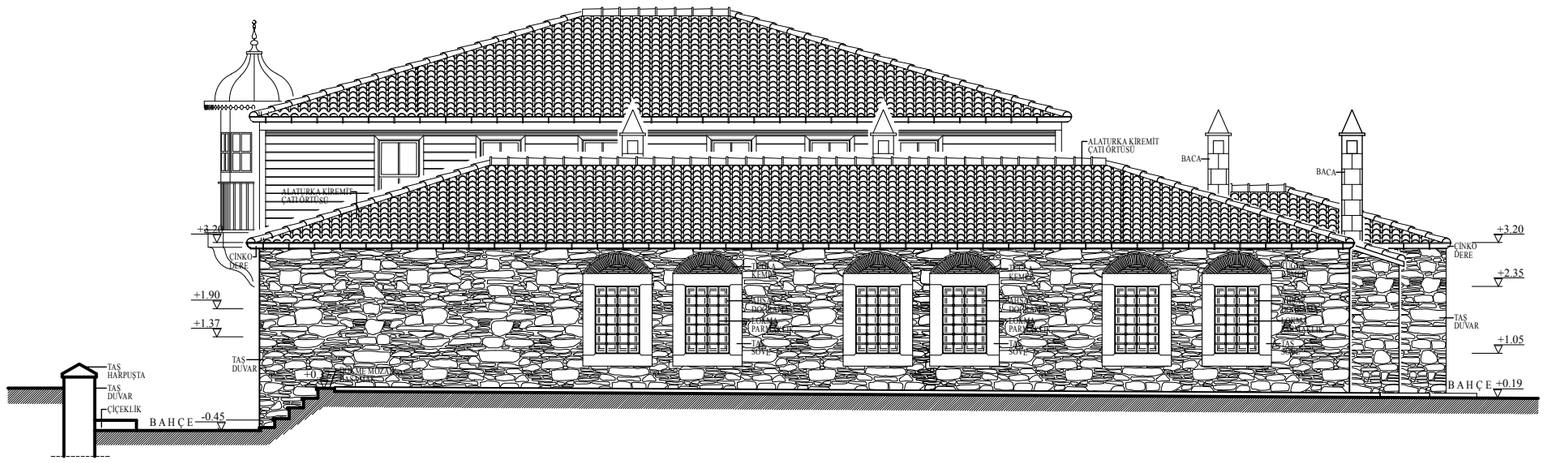

PAFTA ADI:
DOĞU CEPHESİ

PAFTA NO:13	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	☐
RESTİTÜSYON	■
RESTORASYON	☐

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.32: Doğu cephesi – restitüsyon

Şekil B.33: Batı cephesi – restitüsyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

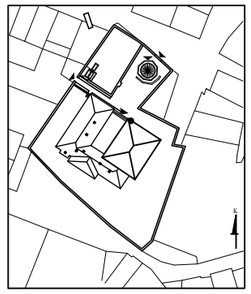
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

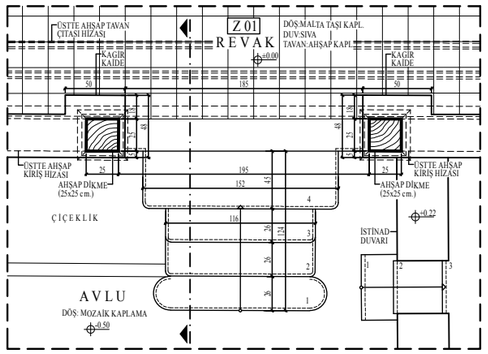
HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

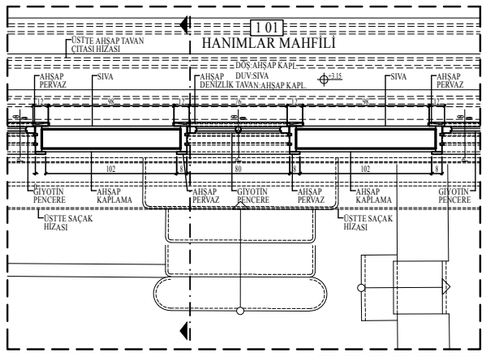
PAFTA ADI:
BATI CEPHESİ

PAFTA NO:14	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	☐
RESTİTÜSYON	■
RESTORASYON	☐

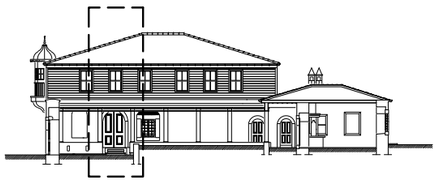
0 50 100 200 300 400 cm.

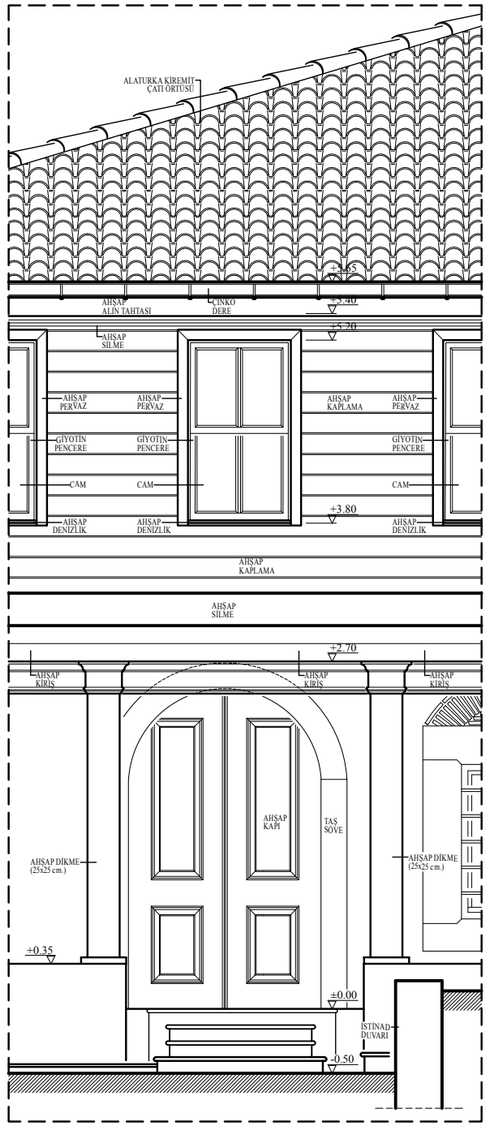

ZEMİN KAT PLANI 1/20

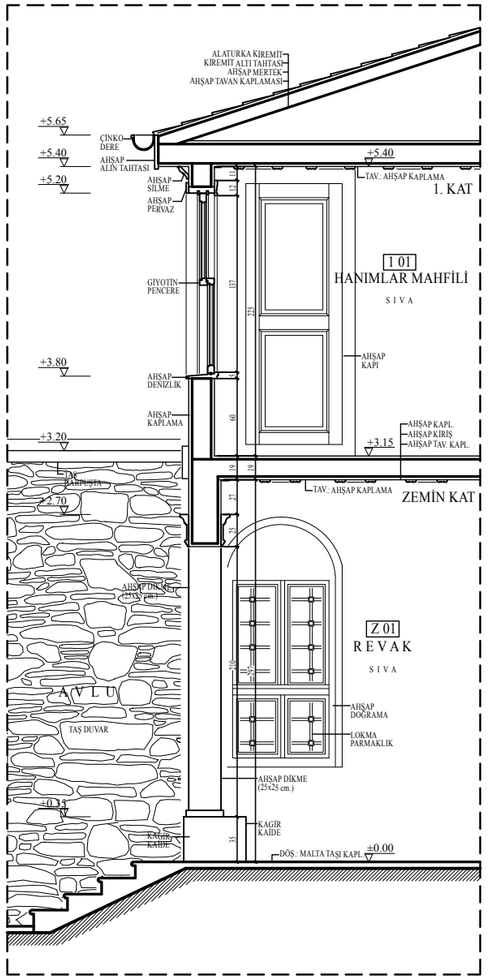

1. KAT PLANI 1/20

CEPHE 1/20

KESİT 1/20

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

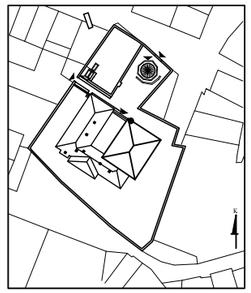
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

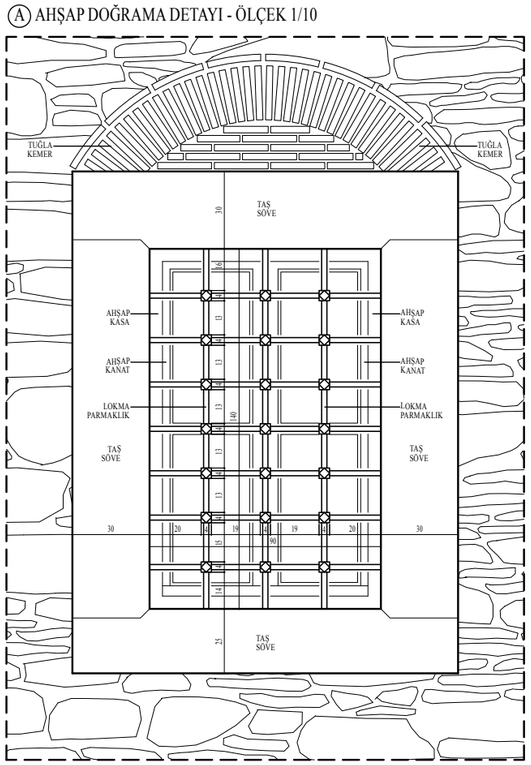

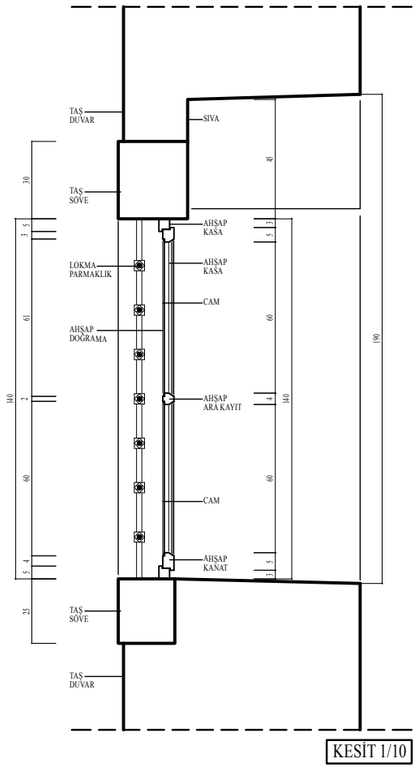
PAFTA ADI:
SİSTEM DETAYI

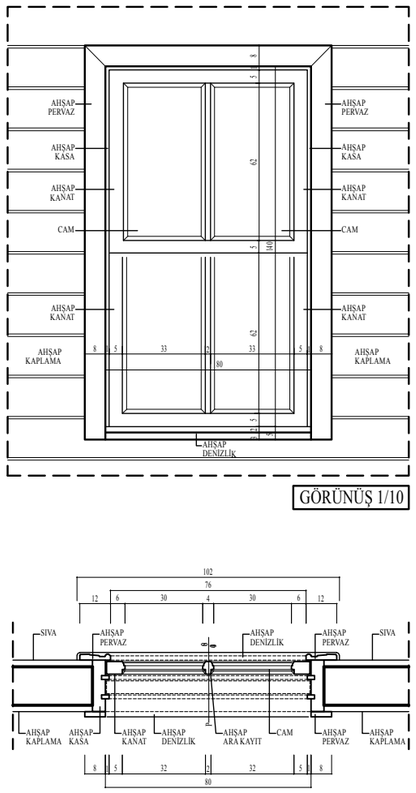
PAFTA NO:15	ÖLÇEK:1/20
RÖLÖVE	☐
RESTİTÜSYON	■
RESTORASYON	☐

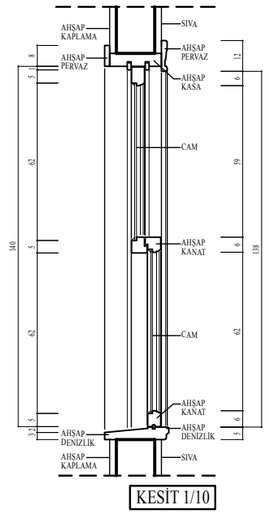
0 50 100 200 300 400 cm.

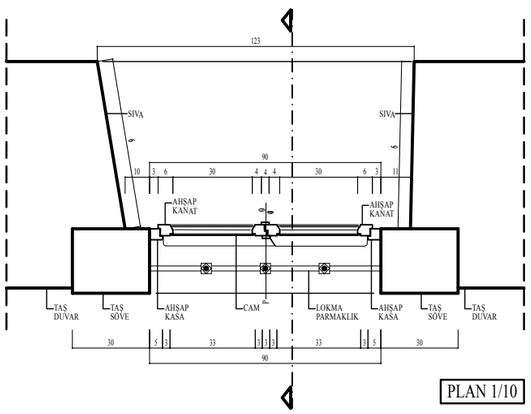
Şekil B.34: Sistem detayı – restitüsyon

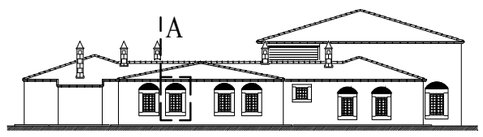

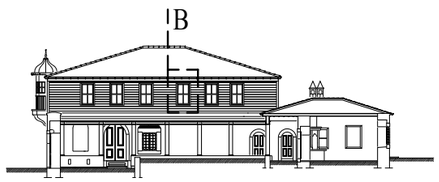

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

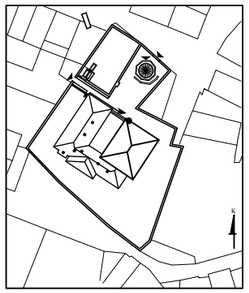
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

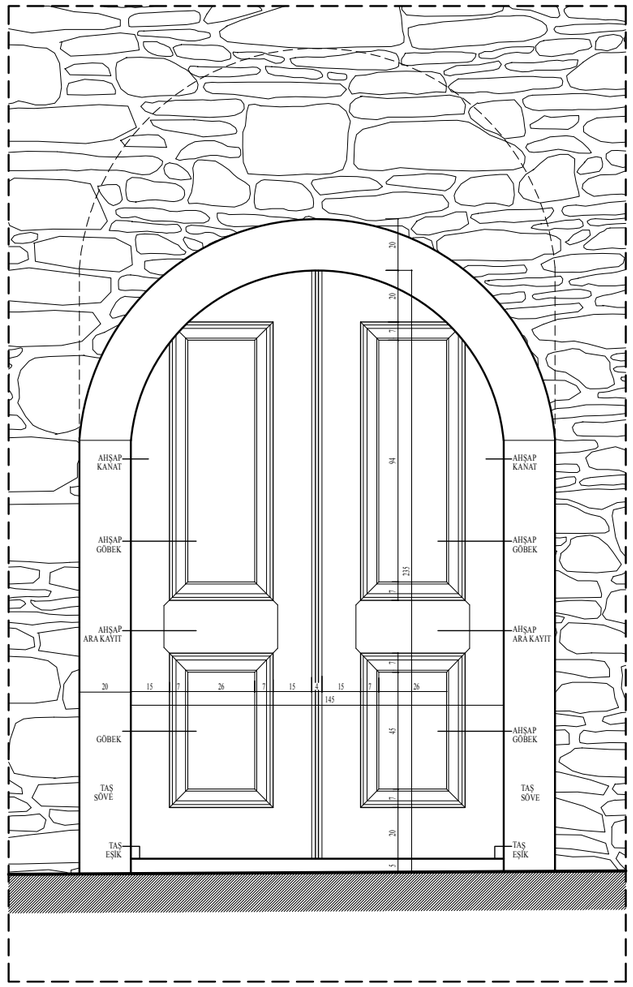
PAFTA ADI:
PENCERE DETAYLARI

PAFTA NO:16		ÖLÇEK:1/10
RÖLÖVE	☐	
RESTİTÜSYON	■	
RESTORASYON	☐	

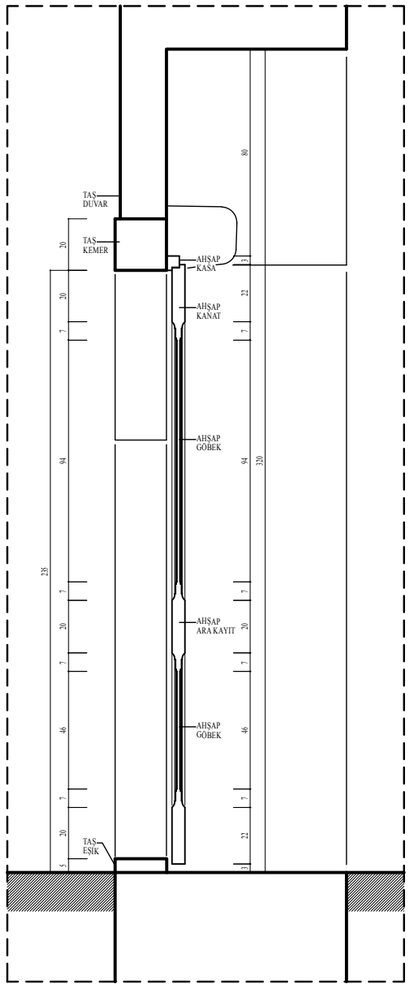
0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.35: Pencere detayları – restitüsyon

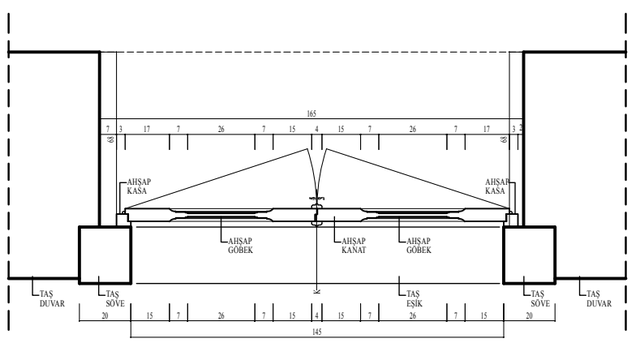
Ⓒ AHŞAP KAPI DETAYI - ÖLÇEK 1/10

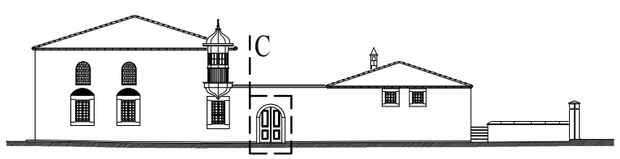
GÖRÜNÜŞ 1/10

KESİT 1/10

PLAN 1/10

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

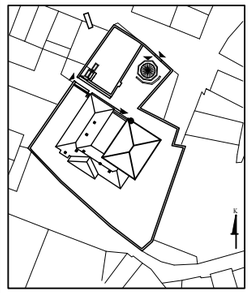
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

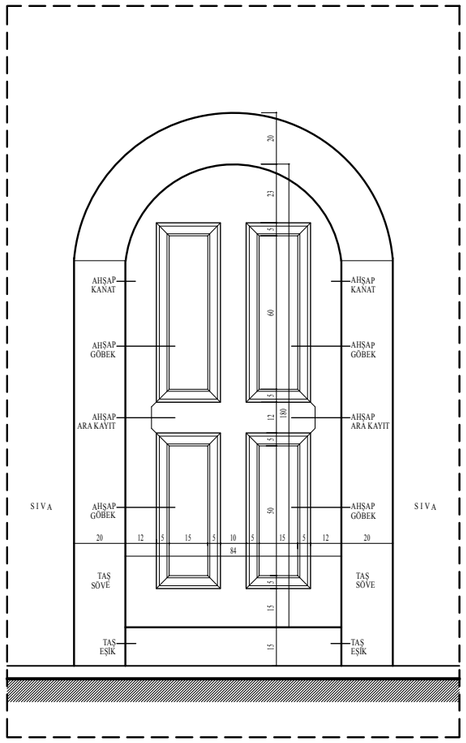
PAFTA ADI:
KAPI DETAYI

PAFTA NO:17	ÖLÇEK:1/10
RÖLÖVE	☐
RESTİTÜSYON	■
RESTORASYON	☐

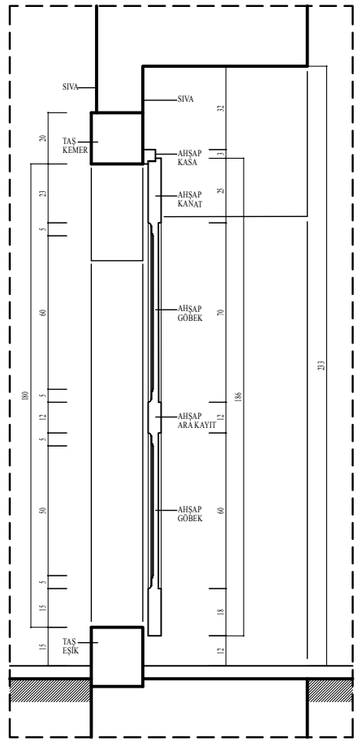
0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.36: Kapı detayı – restitüsyon

Ⓓ AHŞAP KAPI DETAYI - ÖLÇEK 1/10

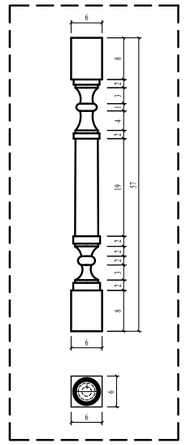

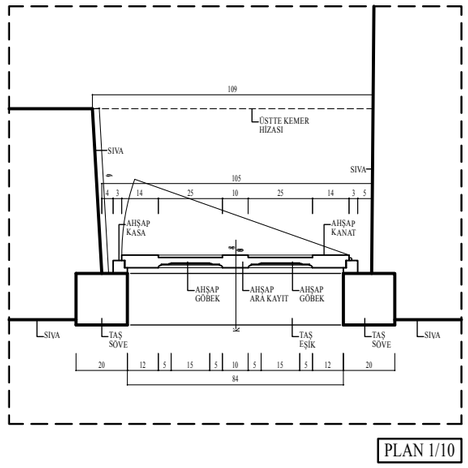
GÖRÜNÜŞ 1/10

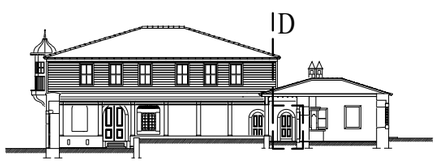
KESİT 1/10

Ⓔ AHŞAP KORKULUK DETAYI - ÖLÇEK 1/5

PLAN 1/10

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

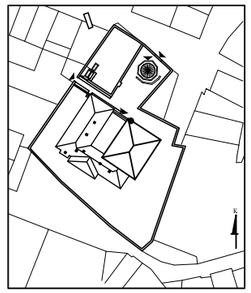
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

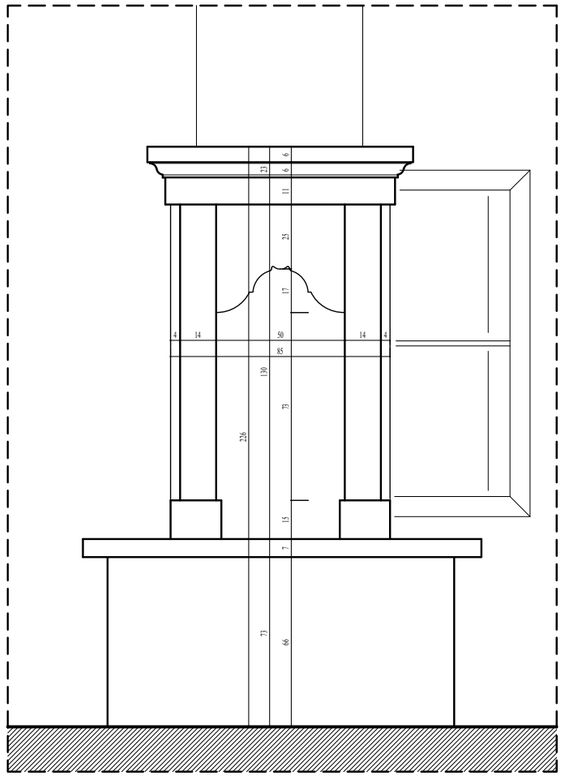
PAFTA ADI:
KAPI DETAYI
NOKTA DETAYI

PAFTA NO:18		ÖLÇEK:1/10-5
RÖLÖVE	☐	
RESTİTÜSYON	■	
RESTORASYON	☐	

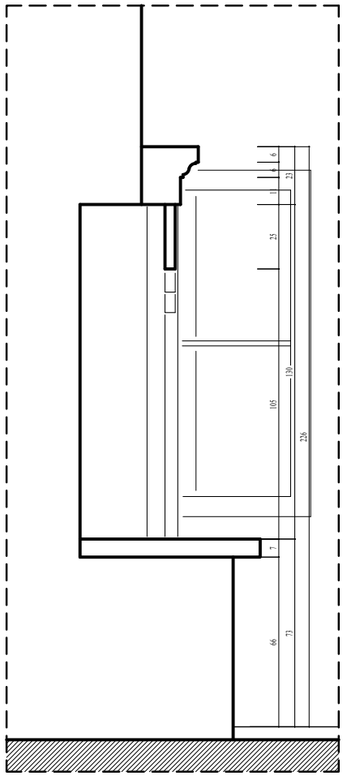
0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.37: Kapı detayı, nokta detayı – restitüsyon

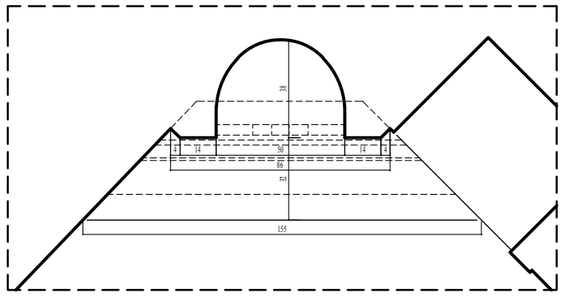
Ⓕ KAHVE OCAĞI DETAYI - ÖLÇEK 1/10

GÖRÜNÜŞ 1/10

KESİT 1/10

PLAN 1/10

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

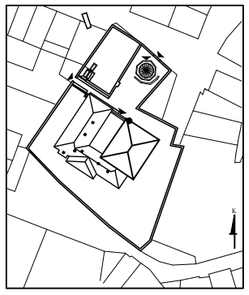
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

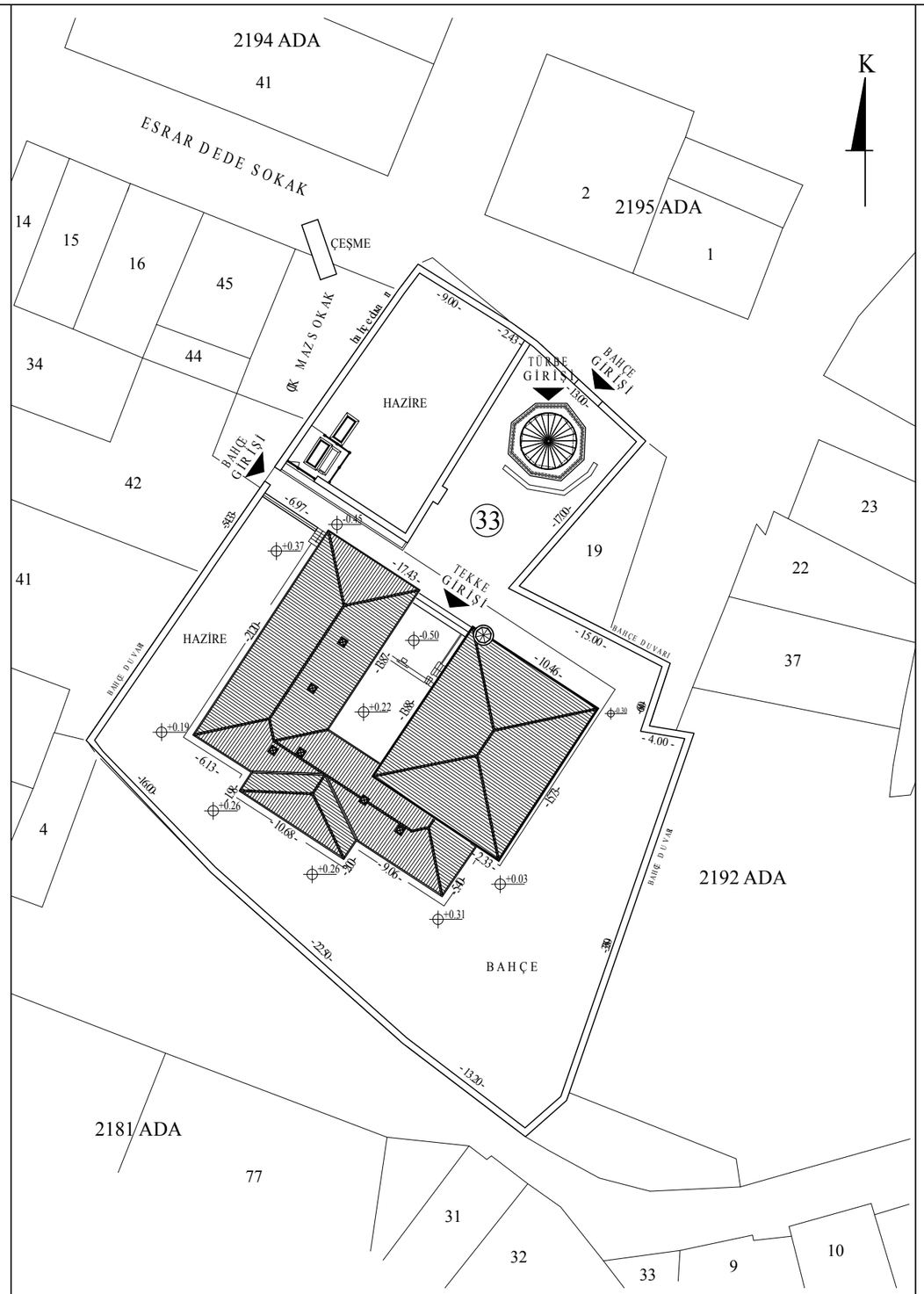

PAFTA ADI:
KAHVE OCAĞI
DETAYI

PAFTA NO:19	ÖLÇEK:1/10
RÖLÖVE	☐
RESTİTÜSYON	■
RESTORASYON	☐

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.38: Kahve ocağı detayı – restitüsyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

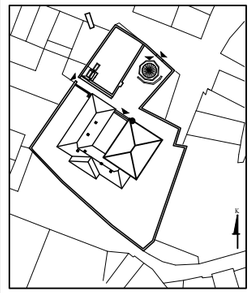
MİMARLIK ANABİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ
RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

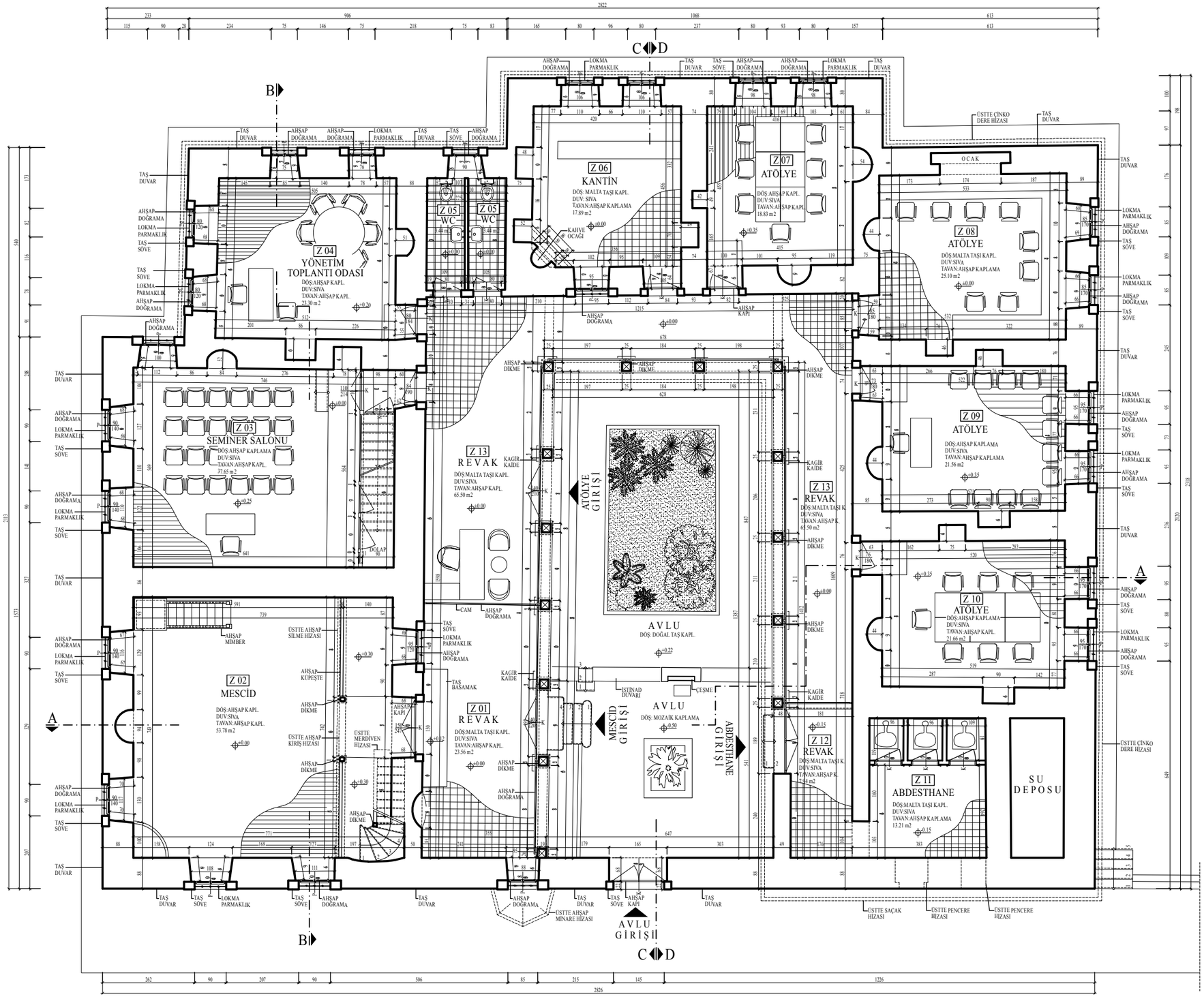

PAFTA ADI:
VAZİYET PLANI

PAFTA NO:1	ÖLÇEK:1/200
RÖLÖVE	
RESTİTÜSYON	
RESTORASYON	

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.39: Vaziyet planı – restorasyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

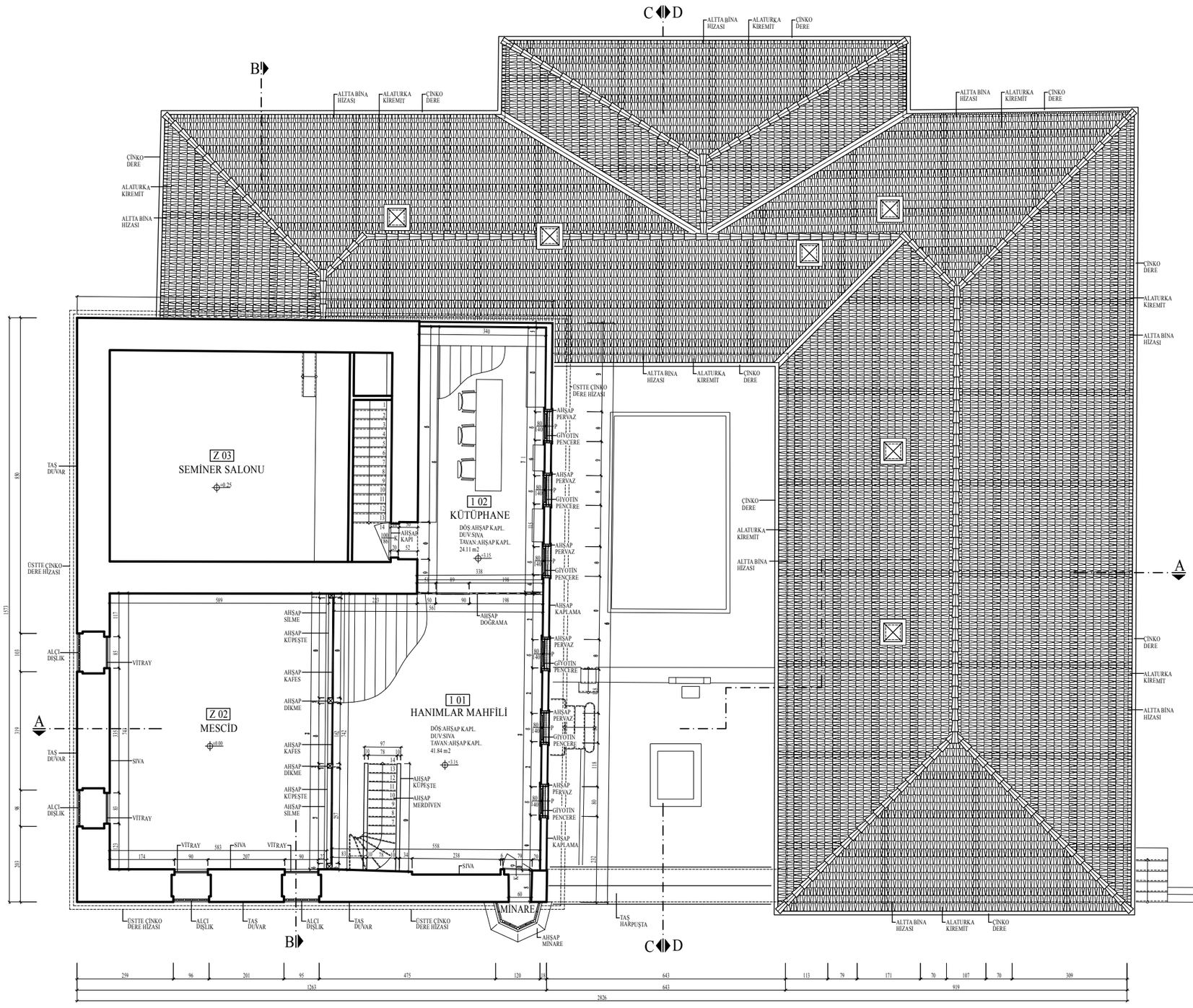
HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

PAFTA ADI:
ZEMİN KAT PLANI

PAFTA NO:2	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	
RESTİTÜSYON	
RESTORASYON	■

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.40: Zemin kat planı – restorasyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

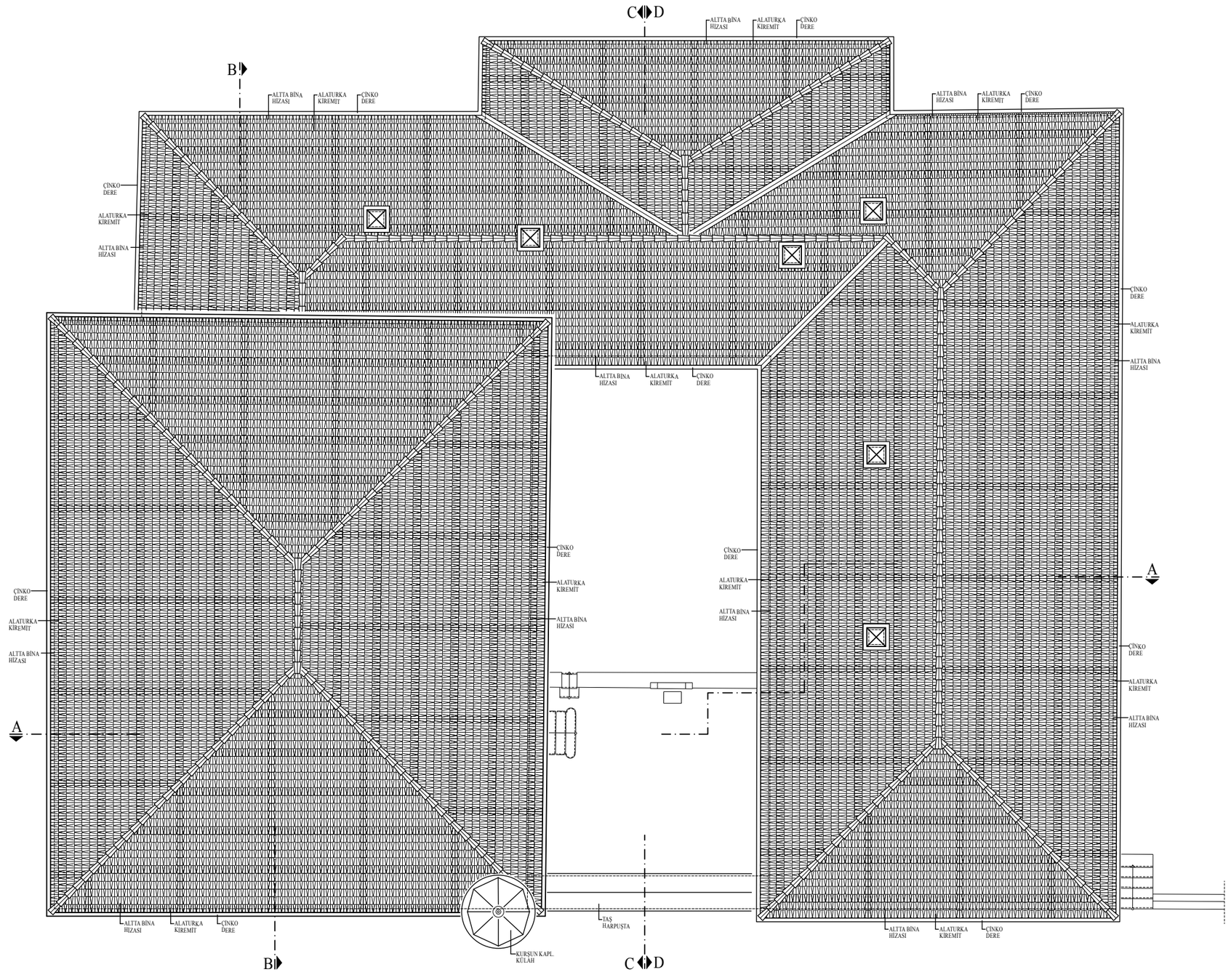
HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

PAFTA ADI:
1. KAT PLANI

PAFTA NO:3	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	
RESTİTÜSYON	
RESTORASYON	■

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.41: 1. kat planı – restorasyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

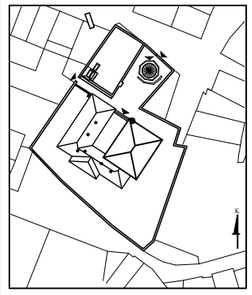
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

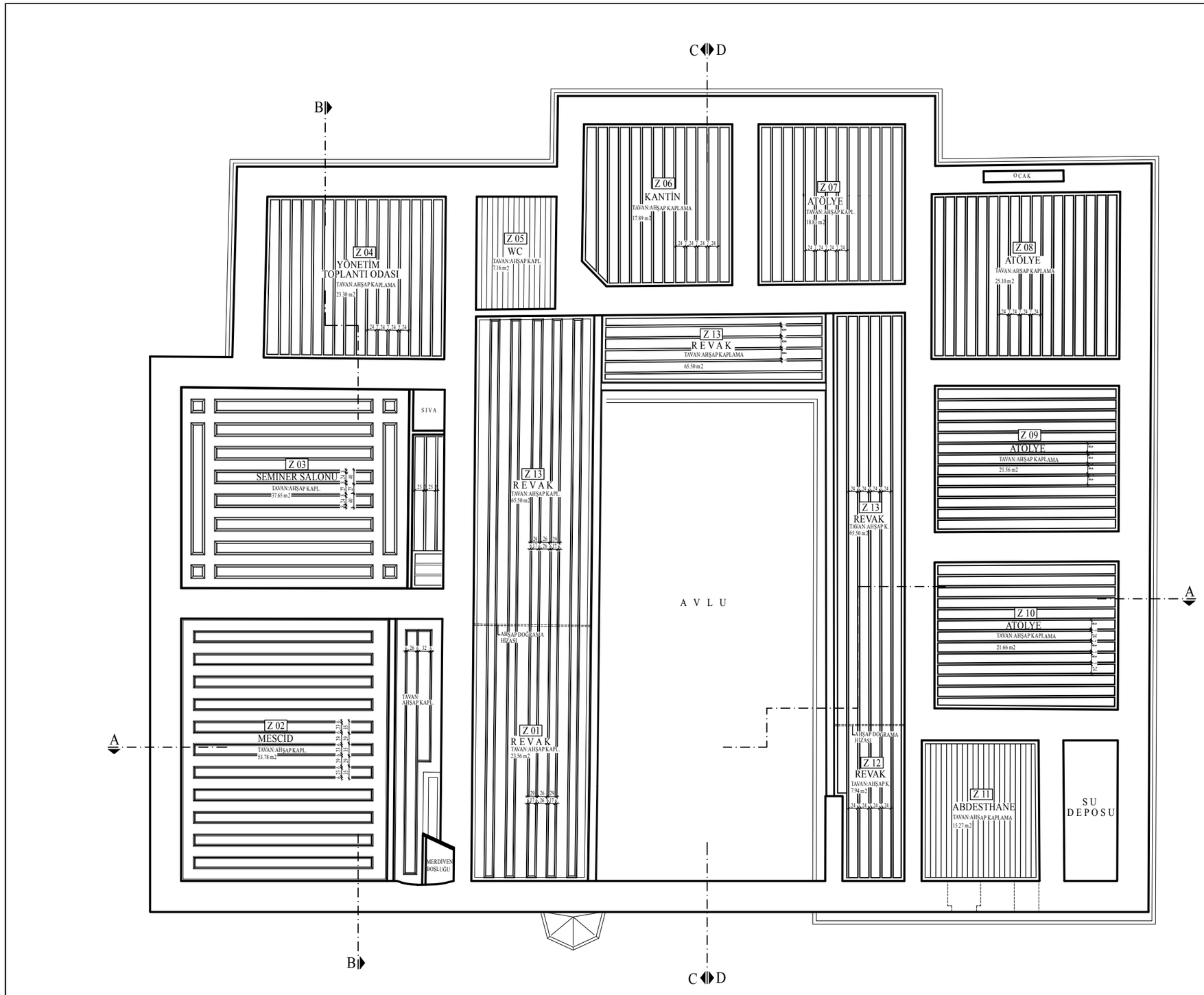

PAFTA ADI:
ÇATI PLANI

PAFTA NO:4		ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	☐	K
RESTİTÜSYON	☐	
RESTORASYON	■	

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.42: Çatı planı – restorasyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

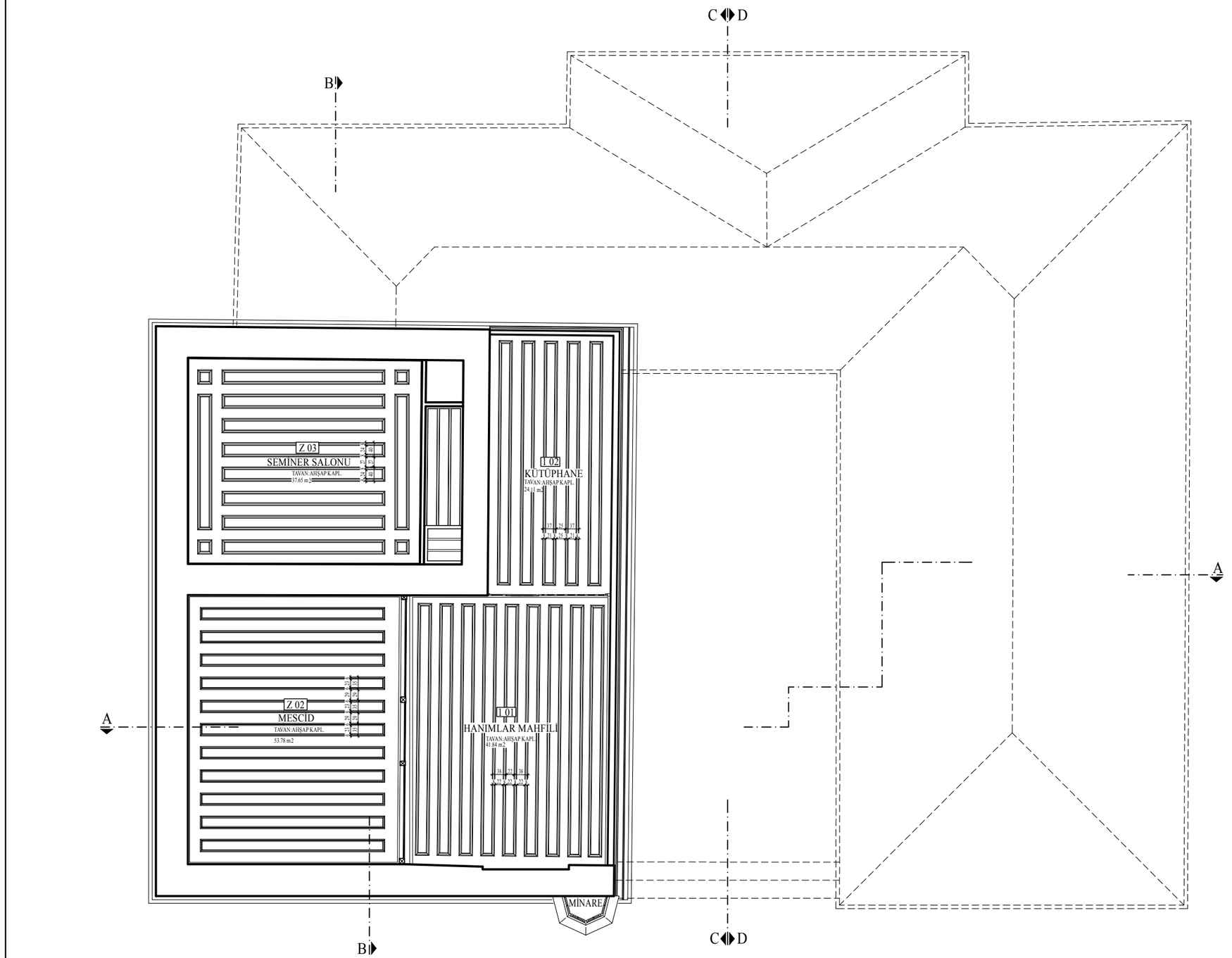
HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

PAFTA ADI:
ZEMİN KAT TAVAN PLANI

PAFTA NO:5	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	
RESTİTÜSYON	
RESTORASYON	

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.43: Zemin kat tavan planı – restorasyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

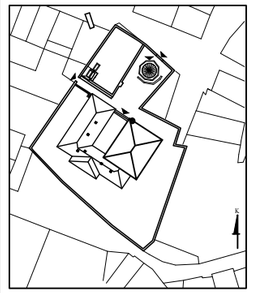
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

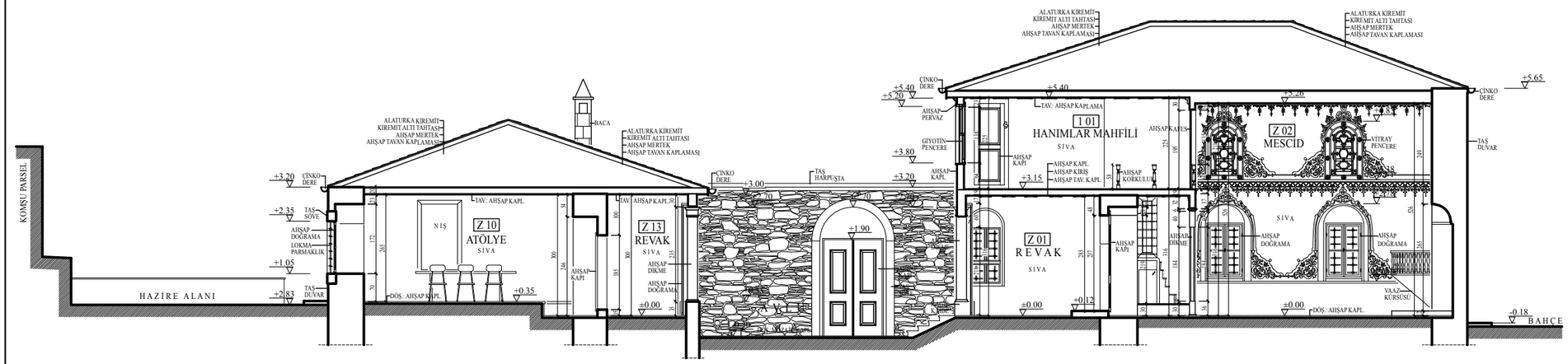
PAFTA ADI:
1. KAT TAVAN PLANI

PAFTA NO:6	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	
RESTİTÜSYON	
RESTORASYON	

K

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.44: 1. kat tavan planı – restorasyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

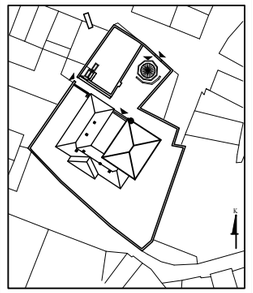
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

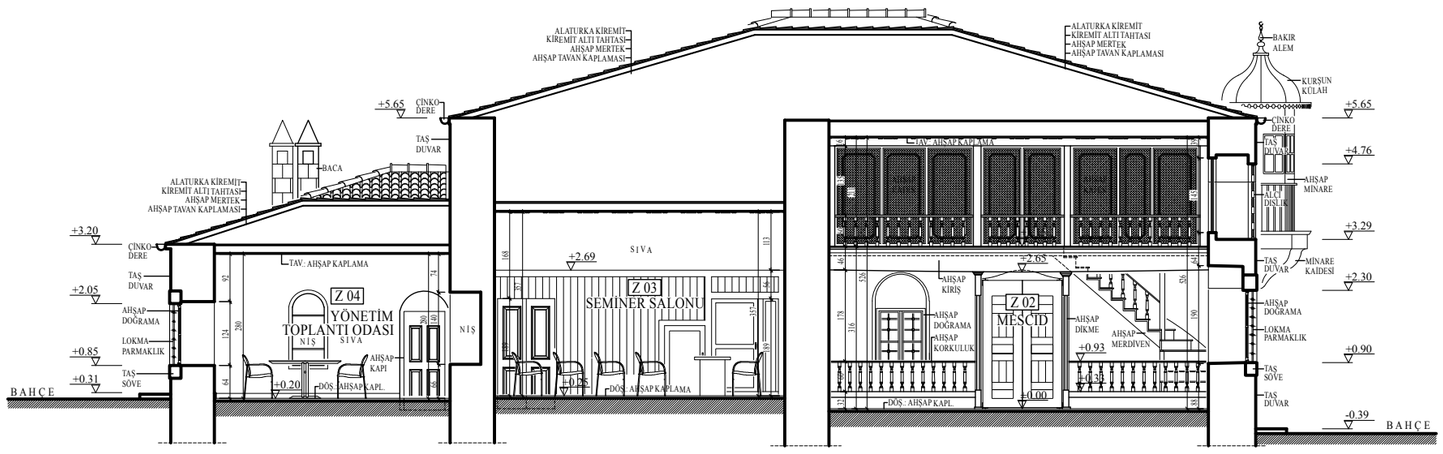

PAFTA ADI:
A-A KESİTİ

PAFTA NO:7	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	☐
RESTİTÜSYON	☐
RESTORASYON	■

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.45: A-A kesiti – restorasyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

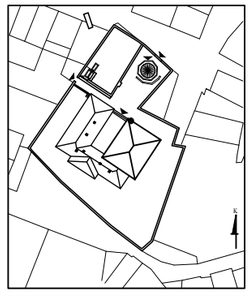
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

PAFTA ADI:
B-B KESİTİ

PAFTA NO:8		ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	☐	
RESTİTÜSYON	☐	
RESTORASYON	■	

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.46: B-B kesiti – restorasyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

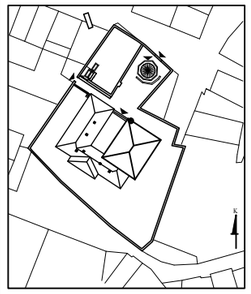
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

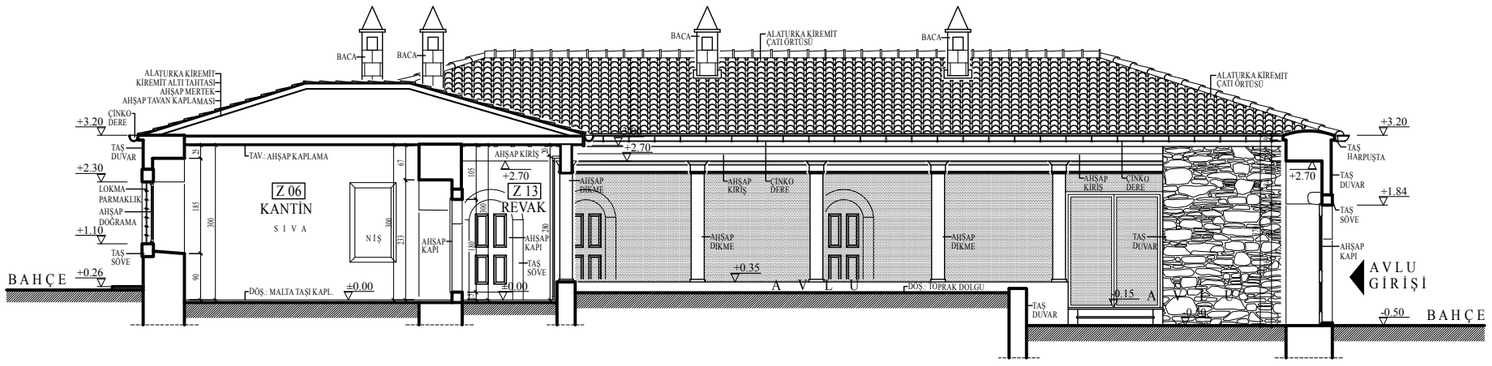

PAFTA ADI:
C-C KESİTİ

PAFTA NO:9	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	☐
RESTİTÜSYON	☐
RESTORASYON	■

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.47: C-C kesiti – restorasyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

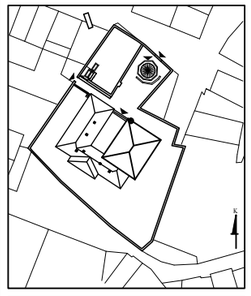
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

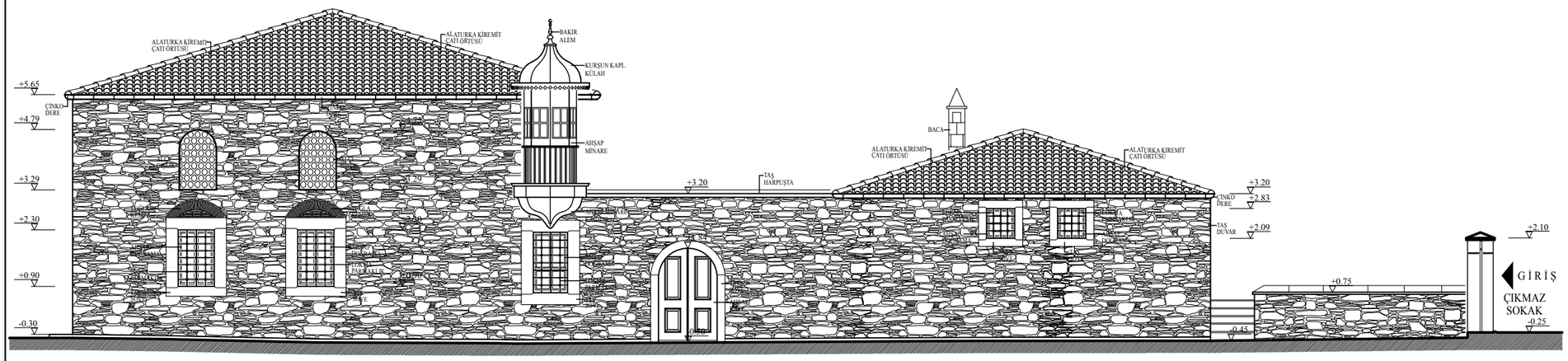

PAFTA ADI:
D-D KESİTİ

PAFTA NO:10	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	☐
RESTİTÜSYON	☐
RESTORASYON	■

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.48: D-D kesiti – restorasyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

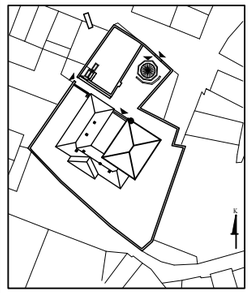
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

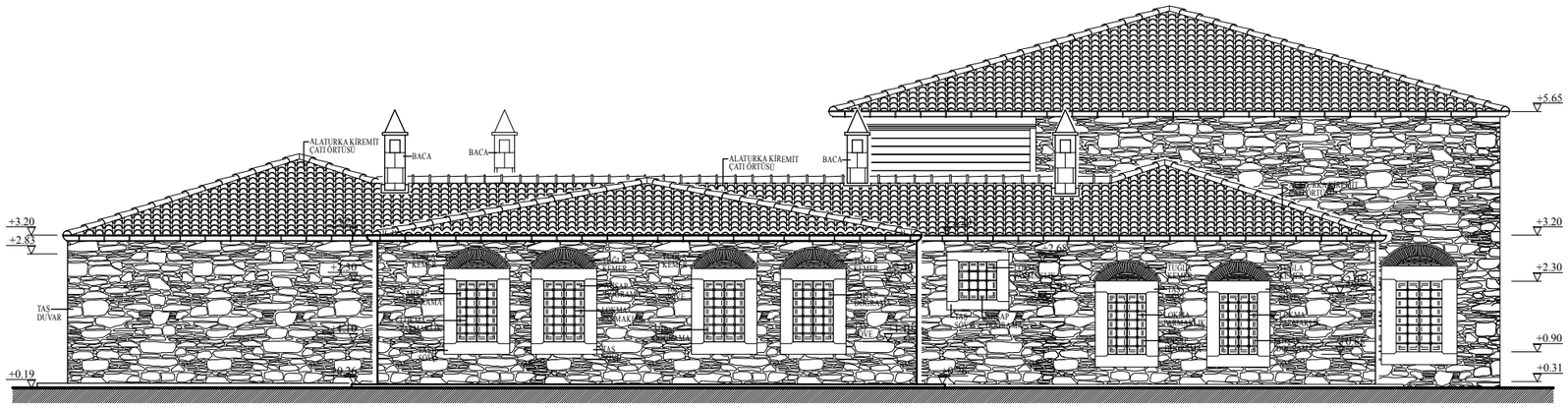

PAFTA ADI:
KUZEY CEPHESİ

PAFTA NO:11	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	
RESTİTÜSYON	
RESTORASYON	

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.49: Kuzey cephesi – restorasyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

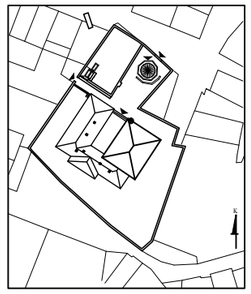
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

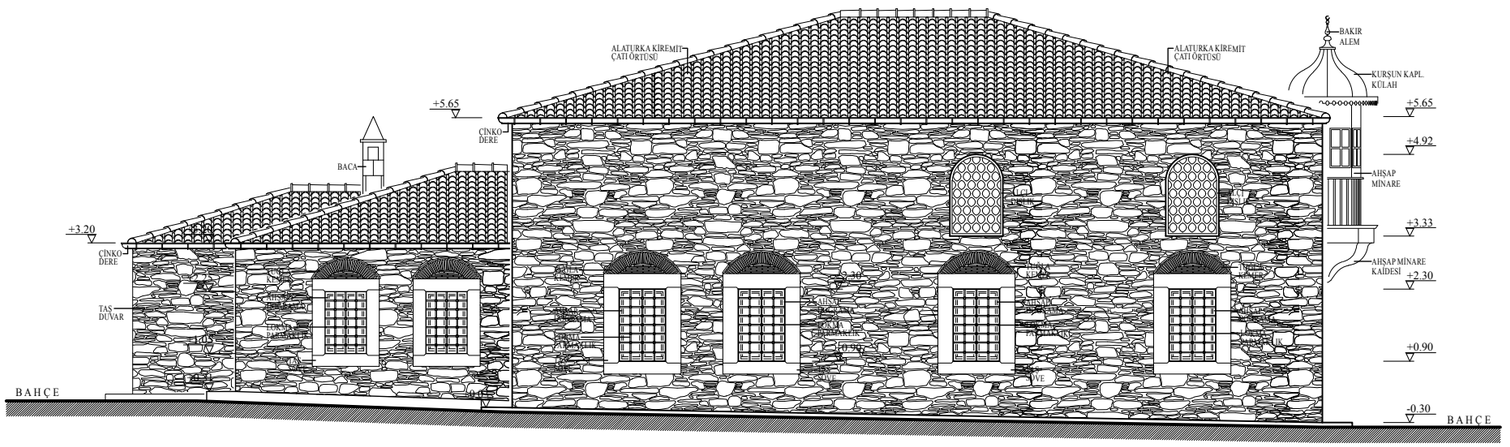

PAFTA ADI:
GÜNEY CEPHESİ

PAFTA NO:12	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	☐
RESTİTÜSYON	☐
RESTORASYON	■

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.50: Güney cephesi – restorasyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

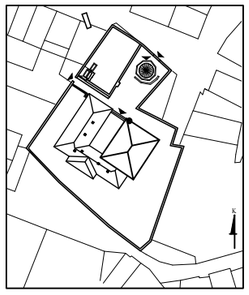
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

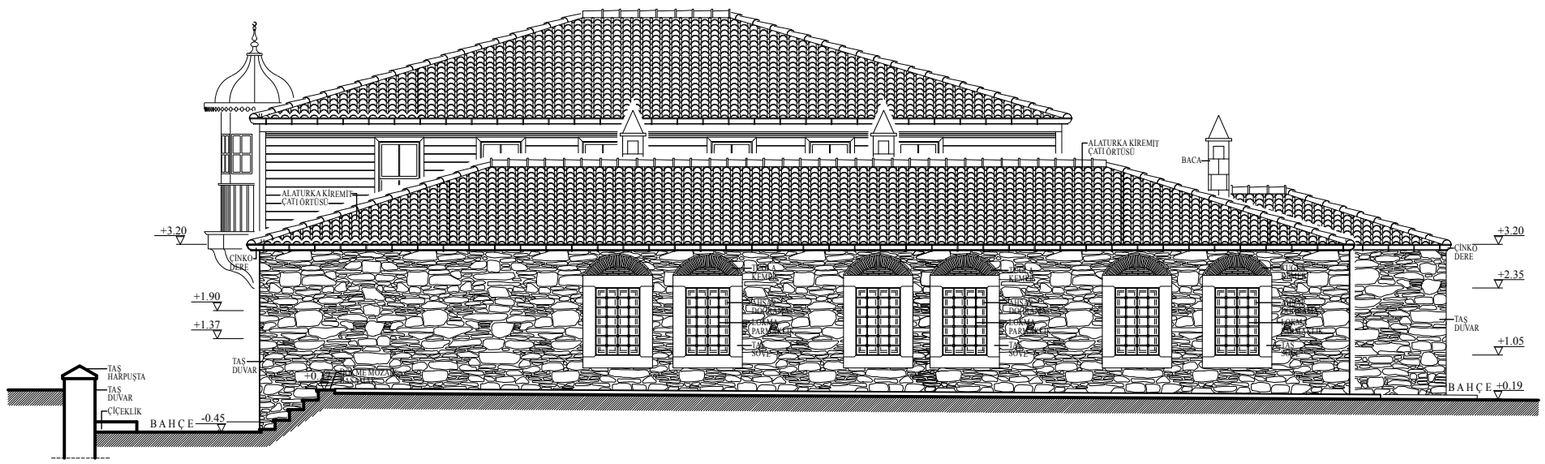

PAFTA ADI:
DOĞU CEPHESİ

PAFTA NO:13	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	☐
RESTİTÜSYON	☐
RESTORASYON	■

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.51: Doğu cephesi – restorasyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

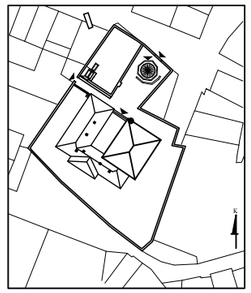
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

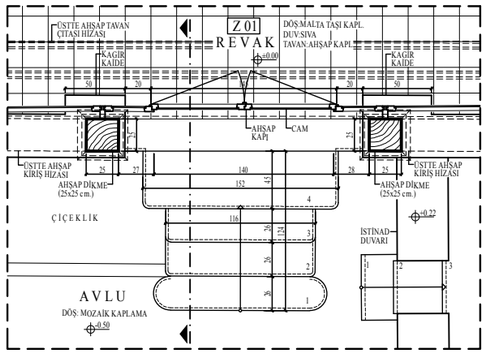

PAFTA ADI:
BATI CEPHESİ

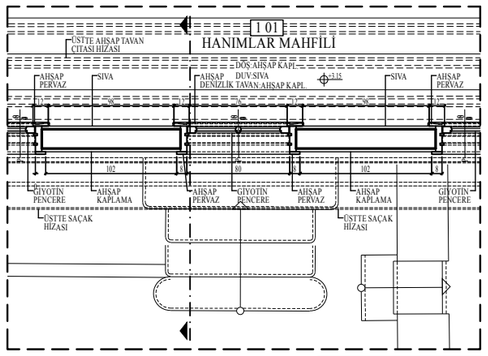
PAFTA NO:14	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	
RESTİTÜSYON	
RESTORASYON	

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.52: Batı cephesi – restorasyon

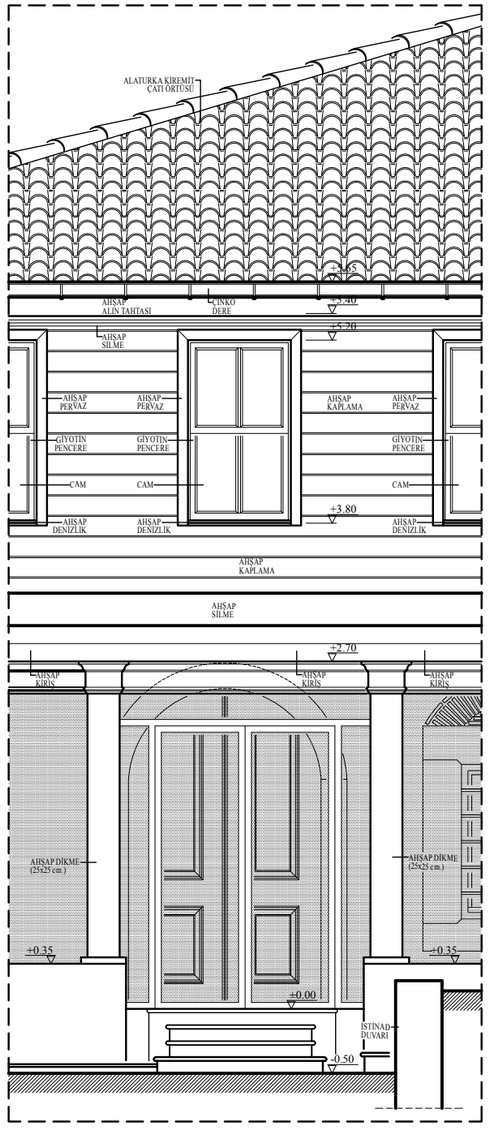

ZEMİN KAT PLANI 1/20

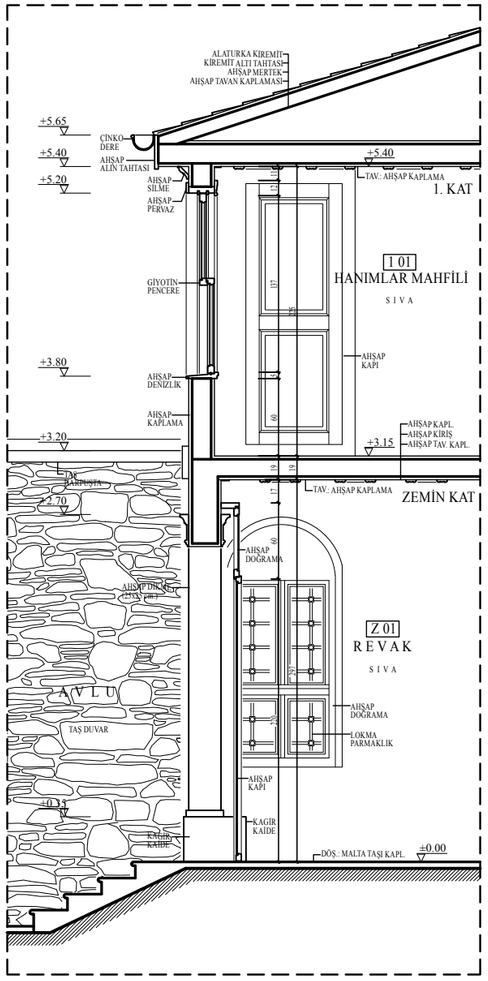

1. KAT PLANI 1/20

CEPHE 1/20

KESİT 1/20

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

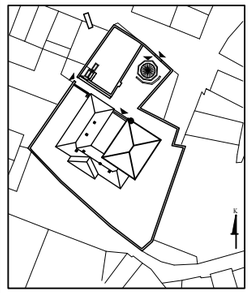
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

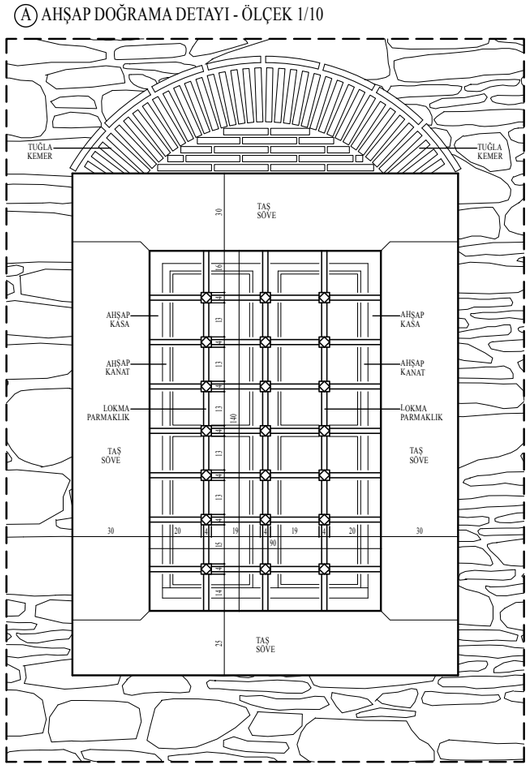

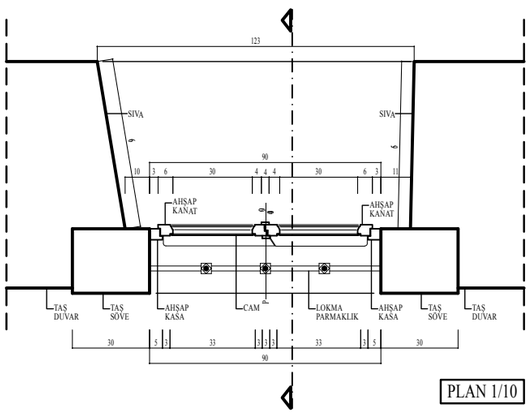
PAFTA ADI:
SİSTEM DETAYI

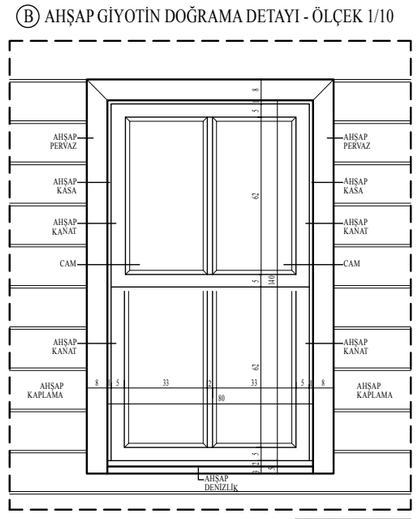
PAFTA NO:15	ÖLÇEK:1/20
RÖLÖVE	
RESTİTÜSYON	
RESTORASYON	

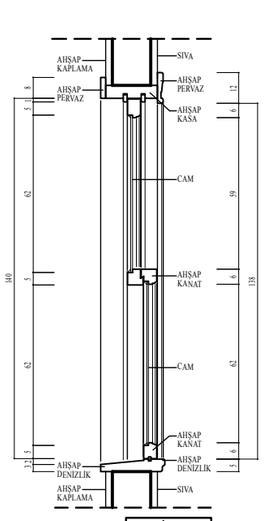
0 50 100 200 300 400 cm.

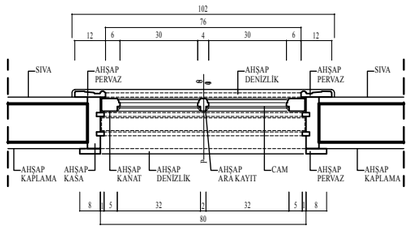
Şekil B.53: Sistem detayı – restorasyon

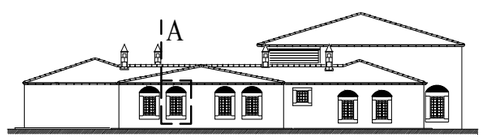

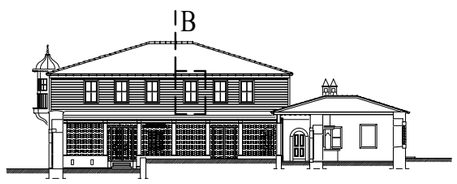

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

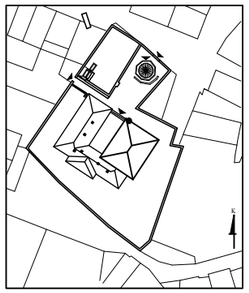
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

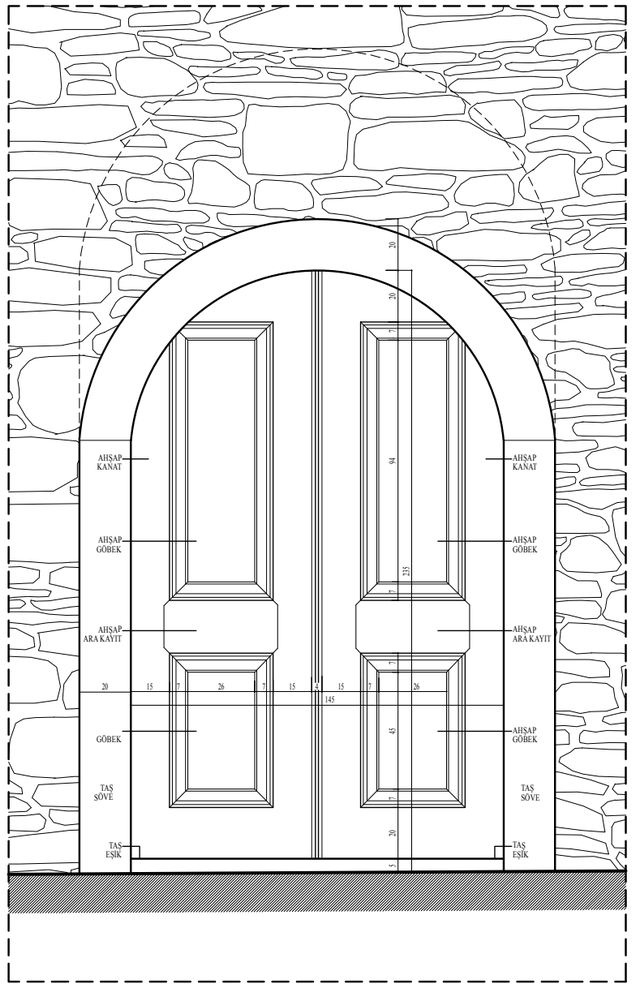
PAFTA ADI:
PENCERE DETAYLARI

PAFTA NO:16		ÖLÇEK:1/10
RÖLÖVE	☐	
RESTİTÜSYON	☐	
RESTORASYON	■	

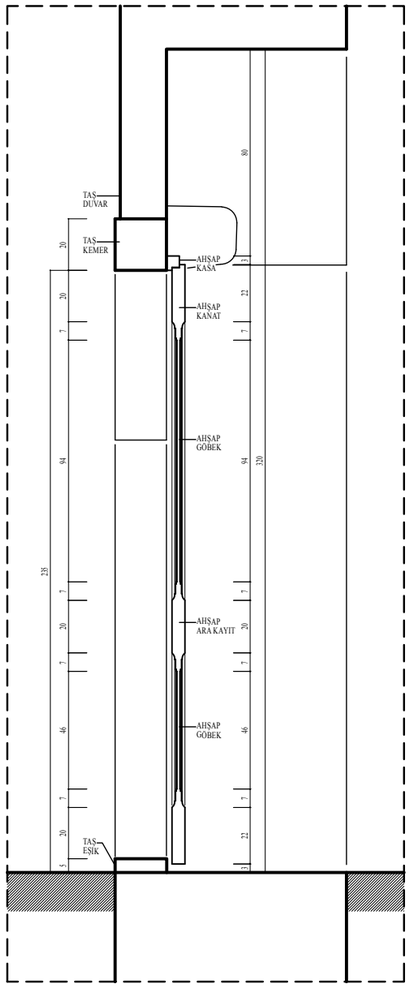
0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.54: Pencere detayları – restorasyon

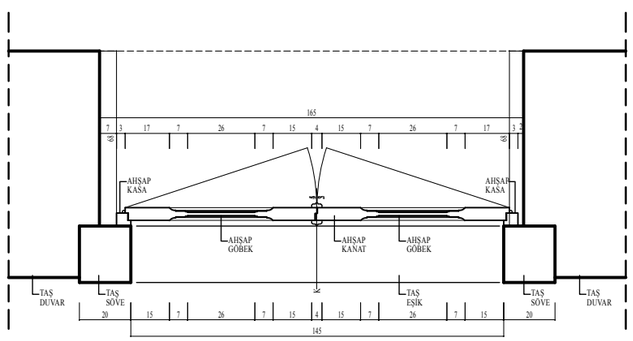
Ⓒ AHŞAP KAPI DETAYI - ÖLÇEK 1/10

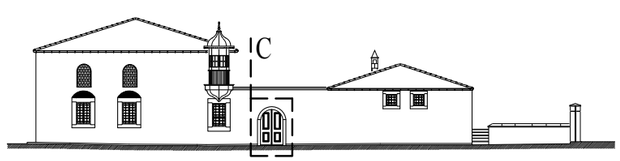
GÖRÜNÜŞ 1/10

KESİT 1/10

PLAN 1/10

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

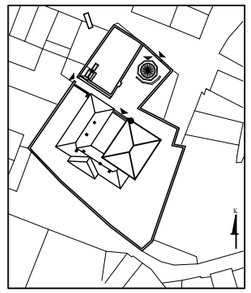
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

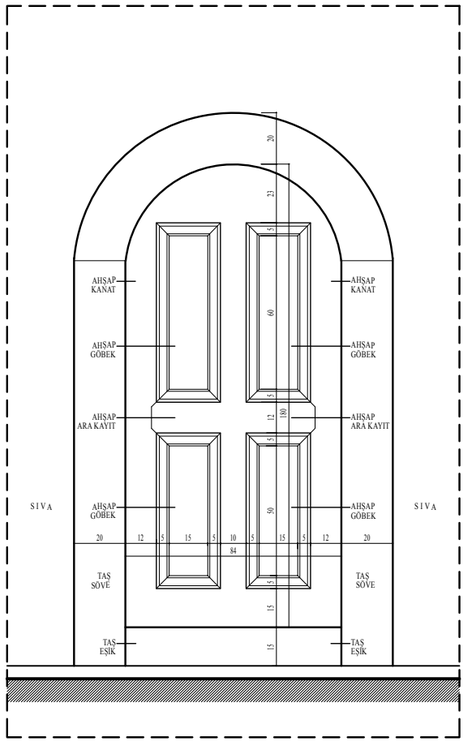
PAFTA ADI:
KAPI DETAYI

PAFTA NO:17	ÖLÇEK:1/10
RÖLÖVE	☐
RESTİTÜSYON	☐
RESTORASYON	■

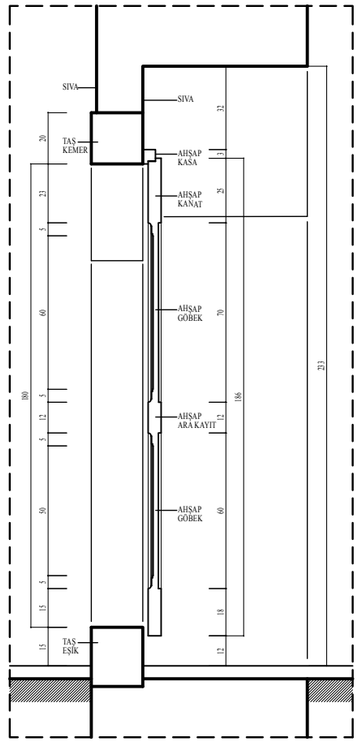
0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.55: Kapı detayı – restorasyon

Ⓓ AHŞAP KAPI DETAYI - ÖLÇEK 1/10

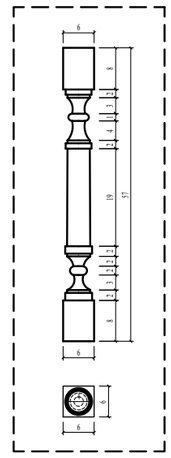

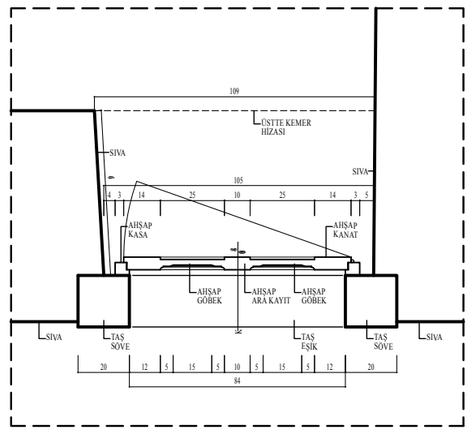
GÖRÜNÜŞ 1/10

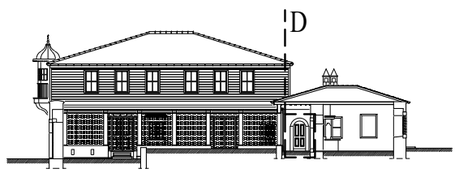
KESİT 1/10

Ⓔ AHŞAP KOKULUK DETAYI - ÖLÇEK 1/5

PLAN 1/10

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

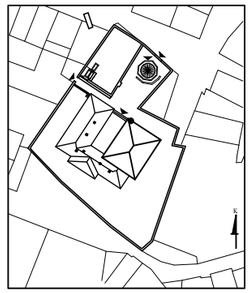
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

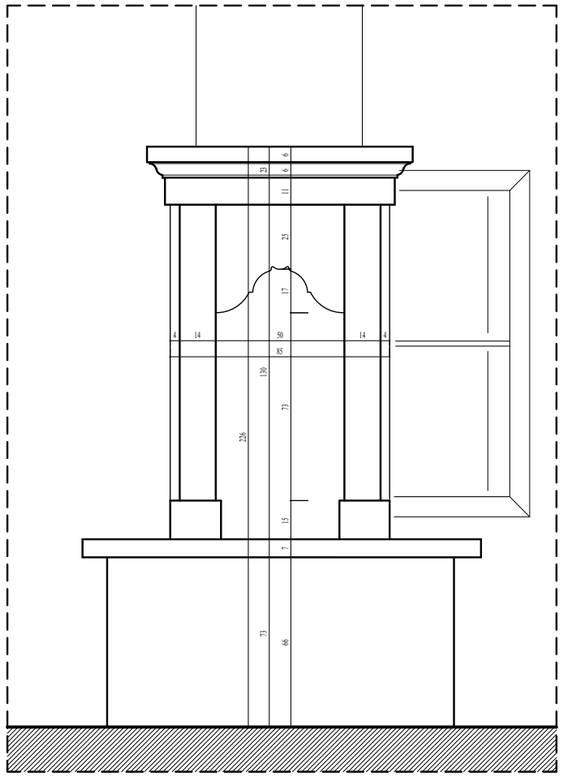
PAFTA ADI:
KAPI DETAYI
NOKTA DETAYI

PAFTA NO:18		ÖLÇEK:1/10-5
RÖLÖVE	☐	
RESTİTÜSYON	☐	
RESTORASYON	■	

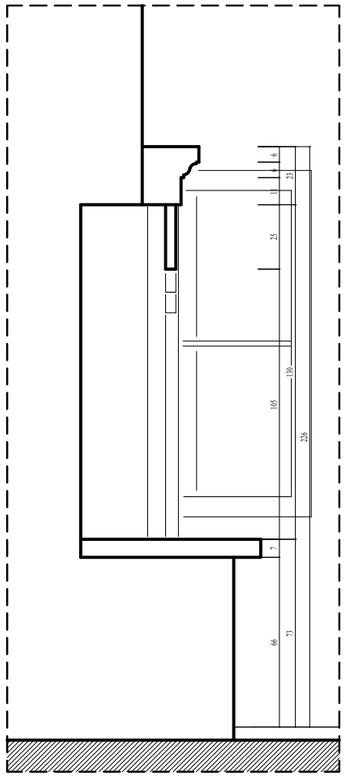
0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.56: Kapı detayı, nokta detayı – restorasyon

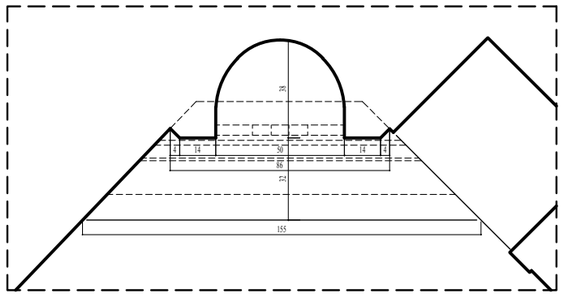
Ⓕ KAHVE OCAĞI DETAYI - ÖLÇEK 1/10

GÖRÜNÜŞ 1/10

KESİT 1/10

PLAN 1/10

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

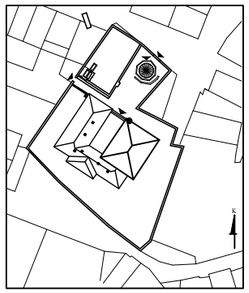
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

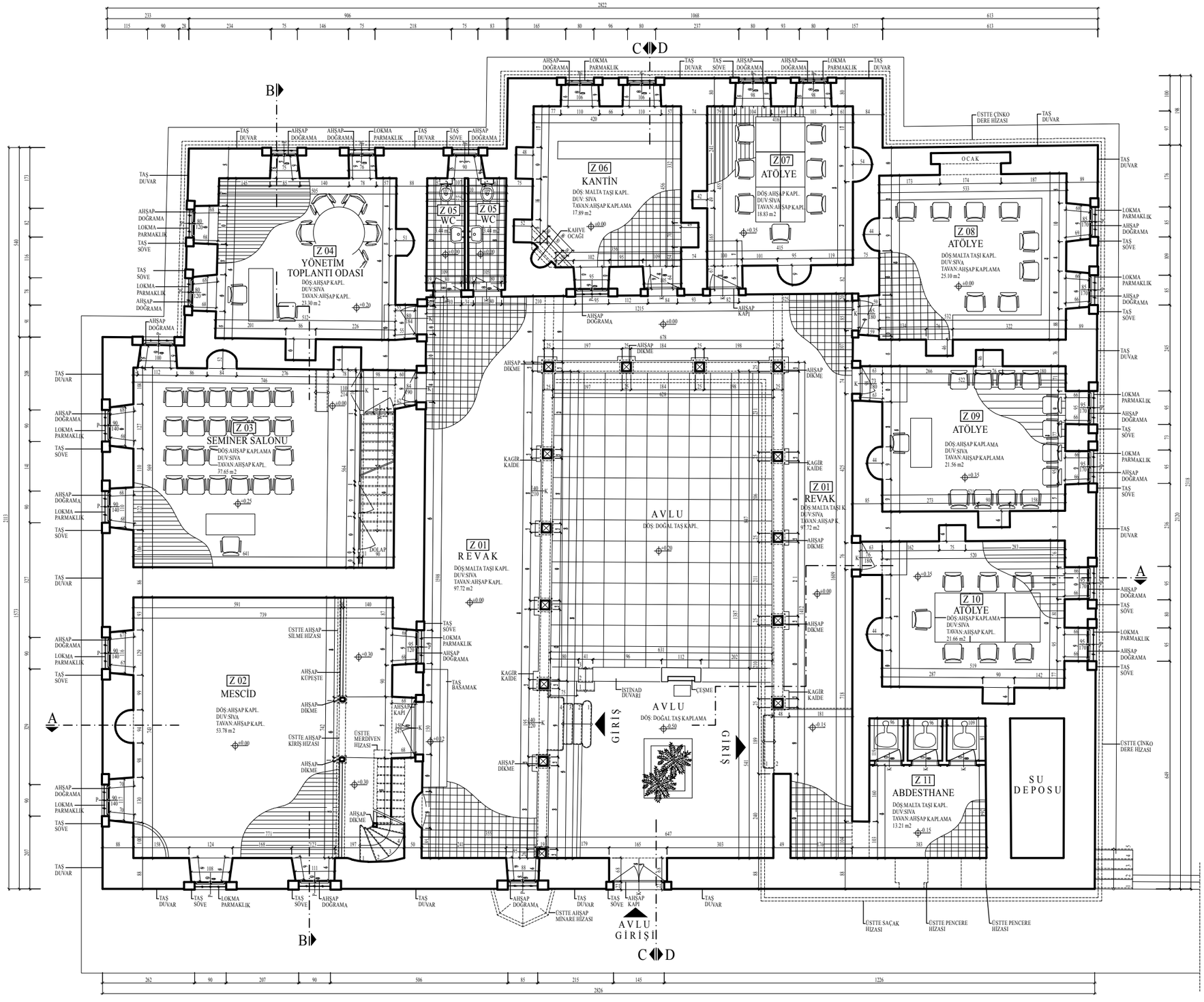

PAFTA ADI:
KAHVE OCAĞI
DETAYI

PAFTA NO:19	ÖLÇEK:1/10
RÖLÖVE	☐
RESTİTÜSYON	☐
RESTORASYON	■

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.57: Kahve ocağı detayı – restorasyon

Şekil B.58: Zemin kat planı (öneri II) – restorasyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

PAFTA ADI:
ZEMİN KAT PLANI
(ÖNERİ II)

PAFTA NO:20	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	
RESTİTÜSYON	
RESTORASYON	■

0 50 100 200 300 400 cm.

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

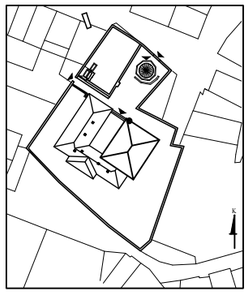
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

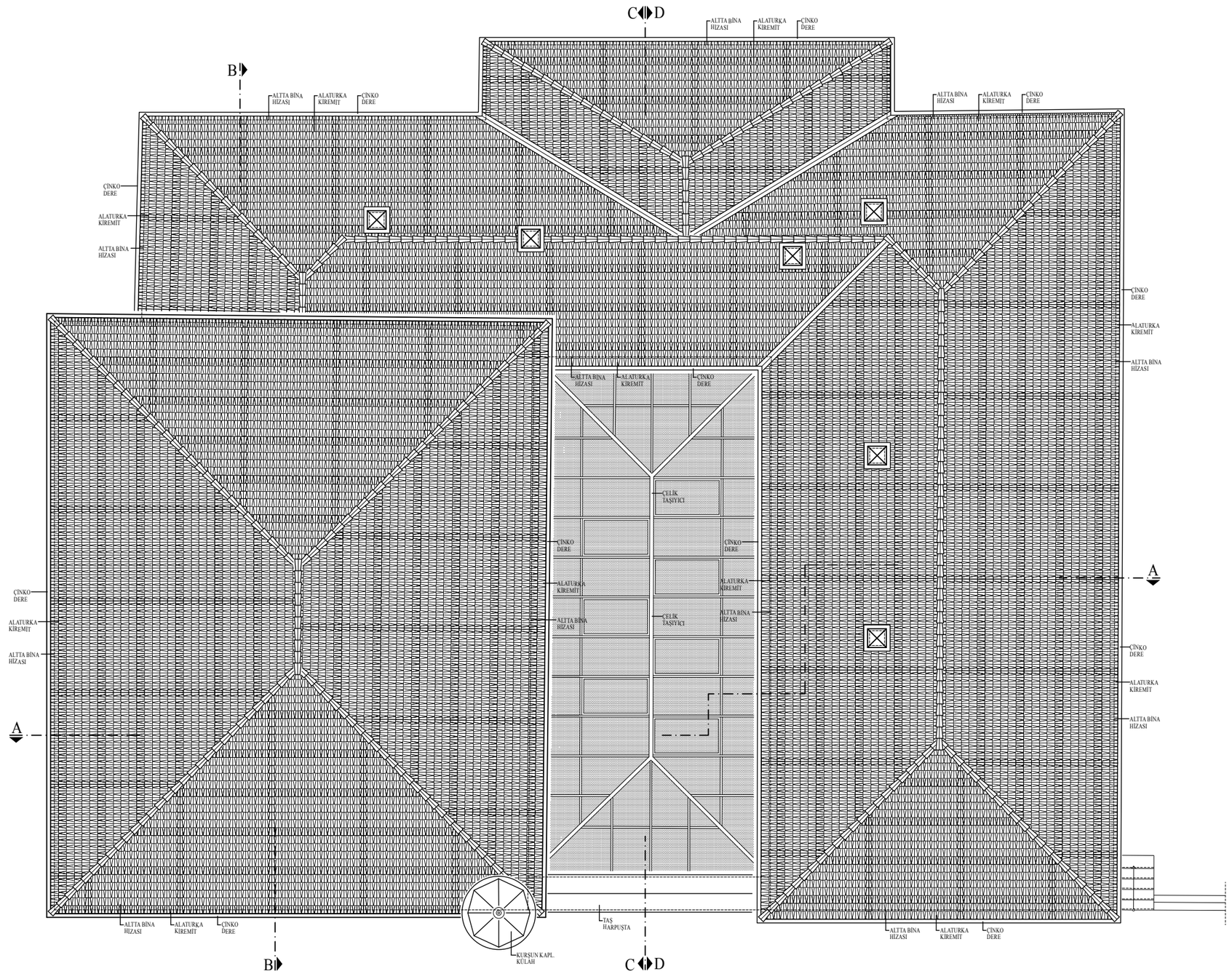

PAFTA ADI:
1. KAT PLANI
(ÖNERİ II)

PAFTA NO:21	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	
RESTİTÜSYON	
RESTORASYON	■

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.59: 1. kat planı (öneri II) – restorasyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

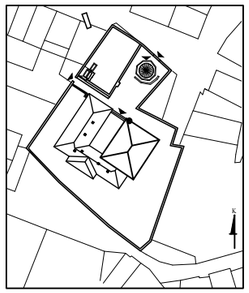
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

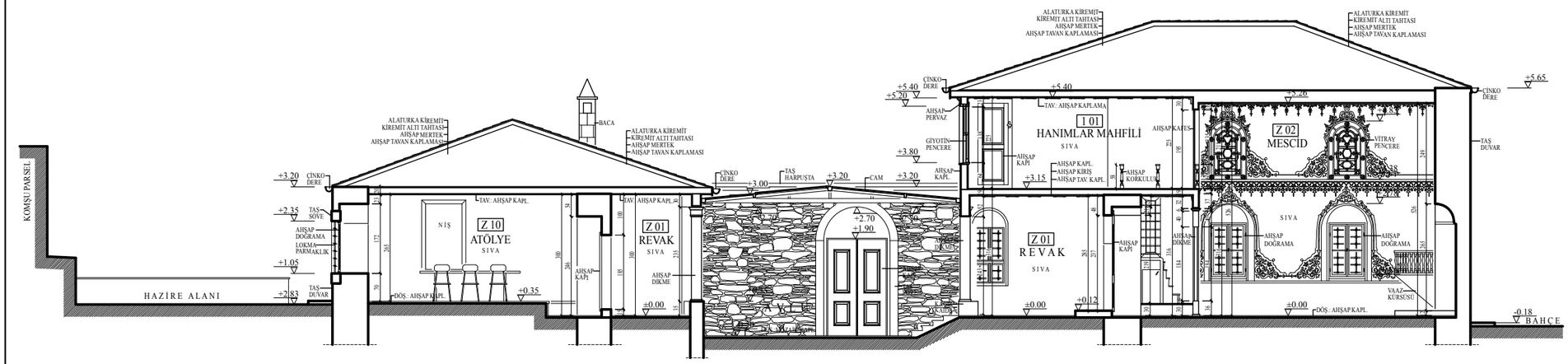
PAFTA ADI:
ÇATI PLANI
(ÖNERİ II)

PAFTA NO:22	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	
RESTİTÜSYON	
RESTORASYON	■

K

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.60: Çatı planı (öneri II) – restorasyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

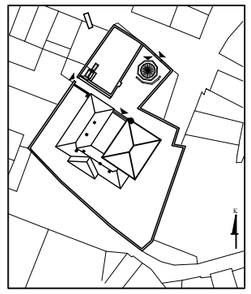
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

PAFTA ADI:
A-A KESİTİ
(ÖNERİ II)

PAFTA NO:23	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	☐
RESTİTÜSYON	☐
RESTORASYON	■

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.61: A-A kesiti (öneri II) – restorasyon

T.C. FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
MÜHENDİSLİK VE FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

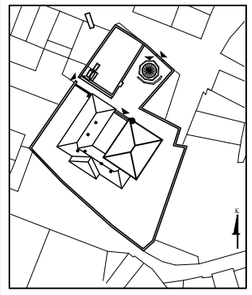
MİMARİ KORUMA VE RESTORASYON PROGRAMI

TAHİR AĞA TEKKESİ

RESTORASYON ÖNERİSİ

DANIŞMAN
PROF. DR. SUPHİ SAATÇİ

HAZIRLAYAN
MİMAR BEYZA KÖKREK

PAFTA ADI:
C-C KESİTİ
(ÖNERİ II)

PAFTA NO:24	ÖLÇEK:1/50
RÖLÖVE	
RESTİTÜSYON	
RESTORASYON	

0 50 100 200 300 400 cm.

Şekil B.62: C-C Kesiti (öneri II) - restorasyon

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Beyza KÖKREK

Doğum Yeri ve Tarihi: İstanbul – 1989

Adres: Bahçelievler / İstanbul

E-Posta: beyzakokrek@gmail.com

Lisans: İstanbul Kültür Üniversitesi, Mimarlık Bölümü, 2012